

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25 —; za ino-
zemstvo Din 40 —; neobvezno.

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica šte. 5/L
Telefon šte. 71, ponoči tud
šte. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54 — Telefon št. 46

Inseratni oddelki: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 49

Podružnici: Maribor, Barvarova ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštnem čeku, zavodu: Ljub-
ljana št. 11.843 — Praha číslo 78.180.
Wien, Nr. 105.441.

Današnja številka obsega 24
strani in stane 3 Din. Prihodnja
redna številki izide v torek.

Ljubljana, 30. aprila.

Leta 1889. je internacionalni kongres
delavstva sklenil, da se 1. maj po vsem
svetu praznuje kot praznik, na katerem
haj proletarijat na manifestanten način
povdarja svoje razredne zahteve, ob-
nem pa tudi zahtevo po svetovnem
miru.

Od tedaj je preteklo malone že štiri-
deset let, med tem pa je proslava
1. majnika dobila že veliko drugačo
obeležje. V več državah je ta dan uve-
den kot zakonit splošni praznik. Prvi
maj že dolgo ni samo zadeva razred-
nih delavskih organizacij. V prazno-
vanju tega dne leži globlji pomen, ki
se razteza preko razrednih interesov
na interese vsega delovnega ljudstva.

Na Češkoslovaškem je prvi maj na-
rodni praznik. Na ta dan se ves narod
klanja delu, ki je bistvo in gonilna sila
vsega življenja.

Edino oni ima prav, ki se zaveda, da
je produktivno delo vir zadovoljstva
in veselja do življenja in da le vztrajno
delo prinaša narodu napredek ter bla-
gostanje. Stremjenje po brezdelju je
degeneracija. Le v ljubezni do dela se
pokaže zdrav in dober človek. V zmoti
je on, ki misli, da je dobro opravil
svoj posel, če je na dan prvega maja
vsvoji nerazpoloženosti in mrznosti do
dela.

Svetovna vojna je socialne probleme
nelizmerno zaostila. Koncem vojne je
skrajno krilo hotelo odstraniti dosednji
družabni red potom socialne revoluci-
je. Voditeljem tega ekstremističnega
krila ni šlo za izboljšanje nezgodnih
razmer, pod katerimi je trpelo in še
trpi človeštvo, temveč oni so hoteli
brez prehoda nadomestiti potom revo-
lucije stari družabni red z novim, ko-
munističnim, v katerem naj bi si bili
vsi enaki.

Socialna revolucija je uspela samo v
Rusiji in prinesla tej nesrečni zemlji vse
strahovitosti državljanskih vojn, brez-
poselnosti, lakote in brezpravnosti. Sre-
če in zadovoljstva pa ruskiemu narodu
ni tudi njegovemu delavskemu sloju ni
prinesla, ker tega nasilna revolucija
nikdar prinesiti ne more.

Dasi revolucija v drugih državah ni
uspela, vendar so se z ozirom na raz-
voj socialnega mišljenja evropskega
ljudstva, a tudi pod pritiskom social-
nih revolucionarjev morale začeti tudi
drugod izvajati socialne reforme, ker
je povsem nemogoče, da bi struktura
in namen človeške družbe po dogodkih
zadnjega decenija ostal isti. Dalekovid-
ni državniki spoznavajo, da je treba
iskati in najti pot do ozdravljenja da-
našnje družbe, ker sicer pride neizogib-
no do cepljenja na dva tabora, do med-
sebojne borbe.

Nevstrašno preko vseh ovir in pre-
sodkov moramo predvsem dvigniti
smisel do dela in odstraniti vse, kar
zastavlja pot do tega cilja. Hočeš, no-
češ: današnja družba je dolžna storiti
vse, da dobi vsak delovni človek za
svoje delo zadostno, človeškemu živ-
ljenju dostojno plačilo. Nevzdržno je in
ne bo se držalo, da kupčijo poedinci
bogastva na račun delovnih množic,
brez katerih ni gospodarskih dobrin.
Vsaka prva in zadnja delovna moč mo-
ra spoznati, da ne dela samo za enega,
ki je nad njim, ampak prav tako zase
in za svojo družino. Eksistenčna si-
gurlost mora biti za vse, ki delajo, enaka
in naj je gospod ali delavec. Delovni
čas mora biti tako urejen, da ostaja de-
lavcu dovolj časa za odpočitek, za dru-
žino in za izobrazbo. Le tako je mogo-
če, da dvignemo narod kot celoto.
Tem samoobsebi razumljivim zahtevam
se pridružuje še ta, ki pravi, da ima
vsak, ki hoče delati, tudi pravico do
dela. Pomankanje dela in odpusti de-
lovnih moči so problemi, za katere bi
moral biti družbi privzgojen čut odgo-
vornosti, kako zaposliti brezposelne.
Kdo bi se čutil, če ob pomankanju
vsakdanjega kruha, če ob joku nedolž-
nih otrok in obupanah mater, zabrede
brezposelnosti oče v položaj, da postane
nekoristen član družbi, tako v svoji mi-
selnosti kot v svojih dejanjih?

Zmaterijalizirana in egoistična je po
večini današnja družba; brez srca in
duše. Odstranimo vse te nečedne last-
nosti, ki so v posmeh človečnosti in ki
preprečujejo vzajemno življenje. In ker
prekvasenja družbe ne dosežemo z na-
silno revolucijo, skušajmo ga doseči z
revolucijo src. Ne z ubijanjem drugih,
ampak z ubijanjem vseh nečednih last-
nosti in v samem sebi ustvarimo novega
človeka, kateremu bo brat deistvo in
solidarnost resnica. Velika je razlika
med bogatim in siromašnim človekom,
toda mnogo večja je razlika med zlob-
nim in dobrim človekom. Le združitvi
dobrih ljudi iz vseh slojev, le skupnemu
naporu vseh teh ljudi je mogoče doseči
socialni napredek, novo, boljše člo-
veško družbo.

V Jugoslaviji je prvi majnik obvezen
in oficijelno praznik menda samo za

„Mi zmagujemo in naš čas prihaja!“

Poslanica Svetozarja Pribičevića svojim prijateljem za pravo-
slavno Veliko noč. — Politika sedanjega sporazuma je politič-
no razsulo, politika rusitve države. — Naša država se mora
vrniti na linijo narodnega edinstva, ako hoče ostati država.

Beograd, 30. februarja. p. Današnja
beogradska »Reč« objavlja v lepo
opremljeni velikonočni številki članek
Svetozarja Pribičevića pod naslovom:
»Naš čas prihaja«. V tem članku se
Pribičević spominja svoje izjave o Bo-
žiću, ko je dejal, da se šarlatanska po-
litika sporazuma nahaja pred krahom in
da ta krah pomeni trijumf politike SDS.
On je v svoji božični izjavi in pozneje
imenoval politiko sporazuma katastrofo
in sedaj je ta politika katastrofo dejan-
sko doživela.

Dalje piše o vseh peripetijah politike
sporazuma, za katerega sta se toliko
zavzemala Pašić in Radić. To politiko
sporazuma sta Pašić in Radić inauzu-
girala preteklo leto z velikim bobna-
njem, sedaj pa razni politiki poskušajo,
da bi se ta politika obdržala še dalje.
Med tem, ko je v začetku bila potreba
za politiko tega sporazuma, da sta Pa-
šić in Radić v vladi, se je to naenkrat
spremenilo in sedaj govorijo, da za iz-
vedbo politike sporazuma ni treha v
vladi niti Pašića niti Radića. Samostoi-
ni demokrati so edin, ki niso skočili v
mežlo tega sporazuma in ostali zvesti
brezkompromisnemu narodnemu edin-

stvu.
Idela takozvanega sporazuma vodi
do političnega in plemenskega trizma.
To je v temelju ideja federacije. Naj-
glavnejše v tem sporazumu je to, da
niti ne ve, kaj naj napravi s tem spo-
razumom, kakšne metode ima in kakšne
cilje.

Naša država se mora vrniti na linijo
narodnega edinstva, ako hoče ostati
država. Politika narodnega edinstva se
ne more voditi brez nas, ki smo tej po-
litiki ostali zvesti od prvega početka
do danes. Politika narodnega edinstva
je edina politika ustvarjanja in ona se
mora vrniti, ona mora priti, in sicer
hitro. Politika sedanjega sporazuma je
politično razsulo, politika rusitve drža-
ve, in zato se mora s to politiko spo-
razuma hitro končati.

Naša moč je v narodu in ta narod je
lahko velik, ako je eden in nedeljiv.
Niti ena stranka sedaj ne more v na-
rodu vršiti takih manifestacij, kakršne
moremo vršiti mi. Mi zmagujemo in naš
čas prihaja! V tem globokem prepri-
čanju pozdravljamo v njihovi težki bor-
bi vse prijatelje, tovariše in sodelavce.
Svetozar Pribičević.

Vladi napovedujejo konec najkasneje 5. maja

Sam predsednik Uzunović pravi, da bo šele 5. maja videl, če
ima večino. — Poostrena borba med radikali. — Tudi zopetne
jezikavosti Stjepana Radića se boje. — Zakaj je g. Pucelj tako
silih za ministra.

Beograd, 30. aprila p. Po objavi tretje
vlade g. Uzunovića je danes nastalo sploš-
no popolno zatise, ker so odšli skoro vsi
politični domov na praznike. Tudi predse-
dnik vlade Uzunović je odšel. Pred svojim
odhodom je še posetil Pašića v stanovanju
ter dalje časa konferiral z njim. Na pov-
ratku v predsedstvo vlade je dejal: »Jaz
sem popolnoma danes potujen v Niš, kjer
preživim praznike v krogu svoje družine.
Bil sem pri šefu stranke, da mu čestitam
za praznike.« Na vprašanje, ali ima zaupa-
nje radikalnega kluba, je izjavil: »Tega no-
vem. Videti bomo 5. maja. Nocoj je odpo-
toval tudi predsednik skupščine M. Trifko-
vić v Skopje, znanji minister dr. Ninčić
pa na Sušak. Minister Pucelj, ki je šel sno-
či ob 8. položil kot minister prisego, se je
požuril naročiti salonski vagon, s katerim
se je odpeljal v Slovenijo.

Med znanci g. Pucelja kroži vest, da je
zato tako silih k novemu sporazumu, in na
ministrski stolec, ker mu manjka samo še
8 dni ministirovanja, da si priobli pravico
do ministrske pokojnine. Dva dni je sedaj
še pridobil in vprašanje je, če bo dočkal
kot minister vseh 8 zaželenih dni; kajti v
političnih krogih nihče ne smatra resno, da
bo vlada preživela 5. maj. Čim bližje je ta
dan, tem bližje je popolni razkol radikalne
stranke, ki bo nujno povzročil tudi padec
vlade.

Današnja novinska kampanja med radi-
kali je bila predmet živahnih komentarjev.
Zlasti se je opazilo, da Ljuba Jovanović
navzlic temu, da je opravičeval in obžalo-
val na glavnem odboru NRS svoje napade

na Pašića in ga prosil odpuščanja, sedaj še
poostreno nastopa proti šefu NRS. Današnji
»Narodni Glas« glasilce Ljube Jovanovića,
objavlja izredno ljuto pismo na Pašića, v ka-
terem označuje njegovo glavno krivico
današnjega stanja v državi očitaloč mu sta-
rost, neznanje in grd značaj, ki da je
popolnoma pokazal v njegovem postopanju
na zadnji seji glavnega odbora. »Narodni
Glas« napoveduje, da bo Ljuba Jovanović
sedaj, ko je prost vseh obvez še bolj ene-
rgično pobijal Pašića ter zbral okoli sebe
vse. Ta članek se smatra kot zelo težka
provokacija s težkimi posledicami. Vseka-
lo velikončni prazniki za radikale niso tako
slovesni, kakor so oni to pričakovali.

V ostalem pa tudi razmerje med g. Uzu-
novićem in St. Radićem ni posebno pover-
ljivo in pomirljivo. Današnje »Vreme« piše,
da se nahaja predsednik vlade Uzunović
pred rešitvijo problema, kako eliminirati in
onemogočiti vse nepravilne neodgovorne
postopanja in govorov St. Radića ter nje-
govih »eventualnih napadov. Oj tega, kako bo
rešen ta problem je zavistno, ali bo imela
obnovljena koalicija potrebno življensko
silo in vse pogoje, da pride do polnega iz-
raza njene konstruktivne delavnosti, ali pa
bo obsojena na brezplodno javanje v zvezi
z istočasnim resnim pretresljajem.

Videti je da ne preli novi vladi opas-
nost samo od strani notranjega razkola
NRS, marveč tudi od strani jezikavosti St.
Radića. Po dosedanjih izkušnjah je morda
poslednja opasnost vendarle še večja kot
prva, dasi, je ona neizbežna in velika.

Tudi na stranskem bojišču huda bitka

Glasilo g. Ninčića krepko reagira radi napovedane interpelaci-
je in pritožbe pri kralju. — Krsta Miletić vstraja pri obtožbi. —

Beograd, 30. aprila r. V radikalni stranki
se borbena energično nadaljuje »Vreme«, ki je
stigmatizirano za osebni organ zun. mini-
stra dr. Ninčića navaja, da so radikali zelo
ogorčeni radi zanih obtožb Krste Miletića
proti dr. Ninčiću in Boži Maksimoviću.

Najzanimivejša je navedba »Vremena«, da

tipografe in novinarje. Na intervencijo
narodnega delavstva, združenega v
»Narodno strokovni zvezi« je gerentski
svet ljubljanske mestne občine odredil,
da praznuje letos ta dan tudi mestni
magistrat. Iz nerazumljivih razlogov
pa omejujejo proslavo prvega majnika
— dasi zato ni danes po odstranitvi
komunističnega gibanja nobene potrebe
— policijske oblasti. Videti je, da je
vladni gospodi nekako neprijetno, da
bi narod pri njenem brezdelju častil
praznik dela.

Če tudi ni rožnat letošnji jugosloven-
ski prvi maj, je vendarle med delovnim
narodom živa vera v boljše čase.
Ogromnega naravnega bogastva naše
zemlje ne morejo zapraviti politični
avanturisti in korupcionisti, kakor tudi
ne morejo preprečiti, da bi ne prišla v
najkrajšem času do pravega spoznanja
vsa jugoslovenska javnost ter do po-
štene in odločne besede volja pridnega
in delovnega naroda.

je bil Miletićev intervju (pa menda tudi čla-
nek prejšnjega dne) inspiriran od strani g.
Pašića, da bi se opravičil nezadostni uspeh
sefa NRS pred glavnim odborom stranke.
Kajti situacija g. Pašića izgleda drugače,
če se navede, da se je v prilog Ljube Jo-
vanovića zlorabljalo tudi kraljevo ime in da
se Pašić ni boril samo z Jovanovićem. Če
se stvar tako postavi, tedaj se izid glos-
vanja mora smatrati kot mnogo povoljniji.
Medtem pa — pravi »Vreme« — večina
resnih ljudi smatra, da ta intervju more
Pašiću samo škodovati...

Krsta Miletić navzlic vsemu uporno
vztraja pri svoji obtožbi in je napram no-
vinarjem zatrdil: »Vse je tako, kakor je ob-
javila »Politika«. Jaz tega msem in ne bom
demoniral! Kar se pa uče dr. Ninčićeve
izjave, je to samo dokaz, da se v hiši ob-
ščena ne sme govoriti o vrvi. Interpelacija
proti Ninčiću in Maksimoviću bo sestavljala
ta dni. Vse drugo bomo videli.

Celo mesto pogorelo

Praga, 30. aprila. k. Mesto Mikulov na
Moravskem je postalo danes žrtev požara.
48 hiš je pogorelo do tal. Pri 64 hišah so
pogorele strehe. Reševalna dela so bila
vsled pomankanja vode zelo otežkočena.
Pri gašenju je sodelovalo nad 30 požarnih
bramb. iz Moravske in Avstrije.

Dr. Beneš o rusko-nemški pogodbi

Včeraj je podal dr. Beneš v senatu daljši ekspezo o položaju v
Evropi. — Mala antanta in Zveza narodov. — Proučevanje ber-
linske pogodbe v Parizu in Londonu.

Praga, 30. aprila. s. Na današnji seji zu-
nanjega odbora v senatu je postavil sena-
tor dr. Brabec (nar. demokrat) zunanjemu
ministru dr. Benešu razna vprašanja o po-
ločaju v Evropi.

Minister dr. Beneš je v kratkem očrtal
dogodke od zadnjega zasedanja Zveze na-
rodov in naglašal, da je bilo ob vstopu Nem-
čije v Zvezo narodov splošno vprašanje
konstitucije Zveze narodov in njenega Sve-
ta. Nekatere države so čakale šest let, da
so postavile svoje zahteve. Šlo je za vpra-
šanje svetovne organizacije in bilo bi ma-
lenkostno, če bi presojali ta težki problem
samo z vidika, ali je kdo za Nemčijo ali
proti njej. V septembru se bodo pojavile
bržkone zopet iste težave.

O uspehu pripravljane komisije, ki se se-
stane 10. maja, je težko kaj reči. O delu
te komisije obstojata dve naziranj. Neka-
teri menijo, da bo samo krpala in da ne bo
rešila nobenega političnega problema, do-
daj da drugi nasprotujejo mnenja, ki bo
najbrže obveljalo. Razpravljalo se je tudi
o temeljnem vprašanju, ali naj bi se od-
pravila stalna mesta v Svetu. Za rešitev
tega problema najbrže ne bo mogoče do-
sesti soglasja. Zelo važno je tudi vprašanje,
ali se odpravi sklep Sveta, ki daje vsaki
državi možnost veta in sabotiranja kakr-
šnihkoli posojanj. Tudi o tem vprašanju se
domneva, da ga ne bo mogoče rešiti. Prišlo
bo najbrže do kompromisa. Češkoslovaška
zastopa stališče, da se je treba o tem spo-
razumeti, pri čemer zasleduje cilj, da Mala

antanta ne izgubi svojega dosedanjega po-
ločaja v Zvezi narodov.

Glede na nemško - rusko pogodbo je za-
vzela češkoslovaška vlada po izjavah zuna-
njega ministra rezervirano stališče. Nemčija
in Rusija se lahko za medsebojno sode-
lovanje zedinita po lastni uvidenosti. Kot
članica Zveze narodov in Sveta Zveze na-
rodov pa je Češkoslovaška zainteresirana
in dolžna čuvati, da ni nobena pogodba
kakršne države v nasprotju s temeljni besedi
in duhom pakta Zveze narodov. Isto velja
tudi o nemško - ruski pogodbi. Razen tega
je Rusija pokazala pstrke tendence proti
Zvezi narodov. To nasprotstvo povzroča
dvome in prav tako so se pojavili dvomi,
ali bi se ne dalo besediš posameznih člo-
vekov in besediš not, ki odobravajo pogodbo,
oporekati s pravnega stališča. Sedaj se vr-
šijo v Parizu in Londonu obširna juridična
proučevanja besediš pogodbe. Mi vztraja-
mo, je izjavil dr. Beneš, na svoji politiki,
ki smo jo zastopali v vprašanju vstopa
Nemčije v Zvezo narodov. To je vse, kar
morem reči.

Na vprašanje o morebitnih gospodarskih
posledicah nemško - ruske pogodbe za
Evropo, je izjavil minister, da je mogoče,
da bo prišlo med obema državama do ožje-
ga gospodarskega sodelovanja, da pa raz-
širjenega medsebojnega stikov z ozirom na
druge države ne bo večje, kot so bili rezul-
tati nemško - ruskih gospodarskih odnoša-
jev v predvojnem času.

Francosko-ameriški sporazum o vojnih dolgovih

Francoski dolg Ameriki znaša 6847 milijonov dolarjev. - Fran-
cija bo plačevala prve dve leti po 30 milijonov dolarjev, pozne-
je pa postopno do 128 milijonov letno.

Pariz, 30. aprila. l. Iz Washingtona poro-
čajo, da se je dosegel sporazum v vpraša-
nju konsolidacije francoskega vojnega dol-
ga. Ameriška senatna komisija je zaključila
svoje delo hitreje nego se je pričakovalo.
Včeraj je prejel francoski veleposlanik Bé-
renger zadnje instrukcije svoje vlade. Opol-
dne je naznanil amer. zakladni minister, da
se sestane komisija ob pol treh. Raznesla
se je senzacionalna vest, da so pogajanja
dospela tik do spofazuma. Minister Mellon
je potrdil to govorico in izjavil, da posve-
tovanja izvrstno napredujejo.

Seja komisije je trajala eno uro. Vsi čla-
ni komisije so nato odšli k predsedniku re-
publike Coolidgeju in mu predložili načrt
sporazuma. Coolidge je sporazum odobril.

Načrt dolga višino francoskega dolga na
6 milijard 847 milijonov dolarjev. Prvi 2
letni plačili bodo znesli po 30 milijonov do-
larjev, naslednja leta bo Francija plačevala
po 32 in pol milijona. Ta vsota bo po-
stopno naraščala do 128 milijonov. Ves dolg
se mora plačati v 62 letih. Obresti teko od
konca leta. Za prvih 10 let znašajo 1 odst.
in bodo dosegle h koncu 3,5 odst.

Francoska želja, da se v pogodbo vstavi
klavzula, da bo Francija plačevala le v pri-
meru, če Nemčija ne ustavi reparacij, ni
bila sprejeta. Pač pa bo Amerika vpošteva-
la vsakokratno plačilno zmoglost Francije,
pri čemer pripada nemškimi reparacijskim
dajatvam gotovo velika važnost.

Pred splošno rudarsko stavko v Angliji

Po zadnjih poročilih se zdi, da je rudarska stavka, ki se ima
pričeti danes, neizogibna. -- Strokovne organizacije so obljubi-
le rudarjem svojo podporo.

London, 30. aprila. s. Vlada je ves dan
na delu, da bi našla izhod iz kritičnega po-
ločaja in preprečila ustavitve dela. Minis-
trski predsednik Baldwin se od 8. zjutraj
stalno posvetuje z rudniškimi posestniki in
rudarji. Položaj je zelo resen. Sklican je
bil poseben odbor kabineta, ki ima zvečer
sejo.

London, 30. aprila. l. Zastopniki rudar-
jev so odklonili spremenjeno ponudbo rud-
niških lastnikov.

Kakor poroča »Daily Chronicle«, bo
država nadaljevala z izplačevanjem podpor
v premogovni industriji, da s tem prepreči

ustavitev dela danes popoln. Kongres de-
lavskih strokovnih organizacij, ki šteje 5
milijonov delavcev in ki je obljubil rudar-
jem včeraj polno podporo, se bo danes se-
stal, da v primeru preloma pogajanj začne
s simpatično stavko.

London, 30. aprila. k. Kakor se izve, je
izšla vsled možnosti ustavitve dela v rud-
niških proklamacija, ki daje vladi za izred-
no krizo vso polnomoč. Istočasno se nado-
ljujejo razgovori med ministrskim predse-
dnikom in zastopniki obeh skupin. (Glej tu-
di londonsko pismo na 2. strani. Ur.)

Slabi izgledi mirovne konference v Udždi

Danes poteče premirje in se prično zopet vojne operacije, ako
Rifovci ne sprejmejo mirovnih pogojev.

Pariz, 30. aprila. s. Kakor poroča Havas,
so se vršile danes dopoldne zadnje seje,
da bi prišlo do sporazuma med francoskimi,
španskimi in rifovskimi delegati, ker Rifov-
ci dosedaj niso sprejeli niti enega izmed
štirih španskih in francoskih pogojev. Pre-
mitrje bo s 1. majem poteklo, če do tedaj
pogajanja ne bodo zaključena.

Udžda, 30. aprila. s. Nogues, ki je pri-

spel semkaj iz Feza, je imel z generalom
Simonsom in ministerjalnim ravnateljem
Ponsotom daljši razgovor o ukrepih, ki bi
prišli v poštev, ako se pogajanja izjalovijo.

Pariz, 30. aprila. k. Vojni minister Pain-
leve je izjavil danes po razgovoru z Brian-
dom, da je vlada pozvala Rifovce zadnjič
naj se razgovorijo z Abd el Krimom in naj
dajo končnoveljavni odgovor.

Viharna seja italijanske zbornice

Zbornica odobrila kolonialni proračun. — Fašistovske demon-
stracije proti komunistom. — Ogromne vsote za fašistovsko po-
litično. — Poslanik Balugdzic prevzel svoje posle.

Rim, 30. aprila. o. Na današnji seji je po-
slaniška zbornica odobrila proračun za po-
slavno dobo od 1. julija 1926 do 30. junija
1927, in sicer za kolonije Tripolis, Cira-
naiko, Eritrejo in Somalijo. Komunistični
poslanec Bentini je izjavil, da bo komuni-
stična skupina pri razpravi o proračunu zu-
nanjega ministra poudarila svoje stališče
napram italijanski kolonialni ekspanziji.
Radi te izjave so fašistovski poslanci dvig-
nili velik hrul in truš in izživljali komu-
nistične poslušance. Nato je zbornica pričela

razpravo o proračunu notranjega ministra.
Ta proračun predvideva ogromne vsote za
organizacijo novega policijskega zbora.
Jutri 1. maja se sestane ministrski svet.
Museolini ob poročal ministrom o svojem
potovanju v Tripolis ter zahteval, da odo-
brilo izredno postavko v znesku 1 milijona
lir za poljedelska dela v Libiji.

Iz Berlina je došel semkaj jugosloven-
ski poslanec Živojin Balugdzic ter je pre-
vzel poslaniške posle od dosedanjega ju-
goslovenskega poslanika Antonijevića.

Angleško-italijanska pogodba glede Palestine

Nove koncesije za italijanske naselbine v Palestini.

Rim, 30. aprila. l. Casopisne poročajo iz
Londona, da se je Italijanskemu poslaniku
markizu Della Torretta posrečilo po dalj-
ših pogajanjih doseči z britansko vlado spo-
razum, po katerem se omogoči italijanskim
naseljencem v Palestini živahnejša trgo-
vska delavnost. Smele bodo tudi ustanavljati
lastne šolske zavode in verske kongregaci-

je. Pogodba, ki bo podpisana v nekaj dneh,
je dokaj slična sporazumu, ki sta ga An-
glija in Italija sklenili v aprilu 1925 glede
Mezopotamije. S tem bodo urejena v korist
Italije vsa vprašanja, ki so se tako dolgo
razpravljala med Anglijo in Italijo glede de-
žel, nad katerimi ima Velika Britanija man-
dat. Pogodba se predloži zvezi narodov.

K likvidaciji Zveze slov. kmetijskega ljudstva

Sedmina v Celju po pogrebu SKS v Ljubljani.

Po likvidaciji Sam. kmetijske stranke bo jutri sledila tudi likvidacija Zveze slov. kmetijskega ljudstva. Jutri se bo v Celju praznovala sedmina po pogrebu SKS v Ljubljani. Navzoča bo sama »se-ljaška« gospoda izbranih delegatov, ki bodo prikimali vsemu, kar jim bo mi-nister Pucelj povedal. Da bo predlog o likvidaciji Zveze slov. kmet. ljudstva in o osnovanju nove radičevske »kmečke« stranke sprejet več ali manj »soglasno«, je štab ljubljanskih generalov že pravočasno preskrbel.

Kmetije pri tem seveda ne bodo prišli do besede. Nagrado za likvidacijo SKS in Zveze slov. kmetijskega ljudstva je posl. Pucelj že prejel — postal je minister. Čez teden dni bo goden tudi za toliko zaželeni ministrijski penzjon. Pristaši bivše SKS, ki so Pucelju pri tem pomagali, pa bodo imeli odšel to ne-prijetno dolžnost, da bodo morali še nadalje zagovarjati radičevsko politiko sporazuma, ki nam je prinesla le ogromno povečani državni proračun in samo kopo praznih obljub. Zakaj obljube bodo ostale tudi nadalje samo obljube. Ako politika sporazuma RR ni prinesla vidnih uspehov v času, ko sta sedela oba voditelja vladnih strank v vladi, bo prinesla še manj uspehov sedaj, ko sta oba zunaj ter lahko veliko bolj odkrito ruleta drug proti drugemu.

Janez Pucelj je to pot zafural »samo-stojnost« svoje stranke pod komando zagrebške gospode. Pred očmi je imel zgolj ministrijski penzjon, ki bo morebiti nasitil njegova samega, ne bo pa za-dovoljil zahtevam slovenskega kmetijskega ljudstva. Nikdar ne bo mogel dati Sloveniji nazaj, kolikor bo morala več plačati na podlagi proračuna, za kate-rega je glasoval s svojo stranko v Na-rodni skupščini.

Pristaši ministra Pucelja so bili preva-rani že preteklo leto obstoja vlade spo-razuma RR, prevarani pa bodo ostali tudi v bodoče, ker more biti politika Uzunovičeve vlade samo nadaljevanje dosedanje politike. Sedanja vlada ni vlada sporazuma, ampak medsebojnega nezaupanja, v katerem bo skušal vsak-do prekaniti drug drugega, da si ustva-

ri ugodnejše postojanje za volitve, ki morajo priti prejalejše.

Na drugi strani je očividno, da ne bo vlada tudi v najugodnejšem položaju — tudi, če bi imela v skupščini zagotov-ljeno večino — mogla izvesti do polet-nih počitnic vsaj najnujnejše zakone. Parlamentarni odbori ves čas od od-goditve skupščine niso ničesar delali in niso pripravili nobenih zakonskih načr-tov za skupščino, delala pa seveda tudi ni vlada, ker je bila ves čas v krizi. Ista vlada bo stopila pred Narodno skupš-čino popolnoma nepripravljena, praznih rok.

Brez dvoma je tudi, da interpelacijska razprava o korupcijskih aferah, s katero se bo otvorilo zasedanje Naro-dne skupščine, ne bo blažljivo vplivala niti na razmerje v vladnih strankah ni-ti na politično slavo g. Pucelja. Pralo se bo ob ti priliki umazano perilo na stroš-ke ljudstva in tudi na stroške Pucelje-vih volilcev.

Prav nič ni rožnata bodočnost, ki ča-ka slovenskega Janeza iz Velikih Lašč v vladi. Cena, za katero je definitivno zapeljal svoje ljudi v radičevski tabor, je zelo pičila. Veže pa ga pri tem še dolžnost, da bo moral kot radičevski minister zagovarjati pred skupščino ra-dičevske korupcijske afe, ki so se do-godile pod prejšnjim režimom.

Delegati bivše Sam. kmečke stranke bodo praznovali jutri v Celju sedmino pogreba samostojnosti svoje stranke. J. Pucelj pa bo po enoletni zaroki prazno-val poroko s Prepeluhovo radičevsko stranko. Mi nismo ne pogrebci in ne svatje, zato pa lahko tudi objektivno motrimo in presojamo komedijo, ki se bo izvršila v Celju. Dvomimo na podla-gi vseh dosedanjih Puceljevih političnih doživljanj, da bo njegov novi zakon srečen, četudi ga bo menda blagoslovil sam St. Radič. Kakor privoščimo g. Pucelju, da si je z ministrijsko pokojnino preskrbel sicer nerožnato bodočnost, ne moremo pa privoščiti njegovim prista-šem razočaranje, ki ga bodo nad Pucel-jem doživela še prej, kakor si to mi-slijo.

nužbo. Predvsem ugotavlja, da je Uzun-ovičeva vlada povsem začasnega značaja, nato pa piše, da g. Pucelj odšel nima no-benega izgovora več, da se je vsedel v vlado, ki »se izogiba boja zoper korupcijo in nima drugega programa, kakor tega, da hoče nadaljevati Pašičevo politiko brez Pa-šiča, politiko centralistične vidovdanske ustave, izžemanje prečanov in znanih me-tod v upravi.« Nadalje pravi klerikalno gla-silo, da bo g. Pucelj nosil vso odgovornost za režim, ki s strahovitim proračunom od 13 milijard tira državo v še večjo finančno in gospodarsko stisko, kakor jo že zdaj tare, in pristavlja: »G. Pucelj je prejel mi-nistrijski portfelj — ne bo mu prinesel slave. Dal je za to svoj zadnji politični kredit.« Klerikalci so sicer izgubili tudi že skoro ves svoj politični kredit, tako daleč pa vseeno nočejo kakor g. Pucelj. Mislimo, da je za ministromanje g. Pucelja več kot dovolj zna-čilno dejstvo, da celo klerikalci odklanjajo njegovo ponudbo za vstop v vlado.

Iz demokratske stranke

Iz okrožnega tajništva SDS za Notranjsko. Stari trg. V nedeljo, dne 2. maja, se bo vršila plenarna seja krajevnega organizacije SDS ob 2. popoldne v gostinji gosp. Benčine, katere se udeležijo okrožni tajnik gosp. Pavlovčič.

Muslimanski kongres v Kairu

Beograd, 30. aprila. p. Naša vlada je od-klonila predlog Reis ul ulema Čauševića, da bi se kot delegat naših muslimanov ude-ležil vsemuslimanskega kongresa v Kairu. Vlada je ta odlok utemeljila s tem, da niti Turška, niti Francija, niti Perzija na ta kongres ne bodo poslale svojih delegatov.

Praktičen princ

London, 30. aprila. b. Tretji sin angleškega kralja, Henry, je bil zaprežen za od-vetnika.

Obsodba katalonskih aten-tatorjev

Madrid, 30. aprila. b. Razprava proti do-vetnim Kataloncem, ki so bili obtoženi po-skušenegega atentata na kralja Alfonza, je končana. Najvišje vojno sodišče je obsodi-lo trojico obtožencev na smrt, ostale pa na dolgoletno težko ječo.

Odločilni dan v Angliji

Če ne pride v zadnji minuti do sporazuma, izbruhne danes splošna premogarska stavka.

b London, 28. aprila.

Petek je odločilni dan za premogovno krizo v Angliji. Če se niti tedaj ne najde rešitev, na katero bi lahko vsaj začasno pristali rudarji in lastniki rudnikov, izbruhne 1. maja ogromna stavka, ki gotovo ne bo ostala omejena samo na rudnike, mar-več se bo razširila še na več drugih indu-strijskih panog. Računati se mora z goto-vostjo na solidarni štrajk kovinarjev in prometnega delavstva Velika Britanija bi doživela enega najtežjih socialnih, gospo-darskih in tudi političnih pretresov, kar jih pozna njena zgodovina. Nevarnost je, da bi se ustavila vsa gospodarska delav-nost angleškega naroda. Kriza bi zavzela mednarodni obseg, ker je rudarska in-ternacionala sklenila onemogočiti z vsemi sredstvi dovoz premoga na Angleško tekom stavke. Razumljivo je velikansko zanimanje in razburjenje, s katerim čaka cela Velika Britanija usodnega dneva.

Angleška premogovna industrija bolega še ves čas po vojni na težki krizi. Produk-cija premoga je predraga in premalo racio-nalna. Upravne in tehnične metode so zastarele. Zato Velika Britanija vedno tež-je tekmuje s kontinentalnimi premogovnimi državami, zlasti pa so ji zmasoviti tekmece severno-ameriške Združene države. Proda-ja angleškega premoga ovira tudi vedno večja uporaba nafte in neprestani razvoj »belega premoga«.

Današnji položaj v angleški rudarski in-dustriji je nevarnejši. V tem naziranjju so si edini delavci, delodajalci, vlada in javno mnenje. Tudi dosedanja metoda krpanja in provizoričnih rešitev se ne more več ob-neeti. Če naj se Anglija izogne katastrofi v tej najvitalnejši industrijski panogi, te-daj se morajo napraviti definitivni, pogum-ni koraki.

Nasproti si stojita dve tendenci, dve smeri v naziranjju, kako naj se ozdravi pre-mogarstvo Velike Britanije. Lastniki rud-nikov bi v bistvu hoteli, da se vrhne delovni čas od 7 na 8 ur in obenem znižajo mezd-je. Delavske organizacije pa zahtevajo popolno podraževanje vseh rudnikov. Niti do ene-ga niti do drugega ekstremna ne more priti brez ogromnega pretresa, brez orjaškega boja, ki se ne bi nič razlikoval od socialne revolucije. Vsakokratna angleška vlada se trudi, da poišče kompromis med tema skraj-nostima.

Sedanji režim v premogovni industriji je v veljavi od 1. 1924. Premogarji prejemale-jo za 33 odstotkov večje mezde kot 1. 1914. To je takozvani državni minimum za vse de-lavce angleških premogovnikov. Upoštevati

pa je treba, da je draginja v Angliji za 68 odstotkov večja nego pred vojno. Da bi sprešla premogarsko stavko, je lani skle-nila Baldwinova vlada, da bo dajala držav-no podporo onim lastnikom rudnikov, ki imajo pasivna podjetja, pod pogojem, da ostanejo delavske mezde iste Angleška dr-žavna blagajna je izdala v devetih mesecih čez 24 milijonov funtov šterlingov v ta na-men. Jasno je, da davkoplačevalec ne more tega bremena več prenašati. Zato bi mo-rala državna podpora prenehati z letošnjim 30. aprilom. Posebna komisija, ki je pod predsedstvom sira Herberta Samuela pro-učila razmere v rudarstvu, je izdelala na-črt, ki priporoča popolno presnovno ang-elske premogovne industrije. Vlada je ta na-črt odobrila. Sklenila komisije na seveda ne zadovoljuje niti lastnikov niti delavcev.

Rudarski baroni so objavili, da bodo od 1. maja plačevali rudarje po znanih tarifi. Lh. Le v primeru, da bi delavci pristali na zvišanje delavniške na 8 ur, bi se dosedanje mezde le prav malo znižale. Zahtevalo tudi, da se opusti enotni plačilni minimum za celo državo in se sklene mezdno razmerje za vsako podjetje posebej.

Rudarski zastopniki odklanjajo obe for-muli, zlasti hočejo za vsako ceno obdržati enoten mezdni sistem za celo Veliko Brita-nijo. Dosedanja ponajanja so bila v bistvu neuspešna. H končni rešitvi premogovnega problema niso privedla niti za korak bližje. Zadnje upanje, da ne izbruhne 1. maja ve-likanska stavka, se stavlja v začasno podaljš-šanje sedanjega režima. Država naj bi še ne kaj časa plačevala podporo rudnikom, do-ker se stranki ne poročita. Taka rešitev ne bi bila nobena rešitev, problem sam ne bi bil odločilen z dnevnega reda.

London, 29. aprila. b. Izredna strokovna konferenca, ki je v imenu 5 milijonov or-ganiziranih angleških delavcev izrekla po-polno solidarnost rudarjem, je sklenila na-zvalje zaključku zasedanja ostali še jutri v Londonu, da počaka odločitve. Če se ne najde v zadnji minuti izhod, bodo jutri v petek ob dveh ponočnih iztozli vsi angleški rudarji. Podjetniki so sedaj pristali na enotno tarifo za celo državo, če sprejmejo rudarji zvišanje delavniške za eno uro in znižanje dodatka k predvojnemu mezdam od 33 ene tretjine na 20 %. Rudarji so pre-dlog odklonili. Baldwin skuša pregovoriti podjetnike še k nadaljnjemu popuščanju. Danes se je sestala konferenca delavskih delegatov, ki zastopajo čez 200 strokovnih zvez. Konferenca je sklenila podpirati ru-darje. Glede splošne stavke se še ni nič od-ločilo. Konferenca se je odgodila na jutri.

Politična situacija v Rumuniji

Volitve v novo rumunsko zbornico so določene definitivno na 25. maja. Pričinja tedaj najživahnejši del volilne kampanje, ki naj odloči v tem, katera stranka bo v prihodnjih štirih letih gos-podovala v Rumuniji.

Predpogoji za volitve so za naše pojme zelo nenavadni. Znano je, da je nastalo v Rumuniji splošno začudenje, ko je dobil volilni mandat general Ave-rescu s svojo ljudsko stranko, ne pa koalicijske nacionalne in agrarne stranke, kakor se je splošno pričakovalo in kar bi tudi odgovarjalo razmerju sil med volilci, kolikor se seveda o tem srolo-h da govoriti. V zadnji zbornici, ki se je razšla pričetkom aprila, so imele namreč poleg 240 poslancev vladne liberalne stranke od opozicije: nacionalna 49, agrarna 38, a Averescova ljudska stranka niti 10 mandatov. Na, anjša stranka je torej poklicana, da si ustva-ri za novo zbornico večino.

Novi volilni zakon ji gre nekoliko na roko, ker določa, da se dodeli oni stran-ki, ki dobi 40 odst. vseh v celi državi oddanih glasov, absolutna večina vseh mandatov. Toda tudi dobiti 40 odst. vseh glasov ni malenkost, niti v rumun-skih razmerah.

Toda Averescu se je s preudarno taktiko lotil svojega posla. Prvi uspeh zanj pomeni že sestava vlade. Treba je imeti namreč pred očmi, da stranka generala Averesca, ki si je pridobila kot aktivni general in poveljnik izredne simpatije med vojaštvom in ki je baš s svojo popularnostjo med rezervisti dosegla svoje prve uspehe v politiki, obstoja faktično samo v starih rumun-skih provincih, dočim je bila v novih, z izidom vojne priključenih provincah toliko kot nepoznana. Zato je bila moj-strska poteza, da je Averescu potegnil na svojo stran tri odlične člane nacio-nalne stranke, vse tri Erdeljce, Goldisa, Lupasa in Lapedatuja. S tem si je ustva-ril bazo v Erdeljski in sosednih novih provincih in obenem oslabil nasprotno nacionalno stranko. Prestop imeno-va ne trojice k Averescu je bil tem večje presenečenje, ker so se vsi trije naha-jali tudi na kandidatni listi, ki jo je nacionalna stranka predložila kralju. Konsternacija v nacionalni stranki je bila velika in mnogo njenih pristašev je prešlo v vladno stran za Goldisovo skupino. Ali ipak ne dve tretjini, kot se je pričakovalo. Pri tem je interesantno, da stoji za Goldisovo skupino pravo-slavni del erdeljskih Rumunov, dočim so ostali zvesti nacionalni stranki pred-vsem grško-katoliški Rumuni ali unijati. Celovskemu moment igra še vlogo v rumunski politiki. V splošni zmedbi, ki jo je povzročila podelitev volilnega man-data Averescu v nacionalni stranki, se je ločila od nje tudi skupina pristašev pokojnega Take Jonecu, ki so se bili že fuzijonirali z njo. Sedaj se nogaajo za prestop k Averescovi vladi, a do-slej se še ni doseglo soglasja.

K vladni stranki se ponujajo poma-gači od vseh strani: poroča se, da jo bombardirajo s ponudbami. Za novo-došle pristaše, ki jih ženo seveda mate-rijalni interesi v vladi, se ustanavljajo nova mesta, da se gospodje primerno

spravijo na zeleno vejico; toži se, da se na ta način proračun izdatno obre-menjuje.

Toda vendar, do 40 odst. glasov je daleč. Opozicija je ipak opasna. Na eni strani je liberalna stranka, ki je ven-darje opravila lepo delo notranje kon-solidacije in se po svojem gospodar-skem programu ne razlikuje mnogo od Averescove. Vintila Bratianu, doseda-nji finančni minister, je pričel zadnji čas s srditimi napadi na gospodarsko politiko sedanje vlade. Na drugi strani se je ostala opozicija ipak hitro znašla v novi situaciji. Nacionalni stranki se je posrečilo obdržati na svoji strani do-mala ves gro; sklenila je volilni pakt z agrarno stranko in še vedno se govori o fuziji obeh partij pod imenom nacio-nalna agrarna stranka. V strahu pred možnostjo, da vsled žilavega odpora opozicije kljub rumunskim volilnim me-todam ne dobi zadostnega števila vo-lilcev na svojo stran, je pričela Ave-rescova vlada z volilnimi pakti. Prido-bila je zase narodne manjšine, ki jih je v Rumuniji med 28 odst. celokupnega prebivalstva. Sicer se za volitve ne sme računati tolike množine manjšin-skih glasov, vendar je vlada z večino manjšinskih skupin sklenila volilni pakt, da sodeluje na njeni strani v volitvah in dobijo za to določeno število man-datov na vladnih listih. Ta akcija bo imela uspeh osebno v Erdeljski, kjer se nahaja nacionalna stranka v boju z nemško in madžarsko manjšino, ki po-jdeta zato raje z Averescum.

Razporedba strank in frakcij za vo-litve pa še ni gotova in bližnji dnevi bodo prinesli še definitivno sliko bo-jnih skupin, ki bodo merile svojo moč dne 25. maja.

Madžarska afera

Franciozi bodo zaslišali Meszarosa, Budimpešta, 30. aprila. s. Bethlenova vla-da se bo najbrže že pred Binkošti rekon-struirala, ker vztraja unitaristična stranka na tem, da izstopita iz nje ministri Rakov-ski, ki je igral v falfifikatorski aferi sla-bo vlogo in finančni minister Bud, čigar proračunska politika ni našla pristanka pri-vatnega gospodarstva.

Francoski policijski komisar Douleat in zastopnik francoske banke Collard - Ho-stingue sta danes dopoldne odstopovala v Carigrad, da zaslišata s pomočjo turških oblasti ponarejevalca Meszarosa, čigar iz-ročitev Madžarski je, kakor znano, turška vlada odklonila.

Politiziranje bivšega nemškega prestolonaslednika

Berlin, 30. aprila. s. Bivši nemški pre-stolonaslednik je izjavil dopisniško lista »Daily News«, na njegovo vprašanje, ali smatra republikansko državno obliko v Nemčiji za definitivno, da sprejema vse, kar je volja in želja nemškega naroda. Glede odškodnine knežjih rodbin se ravna po željah nemškega naroda. Upa pa, da nemški narod ne bo pozabil prejšnjih del knežjih rodbin, Protislužbo nemškega nara-da bo smatral za priznanje in obliž na od-prto rano. Na vprašanje glede nemško-ru-ske pogodbe je odgovoril bivši prestolona-slednik, da je po njegovem mnenju ta po-godba najčestnejša, ki jo so sklenili zadnja leta. Če se priključi tej pogodbi s Anzlija, je svetovni mir zasiguran.

Naši onstran granic

p— V Kožbano v Brdih je premeščen iz Mira nadučitelj g. Alojzij Urbančič. Ode-lj se je tja 22. pr. m. V Miru je deloval z največjim uspehom dolgih 27 let. Učiteljica Jožica Mozetič je odšla iz Mira v Gor-branico. V Miren je prišel nadučitelj To-ros iz Kožbane ter učiteljica Mosettig iz Steverjana in Zorn iz Branice.

p— Čitalnica pri Sv. Jakobu v Trstu je imela svoj dvainvajseti občni zbor, ki je pokazal, kako velike uspehe dosega dru-štvo z jekleno vstrajnostjo in neumornim delom na kulturnem polju. Omenjale so se številne ovire, ki škodujejo delovanju. S ponosom se je ugotovilo, kako nase pripro-to ljudstvo razume žrtve v korist dobri stvari in rado poseja prireditve, čeprav na-raščajo stroški. Čitalnica stopa v svoje tri-ndvajseto leto, pripravljena na vedno šir-še delo, da bo pravo kulturno žarišče Slo-vencev na Tržaškem.

p— Iz Steverjana v Brdih poročajo, da se je v razpisu službe za občinske tajni-ka zahtevalo tudi znanje slovenskega jezika, ker je občina čisto slovenska. Ali pre-fektura v Vidmu je preklala prvotni raz-pis in odredila drugi, v katerem pa se ne zahteva več znanje slovenskega jezika.

p— Občini Storje in Povir sta se združili s Sežano. Prefektura v Trstu je vpošteva-la dotično prošnjo, ker sta občini Storje in Povir maly ter sta si težko vzdrževali svojo upravo.

p— Vpokojen je g. Filip Gabrovšek, že-lezniški postajenačelnik v Trstu. Služboval je 37 let.

p— Zdravniški konsorcij. Na goriški podprefekturi so se vršila zborovanja ob-činskih zastopnikov v svrhu ustanovitve zdravniških konsorcijev. Združijo se dve ali tri občine v konsorcij, da se tako zni-žajo stroški za posamezna županstva. Pla-ča zdravnikom je določena na 15.000 lir na leto.

p— V Ilirski Bistrici se ustanovi podruž-nica italijanskega planinskega društva. Vr-šilo se je posvetovanje, katerega so se ude-ležili tudi Slovenci. Dr. Mikuletič je imo-nom Čitalnice ponudil podružnici njene prostore in obljubil nabiranje članov, na-glašajoč, da pričakuje iz takega delovanja z dobrimi nameni utrjevanja prijateljskih odnosov med Slovenci in Italijani.

Koroško pismo

Kulturna avtonomija za Slovence. — Politične binkošti. — 75letnica realke v Celovcu.

«Koroška Domovina» (Kärntner Heimat) se bavi z vprašanjem kulturne avtonomije za Slovence. Uvodoma pravi, da je »vindi-šarsko« ljudstvo na shodu v Velikovecu si-ker dovolj jasno povedalo, da se ne čuti zatirano in da bi ne vedelo kaj početi z avtonomijo, toda, čujte in strmite, koroška deželna vlada hoče kljub temu dati sloven-ski manjšini kulturno avtonomijo po že iz-delanem načrtu. Za vzorec si je vzela za-kon pruske vlade za Dance ob mejah. Kjer se zgleda 24 šolobveznih otrok narodne manjšine se jim da ljudska šola, za usta-novitve privatne šole zadostja 10 učencev. Čisto slovenske šole bi prišle v poštev le tam, kjer jih izrecno žele pa bi jih tudi morali sami vzdrževati. Treba sestaviti na-rodni kataster. Stroški za manjšinske šole bi se krili iz deželnih sredstev, toda ako bi presegli davčne prispevke glasovalnega ozemlja, ki morala za večje izdatke skrbeti narodna manjšina, kar bi se godilo naj-bolje potem narodnega davka. V šolah bi se lahko gojili narodni duh ali brez zava-janja k protidržavnemu mišljenju. Potom posebnih odborov bi si mogli koroški Slo-venci uprjavljati sami vse svoje kulturne zadeve... Vidi se, da se koroški Nemci pripravljajo na to, da pokažejo na mero-dajnih mestih, kako pravično hočejo rešiti manjšinsko vprašanje v deželi. Prepleteno pa je vse s takimi dolžbami, ki jasno pri-čajo, da gospodi ni resno mar za izpolnitev slovenskih želja. Kdo pa je tako naiven, da bo verjel, da je za koroškim manjši-no dobro to, kar hvali »Kärntner Heimat«? Načrtano rešitev manjšinskega problema označuje Nemci za »velikopoteznost«, toda Slovencev ž njo ne bodo potegnili. Manj-šinska borba se poostreje.

Za binkošti je napovedan velik poset nemške gospode iz Monakovega. Vsenem-ci pravijo, da bo to nacionalnem dogode-ku za vso Koroško, ali pri tem ne sme nihče misliti, da pomeni ta prihod kako politično demonstracijo. Monakovci si ogledajo »kra-sno nemško koroško deželo«. Celovčani napravijo z njimi izlet v »glasovalno oze-m-lje«, in sicer v Rož. Posebno slovenska pa bo prireditve na Vrbskem jezeru na drugi binkošti praznik. Kot priprava za izlet se je vršilo te dni v Monakovem predavan-je o Koroški... Binkoštna prilika se porabi za gojitve priključitvene ideje in sloven-ski manjšini se pokaže, kako so vsi Nem-ci enotni v pojmovanju skupnosti koroške pokrajine. Manjšinsko vprašanje napravlja nemške nacionalce silno agilne, ali vsa njihova borbenost proti slovenskim pravi-čam se bo okršila ob vztrajnosti našega ljudstva v plemenitem boju za šolo.

75letnica realke v Celovcu so proslavili pred nekaj dnevi na slovesen način. Trgov-ski in obrtni stan v Celovcu si je pomagal prvotno tako, da je leta 1820 dosegel raz-širjenje 4. razreda normalke na dva letnika spodnje realne šole. Spodnja realka s tre-mi letniki se je odredila s ces. odlokom 2. marca 1851. Gorenja realka je bila do-voljena z letom 1854. Slovensčina je bila za slovenske dijake obvezni predmet. Pri iz-premembah na realnih šolah v letih 1867 do 1870 je ravnateljstvo predlagalo uved-bi drugega jezika kot obvezen predmet in sicer je imela slovensčina obsegači spodnje štiri razrede, italijansčina pa gorenje. Uved-la pa se je italijansčina v spodnje in franc-ščina v gornje. Slovensčina je ostala do-lje kot pogojni obvezni predmet. Koroški realnosolski zakon datira iz leta 1870. Po njem je bila slovensčina obvezni predmet samo za one dijake, katerih starši so to zahtevali, za druge le pogojni predmet. Pri slovensosti so peli tudi narodne pesmi, ki vedno ugajajo. V njih se zrcali mehka ljud-ska duša in te pesmi ostanejo slovenska posebnost Koroške tudi v nemški besedi.

Politične beležke

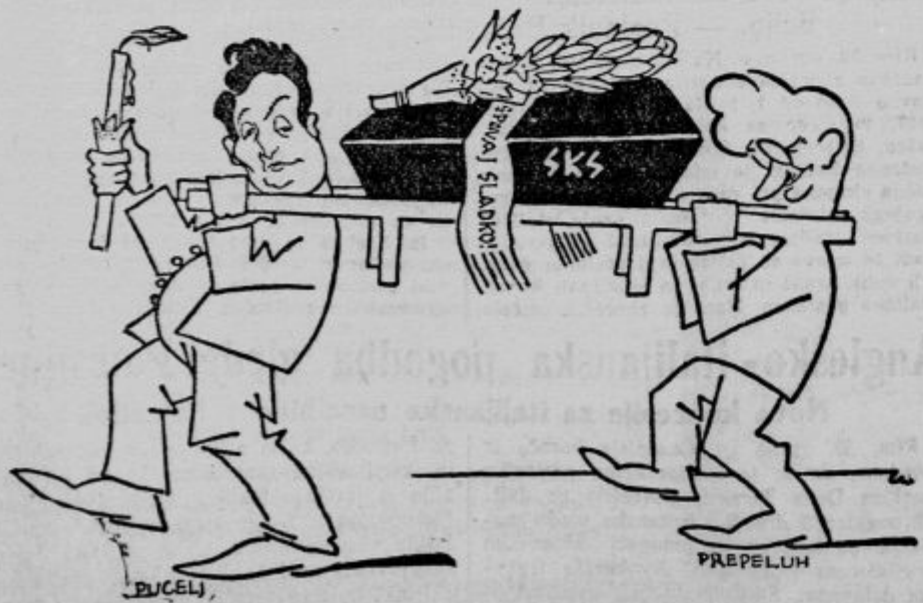
Kaj pričakujemo od ministra Janeza Pucelja?

Posl. Pucelj se je doslej izgovarjal, da doslej niso mogli radičevci v vladi ničesar doseči, ker so jih ovržali radikali, dasi je St. Radič sam trdil, da se vrši vse spo-razumno. Novopečeni slovenski minister J. Pucelj je na zadnjem občnem zboru likvi-dirane Sam. kmetijske stranke tudi trdil, da pomeni novi državni proračun izživanje Slovencev in Hrvatov, ker daje Srbom vse, nam prečanom pa ničesar. Sedaj ima mi-nister Pucelj priliko, da pokaže kot član vla-de Slovencev in Hrvatov, v koliko je ta proračun, za katerega je sam glasoval v skupščini, res izživanje, ker lahko odpre za potrebe Slovenije in Hrvatske vire vseh tistih tajnih fondov, ki bi si jih pustila vla-da RR votirati, v kolikor ne bodo zadošča-le ostale postavke 13 milijardnega proračuna. Minister Pucelj ima sedaj priliko po-kazati, da se iz sporazuma RR ne cedita med in mleko samo v korita in grla ra-dičevskih voditeljev, ampak tudi med one Slovence in Hrvate, ki so v težavnem go-spodarskem položaju pod režimom RR pla-čevali doslej samo ogromne davke, zanje pa niso ničesar dobili.

Klerikalni odgovor na Puceljevo ponudbo

Po svojem imenovanju za člana vlade je minister Pucelj izjavil dopisniškoma »Jutra« in »Slovenca«, da se bo potrdil, da vstopi v vlado tudi večina Slovencev, t. j. klerikalni Jugoslovanski klub, ki ima večino slo-venskih poslanskih mandatov. Dasi se klerikalcem zelo slabo godi in se jim po vlad-nih koritih že dolgo časa cede slime do tal, vendar pa se Puceljevega sporočila niso nič kaj posebno razveselili. Zlostne Puceljeve slave pri sodelovanju v vladi »sporazuma za medsebojno prikrivanje korupcije« noče-jo biti deležni niti klerikalci, ki tudi niso preveč tankovestni na državni upravi, ka-dar gre za njihove strankarske koristi, ka-kor kaže znana afera z železniškimi tovor-nimi listi in nešteto drugih afer. Dasi je včerajšnji »Slovenec« beležil Puceljevo spo-ročilo klerikalcem, vendar pa ni pokazal no-bene volje SLS, da bi sprejela Puceljevo po-

K nedeljski ustanovitvi nove radičevske stranke v Sloveniji

Pucelj: Smrt SKS je moje življenje.

Naši kraji in ljudje

Prvi majnik v planini

Dolina in nižje hribovje se kopije v prvem zelenju, ki je tako kipeče in tako čisto, kakor bi se rodilo v eni noči in ni najmanj zaprašeno in zamazano od prahu jednolične vsakdanjosti. Po brdih pa cveto črešnje; odete so v čisto belino; so kakor mlade neveste, oblečene v snežnobe poročno obleko. Samice ptic so se narajale v prvi pomladanski opoznosti in že občutijo posledice ljubeznega plesa. Odhitelje so na gnezda in jele skrbeti za nadebno potom-

podil bi lahko krivorepca, ki v bližini neke prenočuje in niti najmanj ne slutiti, kaj da ga čaka, da najbrže ne bo več videl krasote gora, veličastnega solnčnega vzhoda.

«Pol štirih bo! vsak čas se oglasi.» Med tem je na gornjem delu proda nekaj zafričalo in že se čujejo žabjemu regljanju slični glasovi. Prvi, ki je dospel na igrišče, je snežni jereb, bevka. Že se je prebudil drugi pevec, gorski kos ali komatar, tako nazvan radi bele-

solnce, in ko zažare snežni gorski vrhovi, lovec še vedno stoji na snežišču, se ozira v dolino, ki se je komaj dobro prebudila iz sladkega pomladanskega sna, potem pa zopet motri divni plen, starega borca ruševca.

Lep je! To divno temno, se spreminjajoče perje, krasna snežnobela lisa na korenju peroti in te divne rdeče rože nad očmi, ki žare kakor rdeči nageli na praznični, temno modri svileni obleki vaškega dekleta.

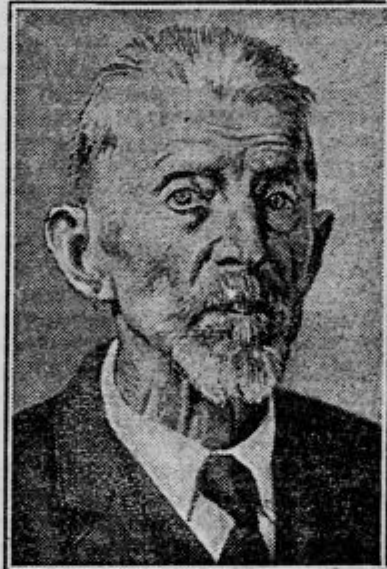
Iz bližnjega proda pa prinaša vetrič glasove premaganca, ki se je moral umakniti, a se bo sedaj gotovo povrnil in zagospodoval na glavnem gredišču in tolažil male rjaje udovice.

Lovec si odlomi dve ruševi vejici, eno si zatakne za klobuk, drugo pa položi ruševcu v kljun. Vračujoč se v dolino, si natrga šopek dišečega jeglica in nekaj nizkega sleča, in si z njimi okraši klobuk.

V. K.

Najstarejši naš somišljenik

V ponedeljek dne 3. maja praznuje g. Cvetko Vivoda, bivši posestnik v Ložu, sedaj upokojeni državni namestnik v Ljubljani, 90letnico svojega rojstva. Težka leta, vendar je še duševno in telesno čvrst in čil. Rojen 1. 1836 v Kamniku, je po 12letni vojaški službi, tekom katere se je udeležil tudi vojn na Laškem 1. 1858 in 1866, stopil pozneje v službo pri okrajnem sodišču v Ložu, kjer je služboval do svoje upokojitve. Nebroj grozot in naporov je prestal v svoji mladosti, vendar je še danes izredno krepak ter poln humorja. Od 13 njegovih otrok žive še trije sinovi in 6 hčerk. Jubilant je bil vse svoje življe-

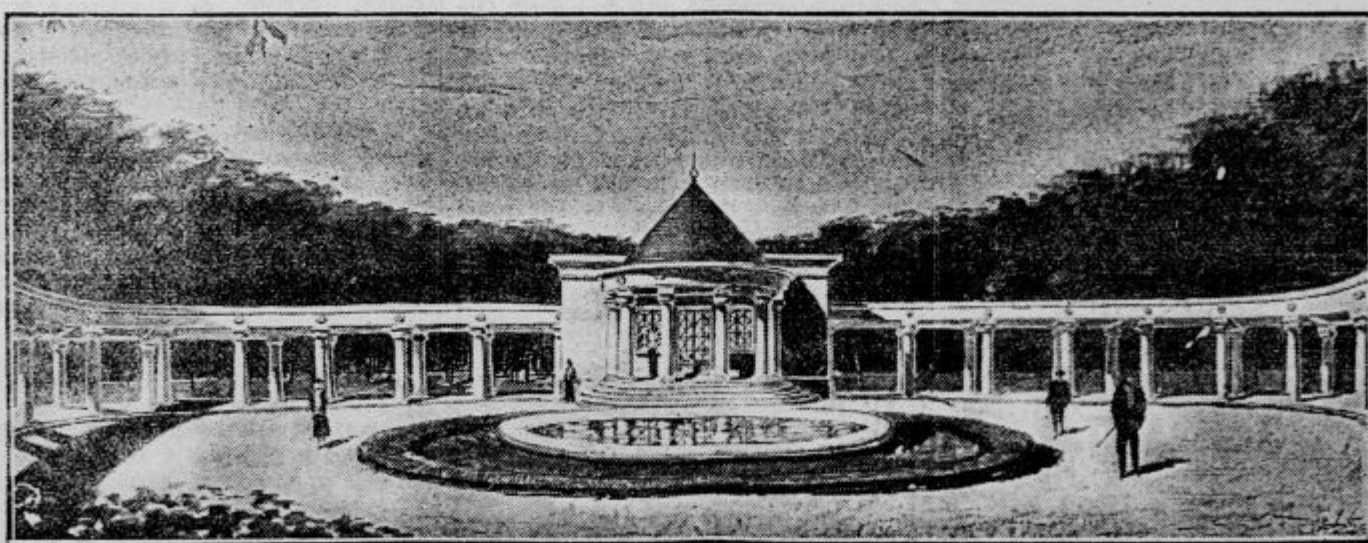

nje vnet za narodno-napredna stremjenja in je še danes odločen pristaš sam. demokratske stranke. Številnim čestilcem se pridružujemo, tudi mi, želimo mu, da ga ohrani Bog še mnoga leta!

Škofjeločani za ohranitev mestnih znamenitosti

Škofjeločanom je prav všeč, če svoje mesto slišijo imenovati »slovenski Rottenburg na Tauberi« radi starinske slikovitosti ali pa »slovenski Dachau, Wörpswede, Barbizens«, ker v Škofji Loki radi mesta samega, barvitega kamnitnika in krasne, valovite okolice prav pogosto biva slika. Pomolj so na svojo pestro zgodovino in brizinske škofo, na boljše čase in staro slavo loškega gospodstva. Tudi znamenitosti mesta radi kažejo tujcu, da je vse to kreditno in — nič ne stane. Da bi pa svoje zanimive in lepe znamenitosti tudi čuvali in skušali ohraniti, imajo mnogo, edino bronasti kip sv. Janeza na kapucinskem mostu so bronirali kot bi dali svoje zlate ure — posrebiti. Imajo, pravzaprav so imeli krasno gotško cerkev, ki je bila znotraj in in zunaj skrajno zanemarjena, in so jo mo-

Moderna kavarna v celjskem mestnem parku

Mesto Celje lahko nazivamo, eno najlepših mest naše širše domovine. Za povzdiglo mesta deluje neumorno mestni magistrat, kateremu pomagata z veliko vnuemo celjsko Opleševalno društvo in društvo za tujski promet, katero želi privabiti kolikor mogoče veliko letoviščarjev na obale zelene Savinje. Da se tujsko in domače življenje zopet poživijo v prostranem krasnem celjskem parku, je občina sklenila, skupno z Opleševalnim društvom, da postavi moderno kavarno v parku, katera bo po svoji zunanosti in prekrasni legi gotovo edina v naši državi. Prostor za

novi zgradbo je nadvse srečno izbran. Ko stopiš na lesen most, ki vodi iz mesta v park, te bo od daleč pozdravljala in vabila v svoje prostore nova elegantna kavarna. Mogočni zeleni kostanj bodo delili senco gostom, ter strnili stavbo in naravo v harmonično, nepreločljivo celoto. V paviljonu je nameščena mala dvorana, ter gospodinjski prostori za kavarno, toaleta, hladilnica itd.

Iz bokov paviljona pa krožita v elegantnem polroku kolonadi ter objemata prostor okoli obstoječega vodometu. Pod tem kolonadami bodo nameščene

Danes!
Prvič v Ljubljani!
Novo!

Veliki jubilejni „Nordisk-film“

„Ljubljanka maharadža“

Indijski ljubavni roman v 9 dejanjih. V glavni vlogi slavni Gunnar Tolnæs in nadvse lepa Karina Bell, ki jamčita za kolosalni uspeh. V sedem velikansko dolžne filma predstave ob delavnikih ob 4., pol 8. in 1/4 10. v nedeljo ob pol 11. dop. in ob 3., 5., 7. in 9.

Predprodaja vstopnic dnevno od 10. do 12. in od 2. dalje. 3568 a

rali vsaj toliko zakrpati, da se ni začela podirati. Bila je res že enaka poslopju celjskega okrožnega sodišča, o katerem je »Jutro« pred kratkim pisalo. Potrudili so se zelo, da bi cerkev prenovili tako, kakor je treba spomenike pravilno ohranjati, in poklicali so tudi strokovnjaka, konservatorja dr. Franceta Stelčeta iz Ljubljane, da jih

zastopstvo ni povzpelo do energije, da ta za svoj prostor tujni dekorativni element zopet postavi v prejšnji obliki. Prilike za to je sedaj dosti, ko vsa mesta stavijo spomenike žrtvam svetovne vojne: Spomenik naj bi se postavil v prvotni obliki, na podstavku pa bi bilo mesta dovolj za napis z imeni in spominskimi nadpisi.

Znamenje iz XVIII. stoletja na Glavnem trgu v Škofji Loki po padcu visokega stebra z Marijinim kipom na sredini med obema svetnikoma.

podučil. Sprejeli so vse njegove nasvete skili cevali komisije, pisali zapisnike in oblasti so jim dovolile, da se stroški za popravila namreč za pravilna popravila, kakoršna so obljubili izvršiti točno po nasvetih dr. Stelčeta, krilejo z davki. Davkoplačevalci niso godrnjali, ker so bili veseli, da dobe zopet cerkev v nekdanji svoji lepoti in zadovoljen je bil tudi župnik dr. Arnejc, ki se le za popravilo po načrtih, koje je odobril bolj je bil pa z načrti zadovoljen gospod konservator, ker se mu je posrečilo rešiti prekrasen spomenik gotške arhitekture. Cerkev so res popravili, a kako, je napisal v I. zvezku letošnjega »Zbornika za umetno stno zgodovino« dr. Stelčeta, kateremu škofjeloški mestni očetje gotovo ne morejo očitati, da mu je poročilo narekovalo politično sovražstvo. Dr. Stelčeta pravi: »Prenovitev zunanjske župne cerkve se je izvršila skrajno brezobzirno in brez četa na njene kvalitete. Kljub natančnemu dogovoru o priliki konkurenčne obravnave o tem, kako naj se delo izvrši, posebno da naj se čuvalo beleža kameniti deli opornikov, so izvršitelji izbrali trmoglavo nesmiselno pot, da so zunanjsko stavbo od vrha do tal brez ozira na kamen ali zid, enostavno in grobo pobelili. Zalostno je to, posebno, ker se je dogodilo sredi častiljivega starega mesta, katerega prebivalcem bi površen opazovalec, zapeljan po izredni slikovitosti in arhitektonskih mikov bogatem miljeju, pripisoval živ čut za starino in siguren okus, ki ne dopušča neokusnosti. Značilno pa je, da je minilo že več let, odkar je sneg podrl najlepšo miljejsko obogatitev prelepega glavnega trga tega mesta, baročni stebel s kipom Matere božje, a se kljub opetovanim obljubam in dogovorom meščansko

Zunanjsčina cerkve je torej popolnoma pokvarjena, čeprav so bili davki dovoljeni le za poravilo po načrtih, katere je odobril konservator dr. Stelčeta. Ta zadeva je seveda stvar Škofjeločanov, ki so izvršili take vodje popravil, da jih niso hoteli izvesti po načrtu.

Rešiti pa se da znamenje na trgu, pri katerem je sneg pred par leti podrl kakih šest metrov visok stebel med svetnikoma. Na kapitelju stebra je stal kip Matere božje z Jezuškom, prav dobro umetniško delo. To najlepše znamenje v Sloveniji je bilo največji okras Škofje Loke in neobhodno potrebno za estetični učinek trga. Kakor pravi kronogram na znamenju, ki se glasi:

GENITRICIS JESV, JOSEPHI
ATQVE ANTONII STATVA ISTA POSITA
EX DEVOTIONE CIVITATIS.

je znamenje postavljeno 1. 1751. mesto. Čez stoosemdvajset let, 1. 1879 so zopet meščani znamenja prenovili in ogradjili s čedno in solidno ograjo iz litega železa. — Sedanj pobožni meščani so pa pustili, da je Mati božja padla, raztolkli jo za gramoz in z njim posul cesto, čeprav je bila samo trikrat razklana in jo je bilo mogoče restavrirati s prav malimi stroški. Lepi kapitel stebra je k sreči rešen in postavljen na lepi razgledni točki za gradom.

Ko se je pojavila misel, postaviti v vojni padlim spomenik, so nekateri prijatelji mesta s konservatorjem dr. Stelčtom na čelu predlagali, naj bi raje obnovili znamenje in ob straneh napisali imena padlih in pogrešanih. Ljubljanski kiparji so bili voljni postaviti natančno kopijo stebra z Mado in znanenjem popraviti popolnoma zaokrog 40.000 dinarjev, kar za Škofjeločane pač ni nedosegljiva vsota. Za spomenik padlim na pokopališču je baje nabrana že večja vsota, ki naj bi se porabila za znamenje na trgu, saj bi bili padli s spomenikom na trgu gotovo bolj počaščeni kot na pokopališču, kjer naj bi njih imena vklesali v plošče, vzdane v notranjosti pokopališke kapele. Tudi gospod župan Josip Hafner je ta predlog smatral za izredno srečno rešitev obeh nalog in obljubil, da bo k stroškom prispevala tudi mestna občina s svojimi prihranki. Ti so pa na žalost usahnili ob nakupu vile s stavbiščem za novo šolsko poslopje v kapucinskem predmestju, radi še večjih nalog pa v doglednem času ni misliti na nove prihranke, čeprav 40.000 dinarjev za Škofjo Loko ni ravno nedosegljiva vsota. Da se torej ta za prijazno mesto ne ravno častna zadeva ne bo obravnavala v javnosti na temeljitejši način, naj županstvo stopi v zvezo z nabiralci denarja za spomenik padlim in pozove premožnejše Ločane doma in v drugih krajih, kjer so nekateri tudi na prav odličnih mestih pri raznih velikih denarnih zavodih, naj prispevajo k zgradbi za večimilj vsotami. V prvi vrsti naj se pa odzovejo mestni denarni zavodi, da ne bo treba naštevati posameznikov, katerim je vojna in povojna konjunktura kaj hitro znatno povečala blagostanje. Županstvo naj ne odlašaja več, čeprav je morebiti tudi izvedelo veselo novice, da se je baje neki plemeniti škofjeloški denarni mogotec odločil postaviti znamenje na svoje stroške v spomin srečne rešitve ob avtomobilski nesreči, ki je zahtevala celo smrtno žrtev, on je pa ostal živ, njegov sin edinec in hčerka pa celo neposkodovana. Še večje veselje imamo ob tej vesti, ker si bo z obnovo znamenja postavil tudi sebi vreden trajen spomenik.

stvo Samci, ki se kar ne morejo umiriti, posedajo krog gnezda in dvorijo svojimi nekdanjim ljubicam, sedanjim drobim ženicam. Hočejo se jim nekako oddelžiti za dneve opojnega mladostnega, ter jih kratkočasijo z lepo pesmijo, ki jo vsako jutro in vsak večer izlivajo v nebesko pomlad.

Naš znanec, veliki divji petelin, v nižavah že pojenjava s svojim splovom, le tam gori v višinah, kjer se blišče posame ozelenjajoče bukve izmed temnih zmetastih smrek, tamkaj še redno kleplje in brusi sleherni jutro. Nad njim, v višavah, kjer obupno drži starka zima svoje zadnje snežene postojanke, kjer se bije odločilna bitka med zimo in pomladjo, kjer vojščaki mlade vesne, zlati solnčni žarki, razdirajo snežene utrdbe zime, tamkaj je sedaj pravo rajanje.

Vsako jutro, še predno zažare vrhovi gora, se oglasa krivorepi ruševca, ki je mnogo bolj vročkrven in bojevit, kakor njegov gozdni polbrat, potomec prastarega rodu, veliki petelin.

Dočim je petelinja pesem mirna, monotona, ki konča v trdo škripanje, mali ruševca razsaja in gruli, piha in pleše po precej trdih sneženih blazinah, ki leže po prodir, na pobočjih vrhov in nebo kipečih gorskih velikankov. Je kakor vaški fant, ki vriska in izliva in kliče na boj. On kliče vrednega nasprotnika boriti se hoče, izkazati se hoče junaka. Kliče pa tudi lovec čes: »Sedaj pridji k meni, ko se ženim, pridji v svate ako upaš v gore, sedaj, ko se trgajo plazovi in ko je v gorah vihar. Kdor hoče nositi simbol poguma, moje krivo pero, ta naj sedaj pride k meni in naj si ga sam pribori.

Planinski lovec, prijatelj planin pozna vse neprimlike in neprijetnosti gora v pomladi, ve tudi, da bo moral večkrat v višave, predno dobi pred cev krivorepca, a on se ne straši. On si želi naučiti naravne krasote, on hoče prisostvovati divnemu plesu in upa, da bo morda celo tako srečen, da vidi vitežki dvoboj, ki ga bodo borili med seboj mali gorski vitezi, krivorepi ruševci.

Ko bledé zvezde, že sedi lovec tam gori visoko vrh proda, kjer samevajo zadnji, več sto let stari oguljeni mesenci. Pred nekaj dnevi je bil v gori, prišel je malo prekasno, na zaželeno mesto. Sneg, ki je ležal pod plazovi in v jarkih še čez meter debelo, je slabo držal in lovec se je parkrat s krpilji na nogah udri do skalnih tal. To ga je toliko zadržalo da je prišel do prodov, do petelinjeza bojišča, ko je že solnce vzhajalo, in le od daleč prisostvoval koncertu in vitežki borbi. Od daleč, z daljnogledom je gledal borbo krivorepcev. Ko sta odletela, je pohitel na bojišče in pobral par črnih peres iz petelinjeza podbradka, ki so ležala na snegu. V strelni razdalji si je med ruševcem napravil kritje in položil mesecno štor. Sem je danes prispel še v temi in tukaj sedi in čaka. Dočim je v nižjih legah pri lovu na velikega petelina prisluškoval prijetnemu zvonjenju, ki je prihajalo iz doline, je tukaj vse tiho. Tupatam se zasliši monotono uhanje snežne sove, ki se bo v kratkem preselila v svojo severno domovino. Tam doli, daleč v gozdu, je zalajal srnjak.

Lovec izvleče iz žepa ur in napevna oč. Zvenjenje ne sme prižgati, pre-

Delavska akademija

(Na predvečer proslave 1. majnika, v Unijonu.)

Večer, ki so ga Združeni delavski pevski zbori v Ljubljani priredili v korist trboveljskim reduciranem in kot uvrturo v majsko praznovanje, bi mogel biti bolj zaseden, zlasti na dražjih sedežih.

Odklikovala se je na akademiji predvsem »Grafika«, ki je pod vodstvom agilnega Gröbminga zapela Zajca. Vodopivca in Adamiča tako zgledno (ritem in vokalizacija), da smo je bili veseli.

Ciril Debevec je izvrstno recital iz Seliškarjevih Trbovelj pesmi »Otroci brez mladosti« in »Naša pot« in pri drugem nastopu močno sugestivni Fran Albrechtov sonet »Moj črni brat« in njegov prevod Bezručevega Nestvora, zavedne izpovedi tega barda tlačanskega naroda.

Pevsko društvo »Cankar« je dalo Adamiča, Pavčiča in Prelovca. Upoštevajoč trud, ki ga ima dirigent z neizvežbanimi, okornimi grli, beležimo zboru v spodbudo uspeh. Dirigent (Kristo Perko) je napravil kar je mogel.

A. Zupan je prijetno zapel Škerjančev Vizio, a premalo poudarjeno in prepričajoče Greččinovega Ujetnika. Zupanov glas se bo mogel s primerno šolo še kdaj uveljaviti.

Delavsko Glasbeno društvo v Ljubljani se je to pot z nastopom prenašalo.

Jurjevanje v Laškem

Praznik mladine

Laško, 30. aprila. Malo je še naših lepših narodnih običajev, ki bi se mogli ustavljati neizprosnim mednarodnim civilizacijam. Ena izmed najlepših šeg, ki se je ohranila v Laškem še do današnjega dne, je gotovo Jurjevanje. Da pa ta lepa slovenska navada ne propade, jo je vzela tukajšnja šola pod vodstvom novega šolskega upravitelja J. Kisiljgerja v svojo zbirko.

V soboto, na dan sv. Jurija, dne 24. aprila se je proti poldnevni prišel po trških ulicah pomikati velik sprevod. Na čelu je vdirala velika slovenska trobojnica, za njo pa je stopal Zeleni Jurij, ki so ga spremljali tri vodniki na zelenih povodih, zadaj pa je korakala v četverostopih blizu tristočlana množica šolske mladine. V ubranih glasovih je donela po trgu Jurjeva pesem:

Od hiše do hiše hodimo,
Zelenega Jurija vodimo.
Pomlad on v deželo prinesel
Vso zemljo v zelenjem prevesil je
Zima, zima ajd za peč, celo leto leti!
Ves sprevod je bil v zelenju. Ni bilo ne dečka, ne deklice, ki se ne bi okitil z zelenjem. Komaj je pesem izdnela, že se je oglasilo sviranje in trobljenje z zelenimi pastirskimi piščalkami, da je šlo skozi ušesa tržanov, ki so pridrevili iz hiš, da občudujejo slavnostni sprevod. Vse je bilo veselo, vse se je radovalo, najbolj pa mladina. Na vsaki strani Zelenega Jurija sta stopala dečka z butoro šib. »Čemu pa šibe?« se oglašalo nekdo iz občinstva, in takoj se oglašalo povelje reditelja: »Drugo!«

Mladina je zapela:
To šibo za streho shranite,
Da njo se požara branite.
Strahujem poročno Vam dečico
In vabim Vam v hišo srečico.
Sreča, sreča, pridi k nam,
glej, odprti je hram!

Pesmi je sledila zopet godba. Tam nekje med trga se je nenkrat pojavil fotograf. To so zažarela mlada lica od ponosa! Zdi se, da je celo Jurij zavestno dvignil svojo zeleno glavo, da bi njegovo dostojanstvo prišlo na sliko do veljave.

Dečka s šibami sta marljivo delila šibe po hišah, deklici pa sprejemali darove veselo razpoloženega in darežljivega občinstva.

Tretja kitica pojasnjuje:
Ker take darove Vam nosimo,
Od Vas kaj v zameno prosimo.
Imate kaj bele pogačice?
Ne branimo tudi se kračice.
Bodi jajce, bodi hleb,
v naš izginje žep.

Potegne vetrič in sredi sprevoda je zavirala druga velika zastava, njej pa odzdravljala množica manjših. Zakaj mladina je bila na vse pripravljena. Ničesar ni manjkalo, kar povzdiguje slavnostno razpoloženje: ubrano petje, razposajena godba, zelenje in cvetje, viharajoče zastave, otroško veselje, sami simboli Jurjeve neveste — zelene pomladi.

Tekom obhoda je bil skoro ves trg na nogah. Delo se je moralo vsaj za hip prekiniti. Zeleni Jurij je s svojo živahno in pri-

sano povorko povsod obračal pozornost občinstva nase, v odgovor pa je donela pesem, ki v zadnji kitici izraža prelepo vsebino takele:

Bogata gorica obrodi Vam,
bogato se polje oplodi Vam.
Podeži Bog kruha vam belega,
vsi lica bodite veselega!
Zdaj pa gremo še drugam,
hvala, hvala Vam!

Tako je svedeni sprevod z Zelenim Jurijem obhobil ves trg do zadnjega kotička ter se je po enoinpolurnem obhodu slavnostno vrnil v šolo.

Tu je čakalo mladino drugo veselje: pogostitev. Ljubitelja mladine, gospa Elsbacherjeva, se je, kakor vedno, tudi tokrat izkazala v svoji ljubezni naklonjenosti ter podarila mladini več steklenic malinovca, s čimer so si naši mladi med priglasom pravežali dušo.

Naj bi ta dan ostal vsakoletni praznik naše mladine!

„Vodnikova družba“ in „Slovenska Matica“

Razmere v »Slovenski Matici«, ki ji načeljuje prosvetni šef dr. Dragotin Lončar, že zdavnaj niso take, kakor bi morale biti. Dasi ima »Matica« svojo hišo in dasi ima tudi nekaj kapitala, saj je pred leti prodala »Katoliški knjigar« vso svojo boljše književno zalogo, je po prevratu malodane popolnoma prenehala s svojim delovanjem. Ni več nabirala članov in tudi svoje redne letne književne izdaje je opustila. »Matica« je kakor izginila iz našega javnega in kulturnega življenja. Zato se ni čuditi, da je vsa javnost vpraševala: Kaj je s »Slovensko Matico«, ali še sploh živi? Te razmere so naravnost izživalo kritiko, toda vse je molčalo. Ker se je ipak nadejalo, da se končno »Matica« dvigne iz mrtvila in zopet prične z intenzivnim delom. Te nade se niso uresničile. »Matica« je spala dalje, dasi je občinstvo naravnost kričalo po dobrih knjigah. Ker se »Matica« ni ganila, je povsem naravno, da so jeli krogi, ki jim je slovenska knjizna in slovenska prosveta pri srcu, razmišljati, ali bi se ne dala ustanoviti nova družba, ki bi zadostila živi potrebi po slovenski knjigi. Tako je bila ustanovljena »Vodnikova družba«, ki je takoj prišla s sistematičnim in neutrudnim delovanjem, ne oziroma na desno, ne na levo in neumorno, delala, nikogar ni napadala, ker je pač smatrala, da je za vse dovolj prostora na soncu, samo branila se je pred napadi, ki jih je večinoma narekoval strah pred nevarnim tekmečem in pa blede zavist. A tudi v tej samoohranbi ni prekoračila meje dopustnosti in dostojnosti. Zlasti pa se ni dotaknila »Slovenske Matice«, ker se ji ni zdelo častno, da bi tik pred koncem dajala brco — sli venla verbo — umirajočemu levu. Mesto da bi bila »Matica« za to hvaležna, da se jo pusti v miru umirati, se je njeno »predsedstvo« — brez podpisa njenega predsednika dr. Lončarja, ki si menda ne upa v javnost — osmelilo v svojem glasilu »Slovencu« priobčiti to-le notico:

»Kakor dohajajo dopisi, se širi vest, da je »Vodnikova družba« naslednica »Sl. Matice«. Predsedstvo »Slov. Matice« sporoča, da »Slov. Matica« še nadaljuje delo in nima z »Vodnikovo družbo« nobene zveze.« — Beležimo to izjavo z največjim zadoščenjem, ker je to po dolgih letih edini znak, da »Matica« še živi. Z izjavo pa bo nesporno zadovoljna tudi »Vodnikova družba«, ker ji pač ne more biti vseeno, da bi pred javnostjo veljala za naslednico »Slov. Matice« ali da je cel, z njo v intimni zvezi z organizacijo, ki se nahaja že v zadnjih zdihljajih. »Vodnikova družba«, ki si je v dveh mesecih z delom pridobila nad 6000 članov, ne potrebuje nobene protekcije, najmanj pa od »Slov. Matice«, kateri baš hoče pokazati, da se tudi v najtežavnejših razmerah lahko izdajajo knjige samou, ako je tu ljubezen k stvari, požrtvovalnost, vztrajnost in resna volja k delu!

Gospodje, pozor!

Radi opustitve klobukov in slamičkov prodajam iste 25% ceneje
PETER ŠTERK, modna trgovina,
Ljubljana, Stari trg št. 18.

Zgodovina prvega maja

Danes med našim ljudstvom, pa tudi med našim delavstvom še prav malo kdo ve, kako je prišlo do praznovanja 1. majnika kot delavskega praznika. Kot praznik dela se je 1. maj prvič praznoval 1. 1890. Ta dan se je delavstvo spominjalo delavskih žrtve, ki so padle leta 1886. v boju med stavkajočim delavstvom in čikaškimi podjetniki. Zgodovina tega spopada je sledeča: Okoli 1. 1880. se je porodilo v Ameriki delavsko gibanje za dosego osemurnega delovnika, toda podjetniki so se temu gibanju trdovratno upirali 1. maja 1. 1886. je prišlo vsled tega do stavke, tekoni katere je bilo ubitih 6. delavcev. V protest proti temu krvoprelitju je bil sklican za dan 4. maja istega leta protestni shod delavstva, katerega se je udeležila tisočglava delavska množica. In zopet je prišlo do spopada med delavstvom in policijo, pri čemer je bilo ubitih 7. ranjenih pa 60. delavcev. Sledele so takoj tudi aretacije delavskih voditeljev, od katerih jih je bilo 5. obsojenih na smrt na vešalih, trije drugi pa so bili obsojeni na dosmrtno ječo.

Prve proslave 1. maja so bile posvečene spominu teh žrtve svojega prepričanja. Pozneje pa se je pričelo pozabljati na prvotni pomen tega spominskega praznika in 1. maj se je od delavstva celega sveta porabljal kot priložnostni dan za izjavljanje in naglašanje časovnih zahtev delovnega ljudstva.

Danes pa postaja 1. maj poleg tega vse bolj in bolj dan, na katerega vsaj za trenutek umolknejo nasprotstva med različnimi smermi v socialnem gibanju delavstva. Danes je 1. maj predvsem praznik ljubezni in pobratimstva med vsemi sloji našega in tujerodnega proletarijata.

Tajne celice v Trbovljah

Boj med socialisti in med komunisti okoli »Rudarskega doma«. — Razširjanje tajnega komunističnega glasila »Srp i čekić«.

Trbovlje, 30. aprila. V zaupniških krogih socialistov okoli »Delavskega doma« in tkzv. pravovernih komunistov Gustinčičeve skupine se v zadnjem času mnogo govori o tajnih celicah ome komunistične skupine, ki se je za obdinske volitve pridružila socialistom. Te celice so obstojale v socialpatriotskih organizacijah že dolgo prej, predno se je komunistično krilo okoli »Rudarskega doma« v svoji oportuniteti javno pridružilo socialistom. Skriti boj med obojema skupinama, katerega signature so pravkar opisane celice, je zavzel te dal odločilne dimenzije, ko govori vse le o prevzemu občine, ki se bo baje vršil 10. maja.

Voditelji komunistične skupine okoli »Rudarskega doma« so namreč že pred dal časom prišli do prepričanja, da se z nepomirljivo razredno revolucionarno borbo Gustinčičeve skupine ne bo dalo tako kmalu priti do vidnih uspehov. Zato so se pričeli razgovarjati s socialisti, s katerimi je končno prišlo do sporazuma, na katerega pa gledata obe skupini z veliko rezervno. Zlasti zato, ker so dali komunisti parolo, naj se organizira delavstvo v socialpatriotskih jotskih organizacijah, kjer jim je dana prilika, da pridejo lahko tudi do moči in vržejo s tem socialisti.

Ko se je vršila na občini volitev župana in občinskih svetovalcev, je bilo izrecno dogovorjeno med odborniki obeh skupin, da bodi župan g. Sitter, podžupan pa g. Kleinovsek. Volitev je izpadla tako, da je bil izvoljen za podžupana komunist g. Grabnar. Jeza socialističnih odbornikov je bila tolika, da so se na cesti pričeli glasno pripraviti s komunističnimi odborniki, s katerimi so paktirali. Od pristave te komunistične skupine je bilo slišati, da bodo plesali socialisti tako kakor bodo oni godli od socialistov pa narobe. Prvi so utemljevali to s tem, da jih bodo drugače pustili na cedilu in da morejo socialisti računati v tem slučaju na največ 200 glasov, socialisti pa da jih bodo, ko bodo prevzeli po svojem županu občino, tako korumpirali, da bo vsak njihov nadaljni odpor ovržen.

Eni kakor drugi pričakujejo zato z veliko nestrpnostjo prevzema občine. Računa se z gotovostjo, da bodo komunisti, organizirani pod socialističnim imenom, če bodo volitve razveljavljene, zapustili socialiste, po katerih ne morejo priti do oblasti. Obstoji že močna struja, da se ta ločitev že poprej izvede neglede na odločitev v občinskih volitvah. K temu jih sili splošen položaj v Trbovljah, in v kolikor so še načelni, tajno glasilu, tiskano v srbohrvaščini, z naslovom »Srp i čekić«. Ta list prihaja baje iz Zagreba, in sicer na tak način, da je že uvedena preiskava od strani orožništva.

Moški fini boks, elegantni, lahki in trpežni, nizki ali visoki

Din 198
Edino pri »VOIKA« Ljubljana

Obleke za gospode
v izvrstnih kvalitetah priporočam po zelo zmernih cenah trdka
A. Kunc, - Ljubljana
Ustanov. l. 1879.

„Nedotaknjena žena“

Pride v kino „Dvor“.

Najnovejši veliki

Harry Liedtke

film pride v kino „Dvor“

Dopisi

ZAGORJE OB SAVI. Tukajšnje sokolsko društvo priredi v nedeljo dne 2. maja ob 4. popoldne telovadno akademijo, na kar opozarjamo cenjeno občinstvo in vsa br. društva, da se prireditev polnoštevno udeležijo ter s tem pokažejo, da znajo ceniti požrtvovalnost telovadcev. V soboto 8. maja ob 20. uri pa se vprizori Al. Remčeva kmečka žaloigra v 3 dejanjih »Užitkarji«.

VIČ. Naša sokolska deca je vsa nestrpna v pričakovanju važnega dneva. V nedeljo dne 2. maja ob 16. uri nam namreč zaigra, zapolni in zapleše srčkano mladinsko igro »Dve Marički«. Igra je zelo prikupljiva in deca v svojih vlogah samozvestna in silajna. Ves čisti dobiček se porabi izključno v prid dece. Z ozirom na vse to in ker je v tej sezoni to zadnja prireditve na odru, je zanimanje zelo živahno in priporočamo prijateljem naših mladičkov, da si preskrbe vstopnice že v predprodaji.

ŠT. VID PRI LJUBLJANI. V nedeljo 2. maja zaključijo Prosvetni odsek naprednih društev svojo letošnjo sezono s francosko veseligrro Sladkosti rodbinskega življenja. Igra je zelo zabavna in ima mnogo komičnih zapletitvev. Začetek ob 8. zvečer. — Zdravo!

KRANJ. Naš delavni Sokol ne skrbi s svojim delovanjem le za svoje telesno in duševno delovanje med naraščanjem in članstvom, paš pa tudi za blagor ostalega občinstva svoje okolice. Dne 24. t. m. je priredil lepo uspešno predavanje »O jetiki« v filmu. Predavanje se je vršilo v tukajšnjem kino dvorani, ki je bila napolnjena do zadnjega kotička. Mnogo udeležencev je stalo sledilo predavanju in žal, da je moglo mno sledilo predavanju in žal, da je moralo mnogo občinstva oditi, ker ni bilo več prostora. Naslednji dan v nedeljo se je isto predavanje ponovilo za šolsko mladino. Predaval nam je specialist za pljučne bolezni dr. Tone Jamar iz Ljubljane, ki nam je v poljudnih besedah in nazorno v filmu predložil ves razvoj in vzroke tuberkuloze. Radi tega si štejemo v prijeto dolžnost, da se javno zahvalimo br. predavatelju in hlijenskemu zavodu za prepustitev filma. Prav posebno zahvalo smo dolžni br. Fr. Ks. Sajovicu, ki nam je dal svojo kino-dvorano brezplačno na razpolago. Želimo, da bi nam prosvetni odbor našega društva tak in enaka poučna ter korisna predavanja še večkrat napravil.

POLJANSKA DOLINA. V nedeljo dne 2. maja naš obično sokolsko društvo iz Zl. rova ter vprizori na odru Sokolskega doma v Gorenji vasi burko »Narodni poslanec«. Komur je do smeha in lepega užitka, naj pohiti ta dan v Sokolski dom. Bratje Zl. rovi imajo dober tamburšaki zbor, ki nas bo razveseljeval med odmori. Po igri tudi prost zabava. Zdravo!

ZAGORJE OB SAVI. Tukajšnja podružnica Jugoslovenske Matice je imela svoj 5. redni občni zbor 10. aprila. Udeležba je kolkortoliko napredovala izza dobe prejšnjih let. Odbor je bil izvoljen naslednji: predsednik g. Pelko Matija, podpredsednik g. Helmich Julij, tajnik g. Drole Rudi, blagajnik g. Jugović Jurij; odborniki: ga. Jugović Marjeta, g. Motnik Ferdo, ga. Ritter Bernardka; odborniki-namestniki: g. Kalan Josko, ga. Lapornik Marija in g. Sumi Franjo; preglednika računov sta: g. Poljšak Ferdo in g. Stepišnik Franjo. Delegatom za pekratinsko skupščino so bili izvoljeni: g. Drole R., ga. Lapornik M., ga. Meljak Elica in g. Pelko M. Vsi na delo za blagor tlačenih! V maju sledi prireditve, o kateri bomo pravočasno poročali.

NOVO MESTO. Dramska sekcija JNAD Jadran iz Ljubljane vprizori danes v soboto dne 1. maja v Narodnem domu v Novem mestu komedijo »Favn«. Igra je na vseh odrih, kjer jo je dramska sekcija vprizorila, dosegla velik uspeh in so bile kritike o njej nad vse povoljne. Ker je zanimanje za predstavo izredno veliko, opozarjamo občinstvo, da si vstopnice pravočasno preskrbi v predprodaji pri g. Koširju v Novem mestu. Pričetek predstave ob 20. uri. Prijatelji akademske omladine vabljeni.

SEVNICA. Umrli je dne 29. aprila gospod Ivan Burger, bivši župan, ter član okrajnega zastopa in občinskega odbora sevnškega itd. Vest o njegovi smrti je užalostila vsakogar, kdor ga je poznal. Užival je velik ugled, bil spoštovan in priljubljen. Z njegovo smrtjo je legel v grob kremenit značaj, kakršnih je malo. Blag mu spomin! Ugledni rodbini K. Cimperšek iskreno sožalje!

HRASTNIK. Trboveljska dramatična šola gostuje pod vodstvom vodje šole, višjim režiserjem kr. opernega in dramskega gledališča v Ljubljani, g. O. Šestom, dnes 1. maja v Narodnem domu s Cankarjevo »Pohujšanje v dolini Sentflorjanski«. Nastopijo izvenzai g. Simoniška, samo igralci sokolskega gledališča v Trbovljah, ki upravičeno velja za enega prvih podeželskih odrov in je zlasti Hrastnikom v najboljšem spominu. Pod strokovnjakiškim vodstvom g. prof. Šesta obeta biti nastop vrlo umetniški prireditve in dostojna herojskega duha Cankarja, v čigar proslavo se vrši. Pričakovati je, da se bodo tudi Hrastnikani zavedali svoje dolžnosti ter z mnogobrojnim posetom počastili spomin enega največjih sinov Jugoslovenskega naroda.

Po vsej Sloveniji gre glas, le »Domovina« je za nas!

Pred sodniki

»Pusti torak, pepelnica; ti ostala si samica!« Veselo pojo fantje, vrisajo, tolčejo s kolčki po plohu ter hite skozi vase. Pozno ponoči je vse je radostno razigrano, nihče ne misli na sivo pepelnico, ki se že ponuja, saj se bliža polnočna ura. Čen: polje pa koraka oroška patrolja, posluša posem in vrisanje ter divje ropotanje in sum se ji vzdudi: Kaj, če ni izbruhnila kaka vaška vojska baš na ta pijanski dan. Patrolja prihiči v vas, ko stoji fantje s plohom baš pred Butačovo hišo in pojo hudobni petdesetletni Ušperni: »Petdeset let, petdeset, vedno čaka se tvoj cvet; toda to veš nagelj ni in kot limbar ne diši; pa če fanta pričakuješ, in devišto zamljuješ; pusta ti bomo prodali in veselo svatovatli!« — Fantje so se na opomin orožnikov razburili in eden jih je razžalil. Pustoval bo 24 ur v zaporu.

»Ampak dva meseca je pa res skoro preveč, pa naj bo za pokoro!«. Perica Ivanika iz predmestja je obljubila Pavli in Franci, da jima preskrbi manufakturno blago, in sicer kar čudno poceni, ker ima zmanega komija v Ljubljani. Ženski sta ji res zaupali okoli 1400 Din. Določeno sta čakala na blago, pa ga ni bilo od nobene strani. Perica Ivanika je denar porabila, revala je in boleha ter si ni upala dobiti posojila. Zdaj se pa kesa pred senatom.

Justa ljubi prirodo in srečna je, da živi. Delati se ji ne ljubi, kako bi potem mogla obdovovati zemljiško božjo, če bi bila zapostavljena. Pa še nekaj ni pri njej v redu; bolna je, a tako bolj skrito bolna. Naravno ima rada, a še rajši fante, ki znajo dekle tom kraati srce. »Justica, Justica, sreča te išče, fantov zaljubljenih polno dvorice!«, je pel poreden hotelski sluga in trkal z detektivom na vrata sobice, kjer je sirotca sanjala blažene sanje. Vstopil je detektiv in jo povabil s seboj. Odstopila ji je sodnja lepo sobico, a okno je zamreženo in ljubica ni, pa, saj bo samo 5 dni.

Izanca Andrej in Tomaž sta se stopla in oširajna sodnja je obsodila Tomaža, ki je prekorajil svoj sloboran na en teden, češ, da je Andreja prebudo čestil. Vzklik: no sodišče mu je pa kazeno zmlalo. Tomaž je stal razkorčen pred senatom in z ustni na stesaj odprtimi strmel v predsednika. Ko mu je le - ta povedal, da ima samo 3 dni zapora, je zaklopi usta, potegnli sapo skozi nos in krilil: »Če je pa tako, Andrej, pa bodiva spet prijatelja!«. In fanta sta si nad črno, zatočeno klopo stisnila desni. To bo pa menda res držalo; saj oba trdita, da bo.

»Veste, gospod predsednik, vsak človek ima svoje veselje, jaz, penzionist Luka, ki s svojega Orožja imam res cele kupa, kakor kak penzioniran aga; pa kaj pomaga, če z vsemi temi puškami niti vrabca ne morem ustreliti. I. kako naj vam razložim? Veste, to-le orožje vli doma po stenah in jaz ga gledam in sem vesel. Vse je staro in nerabljeno; zato me je pa tudi sodnik okrajnega sodišča oprostil; saj je to samo moj okrasek. A zdaj ete me pa tudi vi oprostiti; no, saj sem vedel. Klanjam se!«

Jožek je 12 let star in pripoveduje: »Tam blizu Medvod domujem in ljudi gledam, ki bodajo pod most rbe jorit. Enkrat sem že tudi jaz poskusil, pa ni šlo. Februarja sem pa gledal z bratom Lojzom, kje je več rib, stala vda v vodi in potem odšla počasi domov. Videli naju je čuvaj, pa naju namanil, ker je našel tam blizu nastavljen trnek. Mlva trnka njeva nastavila, saj je polno ribjih tatitvev, ki laztjo tod okoli. Okrajna sodnja je Lojzeta oprostila, pa tudi vzklik: »Zdaj ete bom pa res bal vode, tako vam povem!«

KINO IDEAL

Razvedrilo! Zabava!

Sobota, nedelja, ponedeljek

Beli črnc !!

Smeh! Zadovoljnost!

All - že - veš, da dobiš največje in najboljše kuhinjske posode le pri trdki

Stanko Florjančič

trgovina z železino

Ljubljana Sv. Petra c. 35.

Trgovina F. MERŠOL nasi.

se nahaja sedaj Wolfova ulica 5.

Priporočam veliko zalogo rokavic, nogavic za dame, svilene trakove, ženska ročna dela, volna, svila, bombaž. Predtiskarija. Ustanovljeno 1827.

Našim rodbinam priporočam

KOLINSKO cikorijo

izvrsten pridelek h kavi.

U ne vjerujete?

da eden par nogavic z žigom in znakom (rdečo, modro ali zlato)

»ključ«

traja kakor štirje pari drugih? Kupite eden par, pa boste vedeli. Nogavice brez žiga ključ* so ponarejene.

Ostanki pri Tekstilbazarju
na Krekovem trgu št. 10 I. nadstr. od
1. maja

zoopet 20% cenejši.

Senzacija!

Senzacija!

Danes dne 1. maja ob 17. in jutri dne 2. maja 16-30. uri

igra

S. K. ILIRIJA.

dve tekmi s profesionalnim moštvom

Amateur Sport-Vereina (Dunaj)

avstrijskim prvakom najboljšim moštvom kontinenta.

Ob vsakem vremenu — igrišče ILIRIJA — podrobnosti v listih.

Domače vesti

* Христос воскрес! Свима читатељима и пријатељима православне вере: Сретан Ускрс! „JUTRO“.

Promenada v Šiški

Treba reči, da ljubljansko »javno mnenje« nekoliko zanemarija Šiško, klasično ljubljansko predmestje. Rade volje zato reč objavljamo naslednji informativni dopis, dostavljen na mojo addresso menda od samih šiških deklet:

»Verjemite, dragi M. A. C., da Šiškarji nikakor ne marajo več zaostajati za Ljubljano. Sedaj, ko imamo že tri cerkve, 30 gostiln, 27 trgovin, 11 večjih in manjših tovarn, 25 čevljarjev, 9 mesarjev, 5 vinskih trgovin, 3 brivce, torej zdaj, ko imamo že toliko lepih in dobrih stvari — pa naj ne bi imeli promenade! O!

Mestna občina je preuredila Medvedovo ulico. Neka čudna zver je skozi dva teden na sopihala in tlačila to ulico, rezultat pa je ta, da je iz mečkanja in tlačanja nastal naš šiški korzo. Pričakovati je, da še električna zadruga napelje par svetilk, pa bodo majski večeri prav prijetni. In fantje menda ne bodo več popevali, kakor doslej:

Sem v Šiško v vas hodil,
sem brodil vodo,
je ljubča tonila
sem spaval po njo...

Marveč morda takole:
Bom šel k promenadi
bom brihtal srce...

Kdor zna druga verza, jih naj pa povle! Alst'n, lep majski pozdrav!

M. A. C.

* Naš novi poslanik v Rimu. Naš novi poslanik v Rimu g. Živojin Balugđić je predčerašnjim prispel v večno mesto ter je bil včeraj sprejet od predsednika vlade. Prihodnji teden izroči poslanik Balugđić kralju svoje poverljive listine.

* Bolgarski dijak v Zagrebu. V Zagreb je prispela predčerašnjim večja skupina slušateljev in slušateljic univerze v Sofiji. Iz Zagreba pridejo v Ljubljano, kjer si ogledajo mesto in okolico, odtoč kretno v Dalmaciji in se preko Sarajeva vrnejo v Bolgarijo.

* Ekskurzija zagrebske višje pedagoške šole v Slovenijo. Matematično fizikalna skupina zagrebske pedagoške šole priredi štirimesečno ekskurzijo v severno Slovenijo (Celje, Slovenjgradec, Prevalje, Mežica, Fala, Ruše, Maribor) v svrhu spoznavanja slovenske industrije. 25 slušateljev in učiteljev (od teh 8 Slovencev) bo vodil dekan filozofske fakultete zagrebske univerze, dr. Ladišlav Stjepanek. V Celje pridejo v sredo 5. maja, v Maribor v soboto 8. maja. Domače učitelstvo jim bo razkazalo zanimivosti naše domovine.

* Državni izpiti v Ljubljani. Absolventi juristične fakultete, ki hočejo položiti državnoslovni izpit do konca tekočega semestra, morajo svoje prošnje vložiti pri podpredsedniku (Ljubljana, Bleiweisova cesta 10, I. nadstropje št. 33) najkasneje do 15. maja.

* Iz uradnega lista. Včerašnja številka »Uradnega lista« objavlja pravilnik o opravljanju državnega strokovnega izpita za administrativno in praktično pomožno šumarstvo službo šumarskih uradnikov III. kategorije; nadalje prepoved kupovanja kolkov ali takšnih papirjev od nepooblaščenih oseb ter razpis štirih novih mest pisarniških uradnikov III. kategorije v območju višjega deželnega sodišča v Ljubljani.

* Izpraševalna komisija za pomožne šole. Z odlokom ministrstva za prosveto je imenovana za članico izpraševalne komisije, odseka za pomožne šole, g. Ana Lebar, strokovna učiteljica na pomožni šoli v Ljubljani in sicer namesto odstopivše članice g. Angele Vodetove, učiteljice na isti pomožni šoli.

* Izpit za rez. adm. podporočnika ekon. stroke so položili v Beogradu z odličnim uspehom sledeči Slovenci: Drago Špeglič, Miroslav Milavec, France Debeljak, Hinko Šunderl, Dolf Magajna, France Mehle, Karle Jug, France Lah, Januš Gselman, Ferdo Pihlar, Bogomir Mayr in Veko Čatar. Čestitamo.

* Izpremembe v državni službi. Z odlokom ministra za narodno zdravje sta imenovana dr. Fran Klar za zdravniško-volonterja in dr. Ljubica Adamovič za sekundarno zdravnico — oba pri splošni bolnici v Ljubljani. V 6. skupini I. kategorije so bili pomaknjeni veterinarji: Fran Veble v veterinarskem oddelku pri velikem županu v Mariboru, Fran Baš pri mariborskem okrajnem glavarstvu, Peter Riharič pri okrajnem glavarstvu v Šmarju in Fran Lobnik pri okrajnem glavarstvu v Ljutomeru, ekspozitran v Gornji Radgoni. V okrajnem hidrotehničnem oddelku v Ljubljani je pripravnik Leon Knafelec imenovan za inženjerja v 8. skupini I. kategorije.

* Razpis zdravniške službe. Razpisani sta službeni mestj pogodbenega jetniškega zdravnika pri deželnem sodišču v Ljubljani in pri okrajnem sodišču v Celju. Jetniški zdravnik ima dolžnosti, ki mu jih nalaga službena institucija, ima pa tudi prvenstveno pravico do tega, da ga sodišče uporablja kot sodnega izvedenca proti posebnim nagradam.

* Smrtna kosa. Umrl je v četrtek zjutraj v Sevnici v visoki starosti 83 let g. Ivan Bürger, tast veletrgovca g. Karla Cimperška. Pokojni je bil rodom iz Postojne iz znane narodne rodbine. Dasi je živel v moški dobi večinoma v tujini, kjer si je prihranil lepo premoženje, je ostal zvest sin svojega naroda in vedno odločno naprednega mišljenja. Ko si je pred leti ustanovil v Sevnici poleg svojega zeta lasten dom, je energično posegel tudi v javno življenje,

ter si kot večletni podžupan, član okraj. zastopa, član okr. šolskega sveta itd. pridobil velikih zaslug za Sevnico in sploh ves sevnški okraj. Zvestemu članu demokratske stranke ohranimo časten spomin, prizadeji rodbini Cimperškovi pa iskreno sožalje.

* Iz državlanskega statusa. Za podelitev našega državljanstva so zaprosili: Anton Devetak, zidarski delavec v Zdolah pri Šmarju blizu Celja, dosedaj pristojen v Sovodnje pri Gorici, Julijska Krajina; Robert Seyff, šumarski upravitelj kneza Windischgrätz v Opločnici pri Konjicah, pristojen v Mautern pri Leobnu na Gornjem Štajerskem, Avstrija; Olga Miklavčič, učiteljica na Kapli. srez dravogradskega, dosedaj pristojna v Kobaridu na Gorškem. — Prošnja za podelitev našega državljanstva je oddala Josipu Handlu, tehniškemu uradniku pri rudniku in železarni v Štoreh pri Celju, pristojnemu v Vordernbergu pri Leobnu na Gornjem Štajerskem.

* Razpisana stalna učna mesta na naših srednjih šolah. Na državnih srednjih šolah in učiteljskih v ljubljanski oblasti so za prihodnje šolsko leto razpisana naslednja stalna učna mesta: Na I. drž. gimnaziji v Ljubljani: eno učno mesto za slovenski ali nemški jezik, eno mesto za srbsko-hrvatski jezik in eno mesto za latinski in grški jezik; na II. drž. realni gimnaziji v Ljubljani: eno mesto za katoliški verouk ter eno mesto za zgodovino in zemljepis; na III. drž. realni gimnaziji v Ljubljani: eno mesto za srbsko-hrvatski jezik, eno za zgodovino in zemljepis; na III. drž. realni gimnaziji v Ljubljani: eno mesto za srbsko-hrvatski jezik ter eno za prostoročno risanje; na drž. realni gimnaziji v Novem mestu: eno mesto za slovenski jezik, eno za francoski jezik, eno za matematiko in fiziko ter eno za prirodopis; na drž. realni gimnaziji v Kočevju: eno mesto za slovenski jezik, eno za francoski jezik, eno za matematiko in fiziko, eno za prirodopis ter eno za telovadbo; na drž. moškem učiteljskem v Ljubljani: eno mesto vodniškega učitelja s prednostjo prosilca, usposobljenega za meščanske šole, na drž. ženskem učiteljskem v Ljubljani: eno mesto za slovenski jezik. Za vsa razpisana učna mesta je potreben izkaz o usposobljenosti za slovenski učni jezik. Izjaviti mesta za srbsko-hrvatski jezik. Prošnje je vložiti najkasneje do dne 20. maja pri velikem županu ljubljanske oblasti.

Zdrava in lepo oblikovana postava

dame, pride do izraza v krasnem damskem plašču ali kosumu, ter v modernih bluzah, ki jih ima v zalogi trdka

Fran Lukič, Pred škofi'o 19

* Kolodvorsko restavracijo na Jesenicah je dobil za dobo treh let dosedanj restavrat g. Ozvald. S tem je bilo to vprašanje rešeno, kakor je edino prav in pravično.

* Občni zbor Udruga Jugoslovenskih narodnih železničarjev se bo vršil v nedeljo dne 2. maja ob 8. v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. Vsi člani Udruga se vabijo, da se obnega zbora v čim večjem številu udeležijo.

* Skušnja prosilcev za koncesijo stavbnega mojstra. Rok za izpraševanje prosilcev za koncesijo stavbnega mojstra je razpisan na dan 31. maja. Prošnje za pristopev k izpitu naj se vložijo do 12. maja pri izpraševalni komisiji za stavbne mojstre v Ljubljani, Turjaški trg 1. Pri tej komisiji je treba plačati obenem izpitno takso.

* Monografija našo kraljevino. V našem časopisju se pogosto z ogorčenjem ugotavlja, da v inozemstvu ne poznajo naših razmer. Nedavno je v Londonu zšel velik zemljepis, kjer so naša mesta v osmem letu obstanka naše države označena kot Laibach, Agram, Marburg itd. Ako smo iskreni moramo priznati, da ni temu toliko krivo inozemstvo, marveč v prvi vrsti mi sami. Informirati moramo inozemstvo, potem šele lahko zahtevamo, da nas bolje pozna. Ugotavljamo, da niti v osmem letu našega državnega obstoja nismo še izdali nobenega dela, ki bi vsestransko informiralo inozemstvo o nas in naših razmerah. Jugoslovensko novinarsko združenje smatra, da je v prvi vrsti poklicano, da na tem področju poda inicijativo. Zato pripravljajo silajno izdajanje velike ilustrovane »Monografije kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev« v štirih jezikih: francoskem, angleškem, nemškem in srbohrvatskem. To veliko delo ima svrhu, da v sliki in besedi informira inozemstvo o vseh področjih našega političnega, ekonomskega, socialnega in kulturnega življenja. Na sodelovanje bodo povabljeni naši najuglednejši pisatelji. Tako delo se samo priporoča. dolžnost naše javnosti pa je, da podpira naše novinarsko združenje pri tej akciji ter po možnosti podpira njegove delegate, ki bodo zbirali potrebno gradivo po celi naši državi.

* Težkoče glede potovanja v Grško. Potniki, ki prihajajo iz Grške, se pritožujejo zaradi postopanja grških obmejnih oblasti. Od potnikov se zahtevajo visoke pristojbine za vizum. Razen tega pa se še zahte-

Pomladanske obleke,

perilo za gospode, krazne čepice, klobuke, kravate, nogavice itd., po izredno nizkih cenah dobite pri trdki

A. Presker, Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Valec obnega zbora zvezo poštinih organizacij, tombola preložena na nedeljo, 9. maja

Zato segajte prilo po srečkah, dokler je še čas, da jih ne bo zmanjkalo. Prodajajo jih vsi pismonoši in trafike po Din 2.— ODBOR.

va, da mora vsak potnik imeti 500 draham v grški valuti. Tudi sicer so potniki izpostavljeni še raznim drugim težkočam.

* Razpis natečaja za idejne načrte slovenske enodružinske hiše. Da se ustvari tip slovenske enodružinske hiše, ki bo združeval principe in potrebe modernega stana z domačim miljejem in narodnim motivi, razpisuje Gradbena in kreditna zadruga »Dom in Vrt« v Ljubljani natečaj za izdelavo idejnih načrtov za gradnjo slovenskih enodružinskih hiš s tremi nagradami 1500 Din 1000 in 500 Din. Natečajne načrte opremljene z gesli je izročiti do 31. maja ob 12. uri v pisarni zadružnega zaradnika, vladnega svetnika dr. Frana Spiller-Muysa. Marxov (Turjaški) trg št. 3/2. nadst. (poslopje Kmečke družbe) ker se dobe tudi podrobnosti natečajni pogoji. — Gradbena in kreditna zadruga »Dom in Vrt«.

* Skupščina »Saveza trezvenih mladož« se bo vršila letos v Kragujevcu in sicer v dneh: 5. 6. in 7. maja. Kongres bo združen s kongresom »Oblastvenega Središča« v Kragujevcu. Odhod slovenskih članov v torek 4. maja ob 17. uri iz Ljubljane.

* Kum (1219 m.) Pišejo nam: Letos je pri nas izredno mila pomlad in krasen razgled po vsej Sloveniji. Izletnikom, ki prihajajo na Kum, so vsak čas na razpolago topla in mrzla jedila, alkoholne in brezalkoholne ne pijače. Kdor želi preživeti več dni v miru in krasni naravi, mu je na razpolago vsa oskrba. Prenočišča zboljšana!

* Samomor v navzočnosti matere. V selu Trebinju pri Novem gradu je posestnikov sin Kuzma Vuklić v navzočnosti svoje matere in nekega prijatelja izvršil samomor. Iz revolverja si je pogol kroglo v senca.

* Samomor v pujski okolici. V Budini pri Ptuj se je predčerašnjim ponoči v svojem stanovanju obesil v pokopjen finančni paznik H. Mazanec. V zadnjem času ga je zadela kap, tako, da ni mogel odpirati ust in ne zavzeti hrane. Iz obupa je šel nesrečni mož prostovoljno v smrt.

* Velika poveljena v Liki. Po vesteh iz Rosinja v Liki je bila tamkaj v zadnjih dneh velika poveljena. Vsi delavci večnega dela so vode naglo narasle. V občini Kosinj je nad 5000 oravov najboljšega sveta pod vodo. Voda je vdrila tudi v hiše in gospodarska poslopja. Škoda se ceni na deset milijonov dinarjev. Posebna deputacija je odšla v Beograd, da zahteva hitro pomoč za oskodovalce.

* Zagonetna okostja v Beogradu. V Beogradu je bilo v zadnjih dneh izkopanih šest zagonetnih okostij in strohnelih trupel. Prvo moško okostje so našli v Pop Lukini ulici, kjer se je nekdanja nahajala beogradska policija. Že naslednjega dne je skupina mladih nogometašev slučajno odkrila le par pedl pod površino zemlje na dirkalniški se eno okostje z zlatim prstanom na roki. Ko so se še vršile potpovedbe so delavci, ki so kopali kanal na vozalu Cetinske ulice, našli troje otroških okostij, pozneje pa še žensko okostje. Ker so vsa beogradska pokopališča precej oddaljena od sredine mesta, je jasno, da so to okostja oseb, ki so postale žrtve zločinov. Praznoverni Beograđani si na svoj način tolažilo najdbo teh misterioznih okostij.

* Afera v finančni upravi v Skoplju. Pred okrožnim sodiščem v Skoplju se je dne 27. t. m. vršila končna obravnava proti Božidarju Brajeviću, bivšemu blagajniku, in proti Todoru Jovanoviću, bivšemu šefu okrožne finančne uprave v Skoplju. Obtožena sta bila poveljevalca zneska 1.400.000 dinarjev. Brajević je bil obsojen na pet let težke ječe, Jovanović pa je bil ob obtožbe oproščen.

* Čani-beg oproščen. V Skoplju je bil prošli torek vepelosestnik Čani-beg ob obtožbe oproščen in izpuščen iz zapora. Kakor smo svojedobno poročali, je bil Čani-beg obtožen zaradi umora svoje žene bivše učiteljice Milice Bogatincević ter obsojen na 20 let težke ječe. To obsodo je potrdilo tudi apelacijsko sodišče. Kasacijsko sodišče pa je odredilo, naj se akt odstopi sanitetnemu svetu, ki je podal mnenje, da gre za samomor, a ne za umor. Na podlagi tega mnenja je bil Čani-beg oproščen. Privatni tožitelj pa je proti mnenju sanitetnega sveta vložil pritožbo, ki jo bila na podlagi izjave ministrstva za narodno zdravje zavrnjena. Apelacijsko sodišče je sedaj Čani-bega končno veljavno od obtožbe oprostil in izpustilo na svobodo. Čani-beg je skoraj tri leta prebival v loči.

* Matji rešila otroka, a sama ponesrečila. Iz Beograda poročajo o pretresljivi nesreči, ki se je pripetila na kolodvoru v Veliki Plani. Žena železniškega manipulant Gorgija Ilića se je s svojim štiriletnim sinčkom sprehajala ob prostoru za ranžiranje vlakov. Sinček se je igral z žozo, ki je po nesreči odskočila na železniški tir v trenutku, ko se

OBLEKE

lastnega izdelka Vam nudi

118

NAJČENEJE

Jos. Rojina, Ljubljana, Aleksandrova 3.

URE ZA

BIRMO

F. ČUDEN

PREŠERNOVA UL. 1.

je bližala lokomotiva. Videč veliko nevarnost, plane mati za otrokom. Na tračnici pa ji spodrsne, tako da je padla med tračnice. Otroka je še z eno roko potisnila s tira, v tem trenutku pa jo je zgrabila lokomotiva in jo grozno razmesarila. Ostala je na mestu mrtva. Tudi otrok je bil težko ranjen, ker ga je zadel prag nekega vagona. Težka nesreča je med prebivalstvom povzročila veliko vznemirjenje in sočutje.

* Zlatnika so našle v Zlatogor - terpen-tinovem milu: Matilda Zupan, Dvoreka vas; Ana Merlin, Maribor, Tržaška cesta 33; Terezija Ambrož, Maribor - Pobrežje, Drevoredna ulica 16; Alojzija Zavernik, Sv. Lenart; Amalija Hostnik, Loke št. 55; Anči Bernikova, Višnja gora; Mici Zoran, služkinja v Mokronogu.

* Ljudska hrana bodo postale PEKATETE to reče vsak, ki sliši kako se hvali okusnost in tečnost teh izbornih testenin. Spoznati pa mora vsak vae te vrste, da izbere ono, kar mu ugaja.

* Pension Vila Lucia v Aleksandrovo na otoku Krku, z vsem komfortom tik ob kopališču vabi cenene goste.

* Pri prehlajenju, hripi, živčnih bolečinah, trganju po uduh, naduhi, pljučnih boleznih, storiťe prav, ako poskrbite s pol čase naravne »Franc-Joževe« grenčice za vsakodnevno izpraznjenje črev. Po sodbah vseučiliških klinik se odlikuje Franz Jožefova voda po gotovi učinkovitosti pri prijetni uporabi. Dobi se v lekarnah in drogerijah. 48

* Zlatnike v milu »Gazela«, so našle: Neža Podreberšek, Ljubljana, Trnovski pri-stan 3; Marija Orebnik, Spodnja šiška; Stanka Furlan, Crnomelj; kuharica pri ge. dr. Marti Novak, Mozirje; Jožefa Uhernik, Rokovnik; Milka Plantarič, Trebnje; Roza Kokot, Krčevina 45 pri Ptuj; Rozalija Koren, Zušemberk; Marija Šandor, Nova cer-kov pri Celju; Marija Turšič, Spod. Dule št. 6 pri Krškem; Ivana Baš, Maribor, Er-javčeva ulica 10; Slava Tomašević, Jal-kovac pri Varaždinu.

Začetkom maja

se vrši novi tečaj za krojno risanje in pripravevanje damskih oblik ROZA MEDVED, oblastno konc. učilišče LJUBLJANA, Mestni trg št. 24.

* Čateško toplice pri Brežicah. Kakor silimo se bo 15. maja otvorila letošnja sezona tega sicer še danes skromnega ampak po dosedanjih uspehih izbornega kopališča. Visoko radioaktivna akrotherma učinkuje posebno pri težkih slučajih: reuma, ischias in sličnih boleznih. Letos bo kopališče zopet za eno novo veliko zgradbo bogatejša, ki je posebno kmečkemu ljudstvu širje okoličnice namenjena, razširjena in stare primitivne banje in hišice bodo porušene. Tudi gostilniški prostori bodo razširjeni in boljšani, tako da je upati, da se bodo kopališki gostje prijetno počutili v tem idiličnem, tihem, dolenskem kraju. 538

* Vsaka gospodinja, ki je poskušala Tarmol, se je prepričala, da je to najboljši sredstvo zoper mole. Dobl se v vseh drogerijah, izdeluje ga Chemotechna, družba z o. z. Ljubljana, Mestni trg 10. (na dvorišču tvr-dke A. & E. Skaberne).

* Rogaška Slatina najbolj renomirano zdravilišče proti boleznim želodca, čreves mehurja, žolčnih kamnov, srca, ledvic in jeter. Izven glavne sezone izredno nizke cene. Zahtevajte prospekte!

* Kri osvežujoči originalni planinski »spo mladanski čaj« priporoča lekarna Bahovec Ljubljana. Cena Din 10. po pošti Din 12.—

Ronald Colman

najlepši človek Amerike, ljubljeneec vse kino publike igra glavno vlogo v prekrasnem vefilimu

ŠPORTNA VENERA.

Pride v kratkem!

Iz Ljubljane

u— Ljubljanska sekcija JNU ima nadaljevanje svojega občnega zbora v sredo 5. t. m. ob pol 17. v damski sobi kavarne Emona v Ljubljani.

u— Državne ceste v Ljubljani v dežju ali snegu služijo za vzorec, kakšne ne smejo biti ceste. Takrat se udirajo vozovi v globoko blato, ljudje pa se preko državnih cest ne upajo, ker izgube v bluzugi in blatu gake še in snežne čevlje. Državne ceste v Ljubljani nas ob deževnem času prav živo spominjajo galizijskih razmer med vojno. Dolgo, dolgo časa mine, predno se pojavijo cestarji, ki zgrabijo redko blato na robove cest. To redko blato puste potem par tednov, da se zgosti. Med tem se ljudje zlasti ponoči izgubljajo v tisto nagrabljeno blato ter ga temeljito premešajo. Celo pred dram skim gledališčem so državni cestarji puščali redko nagrabljeno blato, da so gledalci obiskovalci, zlasti dame, zagažali vanje ter puščali v njem obutev. Ko se končno redko blato dovolj zgosti, ga cestarji zgrabijo na kupe. A tudi te kupe strjenega blata pušča-jo še dolgo, da jih vozovi in pasantje znova steptajo in zvozijo. Kupi se razširijo in cestarji morajo v skorje posušeno blato, kolikor se ni izpremenilo v prah, vnovič zložiti na kupe. Tako se ljubljansko blato pregrabi, premeša in prekoplje vselej trikrat štrikrat, preden pridejo vozovi, da ga odpeljejo. Zgodi pa se da ga sploh ne odpeljejo, ker ga raznese veter kot prah ali ga novo deževje raztopi in razredči ter se mora vsa procedura začeti iznova. Kakor z blatom in prahom se godi z gramozom. Preden ga dovozijo zamude vselej pravi čas. Navadno imajo gramoz komaj za največje silo. Letos pa so ga navozili na neke točke precej velike kupe. Toda puste ga ležati, da dela gramoz napotje vozem in pasantom. Kupi gramoz se podirajo in širijo, a nikogar ni, da bi gramoz pravilno razsul in nasul.

u— Razmere na ljubljanskem živilskem trgu. Z ozirom na našo notico »Gremij trgovcev v Ljubljani« v »Jutru« nam poroča

Reklame

ne potrebuje

O. Bernatovič

ker se blago radi svoje kvalitete in cene samo pripo-roča.

V nedeljo, dne 9. t. m.

Jurjevanje na Ljubljani, gradu

mestni magistrat sledeče pojasnilo mestnega tržnega nadzorstva: Dopis gremija trgovcev na gospoda predsednika gerentskega sveta dr. Puca glede izboljšanja razmer na živilskem trgu temelji na napačnih informacijah. Sedanje vodstvo tržnega nadzorstva stremi od početka sem za tem, da se trg ne uredi samo po zunanjem licu, temveč tudi po notranjem ustroju. Sedanji gerentski svet je preuredil ves Vodnikov trg ter je nadaljna regulacija še v teku. Na novo je dovolil postaviti le 4 stolpnice (3 mesarjem in 1 vrtnarju). Odstranilo se je sedem stolpnic, premestilo pa so se 4. Iz tega je razvidno, da ni govora o naraščanju barak na trgu. Na živilskem trgu se že desetletja in tudi celo stoletje prodaja razen živil še drugo blago, zlasti se je to vršilo med vojno. Tega pa ni mogoče predrugačiti čez noč. Dovoljenja za prodajo so se izdala le onim prodajalcem, ki že mnogo let prodajajo razno blago z ustrelnim privolenjem bivših županov in nadzornikov, nova pa le prodajalcem živil. Iz socialnih ozirov se pa starih ne preganja, ker bi sicer po večini padli v breme mestni občini. Vsem, ki so prodajali predmete brez tožadnega obrtnega dovoljenja, se je prodaja prepovedala, dasi so n kateri prodajali že desetletja. Re dukcija prodajalcev drugega blaga, razun živilskega, se vrši vztrajno in dosledno. Kar se tiče zaviljanja kupljenega blaga v časopisni papir, je mestno tržno nadzorstvo izdalo strog ukaz, da se morajo zaviljati vse jestvine v čist bel papir, glede higien-skih razmer pa se vrši stroga kontrola po mestnem fizkatu. Uveljavljenje novega tržnega reda spada v delokrog bodočega občinskega sveta. Vsi poznavalci ljubljanskega trga pa so se doslej pohvalno izkazali o novem sedanjem ustroju, ki pač v vseh oziirih prednjači drugim trgov. Mestno tržno nadzorstvo pa bo skušalo tudi v bodoče sistematično in dosledno, a socialno obzirno delati na to, da bo trg odgovarjal vsem najmodernejšim zahtevam.

u— Promenadni koncert muzike Dravske divizijske oblasti bo jutri, v nedeljo ob 11. v »Zvezdi« Dirigent vili kapelnik dr. Jos. Čerin. Spored: 1.) Novak: »Pod praporem« marš. 2.) Pokorn: »Iz Beograda in okolice« srbske pesmi. 3.) Zajc: »Večer na Savi«. 4.) Gleisner: Fantazija iz Wagnerjevih oper 5.) Jaki: »V kresni noči, intermezzo. 6.) Hengdorfer: »Rio negro« shimmy. 7.) Čerin: »Delaj dekle pušeljce« marš.

u— Obnova fasade poštnega poslopja v Ljubljani. Uradno poslopje glavne pošte v Ljubljani je bilo v zadnjih mesecih v notra-

Naše cene!

Čevlji z zaponko

najmodernejši z leseno peto 169.—

črni Din

lakasti Din 229.—

Tenis čevlji z gum. podplati

najboljši angleški izdelek 129.—

Din

Piatneni z zaponko

črne, sive in bele 99.—

trancoske pete Din

Damski čevlji Nobuk pariški

v vseh barvah 199.—

Din

Moški nizki čevlji

črni Din 230.—

trjavi Din 268.—

PETOVIA

Ljubljana

Dunajska cesta 1a

nlosti popolnoma prenovljeno. Sedaj je ministrstvo pošte in brzojava dovolilo potreben kredit, da se tekom letošnjega leta prenove tudi fasada poštnega poslopja.

u— Klub Primorke vabi vse članice na skupni izlet, ki ga priredi bratsko društvo »Soča« v nedeljo 2. t. m. v Medno. Za pešce odhod ob 13. izpred župniščne cerkve, drugi pa z vlakom 11.40, ali 14.50. Spored je lep, zato vse Primorke v nedeljo v Medno! — Predsednica.

u— Narodno železniško glasbeno društvo Slova proslavi danes praznik dela, pridnosti in vztrajnosti z budnico po mestu ob 4. jutraj ter s promenadnim koncertom v »Zvezdi« ob 18. pod vodstvom dirigenta kapelnika g. Bučarja s sledenim sporedom: 1.) Otvoritvena koračnica. 2.) Suppe: Uvertura iz opere »Lepa Galateja«. 3.) Waldteufel: Le patineurs, valček. 4.) Strauss: Potpuri iz opere »Netopir«. 5.) Dvorak: Slovanski ples. 6.) Schubert: Pesem ob morju. 7.) Zaključna koračnica.

u— Vidovci klub v Ljubljani. Redni večerni tečaj se prične v ponedeljek, 3. t. m. ob 6. zvečer. Tečaji se vršijo na ljudski šoli na Ledini, drugo nadstropje levo. Vabljeni člani in vsi ki se za pokret zanimajo.

u— Redni občni zbor Udruga železniških činovnikov v kraljevini SHS se bo vršil v nedeljo dne 2. maja ob 9. dopoldne v stekleni dvorani kolodvorske restavracije postaje Ljubljana gl. kolodvor. Pozivamo vse člane, da se glede na važen dnevni red vabilu polnoštevilno odzovejo. — Centralni odbor UZČ.

u— Československa obec. V soboto 1. kvetna večer poudarši ve Zvezde p. J. Kreidl »Narodni banka čsl. a jej ukoly«. Po poudarščeni členski schuze, srčastnete se vsi!

u— Akad. soc. pedagoški krožek priredi v tork, dne 4. maja svoj redni občni zbor na moškem učiteljsku ob 20. uri. Razpravljalo se bo tudi o ekskurziji, ki jo misli agilni krožek prirediti na jug naše domovine (Dalmacija, Bosna itd.) Vabljeni so vsi, ki so se udeleževali krožkovih predavanj!

u— Narodno prosvetno društvo »Vodnik« v Zg. Siški priredi v nedeljo, 2. maja ob 8. pri »Kamnitni mizi« igr »Otroška tragedija« drama v 3 dejanjih. Udeležite se polnoštevilno!

u— Radioklub v Ljubljani ima dne 3. maja ob 8. uri zvečer pri Mraku na Rimske cesti svoj redni občni zbor z običajnim dnevnim redom.

u— Proslava 1. maja na Taboru. Vsi pravi Sokoli, pravi delavci v sokolskih društvih se zavedajo pomena praznika dela, ki je praznik uspeha. Sokolu L, ki se ne strahli nikoli nobenega truda in napora, bo usoda tudi z uspehom naklonjena. 1. maja je setev, naj bi uspehov žetve bila deležna vsa domovina, ki jo nosimo v srcih. Pridite torej danes v soboto 1. maja vsi proti večeru ob 18. uri na Tabor, da boste navzoči pri setvi, pri praznovanju veselja do dela in upanja na boljšo bodočnost našega naroda. Mladinski odsek nastopi z eno teledavno uro, pa s številnimi zanimivostmi. Nastopi moški in ženski naraščaj, moška in ženska deca z enkratno menjavo na orodju. Sodeluje orkester Sokola I. Zdravo! Na svidenje.

u— Otroški vrtec na Ledini. Pišejo nam: Do nedavnega na Zaloški cesti se nahajajoč otroški vrtec je bil zaradi odpovedi lokalne prestavitelj v poslopje mestne deške šole na Ledini, torej skoraj popolnoma izven območja, ki mu je namenjen. Zaradi tega ima večina male dece mnogo predelate do vrta in bi bilo potrebno, da se poišče nov lokal. Ker se namerava zgraditi na Ahaceljev cesti mestna stanovanjska hiša bi bilo prav umestno, da se v tem poslopju priredi primeren lokal za ta vrtec, s čimer bi bilo v pretežni večini v pošten prihajajočih staršev zelo ustrezno.

u— Ta je pa dobar! Zadnjič smo se obrnili v našem listu na mestni fizik gleda neokusne in sanitarno nedostopne barake na Resljevi cesti ob Tomanovem skladišču nagrobnih spomenikov, ki res neestetično krasi dohod iz kolodvora na to lepo cesto. Kakor v posmeh na naš apel mestnemu fizikatu, so stanovalci te nekusne barake napravili poleg nje še nekako škatleno kolibo, in bodo imeli menda stanovalci sosednih hiš še nadalje dvomljivo čast, uživati posebno poletni vseh parfume te grde nesantitarne barake. Ali nas ni sram tujecev? Zakaj se baraka ne premesti na drugi konec poleg že obstoječih drugih barak, tam bi vsaj ne žafila tujecev in domačinov. Sanitarna oblast zahteva že pri vsaki branjevk vodovod in druge higijenske naprave, te barake pa očividno ne vidi.

u— Otvoritev vrta. Restavracija in kavarna »Zvezda« otvorila danes 1. maja svoj vrt, ki je pravi gaj palm, oranž in oleandrov, vrt vreden, da si ga vsak ogleda, ker nima primere v Jugoslaviji.

u— Proslava prvega majnika pri Tičku na Gričku.

u— V nedeljo otvoritev vrta s koncertom pri Mraku ob 3. popoldne. 526 u— Najboljši in najtrpežnejši češki čevlji Tip-Top in Baly-Svica, se dobe le v trgovini Žibert, Prešernova ulica, Ljubljana 540 u— Izletnikom, ki se udeležijo izleta »Soča« dne 2. t. m. v Medno in bodo obiskali Smarno goro, se naznanja, da vozi prevoznik (solnar) čez Savo pri Mednem, ker je zbirališče v gostilni pri Čirmanu od 3.—4. pop. Skupen odhod pa je izpred cerkve v Siški ob 13.35.

u— Cenj občinstvu se priporoča restavracija »Kolezija« z lepim senčnatim vrtom. Od danes naprej se dobi jutraj vedno kava, čokolada itd. Dobra pijača in razna miz

sicer: 1 radi poverbe, 1 radi splošnega suma in 1 radi suma tavine.

u— Pozor pred uzmivcem. Zadnje čase se je dogodilo po raznih stanovanjih v mestu zopet nešteto tatvin, ki gredo povečini na rovač ene in iste osebe, skrivnostnega obiskovalca tujih stanovanj. Iz predob in drugih prostorov zmanjkuje komadi obleke, dragocenosti in vse kar je laže odnesti in reprezentira kako vrednost. Preveljani uzmivci se pojavljajo v različnih delih mesta in se ne strahli splaziti se tudi v najodličnejše hiše. Ponekod so ga že celo opazili, vendar se zna preteči nevarnosti vedno še pravočasno umakniti. Po videnju sodeč je tat okrog 25 let star, ima črne lase in je športno obločen.

u— Poskusen samomor. Včeraj popoldne ob dveh je prišel po Prulah proti Koširju avtomoban Franc Puh s Karlovske ceste 8, v družbe neke ženske v živornem jumperju, s katero sta se prepirala. Puh je naenkrat skočil v Ljubljano in do sredine reke plaval, potem se pa potopil. K sreči je na trnovski strani ravno takrat dreslat svojega dobermana znani ljubitelj plemenitih psov g. Ivan Grlic, ki je takoj odvezal najbližji čoln in potegnil utopljenca na breg. Ta je bil že ves moder, pa se ga je prihitel gledalec vendarle še posrečilo po dolgotrajnem umetnem dhanju obvladati. Ko je prišel rešilni avto je bil Puh še v nezavesti. Razburljivo sceno je razen množice občinstva ves čas mirno in z vidnim zanimanjem opazovala na nasprotnem bregu tudi dama v rumenem jumperju.

u— Tat in nočni čuvaj. Ko je nočni čuvaj Ivan Voda stražil v četrtke ponoči novo poslopje mestne klavnice, je prišel okrog 23. ure čez dvorišče k njemu neznan človek, ki je vprašal, kje stoji mestni nočni čuvaj. Čez trenotek pa je neznanec čuvaja Vodo brčkone spoznal in odhitel z zavikom pod pazduho proti zadnjemu delu nove zgradbe proti Gruberjevemu prekopu. Čuvaj je neznanca zasledoval, vendar mu je ta v temi izgubil izpred oči in se skril. Voda je nato s pomočjo svetilke preiskal celo poslopje in našel v nekem kotu vrečo z zavikom govejega mesa, ki ga je tamkaj skril tat. Pozneje je ugotovil, da je prišel tat v klavnico skozi odprto okno in tamkaj ukradel meso.

u— Iznana vlačugarica. Za nedoločen čas je izgnana iz ljubljanskega policijskega okoliša 18 letna Marija Florjancič, doma iz Sv. Petra pri Novem mestu znana po ljubljanskim brezicah kot »sladka punčka« pod najrazličnejšimi imeni. Bila je kljub svoji mladosti že 6 krat kaznovana radi tatvine in tajne prostitucije.

Iz Maribora

a— Iz državnega statusa. Za podelitev našega državljanstva je zaprosila S.b na Trobec, učiteljica v Mariboru, ki je bila doslej pristojna v Trst.

a— Kaj je z nakupom avto-škropljenega voza? S polnim korakom je že nastopila sezona prašnih mestnih cest. Danes opravljajo škropljenje cest navadni vozovi s konjsko vprego, katerih delo pa je nadvse počasno in zamudno. Najhuje pa se dogaja ob nedeljah in praznikih, ko se škropljenje cest ne vrši in ko se človek komaj upa iti po cesti, da ga ne bi ovili oblaki cestnega prahu, ki ga povzročajo avtomobili in druga vozila. Potrebno ekonomičnega in hitrejšega škropljenja je uvidel mariborski občinski svet, ki je tudi sklenil, da nabavi primerno avto-škroplilnico.

a— Gradbena dovoljenja in aprilu. V mesecu aprilu so bila podeljena sledeča gradbena dovoljenja: Pelzel H, za prizidek stanovanja k že obstoječi hiši ob Bregu 13. Pračku M. za preureditev šupe v mehanično delavnico v Sodni ulici. Šlihorni in mehničarji tkalnice Zelenka in drug za povečanje tovarniškega poslopja.

a— Dolžnost meščanstva napram Olepševalnemu društvu. Olepševalno društvo bi moralo igrati v življenju mesta Maribora vlogo, katere mu po značaju njegovega dela pritiče. Vsem leži pri srcu krasota mestnega parka — pljučna mesta. Zato bi si moral tudi vsak obiskovalec parka šteti v čast da je član olepševalnega društva. In to naj tudi vsak stori!

a— Nedeljski sporniti dogodki Maribora v filmu. Jutrišnja mariborska nedelja bo brez dvoma sportna nedelja, katere senzacionalna posebnost bodo filmski posnetki vseh spornih dogodkov. Na »Mariborovem« igrišču se bodo vršile dopoldne in popoldne nogometne in hazenske tekme, v katerih bo nastopilo šest moštev »Maribora« in »Rabida«. Popoldne ob dveh je start na Vodnikovem trgu solesarske dirke na progi Maribor—Pala—Maribor, cilj je tudi na Vodnikovem trgu kolearske dirke na progi Ljudskem vrtu in na Vodnikovem trgu bodo filmirani, zato vlada med mariborskim prebivalstvom veliko zanimanje.

a— Zanimivo predavanje v Ljudski univerzi. V ponedeljek dne 3. maja bo predaval na Ljudski univerzi ga. Valerija Meyerhoffer iz Zagreba o zelo aktualni in važni temi »Moderno iskanje boga«. Predavateljica bo obravnavala važnejša vprašanja svetovnega naziranja, ki težijo modernega človeka.

a— Rezervnim oficirjem mariborske oblasti, članom Pododbora Udr. rez. ofic. v Mariboru Pred nami je razvite prapora našega Udruga, ki nam ga je poklonil Nj. Vel. kralj, obenem praporov kum. Razvite je 24. maja. Vožnja v Zagreb in nazaj je brezplačna. Prenosičica in prehrana v Zagrebu stanejo minimalen denar; prenositičice je lahko eventualno tudi brezplačno. Ker je treba prijave poslati že do 5. maja središnji upravi v Beogradu, se prošijo vsi (tudi v to svrhu že pripravljeni) člani iz Maribora in najbližnje okolice, ki poidejo v Zagreb, naj se oglašijo v nedeljo, 2. maja, med 10. in 11. uro dopoldne v knjižnici sobi Nar. doma. Kdor želi prenočiti v hotelu, naj prinese s seboj 40—50 Din; za skupno prehrano (obed in večerjo) se plača v naprej 40 dinarjev. Člani iz ostalih krajev naše oblasti se lahko prijavijo tudi pisмено; izjavijo naj: 1.) Li poidejo v Zagreb v uniformi, 2.) žele prenočiti v hotelu ali brezplačno, 3.)

la jedla. Ob nedeljah in praznikih dopoldne gorak zajutrek, popoldne in zvečer pa razna gorila jedla. Od danes naprej se odprto tudi prične in solčne kopeli.

u— Policijske prijave. Od četrtka na petek so bili prijavi policijski sledeči slučaj: 2 tatvine, 1 nozgod 1 prestopok zgaševalnih predpisov, 1 tepež, 1 prestopok nošenja orožja, 1 slučaj zastrupljenja, 19 prestopkov cestnega policijskega reda in 1 pretep v kavarni. Aretovane so bile 3 osebe in žele skupno hrano? Ako da, naj pošljejo tudi omenjene zneske. — Tovariši, ki so se priglasili za uniforme naj tudi pridejo v istem času po nakaznice. Predpogoj: plačana pristopnina (20 Din), članarina (20 Din) in legitimacija (25 Din). Za legitimacije prinesite seboj fotografije. Tovariši, ki imajo pravo za napredovanje, naj vložijo čimprej tozadevne raporte na vojno ministrstvo potom Pododbora; središnja uprava uspešno pospešuje take raporte. — Predsednik.

a— Zaključek gostilničarske šole. Pretekli četrtek je zaključila šola gostilničarskega naraščaja šolski potek na zelo slovesen način ob navzočnosti zastopnikov gostilničarske zadrage, učiteljev šole in učencev. Poučevanje so izvrševali gg.: prof. V. D. Skova, Rakuša in Skof. nadnatakar Čretnik pa je učil v serviranju. Letošnji drugi letnik je obiskovalo 18 vajencev. Predsednik zadrage je imel pozdravni govor, g. Skof pa je imel predavanje o evropskih mestih, ki so ga polajnevale sklopične slike.

a— Esperantsko društvo v Mariboru je imelo preteklo sredo redni občni zbor, na katerem je bil ponovno izvoljen stari odbor z g. Dobravcem kot predsednikom. Društvo čaka polno delo za državni esperantski kongres, ki bo v binkošti v Mariboru.

a— Koncert ženskega učiteljskega. Dne 12. maja priredi v veliki Götzovi dvorani državno žensko učiteljsko pod vodstvom profesorice E. Ropasove v okviru Ljudske univerze velik koncert. Na programu so kompozicije Dvořaka, Bendela, Mírka, Deva, Försterja, Ropasove in Griega (Pred samostanskimi vrati).

a— Prenos posesti. Mariborska občina je kupila od Adolfa Jošta stavbišče, njivo in travnike v Urbanovi ulici. Prostor namerava uporabiti občina za svojo gradbeno akcijo.

a— Maturantje varaždinske gimnazije pridejo danes v Maribor ter bodo napravili še izlet na Pohorje, v Ruše in Falo.

a— Protestno gibanje privatnih nameščencev. Včerajšnja notico pod tem naslovom moramo v toliko popraviti, da je preložen protestni šod organizacije na četrtek 6. t. m. ob 20. v dvorani Rotovž.

Iz Celja

e— Za Olepšavo mesta in okolice bi bilo nujno potrebno popravilo ceste, ki vodi iz mestnega parka proti Liscam. Ta cesta, ki je za Celjane in letoviščarje eno najlepših in sprehajališč, se precej po mačehovsko vzdržuje. Ograje in jame ob cesti bi se dale z malimi troški urediti, tisti visoki ploti ob kopaljskih naj se pa sploh odstranijo. Desno obrežje Savinje je še precej lepo uravnano. Če pa pogledamo levo obrežje iz parka ven, pa se nam zdi, da stojijo na drugi strani kakšna večja vas, Skladovnica drv pred grofijo spada v drvnikovo, vozovi v šupo, prazni sodi pa v klet.

e— Mestno gledališče. V tork dne 4. maja bo zopet gostovala ljubljanska drama s Pirandellovo dramo »Henrik IV.« v režiji g. prof. Šesia. Glavne vloge kreirajo g. Marija Vera in Ješkova ter gg. Rogoz, Cesar, Peček, Osipovič, Jerman, Sancin, Plut in Smerkolj. Upamo, da bo celjsko občinstvo znalo ceniti prizadevanje dramatičnega društva in napolnilo gledališče.

e— Snaženje uradnih prostorov. Vsled snaženja uradnih prostorov mestnega magistrata bo mestni urad v četrtek dne 6. maja popoldne in petek dne 7. maja ves dan zaprt. Stranke, ki so povabljene za četrtek popoldne in petek k mestnemu magistratu, naj se zgledajo v soboto dne 8. maja ob navadnih uradnih urah.

e— Pijavinsko veselico priredi Savinjska podružnica SPD v nedeljo dne 2. maja na Celjski koči. Čisti dobiček prireditve je namenjen zgradbi planinske koče na Koroski. Vabilo se vsi planinci in prijatelji narave, ki hočejo prebiti nedeljo v veseljem razpoloženju na Celjski koči.

e— Uradni dan trgovske zbornice v Ljubljani za Celje. Gremilj trgovcev v Celju opozarja vse gospodarske kroge, da bo referent zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani uradovale za Celje in celjsko okolico v četrtek dne 6. maja in sicer v ravateljški sobi Prevozne družbe (poslopje carinarice) ob 8. do 12. ure.

e— Gremilj trgovcev za politični okraj Celje sklicuje svoj redni letni občni zbor za četrtek dne 6. maja ob 8. dopoldne v Narodnem domu v Celju.

e— Tedenski izkaz v mestni klavnici zaklane živine. V dobi od 19. do 25. t. m. je bilo v mestni klavnici zaklanih 12 volov, 21 krav, 7 telic, 36 telet, 27 svinj in 7 kozličkov. Uvoženega mesa je bilo 438 govedine, 1697 kg teletine in 321 kg svinjine. Izvoz je znašal 20 telet. Konzum mesa je znašal torej okroglo 19.800 kg.

GR
AI
LJ
EA

Selenbur
pova ul. 7/II.
Rasne slike
Zmerne cene

Zadnja moda

je ažur in entlane cipke v perilu —
Ugodne nizke cene pri
TONI JAGER-CERNE,
Ljubljana, Dvorn trg 1 122

POT V ZAKONSKI RAJ

slajna salonska detektivska veseloigra — v glavni vlogi najnovejši ameriški komik Raymond Griffith, nazvan radi frapantne sličnosti z nepozabnim Linder-jem

Maks Linder II.

Njegovo veselo partnerico imenujejo ameriško Ossi Oswald. Na stotine ameriških policistov na motociklih zasleduje z mrzlično napetostjo in smrtno-nevarnim tempom zgoraj omenjeni par, ki v elegantnem avtu divja proti državi mej, skiva oč milijonski nakl! — Scene, kako je ta imenitni par prišel do tega naklita, so tako napete in tako humoristične, da gledalci ne pridejo iz smeha in nervoznega pričakovanja — Znamenitna je scena ko elegantni pustolovec z navadnim emblemom kontrolorja plinskih števec »notegne« in opihari velikega tolovajskega družbo — Kolosalni tempo, v katerem se odvija igra je moglo le pri Amerikancih.

V svrhu posebno reklame in propagande za tega izvrstnega komika predvajamo veseloigro »Pot v zakonski raj« v soboto

1. maja ob 3. popoldne

po enotni ceni od 5 0, brez ozira na vrsto sedežev

Redne predstave pri navadnih cenah e vrše v soboto ob: pol 5., 6., pol 8. in 9. uri — V nedeljo ob: 3., pol 5., 6. pol 8. 9. uri.

Preskrbite si pravočasno vstopnice in smejte se z nami!

Telefon 124.

ELITNI KINO MATICA

vodilni kino v Ljubljani

KOPALIŠČE LIPIK

kopeli stanovanja v zdraviliščnem hotelu, postrežbo, razsvetljavo in zdraviliško takso stane za čas do glavne sezone 65.75 Din za osebo na dan. Vse točnejše informacije daje najkulantnejše

117 a

Uprava kopališča Lipik.

Dramatične Trbovlje

I.
Trbovlje, to so kraj borben, kraj pestrosti slojev, z eno besedo, kraj z dramatično tendenco. Ko se bo pisala zgodovina tega imenitnega kraja, se bodo navajala fakta o strajkih, o strojalcah, o zabavnem streljanju, pozabilo se bo pa prav gotovo na nekaj, kar je že v zvoiku borbeno, kar spominja na Verdun, na kapitalni »Caporetto« — to je: birtija sredi trga, birtija »pri Fortejcu.« — Seve, ježkoslovci bodo rekli in pa pismouki, da to nima z dramatično nobene veze, pa to ni res, kajti pred »Fortejcem« so se bile hude in mogočne bitke, z okoli, naskoki in porazi in zmaganji, kot je to pri bitkah navada in kot se spodobi. Ne spodobi se sicer, da so bile potem, ko je bil sklenjen mir, šipe na Fortejcu utrdbi pobite — a brez štev v bitkah ne gre. — Pa naj reče še eden, da trboveljski teren ni dramatičen, to je kot Stromboli, kot Etna — vedno pripravljen, da izbruhne.

Ker pa je čas viteštva, lepih, razkošnih pretopov že davno minil, ker teče življenje v tem novem veku kar enakomerno, brez romantike, se je usmerila energija, želja po dramski napetosti drugam. Redukcija, eksploatacija, separacija so sicer imenitne, da, celo zelo doneče besede, ampak njih dramatika je preveč mirna. Brez drame in dramatičnosti ne gre, pasja taca, čisto izključeno — in če ne gre drugače — nič, kar povedal bom: ustanovili smo šolo — dramatično šolo! Pa ne samo emo, ne, to je premalo, dve — dvece...

II.

Ustanovili smo tako šolo, trbovalci za en dan v tednu prebrisane veletobe gori na drugo in sklopke po bradljah v sokolski telovadnici — pa hajd na salto mortale dramatičnih efektov in afektov.

Hahaha! Res, salto mortale, kajti to je! Točno sedemtrideset gojencev in gojenk z dramatičnimi ambicijami sedi v klopih. »Ti, povej, kaj si ti, redna gojenka ali slučajnica?« »Ne«, pravi vprašana, »kaj pa misliš, saj me je sram, kakš bom redna, kakš naj deklamiram pred vsemi — raje se pogreznem v najglobljejši šaht.« — In izkaže se, da je od sedem in tridesetih gojencev, samo petnaest takih kampakcev, ki gredo s suverenim prezimom in neustrašenostjo, preko smeha auditorja. Vsi ostali pa so slučajtelji. — Da, tako je! Tako je ob začetku prve lekcije, ob otvoritvenem predavanju. — Pa tako ure ob vsakem novem torku, ob vsakem četrtku jih je več »rednih« in manj »poslušajočih«. V obeh tečajih je tako. Različen je samo materijal — vsi skupaj pa imajo eno lastnost: volje, veselja, s katerim bi ustanovili lahko pravcati teater.

III.

Kdo so gojenci? O, rekrutaza se je vršila iz vseh slojev in vseh letnikov, kot ob »zadnjem pozivu«. Od inženirja v rudniku, do delavca-knapa, od učiteljske do služkinje. — Ob prvi uri so obdani se vsi s srmečastjivostjo, ženanco in benele lezejo težko iz ust. — Pri drugi uri gre lažje in eden deklamira narodno »Roštim in Vrjanko«.

»Kaj hoče bit', kaj hočeva strit' ti si premlad se oženit', jaz sem prestara se možit'«

Nato z basom: vzemite kogar hočete, le budega Roštima ne, ki veliki moj sovražnik je.« —

Ko konča, nastopi kritika. »No, kako vam je dopadlo?« Pa se oglasi star »dramatičen« gad, ki je preigral po raznih odrih v Trbovljah vloge od Wurma do Balantača, od Argana do Reitduma: »Bilo je premalo občutit' razliko kdo govori, če mati ali če Verjanko in pa konec mi ni bil všeč. Konec, ta mora biti tako po fantovski, bum, bum, bum — zdaj náte, kri — Roštimovo!« — Imenitno, kaj!

Potem je tam ena, ki je bila skregana na moč z »erle«, pa deklamira motitev Marjetice:

Ah doti, obrni v boli obraz, tropeča mati svoj... in neje me oč so žalite s solzami. Ampak »Erle«! Sledj zgodba o gospodu Demostenu, o kamenčkih v ustih in o moreki obali z valovi, o volji in energiji... In od ure do ure spoznava gojenka, da »Erle« niso tako huda reč, pa je prijazna z njimi in »Erle« so ji že močno naklonjeni. — Med moškimi gojenci? O, tudi med njimi so originali. Eden je, ki deklamira Prešerno.

»Od šmarne gore« in drugi, ki se potkušajo s Cankarjevimi pobujanjem dacejem — pa imata oba uspeha med kolegi, poslušalci kar velike.

Yaelnta in Veronika se najde med njimi in pa Favu in Žilka iz »Sumljive osebe«, ki je pojavil. — Le čas, zaposlenost, skrbi — to so zapreke, ki ovirajo te entuzijacije. Prod voljo in pridnostjo pa snemimo klo. buk, kajti morda spi med njimi, v šahtu, globoko, nepričakovani talent...

Ost.

Iz Trbovelj

t— Za enotno strokovno organizacijo. Na četrtkovi seji akcijskega odbora je stalo v ospredju vprašanje enotne strokovne organizacije rudarskega delavstva. Akcijski odbor, v katerem so zastopniki vseh tukajšnjih političnih skupin, namreč ni priznan od pristojnih oblasti kot legalen, da se poteza za delavske pravice. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil v četrtek 6. t. m. sestanek, na katerem se bo govorilo izključno le o oživitvenju enotne strokovne organizacije. Na sejo ima priti od vsake strokovne organizacije po en zastopnik udeležiti pa se je smejo tudi politični zastopniki, ki pa imajo le informativni značaj.

t— Velik shod akcijskega odbora v Hrastniku. Jutri popoldne se bo vršil v Hrastniku pri Plazniku velik shod delavstva, sklican po akcijskem odboru. Govorili bodo razni govorniki, ki pripadajo skupinam, zastopanih v akcijskem odboru. Po prej se bo vršila seja, na kateri se bo razpravljalo o položaju v Hrastniku.

t— Trboveljska občina proglašena za trg. V kratkem bo trboveljska občina proglašena za trg. Te dni je poslala na veliko županstvo v Ljubljano se potrebne fotografije ter takso. Tako bodo Trbovlje povzdignjene v trg po zaslugi g. gerenta Voduška, bivšega dolgoletnega župana.

t— Zemljišče za novo vodensko šolo. Pri komisijalnem ogledu, ki se je vršil te dni, je zahtevala ga. Fortejca kot lastnika ca 45 Din od kvadratnega metra, če se kupi celo zemljišče, ki meri okoli 10.000 kvadratnih metrov, drugače pa 75 Din od kvadratnega metra. G. Pogacnik od centrale TPD. je bil mnenja, da je potrebno za šolo le 3000 kvadrat metrov in da bi plačali 45 Din od kvad metra, če bo ceno odobrili upravni svet. Napravljen je bil zapisnik, ki ga je poslal g. okrajni glavar v Ljubljano velikemu županstvu.

t— Po eno stanovanjsko hišo sta pričela zidati na Vodah trgovec g. Batič in slavščičar g. Kozina.

t— Koncesijo za prevoz z osebnimi avtomobili bo dobil g. Kačnik, bivši šofer Avto družbe.

t— V včerajšnjem »Slovenecu« se hoče »Slovenčev« dopisnik izrezati iz kaše, ki si jo je sam skuhal, na ta način, da dov poveduje svojim čitateljem, da hoče »Jutro« g. župnika Gašpariča nadalje sumničiti, da g. Sitter še ni potrjen za župana. Tega nismo nikdar trdili, pač pa smo s citati iz aprilskih števil »Slovenca« dokazali, da podtika »Slovenec« sam gorenjo skupnjo g. župnika. Prav žal nam je, da je »Slovenčev« dopisnik tako ustvarjen, da ne razume tega, kar je vsem drugim jasno. Kar se tiče onih, ki so hodili na veliko županstvo in drugod, pa kar na dan z imeni, kaj bi se bali naše zameri!

Iz Ptuja

j— Novinarski izlet v Ptuj. Kakor znano, prirede novinarji iz vse Slovenije v nedeljo dne 2. maja informacijski izlet v Ptuj. Novinarji prispejo z dopoldanskim vlakom ob trčetrk na 10.

Iz Slov. Bistrice

i— Samomor. Dne 20. t. m. se je ustrelil znani trgovec s senom Stefan Rup. Zadel se je v srce, ostal pa je še dolgo časa pri zavesti in bil je pred smrtjo še spovedal. Zato je se v četrtek cerkveno pokopal.

i— Reorganizacija krajnega šolskega sveta. Dasi je mestna občina plačevala malovne 50 odst. vsega proračuna za tuk. osnovne šole in to od prevrata dalje, je imela v krajnem šolskem svetu samo enega zastopnika. Po odloku, ki ga je prejela te dni mestna občina od velikega župana v Mariboru, pa dobi od sedaj naprej 4 zastopnike v tej korporaciji.

i— Sestanek članov organizacije SDS v mesecu maju se bo vršil prihodnji četrtek, dne 6. maja v gostilni »Pri skalci« ob 8. zvečer. Vabljeni so vsi somišljeniki.

Spomini in jubileji

Pred 50. leti koncem aprila. — Bosanska amaconka.

V junaških bojih jugoslovenskih vstajev za osvoboditve bosansko-hercegovaške raje 1. 1876. — torej pred 50. leti — se je pripetilo marsikaj herojskega, idealno patriotičnega, a tudi marsikaj naravnost operetnega. Ljubibratić, ki je bil 1. 1875 uzeljen odstoj, se je na pomlad nenadoma pojavil s 300 vstaši, večinoma italijanskimi prostovoljci ob desnem bregu Neretve in je zbral na Popovem polju kmalu še več sto drugih vstajev. Ne dolgo in imel je vojsko 1800 mož, s katerimi je krenil proti severu proti Turkom.

Med vstaši je bila tudi ženska, gospodinja Ivana Markusova. Dospela je v moškem sedlu na konju iz Dubrovnika. Bila je temno oblečena, v moških hlačah, škornjih, s čapko na glavi, z revolverjem in sabljico, a svetle lase je nosila razpuščene. Prav lepo, hramo dekle. Ko je prišla k vstašem, je metala polne pesti denarja med nje, češ: «Vzemite, junaki, in preženite Turke! Jaz vam bom pomagala, kamor seže moja roka».

Emancipiranka je bila Holandka, doma iz Jave. S svojim denarjem je bila Ljubibratiću pomagala nabirati vstaše. Zato je zadrski avstrijski namestnik ukazal prijti že na dalmatinskih tleh Ljubibratića, Markusovo in Petrovića, a vsi trije so srečno ušli avstrijskim baričam.

Ahmed Mukhtar paša,

turški poveljnik Bosne in Hercegovine 1. 1876.

Markusova je bila resnično bojovita in se je udeleževala vseh bojev. Dne 6. marca 1876. v boju pri Vojnici je drla na čelu vstaškega centra na Turke, da so vsi strmeli nad njo. Od jutra do petih popoldne je trajala bitka, v kateri so vstaši Turke porazili in jim vzeli dve vasi. Markusovo so slavili kot novo «Devico orleansko». Dne 8. marca je Ljubibratić zopet zmagal pri Klobuku, prekoračil Vrliko in dospel 10. marca preko Posušja v Vinjane. Tu so si vstaši začeli peči janjce, ki jih je okrajni glavar z orožniki pozval, naj se umaknejo z avstrijskih dalmatinskih tal. Ko so vstaši odšli, je dal okrajni glavar Ljubibratića, Markusovo in vse voditelje — aretirati! Vse so avstrijski vojniki in orožniki odvedli. — Markusovo pa so internirali v Lincu. Poveljništvo nad vstaši je sprejel Aleksa Jakš.

Pod pritiskom javnosti, ki je klicala «Vojna ali republika!» se je tudi srbski knez Milan osekobil in poslal okoli 10 tisoč mož na bosansko, starosrbsko in

bosansko mejo. Vzlic vsem znakom, da se Srbija končno zavzame za bosansko-hercegovaško rajo, je Milan z vlado vred še vedno kolebal, kaj storiti. Milan se je pač ravnal po želji Avstro-Ogrske.

Nenadoma se je pojavila v Beogradu Ivana Markusova, «srbska devica orleanska». Markusova je bila internirana v Lincu, a se je odpeljala na Dunaj, češ da mora govoriti z nizozemskim poslanikom. Tam pa je sedla na vlak ter se preko Budimpešte pripeljala v Beograd.

Junakinja je beogradska mladina pridila bakljado z godbo in govori, a tudi Markusova je govorila z balkona hotela, v katerem je stanovala. Ves Beograd je bil po koncu, in Srbija je jadrjala z razpetimi jadrji v vojno.

Ruski posredovalec Božidarevič Veselickij je pritiskal po naročilu kneza Gorčakova na vstaše, naj prejmejo po Andrassyju predlagane reforme v Bosni in Hercegovini, ker jim je pritril tudi že sultan. Vstaši pa so odgovorili, da hočejo videti dejanja, ne reform le na papirju; a tudi Turki v Bosni so ošabno ježno odklanjali enakopravnost «raje» z mohamedanci. Carigrad je bil brez vpliva, in Turki so rajo nadalje zatirali, vstaši pa so se množili in so nastopali vedno ostreje. Samo iz Bosne je bilo na avstrijskih tleh že preko 46.000 beguncev.

Mukhtar paša tepen.

Poveljnik turške vojske v Bosni Mukhtar paša je že enkrat bežal od Nikšića v Gacko; prosil je vstaše celo za premirje, vstaši pa so mu postajali vsak dan nevarnejši. Oblegali so Nikšić, v katerem je turška posadka stradala. Vendar je Mukhtar paša pošiljal v svet lažnjive brzojavke, da je zmagal. Muhmed paša in Derviš paša sta zahtevala v Carigradu, naj se Mukhtar paša odstavi, toda sultan je držal Mukhtar pašo kot svojega sina in ljubljena.

Abdul Aziz, sultan, je celo odredil, naj Mukhtar paša obdrži poveljništvo v Bosni naj vstaše pobije in raztepe. Paša je poskušal znova založiti s hrano oblegani Nikšić, a zopet se je moral umakniti. Dne 28. aprila 1876 je Mukhtar poskušal še tretjič s 15.000 regularnih nizamov (vojakov), z 2000 hercegovaškimi in 2000 bosanskimi mohamedanskimi prostovoljci, ki so se zvali bašibozuki, 3000 Albanci in drugimi, tako da je Mukhtar imel armado okoli 20.000 mož. Bilo je v petek ob 1. ponoči, ko je začel prodirati.

Medtem so se vstaški vojvode Lazar Sočica, Peko Pavlović in drugi z le 2500 vstaši začeli od Nikšića pomikati proti Hodžini poljani, da presenetijo Mukhtarja iz zasede. Nedaleč Duge so vstaši res Mukhtarja naskočili. Takoj so se Turki umaknili in se razvili v rojno črto in so manevrirali kakor na vež bališču. Ob 9. zjutraj je grmel in poškalo na vsej črti; sreda vstašev se je morala zaradi nedostajanja streliva umakniti, ob 2. popoldne se je moralo iz istega vzroka umakniti tudi desno vstaško krilo. Končno se je moral premoči odtegniti tudi Peko Pavlović na jevem križu. Kmalu po 5. popoldne so stali Turki že na višinah Preskeje. Toda vstaši so se zopet zbrali na gori severno prelaza Duga in so ponoči ob 3. zgrabili nenadoma turške predstraže. Turki so se zmedli. Ob 8. zjutraj

jih je zgrabil od leve še Peko Pavlović, in turška armada je začela bežati. Vse je izgubilo v turških vrstah glavo in umakniti so se morale celo turške čete, ki so hotele vztrajati. Lazar Sočica je Turkom zaprl pot nazaj, Mukhtar paša je poskušal trikrat prodreti na Nosdre, a vedno brez uspeha. Zvečer so se bežeči Turki utaborili med Presjeko in Hodžino poljano; le pomanjkanje streliva pri vstaših jih je rešilo popolne katastrofe.

A ponoči na nedeljo 30. aprila so dobili vstaši pomoč 3500 vstašev. Zopet so vstaši naskočili turško vojsko, ki se je mogla po obupnih bojih šele zvečer raztepena v tolpe rešiti. A bežeče Turke so klali vstaši z jatagani in jih podili pred seboj do ponedeljka zjutraj.

Turki so izgubili preko 3000 mož, vstaši pa okoli 600. Padel pa je tudi Pogristo Kolačević ki so ga vstaši dolžili, da je zakrivil pomanjkanje hrane in municije. Kolačević je drl z jataganom v sredo Turkov, išoč smrti iz užaljenosti. In našel jo je!

Ta bitka koncem aprila 1876 ob prelazu Duga je bila najbolj krvava in izgub bogata, odkar je raja začela svojo borbo za svobodo.

A posadka v Nikšiću (2000 Turkov) je med bitko prejela vsaj 30.000 kg hrane, kar je zadoščalo le za 14 dni.

Vstaški handžarji in puške so uničili Mukhtarjevo vojsko in ostanki so se popolnoma demoralizirani zatekli v Nosdre. A Mukhtar je moral zmagati in tako je poročal sultanu in vsemu svetu, da je zmagal ter da se je utaboril na ugodnejših postojankah. Že pred 50 leti so torej tepeni poveljniki prav tako nesramno obračali istino, kakor so jo avstrijski in nemški generali obračali med svetovno vojno. Naknadno se je tudi dognalo, da so Turki v tej veliki bitki uporabljeni dum-dum krogle, ki so bile že takrat narodno pravno ostro prepovedane; Nemci so se torej naučili uporabe dum-dumov pri Mukhtarjevih bašibozukih. Zato je umrlo toliko vstaških ranjencev, ker so jim dum-dumovke eksplodirale v rane.

Zadnji dnevi aprila so prinesli jugoslovenskim vstašem v Bosni največjo slavo, Turkom pa največjo sramoto.

45letnica smrti Josipa Jurčiča

Dne 3. maja 1881 ob 9¼ zvečer je Josip Jurčič, slovenski pisatelj, glavni urednik «Slovenskemu Narodu», ustanovni in solastnik Ljubljanskega Zvona, mestni odbornik Ljubljanski, predsednik Dramatskega društva itd. po dolgi in mučni bolezni umrl. Podlegel je jetiki. A še na smrtni postelji je napisal svojo drugo «Veroniko Deseniško» in deset poglavij svojega historičnega romana «Rokovnjaci». Z Jurčičem je izgubil, kakor je takrat zanj pisal Fran Levce, pokojni urednik Lj. Zvona, slovenski narod «vzgledega in značajnega rodoljuba, v političnem boju neustrašenega prvobornika in osobito nedosežnega pisatelja in pripovedalca neumrljivih povesti in romanov.» Že v treh izdajah so doslej izhajali njegovi ljudstvu priljubljeni zbrani spisi, nekoje povesti pa so izšle tudi že v več ponatisih. Naš narod se vrača vedno znova k Jurčiču. Med prvimi slovenskimi občinskimi odborniki Ljubljanskimi je Jurčič naskakoval lažnivo nemško in nemškutarsko večino občinskega sveta ter je s svojimi članki v «Slovenskem Narodu» in govori na magistratu v najvišji meri pripomogel, da je postala Ljubljana končno popolnoma slovenska. Jurčič pa je tudi prvi kot urednik Slovenskega Naroda ne prestopal pisal o jugoslovenski ideji, o edinstvu Slovencev, Hrvatov in Srbov ter je zlasti v dobi bosansko-hercegovaške vstaje proti turški grozovlati netil z besedo in dejanjem ogenj jugoslovenske narodne vzajemnosti v borbi proti Turčiji. Ogrski, Nemški in Avstrijski. Neustrašeno je pisal v čistem slovenskem duhu ter je bil po vsej svoji ideologiji prepričan jugoslovenski demokrat. Njegovi plamteči uvodniki v letih 1875—1878 vsebujejo toliko proro-

ških napovedi, da obdajemo še danes izredno politično dalekovidnost Josipa Jurčiča. Malo imamo Slovenci pisateljev in politikov, ki bi bili tako vplivali na našo prihodnost, ki bi bili tako prisrčni na narod kakor Jurčič: njegovi spisi se čitajo danes kakor pred 50 leti in njegovi ideali so danes živa istina. Zato ako kdo, je Jos. Jurčič že davno zaslužil svoj spomenik v Ljubljani, a zaslužil je tudi, da dobi njegovo ime večji in lepši trg ali večja, lepša ljubljanska cesta, nego je današnji neznameniti Jurčičev trg samo peterih hiš! Ljubljana mora v svojem izkazovanju hvalnosti še marsikaj popraviti, zlasti pa napram velmožu in klasiku Josipu Jurčiču. Ljubljana se širi in raste ter lahko nudi več kakor nekdanj, ko je bila le dolga vas.

Tudi jubilej!

(Kranjska duhovščina pred 345 leti. — Kritika škola Bizancija. — Krčmarji in mešetarji. — Za nepravstno kranjski duhovni plačali globo 25.000 cekinov.)

Začetkom avgusta 1. 1580 je bil Janez Tavčar, rodom iz Štanjela na Krasi, mestni župnik v Gorici, posvečen za ljubljanskega škofa. Posvetil ga je generalni vikar akvilejski, škof Pavel Bizancij. Škof Janez Tavčar je začel slovensko protireformacijo, ki jo je dovršil njegov naslednik Tomaž Hren.

Bizancij pa je 1. 1581 potoval po Sloveniji, preiskoval župnišča, kaplanije in cerkve ter je podal o svojem nadzorniškem potovanju nadvojvodi Karlu obširno poročilo.

Poročal je, da duhovščina prodaja in kupuje beneficije, sv. zakramente in cerkvene milosti, a da je neuka in neizobražena tako, da zna komaj malo čitati in pisati. Višji duhovniki imajo

po več župnij in vikarijatov ter žive po mestih, službe pa opravljajo zanje nižji duhovniki, ki se v ničemer ne ločijo od navadnih najemnikov v posvetnih podjetjih. Šola in izobrazba duhovščine po slovenskih deželah je obstojala v tem, da so vstopili kot dečki h kakemu duhovniku za ministranta. Ko so se pričeli nekoliko čitati, peti ter maševati, so postali duhovniki in sposobni za cerkvene hlapce višje duhovščine.

Škof Bizancij je pisal: «Po vsej Kranjski, kakor tudi po drugih pokrajinah ni dobili učitelja, ki bi znal otroke česa drugega naučiti kakor brati in peti. V gramatiki in drugih rečeh ne razumejo ničesar... Obiskal sem tri župnije, Cerkljico, Lož in Bloke. Našel sem župnike, ki so tako nevedni, da nekateri niti krstili ne znajo. Omeniti je treba tudi pljančevanje; mnogi kar redno izvršujejo obrt krčmarjev in konjskih mešetarjev... Reči smem, da v vsej kranjski in celjski pokrajini nisem našel več kot dva kaplana, ki sta znala vsaj nekaj, a tudi ta dva sta omadeževana s splošno infamijo: živela sta v konkubinatu... Heretiški (luteranski) predikantje so tako marljivi v svoji službi, da če bi katoliški duhovniki kazali le del te vneme, bi bilo krivoverstvo kmalu povsod iztrebljeno... Mnogi duhovniki, ko sem jih izpraševal in hotel z njimi govoriti latinsko, me niso razumeli in mi niso mogli odgovoriti. Ko pa sem jim ukazal razlagati evangelij, so ga razložili po tekstu. Temu sem se zelo čudil, potem pa zvedel, da se poslužujejo prevoda sv. pisma. To sem prepovedal, in da bi se v bodoče ne mogli več posluževati prevodov, sem uničil knjige Martina Lutra, Trubarja in drugih heretikov, ki so mi prišle na tej vizitaciji v roke. Sežgal sem jih preko 2000 tisoč in rešil duše teh siromakov, ki so brali te prevode in razlage podnevi in ponoči brez ozira in strahu na papeško izobčenje... Čudil sem se zelo, da sem našel še toliko pobožnosti pri ljudstvu... In končno poročam, da je demoralizirani in v infamiji živeči duhovščini kranjske in celjske pokrajine za razne prestopke naložil globo. In teh glob ob dvajset do petindvajset tisoč cekinov, ker ga ni duhovnika, niti župnika, kateremu bi ne bilo kaj ukazano glede razuzdanosti, pohujšljivega vedenja ali občejanja.»

Tudi škof Tavčar je šel istega leta na vizitacijo po Koroškem in Sp. Štajerskem ter je odstavil celo vrsto nevednih duhovnikov, krčmarjev in konjarjev ter takih, ki so živeli v očini infamiji, a so znali komaj za silo čitati in pisati.

Tako je bilo v Trubarjevi dobi — pred 345, ko se je začela slovenska protireformacija.

Ljubljanski Zvonovci pred 30. leti

Leta 1896. v 12. številki je prineslo uredništvo Ljubljanskega Zvona (prof. Viktor Bežek) sledečo beležko:

Dunajski sodružniki Ljubljanskega Zvona, ki hote z berili, ocenami in razgovori pospeševati v slovenskem slovu tudi moderne struje ter gojiti med seboj pravo razumevanje mednarodne lepe umenosti, so si ustanovili svoj klub. Sedanji člani kluba so gg.: Aleksij Nikolajev (P. Z.), Anton Majaron, Borut, * (F. E.), Faustus (F. J.), Fran Goestl, Fran Govekar, Ivan Saveljev (Iv. C.) I. S. (Iv. S.) in Fr. Vidic. — Nova klubna se prav iz srca veselimo ter se za Ljubljanski Zvon od njega obilo nadejamo. Vivat, crescat, floreat!

Od tedaj je torej 30 let. Aleksej Nikolajev — Oton Zupančič, naš najodličnejši živeči slovenski lirik, avtor tragedije Veronika Deseniška; Anton Majaron, marljiv dopisnik «Edinosti», je še kot mlad jurist umrl; bil je velenadarjen brat dr. Danila Majarona ter se je odlikoval kot bister kritik in polemik z dr. Mahničem in nasprotniki mlade realistične literarne struje. Fran Goestl, sedaj primarij v Ljubljani, je napisal mnogo razprav iz psihologije in medicine ter posebej o svetovni operni literaturi, je avtor libreta Parmove «Ksenije» ter je izdal nedavno znanstveno knjigo iz psihijaterske vede. Bil je ustanovnik in glavni dopisnik dunajske «Vesne», začetnice slovenske moderne. Fran Govekar je bil takisto sodružnik in nekaj časa ured-

nik «Vesne», sodružnik Ljubljanskega Zvona itd. Ivan Saveljev je bil Ivan Cankar, ki je pisal tudi pod pseudonimi Ivan Gradar, Hot itd. Iv. S. je bil jurist Ivan Skrjanec, pesnik in kritikar, sodružnik Ljubljanskega Zvona, Slovenskega Naroda, Edinosti in Hribarjevega Narodnega koledarja. Umrl je v Ljubljani kot jurist. Borut in * * * je bil Fran Eller, zdaj profesor na juridični fakulteti v Ljubljani, v Ljubljanskem Zvonu pesnik lirik iz Koroške, esejist, sodružnik raznih dnevnikov, avtor razprav iz juridične in finančne vede. «Faustus» je bil Ferdinand Jančar, filozof, duhovit kritik in ironik, ki je kot doktor filozofije nekaj mesecev po absolviranih študijah umrl. Fr. Vidic, bivši urednik avstrijskega državnega zakonika, zdaj dr. in vladni nadsvetnik, referent za umetnost pri prosvetnem oddelku v Ljubljani, literarni zgodovinar, filolog in kritik. Vsi so delovali v Ljubljanskem Zvonu in na raznih drugih literaturah. Z njimi se je začela borba proti sentimentalnim neslanostim žensko idealistične slovenske literature ter boj za moderno slovestveno smer in za svobodno obliko. Kmalu so se pridružili hrvatski mladi pisci z «Mladostjo» in nato z «Životom». Na mlade slovenske in hrvatske realiste in dekadente so vplivali francoski in ruski pisatelji, pa tudi modernisti monakovske in dunajske šole («Jugend», «Die Zeit» Herm. Bahra i. dr.).

Literarni klub na Dunaju 1. 1896: Sede (od leve na desno) dr. Fran Vidic, dr. Fran Goestl, dr. Ferdinand Jančar, dr. Fran Eller; stoje pa nadsvetnik Fran Govekar, Anton Majaron, Oton Zupančič, Ivan Skrjanec, Ivan Cankar.

Po slovanskem svetu

Poljski narodni praznik

V ponedeljek 3. maja slavi bratska Poljska republika svoj državni in narodni praznik. To je praznik poljske ustave, ki je bila sprejeta v poljskem parlamentu dne 3. maja 1791. Preteklo je torej ravno 135 let, odkar je bila sprejeta ta ustava, ki je prva poljska ustava, obenem pa prva pisana ustava modernih držav. Sprejeta je to ustavo izredni državni zbor, ki je na nji delal štiri leta. S to ustavo je bil odpravljeno takozvano absolutno veto, to je, da je v parlamentu padel vsak zakonski akt, ako je tudi glasoval proti njemu samo en član parlamenta. Vsi zakoni so torej morali biti sprejeti soglasno, ker sicer niso mogli stopiti v veljavo. Ta doboha stare poljske ustave je bila vir vsega zla in je tudi upravičena Poljska kraljevina, ki je bila baš radi te dobohe igrača v rokah sosednjih, Poljakom sovražnih držav. Z denarjem se je namreč vedno lahko kupilo vsaj enega poslanca, ki je nasprotnoval in naj je bil še tako v blagor države. Posledica je seveda bila popolna kriza v državni upravi, kar so pridno izrabljali v svoje svrhe vsi sovražniki poljske države. Z ustavo iz 1. 1791. je bila tudi odpravljena volina monarhija in uvedena dedna ali naslednja onarhija. Takisto so bile omejene tudi pravice plemstva in natančno fiksirane. Močanstvu je ustava priznala vse javne in politične pravice, a tudi kmet je dobil gotove svoje pravice. Poleg odprave dobohe »liberum veto« je bila najvažnejša točka te ustave verska svoboda. Pri sestavi te velemoderne ustave so sodelovali najboljši sinovi poljskega naroda, toda v veljavno žal nikdar ni prišla, ker so ji nasprotovale sosedne države, se združile proti Poljski, jo napadle ter jo končno razdelile med sabo. Na čelo poljskega naroda se je postavil Tadeusz Kaszowski, ki pa se je kljub velikemu junaštvu boril brez upa zmage. Varšavsko meščanstvo je vodil borbo čevljar Jan Kilinski, kmet pa Bartosz Glowacki, ki se je zlasti odlikoval v bitki pri Rastawici. Toda velik del visokega plemstva, ki ni hotel izgubiti svojih privilegijev, se je združil s sovražniki države in tako je Poljska postala plen svojih sovražnih sosedov — Nemčije, Avstrije in Rusije. Opetovano so se Poljski skušali otresti tujega jarma, vedno zaman. Kakor nam in Čehoslovaki, je tudi njim prinesla svobodo šele svetovna vojna.

Narodni praznik 3. maja je spomin na ustavo 1. 1791, ki bi naj bila temelj nove, preproste Poljske. Ustoda tega ni hotela, šele po več nego 120 letih je vstala iz groba nova Poljska, ki ima vse pogoje za uspešen razvoj. V ponedeljek slavi Poljska osmič svoj narodni praznik, želimo ji ob tej priliki, da bi se mogočeno razvila in okrepila ter postala stebel slovanskega sveta.

„Čehoslovensko-jihoslovanska Liga“

Glasilo istoimene organizacije, mesečnik »Čehoslov. Jihoslovanska Liga«, izhaja že čisto leto v Pragi. Vzlic temu, da je edini časopis, ki smoteno poznava čehoslovansko javnost z jugoslovenskimi zadevami in duhu pripravnega prijateljstva in resno pojovalne Slovenstva, je naš širši javnosti skoraj neznan. Posebno tu je onkraj Sotle, dasi — iz lahke umernih razlogov — spremlja baš srbohrvatsko življenje s posebno pozornostjo. Na videz ovira njegovo popularnost to, da je omejen na organizacijo in se ne da posebej naročiti. Vendar pa tudi to ni za Jugoslovane niti za govor, ker bi imeli v vsakem večjem mestu Jugoslov. čehoslovansko ligo, kakor ima na čehskem vsako večje mesto čehoslov. Jihoslov. ligo. V tem primeru bi lahko Jugoslovani vrnilli čehoslovanski dolg, ki nam ga dajejo s časopisom »Čsl. Jihoslov. Liga«, in bi izdajali podobne mesečnik za informacije o čehoslovanski. Ne samo, da tega dolga ne plačujemo, tudi za časopis, ki informira važen slovanski in srednjeevropski narod o naših razmerah, se ne zanimamo. Upravičeno povdarjajo Čehi, da se oni bolj zanimajo za Jugoslovane nego Jugoslovani za Čeha. Ne morda iz gola razloga, ker bi nas kakorkoli potrebovali. Na čehskem je danes žarišče slovanske misli. In ta misel živi in bo živeča, ker ima svojo upravičenost, ker ne sloni samo na dejstvih in računih, ampak tudi na veri. Tudi delovanje »Čehoslov. Jihoslov. Liga« je presojati s tega stališča. Njih osnovna podlaga je vera v slovansko bodočnost. Sredstvo za uresničenje velikih zasnov pa je pristno čehsko, realistično, racionalistično. Poljovano podrobno delo za kulturno, politično in gospodarsko kooperacijo med posameznimi slovanskimi narodi. Pravimo: pristno čehsko, zakaj v tem pojmovanju ni s mističizmom pomešanega ruskega panslavizma, ki bi bil le krinka za imperialistične cilje vladajočega razreda v stari Rusiji. Čehi pojmujejo Slovanstvo v modernem socialnem in kulturnem duhu. Tudi pri Poljaki je že začelo prodirati to naziranje, o čemer je pričal žal zgodaj zapasli list »Kultura Słowianska«, o katerem je pisec teh vrstic v »Jutru« že poročal.

Seveda je časopis »Čehoslov. Jihoslov. Liga« zvest tolmač teh stremiljenj. Če prelistujemo 5. letnik (1925), ki leži zaključen pred nami, se preverimo, da je ta časopis samo tokom lanskega leta razbistril na čehskem marsikateri nejasen pojem o nas Jugoslovenih in podal marsikako informacijo v pravi luči; izvršil je delo, ki nima zgolj trenutnega pomena, ampak pomaga tvoriti podlago za zblizanje, vzajemnost in sodelovanje med dvema narodoma, ki se srečujejo na isti interesni fronti in v preteklosti in v sedanjosti. Časopis je — kakor rečeno — pisan za čehoslovake in ga je treba presojati s tega stališča. — Kakorkoli je glede vsebine odprta široka pot raznim željam, moramo reči, da je njegov urednik, veliki in odkritosrčni naš prijatelj, g. prof. Beringer, spretno izrabljal sredstva, ki jih je imel na razpolago, in v nekaj, ki so mu bile dane, ustvaril dober informativni časopis. Tako »Liga« ni bila samo društveno glasilo, kakor bi kazal njen naslov.

Izmed članov in razprav, ki so izšli v lanskem letniku, je treba posebej omeniti Beringerjev »Nekoliko besed o našem slovanstvu«, ki razpravlja o praktičnem delu Čehov za upoznavanje slovanskih narodov, dalje članke dr. Dragutina Prohaska o odnosih znanega, lani umrlega čehskega pedagoga Františka Drlina do Jugoslovenov, članek senatorja I. Herberna o jugoslov. dijakih v Pragi, V. Palečka o organizaciji za-

grebakega dijaštva, dr. M. Preloga in dr. Skoka o odnosih Masaryka napram Jugoslovenom; spomine zagrebškega konzula O. Pare o njegovem sodelovanju s slovenskimi politiki 1. 1917. in 1918. v Ljubljani. Vrh tu imamo vrsto bolj specialnih prispevkov, tako n. pr. o slovanskih Alpah (g. Dvorsky), o Pivčičkih jezerih (F. Slavik), o raznih jubilejih in g. Kralova navodila za potovanje po Jugoslaviji. Vendar pa članki in razprave niso poglavitni del tega časopisa. Najvažnejša je dolga vrsta informativnega drobiža, ki zavzema več kot polovico letnika. In omenjamo zlasti stalen pregled jugoslov. političnega življenja, ki ga piše objektivno in z velikim poznavanjem naših razmer dr. H. Ripka, dalje recenzije prevodov jugoslov. literatur na češki jezik, poročila o raznih zanimivih publikacijah, dolgo vrsto raznih vestí, ki obsegajo skoraj vse panoge javnega življenja, seveda in zlasti tudi gospodarsko. Samo ob sebi se ume, da so objavljena tudi obsežna poročila o delovanju posameznih lig. Tudi mariborska liga je naša slovenska živahno delujoča primeren prostor; tako je časopis posebej beležil njene Masarykove proslave, enako tudi seveda proslave v ljubljanski oblasti. Skratka: informativnim in propagandnim namenom ustreza list do celga, tako da niti niso mogle zadostno priti do besede vse društvene zadeve. Ško. da je le, da izhaja preveč neredno.

S 6. letnikom (1926), od katerega je izšla 1.—2. številka, je prevzel uredništvo dr. Jaroslav Kolář, ki je prejšnji urednik A. Beringer osredotočil svoje delovanje na centralno ligo, ki ji je generalni tajnik V. tem zvezku objavlja dr. Miroslav Koutský študijo o dalmatinskem Zagorju, S. K. pa piše o sodobnem Balkanu. Sledi Ripkov politični pregled, članek dr. R. Procházke o Mali antanti, bogata kulturna in narodnogospodarska, vojaška in družbena kronika, iz te številke posnemamo, da »Jihoslovanska knjižnica«, ki je izdala med drugim v prevodu preslagodaj umrlega pesnika Jiri Wolke Cankarjevo »Erotičko« in Gradnikovo »Padajoče zvezde«, pravljica tri dele obsegajočo »Jihoslovansko čitanko«, zbornik o naši državi in njenih razmerah, kakor ga v tej obliki Jugosloveni sami nimamo. Sicer pa priča ta številka, da bo šel časopis naprej po dobri poti in se bo skušal še izpopolniti.

Naj bodo te vrstice le neznatne obresti za dolg, ki nam ga nalaga časopis »Čehoslov. Jihoslov. Liga« s svojim informativnim in propagandnim delom za zblizanje Slovencev, Hrvatov in Srbov s Čehi in Slovaki!

Iz Varšave v Lvov

(Spomini s slovanskega potovanja.)

Mogel bi sesti na varšavskem glavnem kolodvoru na brzovlak in se preko Lublina in Przemysla peljati v Lvov. Ali hotel sem se voziti dalje na poljskem vzhodu: zato sem na varšavskem vzhodnem kolodvoru sedel na osebni vlak, ki odhaja zvečer iz Varšave, ter vodi po drugi, vzhodnejši progi v Lvov.

V predelu sedi z menoj par moških in več žensk, večinoma kmetice tam nekeje iz pod istočnih Karpatov. Govorim in dobro razumem poljski, toda govornica nekaterih teh kmetic mi dela težave; govore namreč »ruski«, t. j. maloruski; poljska godba, ki se je začela razgovarjati z njimi, je tudi čutila razliko, dasi je dolgo let živeča v Rusiji! Demblin, kiče konduktor Spomnim se, da je to bila nekdanja trdnjava Ivangorod: tako so namreč Rusi, ko so tukaj vladali, imenovali to mesto. Rusi niso respektirali poljskih čustev ter so — kakor so Bachovi huzarji delali na Hrvaškem — celo prekrševali kraje.

Bilo je opolnoči, ko smo stali na postaji Lublin, kjer je za vojne imel sedež guverner avstrijske okupacije. Ko se je kazala prva jutranja zora, sem gledal tja, kjer nekako leži — in sicer ne daleč od naše železnice — Kovel, znan iz svetovne vojne, in zlasti Vladimir Volhynski. Kako so tam v svetovni vojni »kravale jelekla! In neki avstrijski nadvojvoda jo je tu temeljito »preigrals«, kakor pravijo Poljaki, t. j. izgubili bitko.

Železnice postaje so majhne; pravzaprav sploh večinoma ni posebnih kolodvorov, nego služijo v ta namen privatne hiše. Ne vem, ali je to vse vojna umikla, ali pa se bliva Rusija za kolodvore ni brigala. Promet se pa sedaj vrši točno. Čisto drugače izgleda vse to, ko se prepeljem čez mejo bivše Galicije. Tu stoji na najmanjših postajah lepi kolodvorčki. Poljak iz Galicije je pred vojno moral živo čutili razliko od razmer v ruski Poljski.

Svet postaja lahko vačovit, gričevit. Ne dolgo in v Ravi Ruski smo. To sem pravzaprav posebej hotel videti; zapomnil sem si jo iz začetka vojne; tu so kozaki začeli opasno hoditi čez mejo (in tedaj nas je Avstrija začela zapirati) in nekaj časa po zneje je Aufferberg ali Bauer tukaj dokazal, česa — ne zna. Avstrijski poraz tukaj je Rusiji odprl pot s severa na Lvov. Rava Ruska je mesteca, ki leži tam, kjer se nizko gričevje spušča v Iovski ravnino. Danes, se zdi, se tu razvija lesna trgovina.

V vsem predelu sem edina krščena duša (zakaj razen mene se vozijo sami židje), ko se pojavi pred nami Lvov, levovo mesto.

F. W.

— Skupščina »Matica školske«. »Matica školska« je pri Čehih to, kar je pri nas »Družba sv. Cyrila in Metodaa«, razloček je samo ta, da Čehi poizkušajo podpirati svoj šolsko društvo, pri nas pa pada zmanjšanje in poizkušajo za DCM od dne do dne. »Matica školska« je imela preteklo nedeljo 25. t. m. svoj občni zbor. Zborovanje je vodil predsednik dr. Dewetter, ki je podal tudi poročilo o družbinem delovanju. Iz njegovega poročila je razvidno, da gradi sedaj MS 24 šol, in sicer 6 na Čehskem, 6 na Moravskem in 12 v Šleziji. V bodoče raztegne svoje delovanje tudi na Podkarpatsko Rusijo. — V celem je družba lani izdala za šolstvo 10.153.000 Kč. — Vseh izdatkov je imela Matica 11.800.000 čehoslovanskih kron, dohodkov pa 11 milijonov 851.000 Kč, tako da je imela prebitka nekaj nad 51.000 Kč. Matica je vzdrževala 132 materinskih šol, 54 obrtnih šol in predila na 20 jezikovnih tečajev, podpirala pa je 79 zavodov. Za vse to je izdala 6.701.000 Kč. V Podkarpatski Rusiji je dosedaj podpirala samo česko šolo v Mukachevu. M. S. ima 82 poslopij in posestev, ki so vredna 3.850.000 Kč. Podružnice so prispevale 1.330.000 Kč. Pri volitvah je bil ponovno izvoljen stari odbor z dr. Dewetterjem na čelu.

— Otvoritev kmetkega doma v Pragi se je vršila v nedeljo 25. t. m. Otvorjen je bil z lepo slavnostjo, katere so se udeležili kot zastopniki predsednika dr. Masaryka min. svet, dr. Riba, naučni minister dr. Wirth, primator dr. Baxa in mnogo pisateljev, umetnikov in politikov. Slavnostni govor je imel prof. Svojski, nakar sta govorila minister dr. Wirth in v imenu mesta pa primator dr. Baxa. Zgodovinsko zgradbo, ki stoji v bližini Tyršovega doma, je podal I. Bürgermeister, ki je nato izročil dom predsedniku »Umelecke Beede« senatorju Viktorju Dyku. Tako so dobili čehoslovanski umetniki svoj lastni dom v Pragi, kar bo seveda najugodnejše vplivalo na razvoj česke umetnosti.

— Uspešno sredstvo proti politikujočim duhovnikom. Zupnik Nagel v Sadorviši na Slovaškem je imel neko nedeljo, mesto da bi oznanjal božjo besedo, s prične agitacijski govor za madžarsko krščansko socialno stranko. Bil je na temelju zakona ovseden in sodišče ga je obsojilo na 7 dni zapora. — Ako bi imeli pri nas stičen zakon, bi si naši politikujoči duhovniki s škofom dr. Jegličem pač premislili zlorabljeni prižnice za politično agitacijo.

— Spomenik skladatelju. Na Spilberku

Lovstvo in ribištvo

Nekaj o naših poljskih loviščih

Slovenski del naše države ima poleg lepih gozdnih in gorskih lovišč, ki so znamenita radi bogastva in divjih kozah in močne snjadi, tudi prav lepa poljska lovišča, ki se sicer ne morejo primerjati s českimi lovišči, a vendar donosajo precejšnje gospodarske dohodke, posebno na visokih zakupninah, na drugi strani pa nudijo lep sportni užitek.

Kot glavna divjad ki je pri nas domača, pride pri poljskem lovu v poštev poljski iereb, ali jerebica in na zalec. Fazani, ki so jih pričeli zopet gojiti, so bili pri nas umetno naseljeni.

Jerebice so se pojavile pri nas že od pamtljveka in sicer po vseh poljih od skrajne točke pri Ratačah ter preko hrvaške in ohrske meje. Na Goreniskem se sicer prava domovina jerebice prične okoli Lesc, vendar so svoječasno opazovali posamezne eksemplare po vsej Goreniski. Isto je z Dolenisko in Notranisko. Na večji ih je bilo na Šorskem polju in v ljubljanski okolici. Na spodnjem Štajerskem, posebno v Prekmurju pa so bila lovišča, ki niso na bogastvu pernatih divjadi nič zaostajala za českimi lovišči.

Prava domovina jerebice je polje, tupa tam posamezne late se pojavijo tudi v gozdovih, v visokih travah ali posekah. Naravoslovec Brehm piše, da se v Švici jerebice stalno nahajajo na nekih do 1000 m visokih planotah. Pri nas ne pridejo tako visoko: stalno se pričelo v višini okrog 500 do 600 m nad morjem.

Za jerebice se naši lovski pradedi niso kaj brigali: sicer so jih radi ločili, a lov nanje lim ni bil posebno pri srcu: prepustili so jih zanikarjem. Streljali so jih k večjemu v hudi zimi, ko so prišle gladne k človeškim bivaščem prosit hrane, ali pa ko so čepale stisnjene glavica ob glavici. Splošno so tedaj lov čisto drugače pojmovali: lovcu je šlo le za to, da mu strel prinese dobiček, ali pa, da strelja na posebno nevarno divjad. Spretnost strelstva im je bila postanska stvar. Pa temu se ni čuditi. Poznali niso fermačev, za poljski lov dresiranih psov, pa tudi orožje ni bilo primerno za streljanje na letočo divjad.

Sele v kasnejših letih so se lovci začeli zanimati za poljski lov. Lovljenje je krenilo v novo smer postalo je sportno. Medvedje in drugi veliki mi so se zredčili, borbo pa je nadomestila tekma v spretnosti, v hitrosti merjenja in dobrem streljanju.

Kakor hitro so se pričeli zanimati za poljske love, so nekateri leli jerebice tudi gojiti, kajti le na ta način je bilo mogoče obdržati jerebičji rod v odgovarjajočem številu. Gojenje se je vedno bolj izpopolnjevalo in pred svetovno vojno smo imeli že prav lepa poljska lovišča, ki so pa med svetovno vojno popolnoma propadla. Vzemimo na pr. lovišče občine Mavčiče na Šorskem polju. Pred vojno so ustrelili trije lovci dnevno po 60 in še več jerebic. Letno po par sto komadov. Med vojno so jerebice tako izginile, da so se lovci čutili, ako so samo eno našli, ki se je iz sosednjih lovišč, kjer so postale tudi zelo redke, zatekla v njihovo lovišče. Leto za letom jih je bilo manj. Lovci, ki so prej lovili in preganjali roparice, med njim tudi po polju potikajoče se pse in domače mačke, po zimi pa krmili gladno divjad so odšli k vojakom, nepoklicani pa so breskrbno morili in pobijali. Najbolj so bili na delu zanikarji. Tudi vojaki so jih mnogo uničili. Poleg tega je bilo par hudih zim, in ker ni bilo nikogar, ki bi krmil jerebice, so poginile. Na brže pa je prišla med divjo kuretnino tudi bolezen, kajti drugače je skoraj izklučeno, da bi bila ta krasna divjad tako propadla. Od tisočev jerebic so ostale le še posamezne, toliko, da se je komaj obdržal rod.

Zadnja leta, ko so propadla lovišča vzeli v zakup boljši lovci, so jeli jerebice nanovo gojiti. S tem so že danes doseženi prav lepi uspehi. Vzorno lovišče je občina Ježica ki ga ima v zakupu Klub ljubiteljev pticarije.

Ako hočemo imeti dobro poljsko lovišče, moramo pričeti pomladi in delati ter paziti celo leto. V marcu in aprilu si zbirajo jerebičji pari mesta, kamor nameravajo položiti jajčeca in valiti. Lovci naj pri tem pazi na sledeče: poiskati mora jerebice s fermačem in gledati na to, da jih prežene iz deteljišč ter jih prisili da gnezdi v kakem žitu, ali vsaj v travi. Detelja namreč dozorja za košilo 2 nio vred uničilo kosci gnezda in zarod. V travi pa v normalnih letih približno polovica zapade poginu, dočim se gnezda v žitu navadno izležejo, predno le žito požeto.

Jerebice prično nesti koncem aprila ali pa začetkom maja. Ko so vsa jajčeca, od 9 do 17, včasih celo 20, znesena, prične jerebica leči in leže 26 dni. Mladiči takoj, ko so izlezli, zapuste gnezdo. Če lovec ni mogel preprečiti in je opazil kasneje, da jerebice v detelji ali travi, ki ima biti pred izvalitvijo pokošena, naj se pogodi, če le mogoče, s posestnikom, da proti odškodnini s košnjo tega dela počaka, ali pa naj jajčeca pravočasno spravi na varno in jih podloži dobri valiki - kokli. Pustiti travo ali deteljo samo par metrov okrog gnezda, nič ne pomaga, kajti tak travnati ali deteljni otok opozarja človeške nepridiprave, lisice, pse,

pri Brnu so položili 25. t. m. temeljni kamen za spomenik skladatelju P. Křizkovskému, Spomenik, ki bo delo akad. kiparja Fabijanka, bo stal 130.000 Kč. Odkritje spomenika bo 9. maja. Predsednik odbora je inšp. Vlk. Křizkovskega pesmi so znane tudi pri nas.

— Turška mislija v Sofiji. V Sofiji se je mudila pretekli teden posebna turška komisija, da prouči gospodarske razmere v Bolgariji. Na čelu te komisije sta bila Anoe bej, načelnik trgovinskega ministrstva v Angori, in Ibrahim bej, direktor industrijskih podjetij v Carigradu. Komisija si je zlasti ogledala premogovnik Pernik in razne cementne tovarne.

— Obsojena komunistična mladina na Bolgarskem. Dne 24. t. m. se je vršila v Sofiji obravnava pred okrožnim sodiščem proti centralnemu odboru komunistične mladinske zveze Obtoženi so bili: Ruben Levi, Lambrov, Červenkov, dr. Iskov in Čolakov. Pri obravnavi je bil navzoč samo zadnji, vsi drugi so pobegnili v inozemstvo. Obtoženi so bili radi zločina v smislu zakona v zaščito države. Razen prisotnega Čolakova so bili vsi obsojeni na smrt na vealih, Čolakov pa je bil oproščen, ker se naša nanj zakon o amnestiji.

mačke, posebno pa vrane in srake še bolj na jerebičji zarod.

V interesu lovcov in tudi v interesu posestnikov je, da kolikor mogoče očistijo jerebičji rod. Jerebica je eno izmed eno divjadi, ki ne dela nobene škode: za malo vrednost žita, ki ga pobere in pozoblje, odškoduje kmeta s tem, da mu uniči nebroj mrčesa. Lovišča pa, kjer je dosti jerebic, so zelo cenjena in občina zanje prejema velike zakupnine, ki pridejo v dobrobit vseh občanov. Glavno pa je, da se uničijo poleg roparic tudi po polju klateče se mačke in psi, da se jerebice preveč ne streljajo. Zadnja leta so lovci pričeli jerebice pozimi loviti v za to posebno pripravljene mreže. Čez zimo jih krmijo doma, pomladi pa zopet izpuste v parih na določenih primernih mestih. Lovska družba na Ježici jih je imela pretečeno zimo nad sto v domači zimski prehrani.

VI. K.

Duševno abnormalne živali

Stoprav v zadnjih desetletjih smo se pričeli zavedati velike važnosti tistih abnormalnih duševnosti, ki pojma duševne bolezni še do dela ne izpopolnjujejo, ki pa s svojim boleznim dejstvom ogrožajo rodbino, državo in človeško družbo v obče. Tem manj vemo o teh še pri človeku nezadostno študiranih pojavih pa pri ži-

Zdravstvo

Redilna vrednost jaje

Kot redilo prihajajo pri nas skoro izključno samo kurja jaja v poštev, gosja in račja skoro nikoli. — Srednje veliko kurje jaje tehta 50—60 g, rumenjak nekako 18—20 g, beljak dvakrat toliko, pri čemer tritretine splošne teže odpade na vodo. Beljak ni nič drugega kot zgostena raztopina beljakovine v vodi. Rumenski pa se stoji iz druge vrste beljakovin kot beljak, in iz maščobe. Kjerkoli mogoče, naj uporabljajo bolni ljudje in otroci sveža in obležana jaja. Konservirana jaja, ohranjena na ta ali oni način, nimajo nikoli tistega dobrega okusa, kot sveže zneseno jajce, ki je, pogledano proti luči, prosojno in svetlo, dočim so stara jaja motna in temna.

Redilno vrednost jaja je odmeriti z 40 g mastnega mesa ali 150 g neposnetega kravjega mleka. Iz tega sledi, da hranilno vrednost jaje navadno pretiravajo. To temelji mogoče na tem, ker vemo, da jaja močno nastojijo, in da uporabljajo tudi precej časa, da jih vsreblja žlečadna in črevesna sluznica vase. Niso torej tako lahko prebavljiva, kot se to navadno misli. Se naj lažje prebavljivo je, ne glede na maščobo rumenjakovo, katere žlečode sploh prebaviti ne more, trdo kuhano, potem pa razdrobljeno in zmazano jajce. Surova jajca nikakor niso tako lahko prebavljiva, kot slov, ker se njihova surova beljakovina sesede v precej velikih kosmičih, katerih ne morejo žlečodni sokovi takoj obvladati, prepoiti, preobraziti in poskrati. Zato pa vsebujejo surova jajca vitamine, t. j. posebnostne kemične spojine, ki so potrebne za naše življenje, katere pa sicer kuha zamori. Na drugi strani pa zopet stoji, da nekateri ljudje surovih ali mehko kuhanih jajc ne prenoso, a da njihovim žlečodem trdo »uhaja« jaja ali celo jajčne jedi ne delajo nikakih preglavij.

Kot veliko prednost pred raznimi drugimi zgostjenimi redili pa moramo priznati jajcem to, da človeško telo izvrstno izrablja tako njihove beljakovine, kot njihove maščobe, od katerih ne gre skoro nič v izgubo. Tudi so jajca ob časih, ko kure pridno nes, cenena jed, ki v zvezi z mlekom in putrom (iz grščine: bus — govedo in tiro — sir, ne morda iz nemščine), prav dobro naromečajo drago mesno hrano.

Zdravniška posvetovalnica

G. F. Z. v B. pri B. B. »Ječmen« se ne naredi kot posledica prehlajenja, ampak je vnetje žlezic »lojnic na robu vek, ki so obolen. Navaden vzrok sta slabokrvnost in skrofuloza in posebni odnosi »konstituciji«. V splošnem treba zdraviti temeljno bolezen, na pr. slabokrvnost. Na »ječmen« pokladajte tople obkladke. — Mogočne otekline so posledice posebnega tkiva na vekah.

G. J. P. v M. Po vašem opisu je malo verjetno, da bi si pohabil otrok nogo pri padcu. Kar nas podpira v tem mnenju, je to, da ni otrok tožil o nikakih večjih bolečinah in da ni bilo opaziti nobenih zunanjih znakov kake okvare na nogi. Če vas prav razumemo, je navidezno brez vsakega vzroka ohromela noga. Toda brez strokovne preiskave ni moči ničesar določene ugotoviti. Dozvedno gre v vašem primeru za svoj čas nastopijo bolezen v hrbtni mozgovini, katero ste pa radi navidezne neznanosti prezrli, dočim so posledice prenehanja okvar očitnejše. Ker ni moči napraviti diagnoze, tudi ni moči povedati, kako bo bolezen potekala, odnosno, če je ozdravljiva ali ne.

valih, ki pa same s svojim instinktom pravilno presodijo položaj, in z največjo oddolžnostjo točno in naglo izvedejo potrebne konsekvence, tako da take manj vredne individue pahnejo iz svoje srede, ali jih tudi brezobzirno uničijo.

Le pogledimo si n. pr. kurjo družbo na dvorišču. Med njo se potika kokoši, ki se šopiri s petelinim ovratnikom in repom. Jaje ne leže, ampak kokota, skuša tudi peti, a samo koka, se vsepovsod prepira in prepeva, dela, kjer se pokaže, nemir, da je osovražena od vseh. Pri jedi jo obdeluje ves zbor s kljuni in jo odganja, dokler se žival sama ne odteji in ne oddalji od družbe. Potem pa pride dan in samotarko najdejo umirajočo ali mrtvo v kakem kotu na dvorišču, od svojih tovarišč oključeno do smrti.

V gotovi dobi steklosti moramo pse in druge živali smatrati za blazne, prav tako tudi pri gotovih živčnih oblikah pasje in fluence. Božastni psi in konji so po napadih večkrat očitno zmedeni, ne spoznavajo gospodarja in se mu ne odzovejo niti v klic in ne ubogajo. Splašenega konja smemo smatrati za obolelega na težkem nevalu grozavosti. Čistokrvni psi, posebno nekaterih pasem, se neredko roče slepi in gluhi, a tudi idiotični. Prave atavistične duševne abnormalnosti opazujemo izjemoma pri takih psih, ki ostanejo napram človeku vedno skrajno neuporabni, se ne dajo vzgojiti, ne dresirati, ki ostanejo vedno sumnjavi, plašni, večkrat pa čisto divji. Sempatja je dobiti individue, katere popolnoma obvladuje prainstinktivni nagon k plenu in moritvi. Taki psi uničijo vse, kar leze in gre v njihovem okolišču, in kar morejo premagati. Tak pes je seveda skoro neporaben za človeka, kvečjemu samo za gotove lovne metode in na gotovo divjačino, v roki ga pa nima le nikdar. Taki »morilci« se nalajajo tudi med govedo, snadraj in drugimi rogovilari, osobito jeleni. Tudi stari kozaki in jeleni so mnogokrat čmerni samotarji, a niso napadalci, pretepači in zgagarji.

Vse te živali bodisi domače, bodisi tuje, kažejo eno dejstvo, da se insocialne in da samotarijo, bodisi da se oddalje od črede, ali da jih le ta iz svoje srede izbacne. Razni lovci, potniki in naravoslovci nam poročajo o opicah, živčih v preganstvu, ki so znane po svoji zlobnosti in agresivnosti. Tudi o slonih samotarijih je isto že davno znano. Dočim cele trope in velike črede slonov navadno beže in se umikajo pred človekom, slon samotar človeka vedno divje napada. Danes smemo smatrati za dokazano, da ne gre v teh primerih vedno za starce, kot se je to prej mislilo, ampak za čudake, v družbi nemogoče živali, ki se seveda v preganstvu končno tudi postarajo. Da, še samotari in odnošaji, v katerih mora taka žival živeti, po svoje kvarno vpliva na psiho teh živali, je umevno samo po sebi.

Obrnite se morda na kakega specialista za otroške ali pa živčne bolezni.

G. M. P. v N. M. Zastajanje plinov v želodcu ni bolezen sama na sebi, ampak samo znak želodčne bolezni, navadno posledica nepravilne prebave, odnosno takega razkrajanja hrane v želodcu, bodisi, da ondi iz raznih vzrokov predolgo obleži, da je želodec zelenel ali razširjen itd. Zdraviti bo torej želodčno bolezen, s čimer prestane sama po sebi nadloga, o kateri tožite. Poizkusite za lahko dieto, uživajte nekaj časa po možnosti samo čaj in mleko, ogibajte se maščobe in hrane, ki vsebuje večjo množino ogljikovih vodenikovih (krompir, kruh, riž itd.), prav tako tudi leguminov (grah, fižol). Včasih pomaga žlica navadne jedilne sode (natrijevega bikarbonata), raztopljene v večji množini vode. Tudi kuminov in jaje nevek čaj vpliva sem pa tja ugodno, prav tako katerokoli žganje (brinjevec, slivovec, borovničar), v katerem se je namakalo kakih 24 ur par žlic kumina, jameža in kamilice. — Končno še omenimo, da imajo nekateri ljudje to slabo navado, da požirajo zrak, ki jih potem pritiska v želodcu. Opazujte se, morda je tudi pri vas iskati vzroka v tej razvadi.

G. P. T. v K. Posameznih zdravnikov načelno ne priporočamo.

Občudujemo jo vsled njene lepe opreme. Poželimo jo vsled njenega izvrstnega okusa.

Slavimc jo vsled njenega poetičnega imena: našo »Mirim« čokolado.

Da najboljši je to znanj, Colombo Ceylon čaj!

To je pravi zametek Aspirin tableta Bayer

Pazite na modro-belo-rdečo pečatno znamko!

Pred nakupom kuhajte POSODE

jedilnega orodja, oglasite se pri »Jektio«

Start trg štev. 11

Iz življenja in sveta

Mili maj, krasni maj!...

Ali poznate tisto kratko in resnično pravljico? On jo je vprašal: »Ali hočeš biti moja žena?« Ona je odgovorila: »Ne!« Od tistega časa sta živela srečno skupaj in se veselila na stara leta v krogu svoje številne dece.

Pomlad se bliža. Gre polagoma od juga proti severu. V Italiji, Meksiki, Siamu in v Arabiji so že imeli pomlad in tam so se zaljubljeni parčki že sestajali. Mnogi so že sklenili, da se po veliki noči poročijo. Solnce potiska val ljubezni proti severu. Vprašanje: »Ali hočeš biti moja žena?« se bo ponavljalo kmalu v Nemčiji, v Jugoslaviji, Moskvi, New Yorku, Jokahami — potem pa na Danskem in Švedskem, v Angliji, na Irskem, severni Sibiriji in med Eskimovci. Tako pojde od ekvatorja proti obojema tečajema in ko opravi svojo dolžnost, si čez zimo odpočije, da se prihodnjo pomlad zopet pojavi.

Ni na svetu naroda, čigar mladina bi se mogla izogniti temu valu. Naj govorijo fantje in dekleta v katerikoli jeziku, zmisel vprašanja in odgovora je bil in ostane mednarodni. Pride čas, ko vzdrži mladenič pred ogledalom 10 minut, da si lepo zaveže kravato in počese lase. Nastanejo trenutki, ko je devojka pri izbiri čevljev in nogavic zelo stroga in ko preizkusi pri modistki svoj smehljaj pod petdesetimi klobuki. Pride pomlad in mladeniči se začno pogovarjati o svojih idealih, dekleta pa milijonkrat ponavljajo »kaj je on rekel in kaj sem odgovorila«. Škoda, da ta mladina ni tako pametna, da bi pisala dnevnike in beležila vsako misel. In še večja škoda, da takega dnevnika ne spravi in ne prečita čez deset ali petnajst let.

Ideali se neverjetno spreminjajo. Kdo se ne spominja vseh varijacij in peripetij svoje mladosti? Tako in tako mora biti moja bodoča žena, tak in tak moj bodoči mož. Eni si žele v mladosti visoko, vitko in elastično, drugi majhno, okroglo in flegmatično, tretji duhovito, naobraženo in energično. Četrtri skromno, potrpežljivo in polevno ženo. Vsak mladenič ima svoj ideal in vsak bi prišel, da bo njegova žena taka, kakor si jo je ustvaril v svoji domišljiji. Isto velja seveda tudi za ženske. Vsaka hoče imeti moža po svojem okusu.

Če pa pogledamo življenje, vidimo čisto, da v zakonu o teh idealih ni več duha ne sluha. V zakonu se najdejo navadno dva, ki se v mladosti po medsebojnih simpatijah sploh nista iskala. Mladenič, ki je sanjal o blondinki, ima za ženo brunetko, drugi, ki mu je bila ideal visoka in vitka devojka, se je oženil z majhno, debelo in priletno vdovo itd. Iz tega sledi nauk, da si niti moški niti ženska v večini slučajev ne more po svoji volji izbrati ideala. Zato si pa ni treba puliti las in posipati glave s pepelom pri misli, da nismo prišli na svoj račun. Usoda regulira življenje bolj nego človek sam. Vse gre svojo pot.

Seveda še nekaj praktičnih nasvetov tisti, ki se nameravajo spomladi oženiti, ali vsaj zaljubiti. Nikoli ne dovolite, da bi vas smatrali za rezervista, ki pride na vrsto šele tedaj, če aktivni junak izostane. Ponižnost je sicer lepa čednost, toda mladenič, ki se zadovolji s pregreto ljubeznijo ali simpatijo, ne vzbudi v devojki nikoli prave ljubezni. Nikar ne pokazuje svojemu idealu, da ste ljubosumni. Čim deklet opazi, da ste izgubili vero vase in da si domišljujete, da bi mogli biti vsaj tako dobri, kakor njen kavalir X ali Y, ste izgubili v boju za njeno srce glavno oporo. Dekletu tudi ne smete nikoli pokazati, da se ga bojite. V tem slučaju se začne z vami igrati, kakor mačka z miško.

Posebno je pa treba paziti na obleko in sploh na zunanjost. Kdor hoče imeti pri ženskah uspeh, se mora okusno oblačiti in briti vsaj vsak drugi dan. Prilagoditi se mora njeni družbi in njenim navadam. Plešite, če plešajo njeni prijatelji in prijateljice. Zapomnite si dobro, da-li ima rada mlečno ali grenko čokolado, vijolice ali vrtnice. Bodite diskretni pri darilih. Kupite ji raje vsak teden eno rožo, kakor da enkrat na mesec ali celo na dva meseca cel šopek, potem pa zopet dolgo nič. Go-

vorite z njo tako da bi, prepričana, da je kos tudi drugim problemom in ne samo debati o vremenu ali o modernih kravatah. Govorite čim več o sebi in o svojih načrtih. To jo najbolj zanima. In kadar se odločite za glavno vprašanje, storite to v lepi, dobro premišljeni obliki. Odkriti devotki srce ni isto, kakor vprašati trgovca, koliko stane tona starega železa. Ne zaprosite za njeno

roko čez mizo ali s polnim usmi roste. Nikar ji ne priznajte svoje ljubezni takrat, kadar ima na glavi klobuk, o katerem ve, da ji dobro pristaja. V takih slučajih se umakne romantičnost zavesti, da je ves svet njen. Ženska pravi čisto »ne«, čeprav misli »da« in sicer zato, ker moški ne zna priti z barvo na dan tako, da bi tega romantične. ga trenutka vse življenje ne pozabila.

Stara steklarska delavnica Barovierov na Muranu

Steklarska industrija v Benetkah je ena izmed najstarejših industrij svoje vrste v Evropi. Imenuje se pravzaprav po krivici benečanska, zakaj slovito beneško steklo se ne izdeluje v Benetkah temveč na otoku Muranu. Tamošnja industrija je vsa v rokah dveh rodbin: Barovierov in Ballarinov, ki sta si že pred stoletji prilastili monopol nad izdelovanjem steklenih izdelkov.

Čudežna Rezika

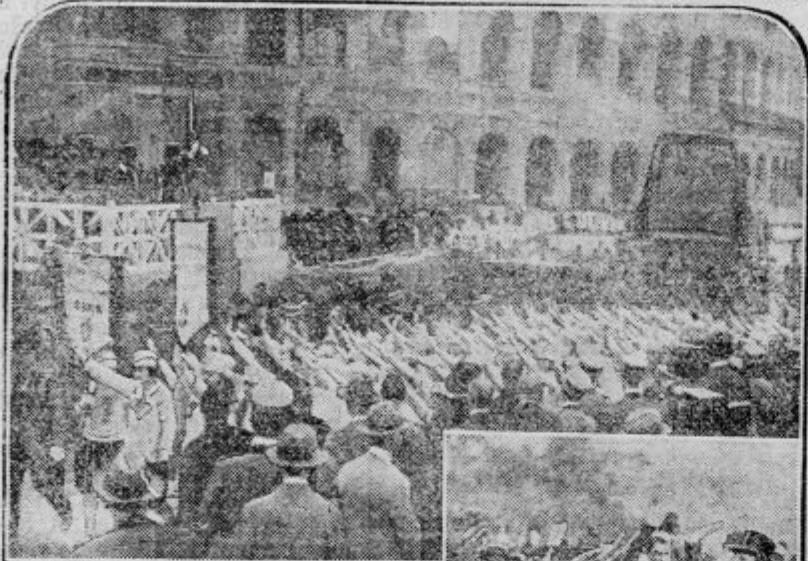
Češke novine poročajo, da je vasica Konnersreuth v hebski pokrajini že ves teden cilj neprestanih procesij, ki tja dospelajo deloma iz bližnjih krajev, deloma pa tudi že iz Bavarske. Raznalo se je namreč, da vasica Konnersreuth premore čudodelno deklico Terezijo Neumann.

Rezika je najstarejša hčerka vaškega krojača. Leta 1916, si je pri požaru domače hiše nalomila hrbtenico in je ohromela, vrhu tega pa je leta 1910. še izgubila vid. A štiri leta nato, 29. marca 1923, na dan poveljanja svete Terezije, je Rezika zopet izpregledala ter se — glasom navedb domačega župnika —

dne 30. septembra 1925., ob obletnici smrti svete Terezije tudi nenadoma dvignila s postelje in zopet začela ravno hoditi. Tako ji je v sanjah velela prikazen.

Dne 7. novembra 1925 pa je Rezika vnovič obolela in zdravnik je izjavil, da ji je treba nujno operirati slepo črevo. Preden pa so jo spravili v bolnico, je z vizionarno gesto razodela, da se ji je prikazala njena varhinja sveta Terezija ter ji velela, naj se nemudoma v cerkvi zahvali Bogu za ponovno ozdravljenje. Tako se je zgodilo in Rezika je bila naslednji dan že zopet vedra in čila.

Pravi čudež pa se je zgodil na letošnji veliki petek. Preko Rezikinega li-

Proslava obletnice ustanovitve Rima

Zgoraj: Rimska dekleta defilirajo pred Mussolinijem in ga pozdravljajo po fašistovski. — Spodaj na desni: Pozdrav Mussolinija ob njegovem prihodu na Kolizejski trg.

ca sta se potočili dve krvavi solzi in ob treh popoldne, ob Kristovi smrti uri, je deklet obležalo na postelji kakor mrtvo. V tem stanju je ostalo do velikončnega jutra, ko se je ravno ob pravem času zbudilo k žegnju in pripovedovalo župniku in vsem, ki so pridli k njej, da je na veliki petek spremljalo Kristovo trpljenje od Oliske gore do Golgote. Štirinajst dni so se ji na dlaneh in nogah poznale krvave Kristove rane, ki so se zadnji teden začele zopet celiti...

Zdravnik, ki ga je dal župnik poklicati iz mesta, je ugotovil, da je Rezika histerična v izredni meri. Toda kaj se takle mestni padar razume na čudodelne skrivnosti pobožnih deklet! Glas se širi daleč naokrog, da ima Rezika močno priprošeno pri svoji varhinji in zdaj romajo v Konnersreuth številne procesije. Napovedan pa je tudi poset višjih cerkvenih dostojanstvenikov

Proces proti angleškim vohunom v Parizu.

V pondeljek se je začela pred pariško poroto senzacionalna razprava proti angleškim vohunom in vohunkam, kojih aretacija je pred tedni vzbudila v svetu občo pozornost. Na sliki zgoraj, od leve na desno: Marta Moreuil in Andrée Lefebvre; v sredi Philipps, spodaj: William Fisher in John Leather.

Pariz popolnoči...

(Pariški »trebuh«. — Nočno življenje v velikih tržnicah. — V »nočni škafli«.)

— Pariz, 29. aprila.

Star ljubljanski znanec je prišel v Pariz in se je seveda zglašil pri meni. V teku svojega kratkega bivanja v Parizu je hotel videti vse velemestne zanimivosti in kamor ga nisem mogel spremiti, sem ga poslal samega. Seveda sem mu dal poprej kup dobrih nasvetov, navodil in informacij, da ga ne bi kje kaj polomil, ali da ga ne bi kdo »opilil«.

Peljal sem ga tudi v »Folies Bergère«, toda o tem varijetetu morda drugič kaj več. Nato sva sedla v Café de la Paix kraj velike Opere in opazovala življenje. Polnoč je bila že davno minila, nama pa se ni hotelo iti domov.

Če te je volja, pojdiva pogledat v kakšno škaflo, sem mu predlagal.

»Škafle« imenujejo nočne lokale, kjer se pleše in zabava. Mimogrede si lahko ogledava velike tržnice »Les Halles Centrales«. Ni mnogo tujecev, ki so jih videli ob dveh po polnoči in vendar so ravno ob tem času najbolj zanimive. Plačala sva in odšla po Avenue de l'Opéra. Bila je prazna, srečala sva le par ponočnjakov in stražnikov. Spotoma sem razlagal, kaj so Halles Centrales, »trebuh« milijonskega mesta.

Ko sva zavila po Rue de Rivoli v stransko ulico, sva opazila stotine tovornih voz in avtomobilov, naloženih z živili najrazličnejše vrste. Visoke obločnice razsvetljujejo ogromne tržnice, da svetloba kar bode v oči. Cele gore sočivja so nakopičene na tlaku, poleg njih nebroj zabojev in vreč. Pred tržnicami stoji dolg vlak, ki se vsako noč pripelje z juga Francije. Težaki razkladajo zelenjavo, sir, meso, perutnino, divjačino.

Vstopiva v prvo tržnico, zgrajeno iz železa in stekla. Tržnica je podobna ogromnemu kolodvoru. Tu je cvetlični

Panait Istrati,

slavni rumunski pisatelj, ki ga nazivajo rumunskega Maksima Gorkoga. Odkril ga je francoski romancier Romain Rolland pred štirimi leti; na njegovo pobudo je napisal roman »Kyr Kyralina«, s katerim je namah zaslovel širom sveta. Delo je danes prevedeno že na dvanaest jezikov.

trg. Cvetlice iz Nizze in drugih krajev so razpostavljene po policah, toda njih duh se meša z duhom mesa, sira, rib in mokre slame iz drugih oddelkov in ozračje je prenasršeno s to čudno mešanico, ki bode v nos...

V sosednji tržnici razkladajo zobovje in kože polne rib, rakov in škodljivcev. Vse to je seveda pomešano z drobnim razsekanim ledom. Čeprav so tržnice na vse strani odprte, se vendar človeku dozdeva, da je tu bolj hladno kot drugod.

Od vseh strani prihajajo neprenehoma vozovi vseh vrst, stojijo potrpežljivo po cele ure in čakajo, da pride nanje vrsta in jih izprazni. Vse ulice okoli tržnic so z njimi zamašene. Vendar se razkladanje vrši v najlepšem redu.

To traja do šestih zjutraj, ko se prične prodaja. Prvi pridejo nakupovat veliki hoteli in restavracije, tovarne in velepodjetja, ki dajejo tisočim svojim delavcem tudi hrano. Vsa ta podjetja pošljejo svoje kamione (tovorne avtomobile), ki odvažajo živila kar na tone. Po osmi prihajajo tudi manjši kupci in zadnji so zasebniki, gospodinjice in kuharice, ki polnijo svoje jerbare, torbe in mreže. Proti polnoči je prodaja ponavadi že končana.

Ko sva si s prijateljem ogledala noč-

Miss Wilson s premiranim krasnim kanadskim bikom

Miss Wilson ni edina mlada dama, ki ji imponirajo premirane veličine.

Miran Jarc:

Menuet v modri sobi

«V tisto slogovitost sem vpletla svoj žalost, da bi se ob nenadnem zahtenju prebudilo tudi ti in...»

«Da bi se prebudila in... Ah, ne vpletaj žalosti, ki si jo povzela iz starih spominskih knjig in iz odmevov Massenettevega Wertherja.»

«Nisem govorila iz pohlepa in slavoželjnosti. Videla sem pošumevajoče drevo, ki se je izpovedovalo drevesu in sem mislila...»

«Šla pa sem s fantom v praznik pričakovanja in ni bilo ne slogovitosti, ne vpletene žalosti, ne...»

«S fantom, praviš, si šla?»

«Roka je tvoja ko razgibanost valov. Ah, spomnila sem se onih črnih razgibanih valov ob jezeru. Bilo je pred enim letom...»

«Tudi takrat si brodira skozi življenje...»

«Ah, ne bodi mi kakor vest iz šolskih let...»

«Vest iz šolskih let? Sem mar skazeno zrcalo? Ujela sem daljni odsev vesti in se obotavljam. Grajam te v srcu in sem jezna nate. Obrekujem te v srcu in se ti posmiham. Sredi najtišje noči pa te zavidam in si domi-

šljam vse rdeče krike, ki se v njih vesolja poln spozabljaš...»

«Kdo ti brani take praznike?»

«Videla sem že davno krog okrog sebe in visoko steno, ki se ne razmakne sama, upornica! Ne, ne. Napisano je v mojem srcu, da moram poslušati tihe molitve in pričakovanje samote. Ta samota je tako velika in tako polna blaženosti, da ob njej pozabljam sebe...»

«Ali naj nadaljujem tvojo izpoved? Pozabljaš nase. Ali kadar se zbujajo pomlad, kadar so parki polni vonjev in pričakovanj, takrat...»

«Da, takrat... Nisem izven telesa in z grozo poslušam utripe svoje probujajoče se krvi.»

«Jaz je ne poslušam, ker bi morala misliti. Misli pa je neznosno. Tako dolgočasno. Joj, poznala sem take ljudi, ki mislijo. Umrla bi poleg njih...»

«Šla sem k bolnim in umirajočim, tam se je spet oglašil tisti odmev. Ali je vest? Toda ob njih se prav tako kot v samoti pozabljal sebe in uživala veličast... Pa, da bi me kdo vprašal: »Kako je bilo...?« Kaj naj bi mu odgovorila. Ni bilo samo tiktakanje ure, tudi ne samo težak vdih v bolniški sobi, tudi ne samo velo telo in suhljate roke. O, roke umirajočih, — kaj,

kor trudno počivajoča vesla!»

«Jaz pa sem se veselila po barih v zabaviščih, in ob bregu kalne reke, kjer sem se sestajala. In z mano vred se je smejala vesoljna noč...»

«Ali bari in zabavišča niso še zadnja postaja...»

«O, nesrečnica, ki se sklanjaš nad zadnjo postajo, ki se — zavedaš. Tudi jaz bi se zavedala, pa si rajši vežem okrog oči pajčolan prividov, da se še nočni strahovi pretvarjajo v rajajoče zemljane. Kaj zato, če se sprehajam ob brezdu...?»

«O, sestra mojih tegob v mesu, o, mrtvo bitje mojih prošlih vekov!»

To je bila podoba na stari vazi v modri sobi gospe Marije.

Nekoč sem vstopil nepričakovano in sem našel gospo stoječo pred vazo, zamišljeno kakor še nikoli poprej. Smejoč sem jo opozoril na pisano podobo, ki je predstavljala dve dekleti. Mislim, da jo ta podoba tako zanima. Šalil sem se še dalje in sem začel razgovor. Ob zvokih klavirja sem ji besedil izmišljeno igravo zgodbo, dialog dveh sester daljnih si tujk in vendar tesno zblizajočih se, kadar se izkresijo ure poduhovljenj.

In ko sem dokončal svojo igro, je

gospa še bolj zamišljena vstala in mi segla v roko.

Začuden sem umolknil.

«Čemu ste razvesili, kar bi moralo ostati samo v slutnjah...»

Gledal sem in osuplal.

«Sestra samote — sestra radosti... morda imate prav,« je drhtela, »toda mar je to naša edina usoda?»

Gospa Marija je bila umirjeno ponosita, in je ljubila sonatno obliko življenja. Uganil sem njeno neizgovorjeno bolelost.

«Menite tretjo sestro?» sem se prikrito smehljaj.

«Tretjo sestro?»

«Menite sebe?»

Tedaj je stopila k mizi in vzela iz predala skrinjico. Od modrih zavaj je dihal v sobo mrak. Vsaka kretnja je bila kot odličen zvok, ki se je upesnil v obliko. Gospa je za hip obstala in se okrenila k oknu.

Bal sem se predramiti veličino te spokojnosti, v katero je dihanje gozilo kot bliskavica v daljavi. Nenadoma je bela roka vztrepetala in položila na arabsko vezeno na mizici šop pisem.

«Kako ste rekli? Beg v samojo, beg v radost. In jaz?»

«In vi?»

Razumel sem vso odgovornost tega trenutka. Ali ona se je zblala mojega odgovora in je odvrnila: «In jaz? Ha, ha, mari vas nisem prepoznala. Jaz sem vam v zasmeh, vam vsem, vsem... O, nočete razumeti, prezir je vaš odgovor, hinavščina je vaša tolažba. Toda, ne potrebujem tolažbe!»

«Tolažba? V resnici ne razumem.» Okrenil sem se k odhodu.

Tedaj je bela roka segla k električnemu metulju, da je davkrat pozvonilo. V sobo je stopila služkinja. Pet minut kasneje sem srebiral iz čaše čaj pod zelenim svetom električne tulpe.

In gospa se je spustila v rezek smeh: «No, ali naj vam kar brez ovinkov povem: pesniki ste ob nemi podobni mrtvih deklet. Jaz, jaz pa se vam ne zdim vredna upesnitve?»

Tedaj me je streslo kot stud.

V enem samem hipu, v eni besedi, v eni kretnji sem doživel usodno spoznanje: «ali nisem vredna upesnitve?!»

O, smešna laž tihih mrakov, vonjvih modrih sob, pritajenih izpovedovanj...

Proti arteriosklerosi zapisujejo zdravniki Radensko vodo, ker vsebuje

rod in kremovo kislino. Vodo razpili in požirajo piti.

no življenje v tržnicah, sva jo mahnila v bližnjo »škaflo«.

Preden se pride v dvorano, je treba iti preko bara, ki je v pritličju. Vrtarji, ki so pripeljali svoje prideleke na trg, pijejo punj pri blagajni. Na marmornatih mizah stoje jerbasi v vreče, tla so posipana s slamo.

Pred stopnicami, zakritimi z rdečo zaveso, stopi liviran vratar. Vse »nočne škatle« okoli tržnice so v prvem nadstropju. To pa zato, da so varne pred nepričakovanimi obiski. Splezava navzgor po ozkih stopnicah, pokritih z debelo preprogo. Med tem začne zvoniti v prvem nadstropju električen zvonec, ki javlja najin prihod, kajti godba naenkrat zaigra fox-trott.

Sedevala v kot za prazno mizo. Poleg orkestra sedite na zofi, prevlečeni z oranžnim baržunom, elegantno slečeni plesalki etablistmaja in pušite. Na grnatno rdeče barvanih stenah so pritrjena zrcala.

Dvoran je v najino veliko začudenje prazna. Violonist, ki me je opazoval nekaj trenutkov, se mi približa in me vpraša, če morda ne želim slišati komada, ki ga imam posebno rad.

Imenujem mu neko pesem in orkester jo zaigra kar trikrat zaporedoma. Potem nastane tišina, v kateri čudno odmeva prisiljeni smeh obeh plesalk, ki se začenjajo zanimati za naju.

Plačljiva in izginiva, tu bi človek umrl od dolgega časa.

Zadovoljna sva bila, ko sva spet stala sredi cestnega vrvenja. Kam sedaj?... Vrtar druge »škafle« naju vabi:

— Pridita k nam, gospoda. Pri nas je vse kaj drugega. Zabavala se bosta imenito. Danes imamo gorj ženitovanjsko gostijo.

Res sva šla gor. Vse je bilo v zelenju in »v rožah«. Prenapojeno.

Komaj sva našla prostor, so luči ugasnile. Svečile so samo še tri male rdeče žarnice. Sredi tvorane se prikaže dama s papirjem v roki in začne peti. Gostje prenehajo s smejanjem in ščepanjem. Po končani pesmi spet začarajo luči. Začnemo se pogovarjati s sosedi, burgundec nam kmalu razveže jezik, slednjic še zaplešemo. Veselo, veselo...

Ko sva se ob sedmih po polnoči pripeljala v taksiju domov, sem si prvič stavil vprašanje, na čigavi ženitovanjski gostiji sva pravzaprav bila. Na to ne bom nikdar mogel odgovoriti, zadovoljen sem pa bil, da sem prijatelju pokazal, kako po domače in prijetno se da zabavati po polnoči v — »škafli«.

Klub angleških Ksantip

Anglija je tipična dežela vsakovrstnih klubov. V Londonu so sedaj ustanovili še klub Ksantip. Ustanovitev tega kluba ne pomeni v Londonu seveda nič, kajti prestolnica Velike Britanije šteje danes kakih 30.000 klubov. Po statistiki sodeč je torej vsak tretji odrasel moški član kaknega kluba. Ti klubi dajejo takorekoč ton družabnemu življenju v Veliki Britaniji.

Vendar je zelo dvomljivo, če v celnem Londonu ali kje drugje obstoji še kakšen klub, ki bi se lahko meril z novo ustanovljenim klubom Ksantip. V tem klubu so združene bojovite zakonske žene, ki so se strinile v enotno organizacijo pod imenom »Univerzalna zveza energičnih žen«. Klub nima pravzaprav svojega sedeža v Londonu, temveč v mestecu Saltaire v grofiji Yorkshire. Na čelu kluba stoji velika mojstrica, ki se voli vsako leto na novo. Poleg nje vodi posle kluba še deset drugih činiteljic.

Dopisniki angleških listov, ki so imeli priliko govoriti s predsednico novega kluba, pravijo, da je to ženska 45 let, visoka, koščena, z velikimi naočniki. Nesreča je hotela, da je postala žena višjega državnega uradnika in majka 5 otrok. Tekom let so jo zakonske izkušnje tako izmodrile, da je sklenila zločiti tiranijo močnejšega moškega spola in napraviti za središče zakonskega življenja žensko.

Poglaviti namen kluba Ksantip je: prisiliti moške, da se lotijo dela tudi v gospodinjstvu. Mož vsake članice kluba Ksantip mora zjutraj skuhati kavo, popoldne pomiti krožnike in zvečer pometati stanovanje. Ženska, ki ne prisili moškega vsaj do teh opravil, nima dostopa v klub Ksantip. Ampak možje pa,

ki niso zadovoljni s tem postopanjem svojih zakonskih žen, so že storili protikrepe in se mislijo združiti v lastno obrambo v »Klubu podjarmljenih zakoncev«.

Varčni Verhaeren

Belgijci nameravajo postaviti svojemu velikemu rojaku, pesniku Emilu Verhaeren, spomenik. Dasi je namreč umrl že pred leti (padel je kot žrtev nemške granate na ronenskem kolodvoru) nima Verhaeren še nobenega spomenika razen skromne nagrobne plošče na pokopališču v La Pannu.

Verhaeren je bil na glasu varčnega, še več, skopuškega človeka. Ko je potoval po Holandskem s španskim slikarjem Regoyosom, je ob neki priliki imel kupiti dva vozna listka, zase in za tovariša. V vlakcu pa se je izkazalo, da ima samo enega.

»Joj,« je dejal užaloščen svojemu prijatelju, »tvoj listek sem pa izgubil!«

Varčnost velikega pokojnika pa nikakor ne manjša njegove slave. Prispevki kapljajo obilno, da bo Verhaeren dobil impozanten spomenik.

Mleko in ultravijoletni žarki

Z ultravijoletnimi žarki obsijano mleko se priporoča že doli časa kot sredstvo zoper rahitiko. Dr. Hottinger piše v švicarskem medicinskem tedenskem listu o tem naslednje:

Pravi vzrok rahitike je dozdaj še neznan. Morda igra pri tem konstitucija večjo vlogo kakor se je doslej splošno domnevalo. Pač pa poznamo vsaj učinek več zdravih faktorjev, n. pr. ribje olje, obsijano mleko in druga obsijana živila, zdravilno učinkovanje ultravijoletnih žarkov itd.

Fosforovano ribje olje zboljša rahitiko v treh tednih. Direktno obsvajanje je najbolj učinkovito ter pozdravi to bolezen v treh do štirih tednih. Žensko in kravje mleko zadobi z obsvajanjem z ultravijoletnimi žarki protirahitične lastnosti. V štirih primerih so se ozdravili sveži, ne preveč močni slučajni rahitike pri mlajših otrokih z obsvajanjem mleka, ki se jim je dajalo domala kot edina hrana, v dveh do treh tednih.

Kaj je rahitika, to menda tudi pri nas vé vsakdo, poznavač jo pod imenom angleška bolezen, ki ogroža otroke od 1. do 6. leta in jo mati takoj spozna po mehčanju otrokove lobanje.

Zvezdna svetovja

Znameniti angleški zvezdoslovec J. H. Jeans nam podaja (v reviji Nature, št. od 23. januarja) idejo o zvezdnem vesoljstvu. Pravi, da si moramo predstavljati, da je vesoljstvo sestavljeno iz raznih svetovlj, razmetanih po brezkončni praznini kot so otoki po oceanu. Naše zvezdno svetovje je skupina zase in tvori precej obsežen otok. Približno v njegovi sredini se nahaja sonce. Število takih svetovlj je velika, toda neznan.

Oddaljenost zvezd merimo po svetlobnih letih. Svetloba napravi v eni sekundi 300.000 km. Od sonca do zemlje rabi osem minut, torej meri ta razdalja 8 krat 60 krat 300.000 kilometrov. Nekatere zvezde so pa tako silno daleč od nas, da take razdalje ne moremo več meriti v kilometrih. Če pravimo, da je kakka zvezda oddaljena od naše zemlje eno svetlobno leto, to pomeni, da traja celo leto, predno svetlobni žarek od dotične zvezde pride na našo zemljo. Najoddaljeneje zvezde, ki jih poznamo, so oddaljene kake štiri milijone svetlobnih let. To so razdalje, ki si jih vobče ne moremo predstavljati. Najbolj oddaljene zvezde v našem svetovju so nekako za milijon svetlobnih let od nas. Naše sonce je staro sedem milijonov let. Toda sijalo bo, preden se ne ohladi, še mnogo delj. Človeštvo bo torej utegnulo zagrešiti v tej dobi še marsikako neumnost.

Svetovja, ti otoki, raztreseni po brezmejnem prostoru, pa se nam ne kažejo samo kot kupi zvezd, temveč tudi kot meglenine; tako n. pr. ogromna spiralna meglenina v Andromedi, ki jo s prostim očesom komaj zapazimo kot slabo piko in v majhnih daljnogledih kot meglico. Ameriški astronomom pa, katerim so na razpolago ogromni in silno dragi teleskopi, se razprši ta oblaček, ta žareča

meglenina, v nebrojno število slabo se svetlikajočih zvezdic.

Meglenina v Andromedi je menda tako prostrana kakor naše zvezdno svetovje; sestavljena je iz trel ali štirih tisoč milijonov zvezd ali solnc. In zvezdoslovci so v zadnjih letih s svojimi mogočnimi daljnogledi odkrili nad stotisoč spiralnih meglenin. Marsikatera so še bolj oddaljene od naše zemlje kakor ona v Andromedi, in se vidijo kakor slabo se svetlikajoče točke. Kdo ve, ali bodo kdaj iznašli take daljnogleda, da bo mogoče tudi te oddaljene meglenine analizirati? In kaj je onstran teh oddaljenih svetovlj? Tega ne razodene nihče, kakor si tudi nihče ne more predstavljati, kje naj bi bil konec vesoljnega prostora.

Astronom Campbell pravi (»Science« od 12. marca), da ni izključeno, da se tudi prebivalcem kake zvezde v oddaljeni meglenini kaže naše svetovje kot spiralna meglenina.

Ce primerjamo naše svetovje z drugimi, je majhno, čeprav šteje petintrideset milijard zvezd. Nekatere so ogromne, kakor n. pr. ena zadnjih spiralnih meglenin, ki jo je opazoval zvezdoslovec Shapley in ki je od nas oddaljena 160 milijonov svetlobnih let.

Daljnogledi, s katerimi dandanes astronomi opazujejo zvezde, imajo večinoma premer poldrugega metra. Francoska steklarska industrija v Saint-Gobainu, ki je prva za te stvari na svetu, pa izdeluje sedaj daljnogled s premerom petih metrov. Delajo se celo študije za premer osmih metrov. Radovedni smo, kaj bodo gg. astronomi videli s takimi daljnogledi. Pa menda ne muh na kazalcih stolpnih ur na luni?

Jubilej ženskih hlač

Letos mineva 25 let, odkar so se pojavile na ulicah večjih mest kot promenadna obleka ženske hlače. V Ljubljano so prišle seveda s precejšnjo zamudo. Ženske hlače bi morale biti nekaka reakcija proti takratnemu krilu, čigar secesne linije so pometale prah, ker so krila segala spredaj preko čevljev, zadaj pa so bila še daljša. Zato si je izmislil Pariz takozvane jupe-culotte in ves svet je imel senzacijo. Inicijatorji ženskih hlač so računali deloma tudi s takratnim feminističnim naziranjem o enakopravnosti, z naziranjem, ki je šlo za tem, da bi mogle samostojne ženske nositi kratke lase in hlače ter hoditi v družbo brez gardemae. Vse to se je videlo takrat moškemu svetu pretrano in ekscentrično.

Ta boj za ženske hlače je danes smešen, ker je življenje pokazalo, da je duh časa močnejši kakor zastareli predsodki. Toda pred 25 leti je bila borba med pristaši in nasprotniki ženskih hlač zelo živahna in tudi v Ljubljani smo videli na promenadi prizore, ki se jih gotovo še marsikdo spominja. Ženske hlače pravzaprav niso zaslužile tega imena ker so bile neke vrste reformirano, spodaj posredi še stalo krilo. Kljub temu pa so vzbudile mnogo smeha in dovtipov. Posebno žurnalistična in humoriistična listi so imeli obilo hvaležnega gradiva. Za prvimi modeli, ki so jih konfekcijske trgovine poslane na ulice, so romale po vseh velikih mestih dolge procesije radovednega občinstva, zlasti dijaštva in le morala včas posredovati celo policija.

Moški so sprejeli ženske hlače kot nekaj abotnega in absurdnega. Takrat pač nihče ni mislil, da se bo ženskam kdaj posrečilo doseči svoj cilj, ki so ga videle v posnemanju moških. Danes delajo ženske v pravih hlačah v tovarnah, v hlačah se desajo, smučajo, vozijo na kolesu, jezdiijo in telovadijo. Tudi kratke lase nosijo in nihče več se ne zgraža, če vidi dekleta v družbi brez garde dame, obloženo pa v smoking...

Slonovo maščevanje

V indijski mestu Madras se nahaja že doli časa menažerija, ki ima hudega slona. Slon je velik, močan, pa tudi zelo prebrisan. Že ponovno je pokazal, da se ne da strahovati in da ne trpi krivice.

Pred kratkim je prišel v menažerijo tudi dvanajstleten deček, ki si je dovolil predrzno šalo. V papirnati vrečki je slonu ponudil par sadežev, ki jih je žival rada sprejela. Toda fante je bil zloben in je v trenutku, ko je dal slonu škricelci, zbolel žival v rilec. Ko je videl, da dviga slon rilec kvišku in da ga zvija, pa jo je pobrisal.

Podjetje je poslalo par dni po tem dogodku živali iz menažerije na spre-

vod po mestu v reklamne svrhe. Sprevod je šel po ulicah in živali so krotko sledile svojim vodnikom. Naenkrat pa se je vrsta pred slonom pretrgala. Slon je kakor pobesnel zavil v stran in začel vihteti svoj rilec. Kaj se je zgodilo? Ugledal je fanta, ki ga je zbolel. Dohitel ga je, prijel ter treščil ob tla in pohodil. Med prebivalstvom je nastala strahovita panika. Vse je zbežalo narazen in v tem divjem vrvenju je prišlo tudi več žensk ob življenje. A slon, ki je maščeval storjeno krivico, se je mirno vrnil domov in ni nikomur storil nič zalega.

Velike pege na solncu

so jako zanimiv pojav, vendar na temperaturo ne vplivajo tako, da bi v juliju oblekli kožuhe, pozimi pa listrate sukniče. Vroče poletje ne bo izostalo, zato si naj vsakdo čimprej preskrbi letnih oblaci pri ljubljanski oblacičnici DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA.

× Velik gledališki škandal v Parizu. V pariski »Comedie Française« se je pripetil konec prošlega tedna neobičajen škandal. Ze par dni je na sporedu drama »La

Carcasse«, ki sta jo napisala pisatelja Amie in Obey in slika zasebno življenje penzioniranega generala. Drama baje žali vojaški ponos in dostojanstvo, radi česar je prišlo pri zadnjih predstavah do resnih ekcesov. Ko se je spustila zavesa, so začele leteti na oder pomaranče, citrone in gnila jajca. Čuli so se glasni protestni klici, tako da je gledališče popolnoma utonilo v velikem trušču. Občinstvo je celo dejanski napadalo igralce, ki so se tako razburili, da so odpovedali svoje sodelovanje pri nadaljnjih predstavah. Vendar vztraja gledališko vodstvo pri tem, da se drama odigra do kraja v repertoarju in radi tega je pričakovati v prihodnjih dneh ponovnih nemirov in škandalov.

× Italijanska odredba radi spomenikov. Rimski dnevnik »Popolo di Roma« poroča, da namerava italijanski notranji minister predložiti poseben načrt zakona glede postavljanja spomenikov. Po tem načrtu ne bo mogoče prekrstiti nobenega trga in nobene ceste po znamenitih italijanskih ali inozemskih, ki niso vsaj 10 let že mrtvi. Slični predpisi se uvedejo tudi pri spomenikih. Postaviti se ne bo smel noben spomenik živečim italijanov, izvenzemci članov kraljevskega doma in največjih državnikov. Spomeniki, ki odgovarjajo tem določilom in ki že stoje, se bodo morali odstraniti v 6 mesecih, o vseh drugih novih spomenikih pa bo imel pravico odločiti notranji minister. Ni dvoma, da je ta naredba naprjena proti Mussolinijevim nasprotnikom.

To in ono o Ku-Klux-Klanu

O tej svojevrstni ameriški organizaciji vemo mi precej malo. Zanimive so nekatere podrobnosti, ki o njih poroča v ugledni pariski tedenski reviji »Les Annales« g. Raymond Millet.

Vkljub svojim pangermanističnim stremljenjem Red ognjenega križa ni našel milosti pri berlinski policiji. Nemški Ku Klux Klan je bil zatrt v zarodku; ni še štel več kot blizu tritisoč članov... Kako je mogoče, da je politična združitev, katere posestrima je propadla v evropskem narodu postala mogočna pri belem dnevu v novem svetu, v Ameriki? To vprašanje nas nagiba, kaj ne, da se malo ponorčujemo iz teh klusmenov in njih predpustnih obredov ter da poskusimo zajeti ideje, ki jih skrivajo pod svojimi haljami.

Njih neobičajna terminologija zasluži komentar. Najprej naziv: Ku-Klux-Klan. Vi mislite, da to ime izhaja iz kakega zamorskega narečja? Vendar, če odvzamemo besedo Klan najdemo našemu »cirklu« sorodno besedo, izvirajočo iz grškega: — kyklos = krog. Bolj čudno pa je ime predsednika »nevidnega carstva« — Veliki Wizard, Emperov. Veliki čarovnik. Njegovi namestniki: pa so po hierarhičnem redu: Veliki Maj, Veliki Orjak, Veliki Ciklop, Veliki Magijec, Veliki Pisar, Veliki Turek in Veliki Stražar. Kakšna mešanica! Spominja nas malo na rokovnjačiji jezik udomačen med vojaštvom Abdel-Krimovega »carstva«...

Veliki Čarovnik in njegovi učenci, vsi v dolgih, belih srajcah, okrašenih s kabalističnimi znamenji, ki vzbujajo pri nas edino smeh. Njih končasta kapa, ki spominja na ono, kakršno so nosili stari astronomi, njih krinka, njih halja, njih ognjeni križ, njih odznaki ne bi pri nas zadostili svoji nalogi, — da bi spravljali ljudi v grozo. Mi smo vajeni še drugih, bolj čudnih šem — naših predpustnih maskarad... V Ameriki se tudi marsikdo roga Velikemu Hizardu in njegovemu našemljenju. A manj razloženi za ironijo so oni, ki jih preganjanje plameni simboličnega križa.

Ti reveži, ki se tresejo, so oni, ki jih je vedno zasledoval nacionalistični in puritanski duh anglosaškega elementa. — eno besedo: tujci, — črni ali beli. Že leta 1798 se je republika Združenih držav, akoravno šele nastala, oborila proti invaziji z »Alien Act«-om, ki je imel namen, da odstranja romanski, katoliški element. Malo pozneje, l. 1830, naval Ircevi, bolj udanih svoji Cerkvi kakor gospodarjem nove domovine, povzročil ustanovitev tajnega društva — »Know nothing«, ljudi, ki ničesar ne vedo, ki ne priznavajo svojih dejanj in ne pričajo pred sodiščem. Ta organizacija je izginila proti l. 1860. A takoj po secesijski vojni se je vzbudila iz njenega pepela nova organizacija pod imenom »Ku-Klux-Klan«.

Da, sloveče »nevidno carstvo«, o katerem se je tako pogosto govorilo v zadnjih letih ni nikaka novost. Nazivi voditeljev, obleka, pravila, vse je bilo

l. 1867 prav tako kakor danes. Kakor po svetovni vojni, je bila tudi tedaj glavna naloga organizacije, da izrine črnce, ki so, zadoživši svobodo, pokazali vzemirajočo trgovsko delavnost in so razširjali anarhijo. Prvi Ku-Klux-Klan je batinal, zapiral streljal, obešal, vse one, ki niso znali ali hoteli razumeti — superiornosti belokožcev. Država ga je končno, vendar razpustila v letih 1869 do 1872, potem ko je v to svrhu izdala cel roj zakonov in odredb.

Drugi Ku-Klux-Klan pa je ustanovil l. 1916 v Atlanti (Georgija) stari pastor William J. Simmons. Hotel je pokazati črncem, da njih udeležba pri svetovni vojni nikakor ne ovreže principa o nenakopavnosti ras. l. 1921 je KKK, ki se je bil v petih letih izredno razvil, začel vznemirjati javnost z brutalnimi čini ne samo nad črnci, ampak tudi nad onimi, ki so jih branili. V Kaliforniji je uporabljal nasilje tudi proti Kitajcem, Japoncem in Hinduem.

Danes šteje KKK menda tri milijone članov in ima silno velik vpliv v volilnih borbah. Povsod, celo v Chicagu, celo v New-Yorku, hoče biti varuh javne morale: zasleduje zloglasne ženske, nezveste moške in one, ki zavijajo alkohol. Končno vodi s sodelovanjem metodistov ljut boj proti židom in katolicanom.

Naštemljeni v svojo čudno obleko se zbiraajo člani ponoči k zborovanjem izven mesta. Oltar je postavljen na sredi kake jase sredi gozda. Narodna zastava plapolna nad njim. Verniki stvorijo krog. Med tem ko novinci korakajo mimo, se dvigne izza plamenov Veliki Korrigan, prične proklinjati slabe politike in izjavlja, da bo klux varoval ljudstvo napadov pekla.

Nasprotno združitve se skušajo boriti proti tem inkvizitorjem in sodnikom, ki se pretvarjajo, v spokornike, da lahko kaznujejo. Najvažnejša je zveza za medplemensko delovanje: tvorijo jo belokožci, črnci, številni izobraženci. Ta protestira proti ksenofobiji svojih nasprotnikov, brez nasilnih in teatraličnih demonstracij. Zaman. Saj je Klan našel v več državah oporo v policiji, ki ga celo zalaga z orožjem! Mogočen radi svojega števila ima zase tudi vojaške osebnosti. Businessmens, dolarski magnati, so ustanovili, razvili, obogatili organizacijo... KKK je tudi posredovalec pri najemih, posestnik, upravitelj nepremičnin, trgovcev z obleko — torej na široko zasnovano gospodarsko podjetje, ki bo morda končno postalo anonimna družba s kapitalom toliko in toliko milijonov dolarjev.

Veliki Čarovnik in Veliki Turek, Veliki Ciklop in Veliki Zmaj so torej manj otročji in šemasti, kot smo spetkeč mislili. Njihov nastop vsebuje poleg praktičnih interesov plemenski ideal, katerega spoznati ne bo brez koristi, ko je za nami ženevska konferenca. Ta tendenca je tem bolj vredna pozornosti, ker se kaže tudi v vseh narodih ostalih delov sveta...

Antigua, mesto, ki je izginilo

Nobeno mesto novega sveta ne združuje v svoji okolici in v sebi samem toliko lepote obdajajoče narave in toliko lepih spominov iz velike prošlosti, kakor Antigua, nekdanja prestolnica španskega generalnega kapitanata Guatemala. Ta kraj, ki ga lahko dosežemo z avtomobilom, ako srečno premerimo 2100 m visok prelaz, nam danes predstavlja razvaline starega mesta, ki je bilo razrušeno po potresu. Ostanke elementarne katastrofe so povsod vidni. Na mestu nekdanjih palač bogatih družin vidimo danes le še skromne enonadstropne hišice, koče in bajte prebivalstva, ki se je tekotom stoletij skrilo od 80.000 na jedva 10.000 ljudi. Toda starine, ki so dostopne popotniku, mlajšo marsikoga v te kraje. Tu lahko vidi ljubitelj starinskega življenja dobro ohranjene loke portalov, vrvasto reza-ne stebre in mnogo drugih stvari, ki živo spominjajo na 16. in 17. stoletje. Dvorišče teh starih stavb so prostorna, obdana od ostankov nekdanjih arkad. Na mnogih mestih so vidni sledovi kopalnih prostorov in kadi za kopanje, poleg njih pa je najti hodnike, ki vodijo

v kuhinje in v šrambe Stareza posodja je med temi razvalinami izredno mnogo. Vse to spominja človeka na sijaj, katerega danes ni več, ki pa je bil nekoč velik in občudovanja vreden.

Stara Antigua je imela svoje čase v vsaki ulici svoj samostan s katedralo in župno cerkvijo ter več kapelic. Ne smemo pozabiti, da je bila Antigua po cerkvah najbogatejše mesto v Ameriki. A vse to bogastvo je razpadlo ter leži danes v razvalinah. Le tu in tam se še dviga samotni pilaster, odbit steber, lok kupole ter kos zidu, ki se je odkrnil in razpadel. Med temi ostanki nekdanjih časov raste danes zelenje, trava in mah, v podzemskih hodnikih pa živijo podgane. Fasade mnogoterih razrušenih cerkev z bogatimi ornamenti pričajo o krasno razvitim baročnem slogu, v vdolbinah nepodprtih zidov pa vidimo še danes statuete svetnic in svetnikov, ki jih je tekotom stoletij ogledal zob časa.

Na mestu nekdanje velike, centralne katedrale v Antigui stoji danes mala cerkev. Popotnik stopi vanjo, se razgleda okoli sebe in pogled mu ostane na kamnu, ki izpričuje, da počiva v notranjščini tega hrana na Tenerifiji rojeni ustanovitelj Betlehemskega reda, Pedro de San Jose Betancour, mož, ki ga

je častilo ljudstvo kot pravcatega čudotvorca. V temni stranski kapelici gori v pločevinastih svečnikih par tenkih voščenk, sveč, katerih rdečkasto-rmenkasta svetloba ožarja oltar Madone. Vstopi indijanska družba, drsajoci po prstih. Stara ženska vodi dve dekletci in dečka. Družba poklekne pred oltarjem, opravi svojo molitev in preden odide, potegne mati izza svoje brezrokavne srajce dve voščeni sveči. Položi ju na oltar, se prikloni, prižge sveči in ju natakne na pokončni žebelj.

S strehe cerkve Escuela de Christo se odpira človeku diven pogled na dolino Antigüe z vulkani. V nepretrgnih, rahlo upognjeni, konkavni črti tvorijo usadi ogromno sedlo, ki vodi naravnost do brega Tihega oceana. Lahni, beli oblaki se zbirajo na vrhu Ague, soseda tega hriba pa štrlija veličastno v prozorni eter.

Mesto, ki je danes razvalina, je bilo mnogo večje od naselbine, ki stoji na prostoru nekdanjega mesta. Sedaj so vsepovsod skrite v senčnem zelenilu kavni plantazi hišice in razvaline cerkva in nekdanjih poslopj. Široka cesta vodi popotnika skozi drevesne aleje do samostana el Carmen, na čigar razvalinah še danes visi habsburški orel z dvojno glavo...

V novi Antigui, ki šteje, kakor že omenjeno, kakih 10.000 prebivalcev, je opaziti duh novega časa. Brenčeti avtomobil prevaža po cestah barvaste obzore raznih plemen. Turbina na veter ob malem potoku oskrbuje naselbino z električnim tokom. A poleg ropotajočih avtomobilov, ki se okorno premikajo po cestah, se čujejo korak za korakom stare neokretne karete, v katere so vpreženi leni voli, vklejeni v lesene jarme. Na čednih konjčkih pa jašejo jezdec svoj pot, zabadajoč živali z ostrimi ostrogami. Na težkih vozeh sedijo indijanske žene in dekleta ter podzdravljajo tuja po stari navadi, kličoč mu: »Dios Senor! Domačini nosijo bele platnene hlače, ki jih pokriva plav predpasnik. Mešanica barv je pestra in očem ugodna.

Tržni dan je za Indijance še dandanes tako privlačen, kakor nekoč. Na trg prinašajo prejo in domače izdelke, ki predstavljajo stilizirane človeške in živalske figure, motive, ki zelo spominjajo na poganske čase. Poleg tega pride na trg razno drugo blago: sadje, rože, premož, vrčki iz ila, perutnina in prašiči. Tržišče je kljub zelo omejenemu prostoru zelo mirno. Nikoli ni slišati prepira, nikdar ne najdeš vsiljivih prodajalcev. Prodajalke čepijo poleg sve-

jih kolib in košar v dolgi vrsti. Često dojejo otroke. Sejem traja od jutra do večera in ko se skloni mrak na zemljo, se družbe odpravijo domov in se ne straše dolgih kilometrov poti. Indijanci so pač vsi izvrstni pešci.

Resno in otožno gledajo na to mirno tekoče življenje razvaline stare Antigue, ki stoji na svojih mestih kakor stare priče silovitih moči narave. In nad vso pokrajino dominirajo stražniki Antigüe, mrki vulkani. Oni so ustvarili rodovitno plast za plodove, ki jih daje ta zemlja; oni so dali izraz ljubosti te pokrajine; oni so pa tudi uničili toliko marljivosti človeških rok in bodo tudi v bodočnosti še zahtevali žrtev od Antigüe, avtomobilov, od turbine na veter, od električne centrale in od vodovoda. Zakaj ti vulkani so bili in ostanejo gospodarji tega ameriškega mesta.

Žarnice
Osram — vsakovrstne najceneje
J. Gorec, poslaže kreditne banke.

Kraljestvo mode

Turistika in letošnja moda

Tokrat za maj in za naše brhke planinarice nekaj navodil o letošnji modni turistovski opravi! Ni pretežko, uveljaviti dnevno modo tudi v sportni opravi, tembolj ker letošnja moda omogoča vse njene fasone z lahkoto prilagoditi sportnim linijam. Posebno votle gube so tu zelo na mestu, ker omogočajo primerno razširitev krila.

Da je jumper tudi na tem področju obilno zastopan, je menda umljivo, ker je ravno tu najbolj uravnotežen. Praviloma gre za pletene pulloverje, pod katerimi se nosi srajčna bluza. Za razliko od volnenega telovnika v prošlem letu so pulloverji v letošnji sezoni večinoma dolgorokavni ter prepleti z ozkim usnjenim pasom.

Pri jopcih so naravno na mestu le prav kratke fasone, ki se lahko v marsičem naslanjajo na dnevno modo. Kakor za promenado, se lahko tudi za turistiko uporabljajo dvovrstne jopice, imitirane po modernem moškem sakoiu.

Upoštevanja vreden je najnovejši stil sportnih blač. Prevladuje izključno »Knickerbocker«, dočim so breeches in jahalne stople docela v ozadje, kar je treba pozdraviti, ker novi tipi dovoljujejo mnogo več gibalne svobode in so vseskozi sportni, dočim so prejšnje fasone le preveč vzbujale dojem »salonske« turistike.

Tudi material, ki se leti uporablja, docela odgovarja praktični porabi. Predvsem že v indifrentnih barvah, ki se ne dajo prenašlo opackati z madeži in prahom. Pri ljubljani je umerjeno rjava, rmenkasta, bež ali zelenkasta boja. Nikoli pa ni za sportna oblačila prikladno gladko blago, temveč le vzorčast material! Pa če je že krilo gladko, naj bo vsaj temnejše satirano. Najbolj priljubljeni pa so vsekakor karirani in diagonalno črtasti vzorci. Vrolo umestno pa se da kombinirati tudi po dvoje blagov in sicer gladko z desiniranim. Često je letos videti tudi sportni komplet, ki je posebno praktičen že zato, ker se elegantno obnaša ne le pri lažjih planinskih izletih, marveč tudi pri potovanju.

Za ozled letošnje planinsko-sportne mode naj poslužijo interesantni modeli na naši skici. Pri prvem modelu je glede pulloverja pripomniti, da mora po barvah točno harmonizirati s krilom, za kar je treba dobrega okusa pri nakupu. Pri drugem modelu je sportna obleka s pomočjo dvovrstne črtaste ali karirane jopice izpopolnjena v izvrstnem komplet. Moški reverji, manšeti in žepi so obrob-

ljeni z usnjem. Poslednja figura pa predloži modne široke sportne blače, ki katerim se izborna obnaša novovrstna srajčasta bluza. Karirane nogavice so letos priljubljene in mnogo pripomorejo k celokupnemu harmoničnemu vtisu, če se po barvah okusno skladajo z barvo jopice ali pulloverja.

Brada in bubikopi

Znana italijanska pesnica Matilda Sero je napovedala boj ženskemu bubikopu, kateremu so tudi mlade Italijanke navdušeno žrtvovalle svoje lase. Ga. Sero je označila bubikopi kot »veliki škandal stoletja«. Učinek je bil ta, da je mladina ogorčeno dvignila svoj glas in vneto zagovarja praktično modo bubikopja.

«Kdo nas je privedel na pot, da nocoj bomo stare? Moški!» vzklikajo žen-

ska mladina. Ugledna Italijanka navaja spomine iz svojih mladostnih let, ko je njen oče vabil prijatelje, univerzitetne profesorje in politike, vsako soboto na večerjo. Ti večeri so bili zanjo vedno strah in muka, ker je moral vsak gost ujo kot hčer prireditelja teh večerov poljubiti na obe lici. Gostje so bili samo bradati možje in so il pri poljubovanju razpraskali z ostro brado, nežno kožo na obrazu. Sedaj, pravi vesela, ni več brad. Kakor lepo je, če možki zjutraj, ko vstane, vzame v roko britev in ž njo pričara pomlajenje obraza. Danes se začudeno vprašujemo, zakaj možje prejšnjih stoletij niso opazili, da jih brada dela stare? Ali ni izgledal mož štiridesetih let z osivelo brado kakor starček? Ko pa zdaj pogledaš moža s temi leti, ki si je odrezal brado in se čedno obril, ali ne izgleda kakor mlad študent? Pogumni možje, ki so odpravili brado in reformirali obleko, ali nam niso odprli poti k pomlajenju? Odpravljene so razne družabne formalitete, tudi cilinder, črna suknja itd. Danes so nikdo ne zgraža, ako prideš v družbo in se predstaviš v kratki suknji bodisi katere koli barve ali celo v sportni obleki.

Dama hvali tudi novo modo intimnih oblačil. Na mesto dolgočasne temne domače obleke je stopil pisani pyjama, ki se blešči v vseh mogočih barvah in izpremeni spalnico v rožnat vrt. Entuzijastka zaključuje svoj protest proti pisateljici Sero: »Ni res, da bi imele moje sestre dvajsetih let namen pričarati starost 14 do 15 let! Naši kratki lasje in kratka krila do kolena niso abotna! Posnemamo le naše »gospodarje«, kakor smo jih posnemale že od paradiža do dandanes. Ako se možki nocoj starati, me ženske še tem manj.

Novi ovratniki

Izbira je, kakor razvidno z naše male skice, letos prav obilna

Če tekajo okoli nekatere izjeme z že osiveli kratkimi lasmi in nogami, ki so debele kakor stebri, ni treba radi tega obsojati cele črede lepih glav in vitkih nožic. Nova generacija se hoče mlade ohraniti do starosti 50 ali 60 let. Saj pravi velik pesnik, ki ne nosi ne dolge brade ne las: »Nikdar ni prepozno, pomladiti se.«

Zastran bubikopja se je zadnje čase začela tudi v nemških damskih revijah razvijati debata, odnosno bi jo rade

zanetile posamezne kapriciozne operetne dive, ki se nosijo dolge lase. Toda nemški mladi ženski svet je daleko bolj ravnodušne nature kakor italijanska mladina in se zatorej ne prička, marveč prepušča vsakemu svoje. Še večja ravnodušnost vlada med moškim svetom glede brk in brade. Res je, da se dandanes gladko brije daleko pretežna večina moških, ali da bi lepo gojeni brki i brada izgubili popolno simpatijo, se ne da trditi.

K domači obleki

pristaja plisirani krp, ki obkroža vrat in je spredaj kratak, zadaj pa pada globoko. Zamisljen pa je lo za vitke postavce.

Mali solnčnik

se v svojem doslej že itak malem formatu utegne še nekoliko zmanjšati v formatih. Saj to je ravno, da taki dežniki niso več toliko namenjeni zaščiti pred poletnim solncem, marveč so bolj modna igračka kapricioznih dam. Skladati se mora z oblačilom in imati več modne atribute: volane, pliseje, vezene in drugo.

Temni vstavki

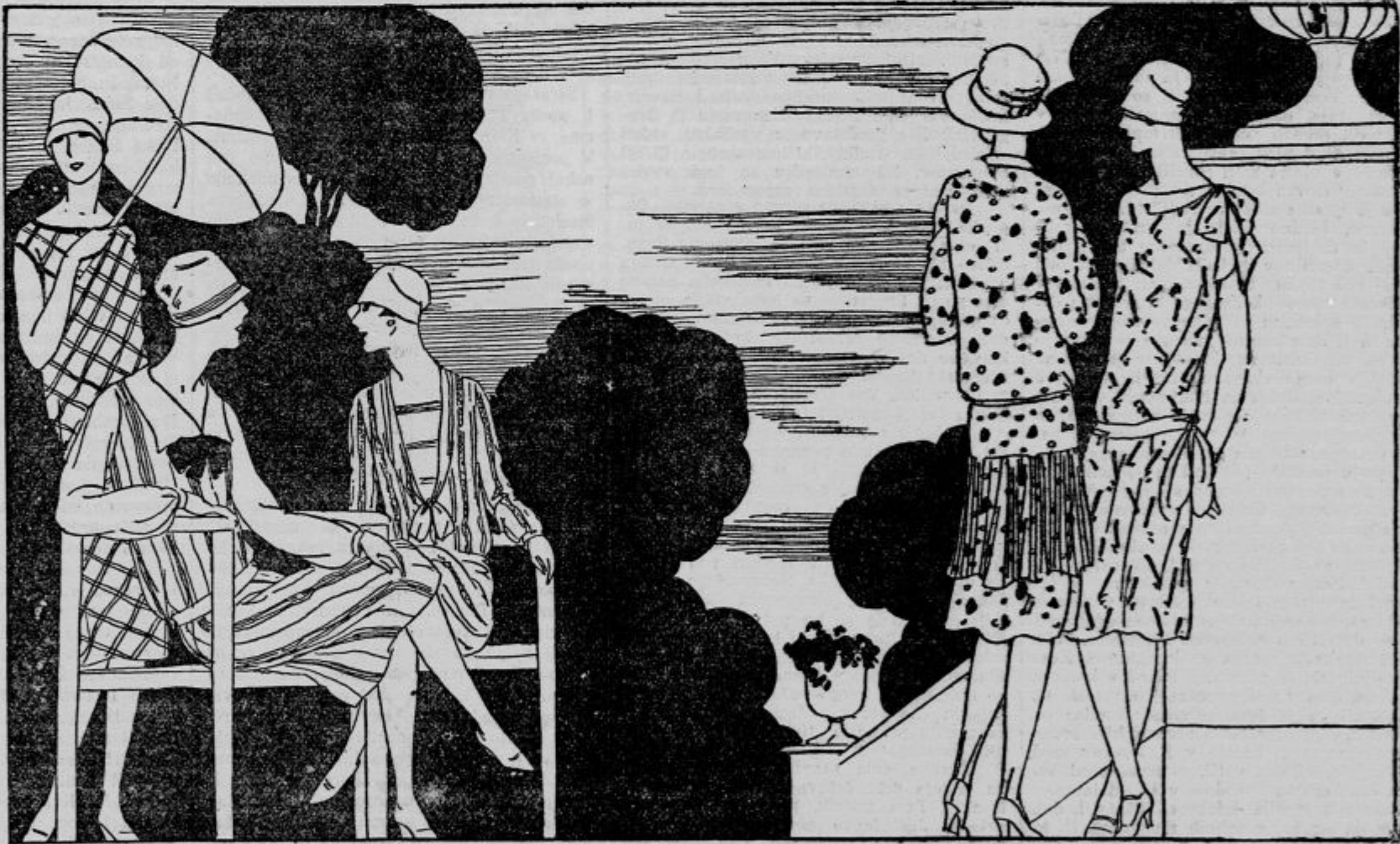
so čisto merodajni za formo in linijo dnevnih obleke. Kontrasti pa ne smejo biti preveč eklatantni.

Zobci in zaokrožki

so nove oblike okrasov v letošnji sezoni in se uporabljajo, kjer le možno, bodisi potom vezanja ali umetno obrtni slikarije. Radi velike priljubljenosti, s katero se te konture uveljavljajo, je pričakovati, da se bodo dolgo vzdržali v okviru mode.

Iz pariške modne garderobe

Najnovejši vzorci les žernih damskih oblačil za lepe solnčne dni z vsemi podrobnimi značilnostmi letošnje mode.

E. C. Grenville-Murray:

Svetlomodra obleka

Če ste Vi, ki me počastite s čitanjem te povesti gospa, boste razumeli, draga milostiva, kakšno razburjenje lahko povzroči pogled na svetlomodro obleko iz lyonske svile, obrobjeno z bruseljskimi čipkami in okrašeno z malimi šopki poplja belih vrtnic in s spominčami. Ta zadovoljiva obleka je bila izpostavljena javnemu občudovanju v izloženem oknu elegantne prodajalne svilenih izdelkov, in občudujoče občinstvo je obstajalo nekega popoldne iz mesarskega vajenca, ki je nosil funt telečjih rebere na svoji deski, in ljubkega dekleta, ki je šlo kakih sedemnajst pomladni in je imelo v roki košarico z ovratniki in manšeti.

Mesarski vajenec se je kmalu naveličal ogledovanja in je odšel s svojimi rebenci, deklica pa je prestopala kmalu na desno, kmalu na levo, da si ogleda obleko od različnih strani v solncu, ki je božalo s svojimi zlatimi prsti po svili, kakor bi hotelo otipati, da-li je to morda ista modra tkanina, s kakršno je tapetovan nebeški svod. Ko se je ljubko deklica z ovratniki in manšeti premaknilo z leve na desno, se je slednjič ustavilo v sredi med obema skrajnima stališčema in je s poželjivim pogledom tako izrazito vzkliknilo »Joj!«, da je

ta vzklik takoj privedel ob njeno stran mladega moža, ki je šel po istem potu mimo.

— Ta obleka je natančno iste barve kakor vaše oči, gospodična, in podoba je, da je napravljena za vas.

Dekle ga je pogledalo in žalostno odkimalo s svojo glavico:

— O ne, zame že ni bila napravljena. Nikoli ne bo kdo mislil, da mi pokloni tako obleko.

Mladi mož, ki je premeril dekletovo črno volneno obleko, pa je smehljaje dejal: — Recimo, da bi jaz kupil to obleko za vas in vas prosil, naj jo nosite, in vam kupil še drugo, mnogo lepšo, kadar bi se te naveličali? Tudi povejte mi najprej, kako vam je ime.

— Ime mi je Matilda, kličejo me pa Tili, je odvrnilo lepo dekle. Nikoli se ne bi naveličala te obleke... ne, nikoli!

— Resnica je, gospodična Tili, je pripomnil mladi mož mrmraje, da so obleke te vrste napravljene za to, da se družijo s kitami, kakor so vaše... Ali ne bi hoteli odložiti svoje košarice in stopiti z menoj v prodajalno?

Tili se nikoli ni bila slišala take resnice, pač pa se je spomnila, da mora ovratnike in manšete oddati v raznih hišah ob dolgem uri. Zato je za trenutek pomisljala. Tu je opazila, kako ji prihaja z drsajočimi

koraki župnik nasproti.

— Vedno pridna, Tili? Kaj te je privedlo k tej veliki prodajalni?

Tili se je ozirala za mladeničem, ki je bil izginil kakor kafa v dimu svoje smotke, ko je opazil župnika. Nato je odgovorila: — Bil je tu mlad gospod, ki mi je hotel kupiti to modro svileni obleko v izloži.

Župnik se je predramil iz svoje zamisljenosti in ji je dejal:

— Bojim se, da boš drago plačala to obleko, Tili!

Toda ta je nekoliko kljubovaje vzkliknila:

— Ne! Zakaj? Če mi jo pa hoče podariti!

— So darila, ki mnogo stanejo, in tole bi morala plačati s svojimi solzami, drago dete! Če hočeš imeti obleko, kakor je tale, Tili, bodi pridna in delaj, delaj, delaj!

Tili je sklonila glavo in odšla, da razdeli ovratnike in manšete. Ko se je vračala domov, je premišljevala župnikove besede in se čudila, zakaj je uljudni mladi mož izginil pred njim.

Mnogo je mislila na modro svileni obleko, od jutra do večera, ko je sedela pri šivalnem stroju in neutrudljivo šivala. V ropotanju stroja je vedno čula župnikove besede: Delaj, delaj, delaj!

Prihranjevala si je groš za grošem, toda njeni prihranki so rasti silno počasi. Ven-

dar ji je misel na lepo modro obleko vedno znova dajala pogum.

Nekega dne je srečala grdega berača z bergljo, ki jo je prosil, naj mu da za kosilo. Varčnost ji je šepnila: »To je umazan berač, ne daj mu ničesar!« Usmiljenje pa ji je prigovarjalo: »Le daj mu!« In ker ni imela drobiža, mu je dala svetlo srebrno krono. Zato pa je morala nato doma vzeti krono iz hranilnika, da je imela zase za hrano.

Nekoč je zbolela njena najboljša prijateljica in šla je, ter ji kupila grozdja, ki ga ji je bil zdravnik priporočal. In tako je šlo naprej, kajti bila je Tili res dobrega in usmiljenega srca. Sosedovemu fantku je kupila sladkorčkov, hčerki drugega soseda pa lutko za god. Ubogemu dekletu, ki je boso prezebal, je kupila tople nogavice. Tako je njeno usmiljenje vedno manjšalo njene prihranke in modra svilena obleka ji je izginjala v daljavi kakor močvirna vešča, ki je vidna, a je ni mogoče vjeti.

Kljub temu Tili ni obupala in če je srečala župnika, ji je ta ponavljal prijazno: — Le bodi pridna in poštena, Tili, in delaj, delaj, delaj!

Na vse to je pa odgovorila:

— Včasih delam toliko, da sem potem trudna.

In nasmehljala se je pri misli na modro obleko.

Tako je potekel mesec za mesecem in slednjič je Tili zbolela. Toplega pomladnega jutra je nekdo potegnil župnika za rokav in mu dejal:

— Tili je težko bolna in vas želi videti. Župnik se je požuril.

Eno okno v njeni sobi je bilo odprto in modro nebo je gledalo skozi bele zavese na snežnobelo posteljo. Na njej je slonela Tili, podprta od blazin, preko katerih so padali njeni lasje kakor zlati vodopadi.

Ko je župnik stopil v sobo, mu je pomignila, naj stopi tik k njej, kajti ni mogla več glasno govoriti:

— Srečna, zelo srečna sem, je dejala, da ste preprečili, da nisem vzela one modre obleke.

— Kmalu ti bo bolje, Tili... — Da, mnogo bolje, je zamrmrala. Mislim, da bom dobila tisto modro obleko prav kmalu... še danes zvečer. Če zaprem oči, vidim, da mi jo nesejo... Glejte... ti soč in tisoč jih prihaja in mahajo mi... in modro je, nebeško modro... in bolj belo kakor čipke... bele peroti so to... to je prelepo zame...

— Ni prelepo zate, je dejal župnik in ji zatislil oči.

Tako je Tili dobila svojo svetlomodro obleko. (Po angleškem izvirniku »ž«.)

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Začetek ob 20. uri

Sobota, 1. maja: »Borba«. Izv.
Nedelja, 2. maja: »Pegica mojega srca«.
Izven.

Ponedeljek, 3. maja: »Idioti«. A.

Mariborsko gledališče

Sobota, 1.: »Grafica Marica«. Ljudska predstava ob zlatih cenah.
Nedelja, 2.: »Evangeljnik«. C. (Po starem in kuponi.) (Zadnjič v sezoni.)
Ponedeljek, 3.: Zaprt.
Torek, 4.: »Greha«. B. Premijera.

Nedeljska predstava v ljubljanski dra. mi. Zaradi bolezni gosp. Danila se v nedeljo, dne 2. maja v ljubljanski dra. mi. ne igra komedija »Pegica mojega srca«, kakor je bilo prvotno objavljeno, temveč Petrovčeva begavska ljudska veselica »Vozel« z Juvanovo, Vido, ogozom in Levjarjem v glavnih vlogah. Ulogo starega Mitra Perića bo igral gosp. Lipah. Začetek ob 8. zvečer. Cene znižane.

Učinkovita Galsworthyjeva drama »Borba« se uprizarja danes, v soboto ob 8. zvečer v ljubljanskem dramskem gledališču. Predstava bo izven abonmama. »Borba« se za abonmame sploh ne bo igrala, na kar gledališko občinstvo posebej opozarjamo.

Zanimiva predstava v mariborskem gledališču. V torek, dne 4. maja bo imelo mariborsko gledališče drugo krstno predstavo v tej sezoni. Uprizorili se bosta slovenska drama A. Cerkevnik »Greha«, vsakdanja tragedija v šestih slikah z epilogom. A. Cerkevnik je nadarjen in plodovit pisatelj ter zavzema v zadnjem času odlično mesto v slovenski književnosti. Veliko pozornost je vzbudil že njegov dramski prevenc »V vrtincu«, ki se je na mariborskem odru uprizaril že v lanski sezoni. S tragedijo »Greha« je Cerkevnik nedvomno mnogo napredoval, scene v »Grehu« se zde mestoma kot izklesane, močno dramatične in učinkovite. — Delo inscenira ravatelj drame gosp. V. Bratina.

Obrt gospe Warrenove

(Gostovanje ljubljanske drame v celjskem mestnem gledališču.)

Celje, 28. aprila.

V torek je po daljšem presledku gostovala ljubljanska drama v celjskem mestnem gledališču s Shavovo dramo »Obrt gospe Warrenove«, ki spada med začetniška dela velikega angleškega dramatika. Delo obravnava v glavnem konflikt dveh značajev: matere, lastnice javnih hiš, s hčerko, študentko, ki je vzrasla in se duševno osamosvojila v tujini, ne poznavajoč svoje matere, ki jo je podpirala z dohodki svoje obrti. Drama je pisana v pestrem slogu in je tehnično precej svobodno zgrajena. Ne manjka v njej fine ironije in zdravega sarkazma. Že v tem delu se kaže Shaw moštra v dialektiki.

Režija g. Skrbinksa je bila kos zahtevam, ki jih stavlja drama na interprete. Posamezni značaji so bili pravilno zamišljeni, istakato tudi posamezne scene. G. N. blocka (gospa Warrenova) je podala lahkoživko in konvencionalno, ki so ji globlja občutja tuja, naravno in prepričljivo. V nekaterih scenah celo pretemperamentno. Malo se moti njen ruski naglas, vendar pa se je v znatni meri priučila pravilni vokalizaciji slovenskega jezika. G. Medvedova je igrala modernjšega stila. Trezno, razumno, hladno Vivie je igrala premišljeno in dosledno. V izražanju težkih duševnih konfliktov bi bila lahko pokazala nekaj več toplote in izrazitosti; istakato v čustvenih trenutkih drugega in tretjega dejanja. V splošnem pa je svojo vlogo obvladala in ji dala enotno zunanjo in notranjo obliko. G. Drenovec (Frank) se je deloma izvil v svojo vlogo. Frank je v bistvu nepokvarjen, dober in bistroumen. Je malopridneč, ki vzbuja s svojo naturnostjo in poštenostjo simpatije. G. Drenovec ni našel pravega pripravnega in verjetnega tona. Vloga je premalo poglobljena in učinkovita le z zunanjo igro. Kompanjon g. Warrenove sir George Crofts je zahrbtna, podla, a na prvi hip gentlemanska natura. G. Skrbinska je podal malo prebrutalo, v splošnem pa dovršeno v igri, izgovarjavi in mimiki. Pastor Gardner (g. Cesar) je bil medel in premalo izrazit, zlasti v scenah s sinom, namram kateremu hoče uveljaviti svojo dvomljivo očetovsko avtoriteto. Njegova maska je mečila na karikaturo. Značajni, obzirni in plemeniti Praed v kreaciji g. Kralja ni našel popolne interpretacije. G. Kralj ga je igral površno, vendar pa simpatično. Najboljše scene so bile scena med materjo in hčerjo v II. sceni med Vivie in Croftsom v III. in scena med Vivie, Frankom in Praedom v IV. dejanju.

Scenarija je bila defektna. Hiša v I. dej. ni imela strehe, v sobnih scenarijih II. in IV. dejanja pa je bilo opaziti kos vrtno

draperije. Na značenem prospektu v IV. dej. so se pojavljale sloveske scene. Tudi iluzinacija bi bila morala biti boljša. Ne gre n. pr., da oder prepozno in sunkoma potemni in se istakato prepozno in hipoma razsvetli, ko prižge Vivie svočo. V I. dej. je prikoral preko odra obilna — podgana. Očitno se je že povsem udomčila v grobnem miru, v katerem spi zadnje čase celjski Taltjin hram.

Občinstvo je bilo nedisciplinirano. Med predstavo je nekdo sladko zasmrčal in spravljal občinstvo kljub globoki resnosti drame v prav prešerno razpoloženje. Sploh je videti, da prihaja del občinstva v gledališče zgolj radi — zabave. Obisk je bil slab, aplavzi pa živahni in dolgotrajni. Pavze so bile predolge. Predstava se je zavlekla do 23.25. V Celju se pojavlja zadnji čas neka splošna apatija namram vsem kulturnim pojavom, ki daje mestu slabo spricovalo.

Iz moskovskega gledališkega življenja. Sezona 1925—1926 v moskovskih 30 gledališčih se bliža svojemu koncu. Pred dvema letoma je trla vse odie huda gmodna kriza, ki je sprožila gledališcu z razpadom; danes so razmere drugačne. Denarno krizo so odpravili ceneni in praktični abonmani, ki so omogočili dostop v gledališča vsem slojem. V drugi vrsti je pripisati prospanje gledališču sodobnemu repertoarju. Pri pisateljih je doba vrenja minila, dela so postala zmerniška. Moskovsko »Komorno gledališče« režiserja Tajrova je prineslo letos na oder ameriškega pisatelja O' Neill-a delo »Kosmata opica«. Tajrov je stvar krasno uprizaril in si pridobil nedolžno priznanje kritike in publike. Druga markantna moskovska odrska novost letošnje sezone je bila pisatelja S. Tretjakova drama »Tuli. Kitajska«. Stvar se je igrala v Meyerholdovem gledališču. Tretjakov slika v tem delu konflikt med kitajskimi mornarji in med moštvo neke angleške vojaške ladje. Pri tej predstavi so sodelovali celo kitajski visokosolci, ki študirajo v Moskvi. Predstava je izredno dobro uspela, daši je bila po sodbi kritike v marsičem že eklektična. V zadnjem času uprizarja Tajrov šundno revijo »Kukirok«. Stvar traja ad infinitum ter prikazuje prizore iz raznih dežel Evrope in Amerike. Glasbeno spremljavo za ta neobičajen gledališki komad sta napisala L. Knipper in R. Poljkin, dekoracije pa je napravil G. Stenberg.

Iz njujorskega gledališkega življenja. Newyork ima okoli 70 gledališč z zelo različnim repertoarjem, v katerem seveda prevladujejo evropski pisatelji. Najtežje so na sporedu Angleži, od sodobnikov pred vsem Bernard Shaw, od klasikov pa Shakespeare, Ibsenov »Stavbar Solnes« je nedavno dosegel lep uspeh. Od Shavovih komadov beleži največ predstav »Candida«, zelo priljubljen pa sta tudi »Androklos in lev« ter »Junak«. Shakespearejev »Hamlet« je bil v zadnjem času dvakrat na sporedu. Klasični režiser Walter Hampden je vzprijel igro po starem običaju, dočim je prinesla druga vrzioritev posnetek inscenacije angleškega režiserja Barryja Jacksona v Londonu. »Hamlet« v modernem kostumu pa je bil bolj družaben kot umetniški dogodek. V ameriškem repertoarju so zelo dobro zastopani tudi francoski avtorji, posebno: Alfred Savoir, Louis Verneuil, Brieux, Hennequin in drugi. Najboljše predstave je vsekar videti v gledališču »Guild«, ki ima okroglo 13.000 abonmentov. Na tem odru se izra vsako delo vsaj po šestkrat zaporedoma.

Letošnja klasična sezona v pariški »Comedie Française«, kakor lamsko leto, bo tudi letos uprizarila pariška »Comedie Française« niz klasičnih dram, ki imajo namen polazati sodobno višino francoske odrske umetnosti. Predstave se bodo vršile meseca julija. Na sporedu bodo najmarkantnejša dela francoske dramske književnosti iz klasične dobe, nastopali pa bodo najboljši francoski igralci v delih Molièra, Racinea in Cornèillea. Vse predstave bo spremljala glasba ter po potrebi tudi balet in petje.

Letošnje svečanosti v Salzburgu, Nemški listi objavljajo program letošnjih salzburskih svečanosti, ki se bodo vršile od 7. do 29. avgusta. Na dramskem sporedu je Goethejev »Faust« v režiji Maksa Reinhardta, Hofmannsthalova igra »Jedermann« in Gondolijeva komedija »Sluga dveh gospodov«. Dunajska opera uprizarja pod taktirko ravatelja Schalka Mozartovega »Don Juana« ter istega komponista »Rop iz Seville«. Izvajala se bo poleg tega opereta »Netopir«. Balet dunajske državne opere prinese Mozartov balet »Les petits riens«, Guckov balet »Don Juan« in poleg tega se bo izvajala še Pergoliesejeva opera v enem dejanju »La serva padrona«. Dunajski filharmoniki priredijo štiri orkestre in poleg njih nastopi tudi Roséjev godalni kvartet.

Zbrana dela pesnika Sergeja Jeseni na izidejo pri državnem založništvu v Moskvi. Prvi zvezek, ki se že pripravlja, prinese Jeseninove pesmi z uvodom ruskega kritika Voronskega. Celokupna edi-

cija Jeseninovih spisov je preračunana na štiri zvezke.

Tudi Macbeth v fraku. Po moderniziranjem »Hamletu«, in po »Othellu«, katerega hočejo postaviti na oder v fraku, se poroča, da pride v kratkem na oder tudi Macbeth v fraku. Igral bo to vlogo igralec Moisei na Dunaju. Očitno se je Moisei specializiral na zunanje moderne izražanje Shakespearjevih vlog, vprašanje gledališkega uspeha pa ostane kljub temu odprto. Splošno se namreč poudarja, da so vse predstave moderniziranega Shakespearja poskus, ne pa prave predstave, ki bi prinesle gledalcem zadovoljenje, katerega nudi Shakespeare v tradicionalnih kostumih.

Kolektivno razstavo slik otvoril v Zagrebu (Ulrichov salon) G. Zvonimir Mušić, ki se je pred kratkim vrnil iz Pariza.

Zagrebniki upodabljajoč umetniki v Sarajevu. Podružnica društva ljubiteljev lepih umetnosti »Cvijeta Zuzorić« priredi v Sarajevu razstavo zagrebnih slikarjev in kiparjev. Razstava se odprla prve dni pravoslavne velikonočne praznikov. Na nji bodo zastopani s svojimi deli naslednji umetniki: Ivan Meštrović, Vladimir Bečić, Joža Kljaković, Fran Kršinić in Vladimir Varljak.

Razstava prof. Šobajča v Beogradu. G. Dija Šobajčić, slikar in profesor Umetnostne šole, priredi v Beogradu razstavo svojih risb. Razstava bo obsegala kakih 300 stvari ter bo odprta od 1. do 16. maja. Šobajčić je specializist v slikanju aktov, šolal se je v Parizu na Angleskem in v Belgiji, na Nizozemskem, v Italiji in v Nemčiji.

Andrejev v Königsbergu. Dramsko gledališče v Königsbergu na Nemškem je postavilo na oder dramo Leonida Andre-

jeva »Ocean«. Inscenacijo dela, ki se doslej ni izvajalo niti v Rusiji, je vodil mladi gledališki intendant dr. Fritz Jessner. Predstava je, po poročilih nemških listov sodeč, imela naravnost izvrstne uspeh.

Karel Kraus v Parizu. Karel Kraus, izdajatelj znan »Fackel«, ki izhaja na Dunaju, ni le oster satirik in kritik, vzoren stilist in pisatelj, ampak tudi izborni recitator. Pred nekaj dnevi je nastopil v Parizu, kjer je izpolnil en večer samo s predavanjem o žurnalistiki. Na tem večeru je posebno srdito napadal Nemce, zlasti berlinskega Alfreda Kerra. Naslednji večeri so bili posvečeni prednaslanju stvari Goetheja, Gogolja. Shakespearja in Hauptmanna. Krausove soareje so se vršile v gledališču »Vieux Colombine«.

Marinetti in njegova drama »Vulkan«. Marinetti utemeljitelj italijanskega futurizma, je pred kratkim napisal osem »sin-tez«, katere je združil v gledališko igro pod naslovom »Vulkan«. Delo je bilo krščeno v Rimu in se je 13. t. m. ponavljalo v Milano. Uspeh je bil pičel. Vsebinska »Vulkan« je naslednja: Globoko v Italiji bruh vulkan zarače snovi in lavo. Kakršne je vulkan, takšni so tudi ljudje, ki prebivajo v njegovi bližini. Kdor ne verjame, naj se sam uveri o tem. Resnično, to je vse, kar je mogoče povedati o tem »Vulkanu«, h kateremu so prišli poznavalci Marinettija s krompirjem, repo ter z gnili jajci v žepih. Vse to je med odmori frčalo na oder.

Demisija začasnega voditelja gledališča v Osljaku. G. Milan Tanhofer je prostovoljno odstopil ter je dal svoje službeno mesto vlad na razpolago. Tanhoferjev odstop je posledica nevdružne finančne gledališke krize.

Iz glasbenega življenja

Pariško glasbeno pismo

Pariško koncertno in gledališko življenje gre vzlic skrajno slabemu vremenu — ki je menda pri nas ena glavnih ovir uspevanja koncertov in priljubljen izgovor — nemoteno svojo bogato pot in ni skoro dneva, da te ne bi mnogo obetočlo oglas na kiosku zvalil v razkošno razsvetlavo in povečini slabo zasedeno dvorano. Saj pa je tudi naval inozemskih umetnikov in umetnjakarjev na Pariz tako silen, da je izbira včasih prav zelo težka. Glavne koncertne prireditve orkestror Colonne, Pasdeloup in Lamoureux, o katerih sem zadnjič poročal, se bližajo zaključku in Orkestre du Conservatoire, najboljši pariški, je dal svoj zadnji koncert prošlo nedeljo. Zato pa je juga solistov tem gostejša ter nade — in strah — vzbujajoča.

Da naštejem le najpomembnejše osebnosti, ki so v zadnjem času imele zanimati tako razvajeno pariško publiko, naj navedem v prvi vrsti Capetjev kvartet, ki je z 10. marcem začel svoj ciklus Beethovenovih kvartetov v mojstrski izvedbi. Kvartet Capet (Capet, Hewitt, Benott in Delobelle) podaja Beethovna v intimni dvorani (Salle des Agriculteurs) v abonnemantu. Ni treba poudarjati, da so prostori vedno vsi razprodani in da ni dobili sicer tako razširjenih in priljubljenih listov po nižnji cen.

Stramamov četrtkov večeri so končali 1. aprila z izvedbo Mozartovega »Requiem« in Florent Schmittovega 47. psalma. V prejšnjih njegovih produkcijah smo čuli nekaj novosti: Mihajlovičjevo Introdukcijo in simfonični stavek, Silvio Lazzarijevo Simfonijo v Es, ki je imela jako veliko uspeha pri publiku in kritiki, pet Schönbergovih skladb in Hindemithovo Kammeermusik No. 2, ki je bila sprejeta s smehom in živčanjem — polovica publike je zapustila dvorano pred koncem. V ostalem se je Stramam vedno potrudil, izbrati spored, ki ni v ničemer sliči priljubljenemu sporedu pariških koncertnih združenj; s tem je privabil veliko število interesentov in njegova vsesokotna točna ter precizna, nekoliko akademična izvedba je mnogo pripomogla k priljubljenosti njegovih večerov.

Nemogoče je naštetii ali celo oceniti produkcij solistov vseh vrst in narodnosti. Nekaj imen, nekrološko in nekritično izbranih, bo zadoščalo za ustvaritev medlega pojma o mnogostranosti koncertnega življenja v Parizu. Casovno prvi in kvalitativno med svojevrstnimi najpomembnejši je bil Pablo Casals, sloviti čelist, ki je ob Bachu, Beethovnu in Couperinu (star.) užival in dal uživati. Med drugimi je izvajal ne preveč znato noviteto, Jean Huréjevo sonato za violoncello in klavir. Violonistov je mnogo obiskalo Lutetio, med njimi Manén (izvajajoč skoro izključno le lastne skladbe), nedosegljivi Bronislav Huberman s tremi koncerti (Bach, Beethoven, Mendelssohn, v čemer ga je takoj na-

to oponašal mnogo neznatnejši George Enesco, ki je pravi »malj vsevedež«: komponist, violinist, pianist in ne vem, kaj še); mladi, v Ameriki razvajeni Jaša Heifetz, Nemec Paul Kaul s klasičnim, a nekam neokusno izbranim sporedom, ki je navajal Beethovna, Bacha, Dittersdorfa, Chopina, Pugnani in Corelli v naštetem vrstnem redu, ter slednjič slavoslovni Kreisler. Med tropom pianistov so si stekli posebno slavo in poznanost Poljaka Horowitz in Sli-vinski z običajnim Liszt polnim sporedom. Robert Casadesus, Spanci Vines, Funes in El Pueyo, ki se posebno žrtvujejo za sicer tako monotono in nevalžno špansko glasbo skladateljev Granados, Mompou (ki izgleda še najzujnejši), Infante, Turina, Albeniz, Espla, de Falla itd. V kratkem pa obišče Pariz slavni Godovski, čigar ime samo bo do poslednjega kotička napolnilo dvorane, kajti tu, kot povsod na svetu, ne velja drugo kot slavno ime in veliko število znanecov. To posebno dobro vedo tuji v Parizu in vse tuje nacije se silno potrudijo, propagirati svoje umetnost in svoje umetnike. Edino skromno izjemo pri tem tvori seveda naša država, katere večina Parižanov niti po imenu ne pozna.

Tako so v tem času priredili Čehi nekaj zelo reprezentativnih javnih koncertov, od katerih naj omenim nastop kvarteta Novák-Frank. Izvajala so se dokaj uspešno dela Suka, Jančka, Nováka, Smetane in Dvoráka ter kot kompenzacijo nekaj del Erika Satieja in Milhauda. Istakato je treba občudovati tvornost, agilnost in — ministrsko razumevanje umetnosti — pri naših južnih sosedih — Grkih. Skoraj vsak teden prirede koncerte z največjim aparatom, na katerih se izvajajo izključno kompozicije grških avtorjev, ki so si zbog neumorne propagande grškega umetniškega ministrstva pridobili ime in slavo, katere sicer po kvalititeti ne bi mogli tako kmalu doseči. V kratkem priredijo velik grški simfonični koncert in so v to svrhu najeli orkester Colonne; vodil ga bo organizator grške glasbene produkcije v Parizu, Poniridy, ki mi je v privatnem pogovoru tudi povedal, da je dalo vsa sredstva za kritje stroškov in reklamo na razpolago grško prosvetno ministrstvo — dejanje, kateremu se naše prosvetno ministrstvo doslej ni izkazalo doraslega.

Da imajo Rusi vse prilike in ugodnosti takorekoč v zakupu, se razume že takorekoč samoposebi. Njihove produkcije se vrstijo skoro dnevno in so kvalitativno zelo raznolike. Mednje štejem tudi tu narazhtranega Čerepnina, ki je priredil dobro uspeh festival svojih skladb kakor Švicar Artur Honegger, ki je z velikim aparatom izvajal svoj psalm »Kralj David« v operi.

Avstrijci se prav uspešno gibljejo in so priredili koncert avstrijske glasbe s sporedom Mahler, Schönberg, Webern, Marx, Hauer, Křenek (!), Wellesz in Bittner O., in še celo skromni in izumirajoči Kelti ima-

jo svoje stalne produkcije narodnih pesmi in naši Ukrajinci so z uspehom izvajali skladbe svojih skladateljev.

Na tihem vrši svoje delo »La Revue musicale« s vsakotedenskim popoldnevni, ki so namenjeni izvajanju modernih, še po večini neizdanih skladb v intimnem krožku glasbenih ljubiteljev. V salonu tudi pri nas znane reviji« se snidejo vsak tork popoldna skladatelji, pianisti, pevci, kritiki in ljubitelji glasbe nasploh — seveda v omejenem številu. Ti popoldnevi so dokaj interesantni z ozirom na pestro družbo kakor tudi glede sporeda.

Tako sen iz bogatega pariškega glasbenega udejstvovanja izrezal nekaj podobne — nedovršeni skic, ki niso zmogne, podati niti najmanj točne slike razkošnega bogastva tukajšnjega umetnostnega življenja.

Orkestralni koncert v Mariboru. Mariborska Glasbena Matica priredi v petek dne 7. maja velik koncert s sledečim sporedom: 1.) Slavko Osterc: Povodni mož (po Prešernovi baladi), simfonična slika za velik orkester. 2.) Filip Bernard: Elegija, skladba za veliki orkester. 3.) Mendelssohn: Koncert v E-molu za violino s spremljevanjem orkestra. 4.) Saint - Saens: Rondo capriccioso za violino s spremljevanjem orkestra. 5. Dvofakt: polodolne (opoldanske čarovnice), simfonična basena za veliki orkester. Pri točkah 3. in 4. igra violinist solic znana umetnica ga. Fani Brandova. Kakor se vidi, je spored zanimiv in pester, poig modernih skladb mladih slovenskih komponistov prinaša nekaj blaserov iz svetovne glasbene literature. Umetniško delo Mariborske Glasbene Maticе se daleč naključje uspehe Nemcev v predvojni dobi. Tudi Ljubljanci naj pazljivo zasledujejo to delo in čitajo, kaj jim je napisal kritik Maroit v tretji številki letošnjega »Ljubljanskega Zvona«.

Simfonični koncert v Trbovljah. Dne 24. aprila se je mudil trboveljskim občinstvu prvovrsten umetniški mitček. Godalni orkester orkestralnega društva Glasbene Maticе je priredil pod vodstvom skladatelja Emila Adamičja simfonični koncert, ki ga se nismo imeli prilike slišati v naši dobi. Na sporedu so bile skladbe Adamičja: Lajovca, Škerjanca, Dvofaka, Suka in Čajkovskega. — Številno občinstvo je z veliko pozornostjo sledilo posidnim točkam, ki so bile izvrstno naštudirane in jih je orkester briljantno izvajal. Izmed vseh točk je vzbujala največ zanimanja in priznanja E. Adamičeva suita »Ljubljanski akvareli«. Zlasti so ugajale slike »Jutro na Rožniku«, »Na Gradu« in »Pri Sv. Krištofu«, za katere sta žela skladatelj in orkester pravcate vharje aplavza. V orkestru se je zlasti odlikoval violinist gosp. Rupelj, ki je s svojo igro naravnost očaral poslušalce. Bil je lep večer, za katerega se imajo zahvaliti poštvo, valnosti orkestralnega društva Glasbene Maticе ter dirigentu gosp. Emilu Adamiču. — Iskreno želimo, da naš orkester Glasbene Maticе ob prvi priliki zopet poseti.

O. M.

Češka filharmonija v Pragi se je za to sezono že poslovila od svojih abonmentov. Na zadnjem koncertu je pod vodstvom mojstra Talicha izvajala med drugim tudi Beethovenovo VII. simfonijo in pa Straussovo pesnitev »Don Juan«. Znameniti kritik »Narodnih Listov« piše o tem koncertu, da je izvedba Beethovenove simfonije navdušila vsled krasne izvedbe zlasti v vseh detajlih, ter da je bila Straussova pesnitev »Don Juan« zajgrana z vročim temperamentom in z omamljivim bleском zvola. Obe ti deli bo Češka filharmonija izvajala tudi na ljubljanskem koncertu. Predprodaja vstopnic v Matični knjižarni. P. n. občinstvo opozarjamo, da se vsi koncerti definitivno v soboto, dne 8. maja ob pol 9. zvečer.

Verdijev »Requiem« v Zagrebu. Reprezentativno zagrebško pevsko društvo »Lisinski« priredi dne 5. maja javno izvajanje Verdijevega »Requiem«. Sodelovali bodo odlični člani zagrebške opere: ga. Zikova in ga. Popelavova, g. Marj šlmeni in g. Josip Križaj. Koncert je naštudiral kapelnik Križimir Baranović.

Hirschlerjeva »Florentinska noč« v Osljaku. V soboto, dne 24. aprila je bila v Osljaku premijera Hirschlerjeve opere v enem dejanju »Florentinska noč«. Skladatelj je bil pri predstavi osebno navzoč.

Skladatelj širola, Zagrebški skladatelj dr. Širola se je mudil zadnje čase v Beogradu, kjer je nabiral gradivo za delo, ki bo obravnavalo zgodovino jugoslovenske glasbe dr. Širola je svojčas izdal pregled hrvatske glasbene zgodovine.

Lep uspeh Gotovčeve »Jadovanke« za teletom. V zagrebških dnevnihki beremo o lepem uspehu Gotovčeve kompozicije »Jadovanka« za teletom, skladbe, ki se je ponovno in z uspehom izvajala tudi v inozemstvu. Do danes so izvajala kompozicijo naslednja društva: »Guslar« (Split, 2krat), »Kolo« (Carth, Pariz 2krat, Lyon, Milan), »Lisinski« (Zagreb, 2krat), »Srpsko pevsko društvo« (Zagreb, 2krat, Karlovac), »Glasbeno društvo intelektualcev« (Zagreb, 2krat) in »Prvo beogradsko pevsko društvo« (Beograd). Kompozicijo, ki se je potemtakem izvajala že 15krat, bi radi slišali o priliki tudi v Ljubljani.

»Lohengrin« v beograjski operi. Beograjska opera pripravila uprizaritev Wagnerjevega »Lohengrina«. Potrebne rekvizite si je v ta namen nabavila v Berlinu. Delo pride že v kratkem na oder.

Še en domač balet na zagrebškem opernem odru. Uprava opernega gledališča v Zagrebu je sprejela v svoj repertoar nov balet skladatelja Antona Drobnica »Div-konjice«.

25letnica gledališkega delovanja. Dne 7. maja slavi član beograjskega Narodna gledališča Aleksander Tucakovič svojo odsko 25letnico Juhilant nastopi ob tej priliki v operi »Korneviki« zvonovlje.

Nemški dirigent v Rusiji. Zadnja leta izkoriščajo nemški glasbeniki z veliko vneto položaj v sovjetski Rusiji, kamor zahajajo na gostovanja. Tako je pred kratkim končal večmesečno turneo po Rusiji kapelnik Egon Petri Mudil se je v Ukrajini in na Kavkazu. Stabiliziral se je posebno kot izborni spremljevalec na klavirju in kot glasbeni pedagog. Polez Petrija si je osvojil velik del glasbene Rusije tudi dirigent Siedry, ki je nastopal v Moskvi in Leningradu. Dirigiral je z velikanskim uspehom Mahlerjevo »Drugo simfonijo« in Stravinskega skladbo »Sacre de printemps«. Slednja kompozicija je doživela naravnost nepopisno trumore. Morala se je ponavljati trikrat zaporedoma. V Rusiji nastopita v bližnji prihodnosti tudi Bronislav Huberman in Felix Weingartner.

Karl Scheffler (Berlin):

O začudenju

Iz starega veka izhajajoči svet, ki mu je dal Horac obliko »nil admirari«, je bil po srečo naše dobe. Nobeni stvari se čuditi, kazati modro skepo in nad vse postavljati izkušnjo; to je bilo znamenje stoletja. Čelo pesnik, prorok časovnega duha, je v bridki resignaciji skomizgnil z rameni in rekel s celim svojim delom: tako je življenje! Pojem vlada nad razumom; in posledica te kulture pojma je bil naš stoletni »nil admirari«. To geslo je govoril duh kritičnega mišljenja. Ono je formula praktikov, katerih volja ima vedno namen, je formula-kupcev, ki morajo človeka poznati, ker ga zlorabljajo, svetovnjakov, ki vsakogar, tudi sebe, malo prezirajo, užitarjev, ki vedno običje v materiji, tudi če se gibljejo v morali ali estetiki. Beseda ima svojo fino vrednost kot domače sredstvo zoper dnevno nastopajoče napade in zopernosti življenja, deluje ugodno kot sredstvo novtranje ekonomije in ima svoj pomen za dijetetiko duše. Na drugi strani pa je svet, nobeni stvari se čuditi in vedno varovati ravnotežje, odločen svet k pasivnosti. Produktivni v najvišjem smislu lahko postane nasprotujoči svet: čudi se vsemu! Zato bi morali mladini to besedo ubijati v glavo in jo nogosto ponavljati. Iz začudenja izvira spoštovanje. Čudi se, da je svet tak, kakršni ti leži pred očmi, celo, da sploh bi

va in da sam živim v svrhu zaznavanja in občutka. Čudi se skrivnostnemu življenju tvojega telesa in tvoje duše, čudi se doživljanju svojih čutov in potem tudi temu, da si sposoben čuda. Od čuda prihajaš k občudovanju in to so vrata k vsemu, kar je veliko. V zmognosti začudenja leže korenice vere in religije, filozofije in umetnosti; v njih leži sploh kak vsake tvorne misli. Kjerkoli se je ustvarjala veličina, tam so se ljudje prvič začudili življenju. Iz tega vira izhaja vsa prava izvirnost, vsa tvorna navtost. Če hočeš v notranjosti obogatiti in postati srečnejši, poskušaj čutiti, kakor da si ravnokar padel z drugega planeta na zemljo in gledaš sedaj prvič, popolnoma brez predsodkov in v globokim začudenjem zemeljsko vrvenje. Tako se ti bo odkrilo vse bistveno.

Poskušaj se otresti vsega znanja o bistvu stvari — usiljuje se ti tako ali tako —, načene izobrazbe in izkustvenega pojma. Naj pojavi popolnoma brez predsodkov deluje jo nate in doživl bo nenavadne senzacije, polne odkritja. To je čednost preprostosti, o kateri pridigujejo modrijani vseh dežela. Glej svojo okolico, kot da bi se nenadoma prebudil iz globokega sna in pogledala te bo okolica s skrivnostnim pogledom. Glej s tem navimnim čudenjem na malo in veliko, na žive in mrtve stvari, na to, kar imenujejo ljudje lepo in na to, čemur pravijo gro in med tem, ko se čudiš, zaznavaj tajno samega sebe. Tako se ti razodene nove resnice. Ali pa se ti bodo zdale stare resnice nove. Razumel boš umetnike in nji-

hova dela. Stvari bodo izgledale neresnične, kot ideje narave in vseno tudi z močno novo resničnostjo; vse bodo obdane s tajnostmi kozmičnega življenja, kot s čarobno atmosfero. Izgledale bodo skoro v strahotni meri napolnjene z lastnim življenjem. Za začudenje okoli komaj še biva lepo in gro, kar ima tvorne zmognosti v sebi, ker ima moč za ustvarjanje povsod pričujoče lepote, polne pomena in izraza.

Slikar je pred vsem takrat genijalen, če ima večjo sposobnost začudenja, kot drugi in če more to doživljanje neposredno pretvarjati v obliko.

Kar pa velja za oko, to velja za vsa druga čutila. Vsako čutno vnanje more povzročiti deviški občutek in kot posledico novo spoznanje. Kakor z očesom, tako se je mogoče čuditi tudi z ušesom, s tipom ali z vonjem stari in vedno novi skrivnosti življenja. Najjačja je senzacija, če se udeležujemo čudenja s celim našim bistvom, če stoji na primer človek človeku nasproti in se duša duše dotika. Vse veliko pesništvo kaže nazaj na ta doživljanj, na presenečenje, na prizdavanje ob čudežu »človeka«, vsa mladost počiva na takem razmerju do življenja in koncem koncev tudi vsa genijalna tvornost. Prihaja pa od tod, ker se v stanju začudenosti zaznava bistvenost, jedro življenja, iz česar izhaja vse nadaljnje. Vse v posledicah bogate iznajdbe in odkritja izhajajo koncem koncev, naj še tako pogosto izgledajo kot končni zaključki logičnega dela s pojmi, iz prvotnega občutka začudenja — od padajočega tabolka, ki je pri-

Veno Pilon (Pariz):

S pariškega Parnasa

Montmartre in Montparnasse.

Burno, romantično življenje, ki je včasih valovalo v svobodni komuni Montmartre, je imelo magično privlačno silo na umetnike in fantaste vseh vrst. Sprejemalo jih je med podirajoče se zidove, kjer so se pomešali med druge stanovalce, prostitutke in apaše. Zajemanje in neposrednega vira življenja je sicer marsikoga omamilo in paraliziralo, a utrdilo je tudi mnogo moč, ki so dali v umetnosti podlago poznejšim generacijam. V montmartrskih podstrešnih sobah, v podzemskih brlogih, v kabaretih («Lapin agile», «Tertre»), je nastala moderna umetnost (kubizem) ter odhod zavojne javne svet. Vse to je bilo pred leti.

Danes je Montmartre le še kup razpadajočih hiš na griču. Po njegovih ozkih mrtvih ulicah lazijo tujci, katerih radovednost znajo domačini spretno izrabiti. Včasih se plašno prikaže na dan kak dolgolasi romantik, pred staro bajno čepi kopa slikarjev, ki hočejo ujeti še poslednje ostanke nekdanje lepote. Od vnožja, z boulevarda, se sliši vrtiljak, v obližju katerega slovi strast svoje orgije. Morje velemesta se z neverjetno naglico vzpenja proti staremu Montmartru.

Bohem ni mogel dolgo zreti agonije Montmartra in se je vrgel v naročje velemesta. Oni, ki so si med tem napravili slavno in kvotirano ime, so se pomešali med meščanske gospode. Drugi so se vgnezdili na Montparnasse, v ozkih hotelskih sobah. Le malo se jih pribori do lastnega ateljeja. Montparnasse je popolnoma izpremenil življenje bohema. Njegovi široki, gosposki boulevardi ne trpe več staromodne romantike, vendar je bohem podedoval montmartro brezmejno svobodo in vsakršnih predsodkov prosto moralo. Montparnasko življenje se suče okoli kavarn Rotonde in Dome: tu je glavni stan kozmopolitske boheme, posebnega novega plemena «Les Montparnos», o katerem je nastala cela literatura (med drugimi Vladimirja Ksorja drami «Dome» in «Rotonda»). Iz najodličnejših strani sveta jih privede nagon in nemirna kri, da povprečno ogromno armado duševnega proletarijata, kamor se ponižno uvrstijo, čakajo na svojo bodočnost. Trpijo vsa mogoča pomanjkanja, lotijo se najrazličnejših del, le da morejo dihati to epojno ozračje. Včasih pozabijo na svoje stike in tedaj jim ni noben ples, nobena orgija dovolj divja. Babilonska zmešnjava govori je oglušila domačina, ki prav težko najde svojega rokaja. Sicer je res, da se pridejo tuji semkaj učit, a z druge strani se ima Pariz baš njim mnogo zahvaliti — namreč za sloves kozmopolitske metropole.

Razstava današnje umetnosti. (L'art d'aujourd'hui.)

Sodobna umetnost dobiva čedalje bolj velikomestni značaj, postaja produkt urbanizma. Najboljša ilustracija te tendence je bila mednarodna razstava današnje umetnosti v januarju in februarju. Namen razstave je bil demonstrativen, koncepcija velikopotezna. Razstaviti je smel le, kdor je poznal parolo in se je slepo pokoril danemu programu. Čeravno so bila zastopana najrazličnejša plemena, od belega do črnega, vendar se je zdelo, da govore vsi eden in isti kozmopolitski jezik. Gledeleč starejših generacij je videl na steni en sam geometrični raznobarvni lik, ker se je težko priboril do razločevanja posameznih individualnosti. Duševna oča današnje umetnosti, Picasso in Braque, sta sicer najmanj številno zastopana, a se baš radi tega in po kvaliteti dela zdita prava klasika in vzvišena nad neskončnim valovjem epigonstva, ki se vzpenja preko njihju proti nemogočim ekstremom. Mnogoštevilni izmi se porajajo okoli njih in za njihovim hrbtom. Komaj pride Picasso, mimogrede potom eksperimenti in analize, do kake fraze svojega nemirnega razvoja, že se vrže na isto cel trop posnemalcev, in napravijo šolo. Toda Picassu je težko slediti: komaj se prikaže tu, že je obrnjen drugam. Cisto drugače hodi svojo pot Léger: kakor jo je našel, tako hodi po njej neomajno, konsekvntno, v gotovo smer, brez najmanjših zablod, trdno vdan svojemu programu: njegova kolekcija je najbolj enotna slika mehanizma sodobnosti.

Jeanneret in Ozeufaut sta prišla potom dialektike do «puritana». Sta splošno so tu zastopani vsi sodobni izmi: kubizem, futurizem, ekspresionizem, dadaizem, purizem, orfeizem, tatilizem, surrealizem, in drugi brezimni izumi, včasih enodnevne obstoja. Kljub temu kaosa raznih kontrapostov imajo vendar vsa dela skupno enoto: črto: vse je brez naslova, ker je bil sujet, na katerega bi se mogel slikar opirati, že v naprej sistematično izključen. Zato ima ta razstava značaj kolektivnega napora, poskus ustvaritve monumentalnega sloga, primernege sodobnosti, stoječe v znamenju tehnike.

Toda končno pridemo tudi tu do «prašanja (čeravno ga stavijo samo starejši generaciji): čemu tedaj umetnost, ko je vendar tehnika poskusa v vsem posnemati in nadomestiti? Jeanneret, vnet propagator novega sloga, motivira potrebo umetnosti za sodobno civilizacijo le z ozirom na njen vzvišen namen, da «povzdiguje človeka nad vsakdanjostjo». Mnenja je, da se mora slikarstvo oprostiti sleherne teže sujeta, utilitaristične tendence itd., da more tako očistena služiti izključno lirčnemu namenu. Umetnost nudi pač najboljši teren za vse mogoče teorije, za katere izumi človek vse argumente, pro in contra: vse to je človeško in relativno, merodajna je le absolutna potence ustvarjenega. Brez dvoma je, da je skrito marsikatero zdravo jedro v teh poskusih, mnogo iskrene volje v naporih.

Razstava na prostem.

Umetnost postaja v Parizu važen faktor v socialnem življenju in za marsikoga celo zelo dobičkonosno. Kolekcionarji in prekupčevalci z umetninami delajo iz umetnosti pravo industrijo, zadevo reklame in denarja. Vsak dan se odvijajo novi razstavalni saloni, vendar je redkim umetnikom dano, da bi se radi tega dokopali do blagostanja. V Rue de la Boetie, središču umetnostne borze, mora plačati razstavalec za posamezen razstavalni lokal ponekod tudi več kot 1000 frankov dnevne najemnine. Razumljivo je, da razstavljajo tu le visokokvotirana imena, ali pa slovi z visoko valuto, tako da je kvaliteta razstavljenih del zelo enenaka. Vse te okoliščnosti so privedle umetnike do sklepa razstavljati brez posredovalca, na ulici. Te dni je bila take vrste razstava na Montmartru, pred «Moulin rouge», poleg zabavišnih, sejmskih kolib. Razstava ima popoln značaj sejma, in traja navadno od sobote do nedelje.

Vsak razstavalec posamezno, liki kramar improvizira svojo rahlo steno, ki jo pritrdi ob drevo in na kateri razobesi svoja dela. Pred tem svojim oltarjem čepi ali čaka plašno ob strani, kakor bi se sramoval trgovanja, posebno ako je novinec. Tu pride na dan tudi bohema, zvesta svojim starim tradicijam Montmartra: stari slikarji, v revnem oblačilu (a včasih z znakom Castne legije), toda neomajani še v svojem programu izza mladostnih let; videl sem nekega, ki je imel na svojem štiti priporočilo svoje specialitete «Svetlobni efekt», navno, a odkrito. Mladi, v sportnih jopičih, se držijo bolj zvedavo: zvalila jih je sem samo romantična plat umetnosti. Tudi ženskih razstavaljk z rožicami ne manjka. Na splošno je taka razstava globoko pod vpronečnostjo glede kvalitete in le redkokdaj se iztakne res prava umetnina. To je izraz umetniškega proletarijata, katerega privede želodec na ulico; toda baš med njimi se najde največ skritega mučenstva in fanatično vero v svoje poslanstvo: brez tega bi bil tak trd poklic absurd.

Radovedne publike ne manjka, posebno v nedeljo, toda le malokateri se spusti v resna pogajanja za nakup. Pri zadnji razstavi so imeli razstavljalci več materialnega uspeha, ker so prodali skupno za okrog 80.000 frankov šare.

Razstava nemške ekspresionistične grafike.

Ekspresionizem je nemškega porekla in se ne more veseliti iskrene gostoljubnosti, kaj še posnemanja, med epikurejskimi Latinci. Razen tega pričenoj Francozi šele sedaj utrjati radi vojne pretrgane kulturne stike z Nemci. Naravno, da more samo mlada nemška generacija prožiti roko čez mejo. V slikarstvu je otvoril zvezo od francoske strani Utrillo s svojo razstavo v Berlinu (kjer pa baš ni našel pričakovane odmeva). Nekako za revanšo je prišel v Pariz George Grosz, v spremstvu Ehrlicha, in Felixmüllera. Razstavljena je bila zgolj grafika in kot taka je imela razstava sicer zunanje neznanstvo, a tembolj intimo lice. Grosz je v Parizu zelo cenjen tudi radi njegovega biča, ki ga vlihti nad rivalom Berlinom. Toda tu ni razkrinkana samo oholost pruskega militarizma, posledice med in povojne psihoze ter smrad kloak berlinske socialne gnilebe: njegov «Ecco Homo», za katerega je bil obsojen, je kruto bičanje vesoljnih in večnih krivic človeške družbe, obupen krik izobencev, invalidov, prostitutk. Poteza humanosti, lapidarnosti in sigurnosti izražanja v slogu, primernemu sodobnosti, jamčijo trajnost Groszovemu delu. Brezdvomno je Grosz najjačji predstavitelj nemške grafike in pozitiven rezultat ekspresionizma. Ehrlich in Felixmüller se pa ne moreta uveljaviti dovoljno poleg njega.

Anton Lajovic:

Vaclav Talich

Ko so naši časi zoreli in je postajal nemški pritisk v Avstriji vedno močnejši, tako da je narodova neveljola končno izbruhnila v septemborskih dogodkih l. 1908, smo Slovenci tudi na muzikalnem polju začutili potrebo postaviti se na lastne noge in se tako odtegniti bodisi v gledališko glasbenem življenju in v koncertnem življenju šikanam tedanjih nemških vojaških godb. V letu 1908, se je tedaj z veliko korajžjo in z malimi sredstvi ustanovila Slovenska Filharmonija. Ozirajoč se po vodju, ki naj bi tovo kulturno podjetje postavil na noge, je bilo gotovo v smislu vseh dotedanjih naših tradicij obrniti se za pomoč na Čehe. Po priporočilu skladateljev Suka in Novaka je ta čas k nam prišel Talich, še čisto mlad, komaj završivši mojstrsko šolo svetovno-znanega goslarja Ševčika in potem ko je kratko dobo podučeval na konservatoriju v Tiflisu. Z mladeniškim žarom se je Talich lotil dela in dasi je imel na razpolago le prav mal orkester, je s svojim prvim nastopom na gostilniškem vrtu liliare kar fascinal našo občinstvo in ga navezal nase. Od nastopa do nastopa se je širil krog njegovih privržencev. On pa je neumorno usovarjal svoj orkester, prinesel z njim kmalo krasne simfonične koncerte, ga vodil do zmage tudi v gledališču, kjer se ni bral nobene naloge. Opereta «Dolarska princesa» je iz njegovih finih izraznih rok prišla poplemenjena. Nepozabna ostane prekrasna Talichova izvedba Dvořakove «Rusalka», ki je s svojo zlasti v teh rokah tako očarujočo poezijo bila največji operni dogodek in največji gledališki uspeh tistih dni.

Toda klic usode je Talicha kmalu odtrgal od našega javnega življenja in ga gnal, da se v samotni poglubi v svojo umetnost in koncentrira svoje sile. Prišla so zani leta intenzivnega glasbenega študija v Milanu in v Lipskem. V tem času je naša slovenska zemlja na nežen način vrnila Talichu za vse razpisno bogate darove njegovega duha s tem da mu je podarila družico Slovenko. V omih važnih časih ko je Talich čutil potrebo iti v izolacijo sam vase in s študijem pomnožiti svoje sile je bila njegova družica zvesta podpornica vsaj treh voglov Talichovega doma in s svojim neutrudljivim delavnim optimizmom sograditeljica bodoče Talichove veličine.

Končavši svoje bivanje v pušavi je Talich nekaj let šef opere v Plznu, toda že ga zove Praga. Mehko, gorkoga čustva in razkošne fantazije polno muziko mojstra Suha, kateri muziki tako harmonično odzvanja Talichova duša kot malokateri drugi, to muziko hoče Praga slišati od Talicha. Talichova izvedba «Azraela» Sukove grandiozne pesnitve o Smrti privleče Talicha na Prago. Češka filharmonija je bila neposredno pred prevratom ob prihodu Talicha, v težkih krizah, baš se je bilo razpadla. Tedaj jo je prijel Talich v svoje sicer mehke toda energične roke, zavedajoče se jasno svojega cilja. Poleg svoje umetniške sile se je izkazal kot izvrsten organizator in se mu je v kratkem času posrečilo dobiti Češki filharmoniji solidno finančno bazo in počasi pa vsrajno peljati filharmonijo iz njene dotedanje kri-

V pariškem morju čistega formalizma, takozvane čiste umetnosti, je ta mala razstava ekspresionistične grafike in Groszove «Tendence umetnosti» zelo blagodejno vplivala.

Salon de l'Araignée.

Montmartrski risarji: Toulouse-Lautrec, Daumier, Steinlen, Forain in pred kratkim Willette so pomrli brez pravih tradicij vrednih dedičev, tako da se je za njimi začela grafika zanemarjati v prilog visoki umetnosti. Francoska mlajša generacija se še ne zaveda dovoljno, da je grafika najbolj popularno sredstvo sredstvo umetnosti. Kljub temu ni mogoče zanikati cele vrste jakih grafičnih potec, o čemer nas prepriča sedanja razstava društva grafikov, «L'Araignée». Francoski risarji Laborde, Dignimont, Massarcel, Gus-Boufa, Oberlé, Antral, Van Dougen, imajo bolj ilustrativno potezo. Polni so esprita in humorja. Grafične anekdote in novele Maupassanta, tradicije galantnih avantur. Skoro izključno zajemajo vsi sujet iz zakonitih ulic, iz predmestja, sledijo strasti do demimondke, prostitutke; pri tem ne zasledujejo nikake tendence, ne obtožujejo, ne moralizirajo, ampak samo reportirajo in včasih — zabavajo. Toda Ropsa ne doseže nihče.

Marie Laurencin ima vso dražest ženske nature, pesnik Jean Cocteau doseže isto rafiniranost sloga z grafično črto, kot z besedo. Brez dvoma je najsugestivnejši risar, v pravem pomenu besede, kozmopolitski Pascin. S krčevito nemirnostjo, a popolno sigurnostjo poteze razmetuje po papirju telesa, kar kose mesa, toda v ročeh še in tresoče se po neugni strasti. Erotika: nemirnost osamljenega telesa, toplina kontakta teles, bakhana, zdrav imperativni nagon. Izmed Rusov sta zastopana Chagall in Tereškovič, ki pa vplivata bolj z erotivnostjo barve; Marija Vasiljevna razstavlja svojevrstno skulpturo portretne študije iz raznega materiala, zelo duhovite, karikirane interpretacije. O nemških udeležencih Groszu, Ehrlichu, Felixmüllerju sem že govoril: razlika plemenskega značaja in nazora je tu še očitnejša.

Marko Čelebonovič.

Jugoslovanski slikar Čelebonovič razstavlja v mali montparnaski galeriji malo kolekcijo slik. Baš je slikar-samouk. Vzgojen je bil za drugi poklic. Čeprav doseže, tudi v intimnem formatu, v figurah gotovo monumentalnost, arhaižem, ponekod pa navost, mu vendar služi pri tem klasična naobrazbenost. Povsod se pa očituje v slikah izredna senzibilnost kolorita in na podlagi tega elementarnega sredstva lahko doseže mnogo. Da je sedaj v Parizu, se mu sicer pozna na vplivu, čemur se pa ni mogoče čuditi. Moči kaže dovolj, da lahko prevlada njegova osebnost. Čelebonovičev prvi nastop je zelo simpatičen in obeta zanimiv razvoj, kateremu bo treba slediti.

ze, Talichovo delo pa, dasi je svoj orkester v glasbenem pogledu vzgajal in pilil z največjo minucioznostjo in vstrajnostjo, nikakor ni ostalo omejeno samo na čisto glasbene kvalitete, temveč ni manjše važnosti ni Talich polagal na umetniško-moralno razvojno črto svojega orkestra.

Kmalu se je okoli njega strnil v tesno falango krog samih mladih navdušenih glasbenikov, kojih umetniško izvajanje je raslo od nastopa do nastopa pod smotno, neutrudljivo, vzpodbujajočo in razvemaajočo Talichovo taktirko. Rapido rastoči umetniški nivo in strmina konsolidacija Češke filharmonije je potegnila vso publiko za seboj in komaj preteče par sezon ko ima Talich s svojo filharmonijo zaznamovati nezasiščen uspeh namreč da je 20 vsakosezonskih njegovih rednih abonementških koncertov v naprej izaboniranih do zadnjega prostora največje praške dvorane v Reprezentančnem domu. Od tu neprestano raste ugled Talicha in njegove filharmonije. Vsa češka javnost čuti dolžnost zasigurati obstoj temu prvovrstnemu faktorju.

Doslej občudovana doma, pa doseže Češka filharmonija kot sad nepretrganega in vstrajnega glasbenega dela in hrepence po sovršitvi svojih kulturno-moralnih kvalit. svoj največji trijumf pred internacionalnim forum o priliki prvega internacionalnega festivala za moderno glasbo v Pragi. Z nečloveškim naporom in herojsko požrtvovalnostjo našaditruja ta orkester tekom enega samega tedna tri velike koncerte najmodernejših, najtežavnejših del pod popolnoma neznanimi dirigenti. Talich in njegov orkester si osvetlita tačas lice in se proslavita pred celim svetom. Od tačas zaslovi Češka filharmonija kot eden najboljših simfoničnih orkestrrov sveta. In že pozove tujina Talicha k sebi in ga grozi odtrgati od rodne matere domovine. Talich vs. kaj pomeni ta klic za sloves njegove domovine in se mu odzove. Poslej Talich nastopa v tujini kot apostol, oznanjujoč z ognjenim žarom blagovest glasbene kulture češke tujim zemljam. In one se udajajo blagovesti. Že prihodnje leto bo

Talich sedem mesecev kulturno misijoniral v zapadnih državah in na široko odpiral tuj, dosedaj češkemu duhu zaprta vrata. Ko se tedaj pred svojim odhodom na daljino pot oglasi pri nas da nam v svoji filharmoniji predstavi svoj čudoviti instrument vsebujoč brezkončno skalo barv, čustev in

občutij, ko nam z njim kot muzikalni Dostojevski na vizionaren način razkrije vse tajne duš skrite v umotvorih skladateljev, takrat bomo po pravici, s ponosom in ganotnem čutili, da je Talich del našega srca.

Pota ruskega teatra

(Stanislavski — Vahtangov — Mayerhold — Forregger — Eisenstein.)

Moderno evropsko gledališče je prejemalo že oddavna najvažnejše in najinteresnejše pobude iz peterburških in moskovskih teatrov. V umetnosti Stanislavskega ni dosegel samo rusi, oder, ampak tudi moderno gledališče sploh svojo največjo umetniško višino. Največja zaaluga, s katero je Stanislavski svojčas obogatil gledališče, je bila, da je osvobodil oder vseh preostankov pevdoklasičnega gledališča in poleg tega kot prvi vdihal gledališču duha organizacije. Pomen režiserja, po tem nekakega gotovega igralnega sistema, je v ospredju. Stanislavskega nova oderska reforma je bil — naturalizem. Ustvaril je na oderu resnično življenje. Pri njegovih študijah so obdelovali povprečno 2 do 3 leta eno igro v neprestanem, neumornem delu podnevi in ponoči, dokler niso končno ustvarili umetnino in jo dali javnosti. Njegovi učenci so se morali najstrožje šolati telesno in duševno, da so mogli igrati na oder ljudi in njihovo duševno življenje tako varljivo točno, da nismo občutili njihove igre kot ulogo, ampak kot resničen doživljanje.

Novega revolucioniranja ruskega odra sta se lotila skoro ob istem času, ahi po različnih potih in s popolnoma različnimi sredstvi dva najbolj talentirana učenca Stanislavskega: režiserja Mayerhold in Vahtangov, ki je umrl pred par leti. Okoli njih so se grupirali še drugi revolucionarji: prava oderska revolucija pa je delo Vahtangova in Mayerholda. Vahtangov, čigar celo je tudi Stanislavski visoko cenil, je ostal s svojimi novotarijami pravzaprav še čisto v strogem okviru umetniškega in odru primernege; politična in socialna revolucija na njegove ustvaritve ostala skoro brez vsakega vpliva. Ko se je Vahtangov pred štirimi leti osvobodil tradicij Stanislavskega, je bil še vodja nekaterih «studijev», ki so takrat delali še čisto v duhu Stanislavskega. Vahtangove umestno-revolucionarne usluge so v tem, da je osvobodil oder okostnega realizma in diktatorskega pojmovanja prepovedanega življenja in ga uvedel v svobodno ustvarjajočo igro. Ni mu bilo na tem, da bi obnavljal na oder življenje samo tako, kakor je, do najfinjših nian (kar ne pomenja v njegovi najvišji popolnosti nič drugega kot bloščilo in fizično fotografiranje), temveč je poskušal ustvariti življenje novo že iz umetniškega duha samega. Umetniško teorjenje, dejanje ustvarjanja, to naj je naloga režiserja. Njegov kitajski pravilniški svet v «Princesi Turandot», svet mrtvih v «Erichu XIV.», in ono čudovito v Maeterlinckovem «Ču-dežu sv. Antona», — ves ta oderski svet je bil ustvarjen iz polnega travičeljskega doživlja resničnega umetnika Vahtangov inscenacije so gotovo ene najpomembnejših oderskih ustvaritev vseh časov. Prenovitev Stanislavskega umetnosti, ki jo je izvedel Vahtangov kot režiser v pogledu oderske tehnike, je prevzel eden njegovih najljubših učencev, Čehov. Čehov (pisatelj vnuk) je prenovil obliko igranja. Čehovu je igra, vloga ravnotako umetniško, ustvarjajoči proces. Oblikuje se iz najglobljeje doživlja. Ogleda si svoje figure po pravi podobi in jih ustvari na oder. Kakor moramo šteti Vahtangova k največjim ruskim režiserjem, ravnotako je Čehov očitno največji igralski umetnik, kar jih Rusija danes premore. Spoštujemo ga bodisi «desna fronta», bodisi «centrum», bodisi najbolj levičarski in najrevolucionarnejši odri kot nado in največji ponos ruske oderske umetnosti.

Politična in socialna revolucija samoočelbi umetno ni ostala brez posledic za umetniški razvoj. Sedaj je nastala nova, izrecno revolucionarna umetniška smer, Zvala se je «leva fronta». Mayerhold ji je stal na čelu in dal ruski teaterski umetnosti nove direktive. To so: mašinska konstrukcija na mestu prejšnjih oderskih dekoracij in biomehanika kot premikalna umetnost. Bilo bi seveda napačno, če presojamo novo rusko umetnost izključno po revolucionarnem «levičarskem» odru. Mayerholdem, ker mu stoji trdno nasproti še vedno «desna fronta» v svojem polnem razvoju. Nasproti levičarskemu teatru, ki kaže tako vsebinsko kakor formalno revolucionaren značaj brez vsakih izročil, si privzema desno krilo ruskega gledališča (opera, balet, mali dram. gledališče, ljudska opera, novi teater in kom. gled. Kor) oder in igro v duhu stare tradicije. Izven teh izrecno ekstremnih odrov je treba omeniti še Tajrov-oder (v teatersko-političnem pogledu «centrum»), čigar privzoritve sicer kažejo revol. entourage, ki pa v resnici točno pazi na to, da ugaja buržujskemu okusu vsaj vsebinsko.

Nova umetniška sredstva levega teatra, «konstruktivistična» oderska dekoracija kakor tudi «biomehanika» igra, moremo razumeti samo iz revolucionarne atmosfere v Rusiji. Nova Mayerholdova igralna umetnost se kaže vsakemu staremu umetniškemu čutenju in okusu tako nenavadna, ki bi ga skoro imeli za gol bluf, če ne upoštevamo ruskega političnega in gospe. darskega razvoja, torej brez razumevanja ruske resničnosti. Umetniškega vtisa v starem smislu, t. j. estetskega zadoščenja, pri teh predstavah pri najbolj volji ne moremo dočeti. Vzrokovi, ki so «levičarsko umetnost» dvignili, pa ni treba iskati izključno v političnem razvoju, ampak imajo deloma tudi v teaterski umetnosti Stanislavskega svoje razglabne motive. Razmerje med dušo in telesom je bilo v psihološko prenapeti igri Stanislavskega na račun telesa porušeno, radi česar je zaostal izraz za zahtevami duševnega doživlja. Kot reakcijo proti prepsihologiziranemu svetu Stanislavskega je oznanil Mayerhold kot vodilo — kulturo telesa.

Najvažnejša naloga za igralca je bila odedaj, da ve svoje telo in gibanja popolnoma obvladati in pravilno uporabljati. Mayerholdov igralec je moral torej v prvi vrsti skrbeti za razvoj svojega telesa; moral je pravilno sedeti, pravilno teči, hoditi in se gibati. To je oderska reforma Mayerholdova: ekscentrično gibanje, gesta na zunaj! Notranje življenje je eksten-

zivirano in telo in gibanje postanejo najvažnejša instrumenta igralčeva. Ta kánon umetnosti ima že mnogo skupnega s tencencami, ki vladajo v Rusiji, in ki ravno tako proslavljajo «akcije» oni dinamični moment. Tako je postala umetnost tudi zagovornik revolucionarnih tendenc, ki hlepe po akciji!

Mayerhold je oznanil sedaj: gledališče nima nikakega samosvojega opravičila, da obstoja, gledališki igralec je, kakor je bil njegov položaj dosedaj: v meščanskem: družabnem redu, nekoristno bitje. Teater, ki napeljuje gledalca, da gre v se in rje po brezpomembni dušni kramarji, je pravzaprav brez vrednosti, tudi če povdarja dušo za najvišje odkritje samega sebe, kot Stanislavski; kajti teater, ki nima nikakih socialnih posledic, je nepotreben. Mayerhold je hotel vzgojiti v igraču socialno koristno in ne gledališču samem socialno popačeno bitje. Zato so igralca vzgojevali za instrument plakativiranja. Mayerhold je učil svoje učence biomehaniko, praktično kinematiko, torej visoko tehnologijo živice telesa. Igralci se učijo pri njem v toku, v plezanju, v svaženju čevljev in kako se pravilno vstopa v električno cestno železnico. Novi oder Mayerholdov dobi seveda vsled konstrukcij ravnotako popolnoma nenavadno lice Stare dekoracije so odpravljene, na prazen oder brez kulise, obdanem le od treh velikih, goših sten gledališke dvorane, stoji več metrov visoke mašinske konstrukcije iz lesa ali iz železa, mimo tega resnični topovi, cele vojne kuhinje, zrakoplovi in strojinje, atomobili in kolosa. Mayerhold meni, da potrebuje novi človek tudi na oder novega okolja, kakor se je njegov novi svet tudi v resničnem življenju izpremenil. Radi tega je pregel z odra kulise, ki so spominjale na staro igro in razstavile le tiste elemente, ki sestavljajo resnico današnjega človeka.

V slučajih, kjer predpisuje igra vendar stole, mize in podobno nemashinske nrevolucionarne potrebščine, tedaj spremene te v obliki in konstrukciji tako zelo, da niti najmanj ne odgovarjajo privlačnim predstavam okna, mize ali stola. Nekatere igre n. pr. Claudelovo traged. «Tiara st. letja» igrajo n. ngajnih polnah in na vis. čih, gor. in dolviskih stezah, ki podarjajo igralcu možnost, da nastopi v tej popolnoma goli scenariji kot vladajoča moč in da se tehta na različnih višinah v ravno vsju. Igralce ne vidimo samo v horizontalni, ampak tudi v vertikalni smeri na oder. Da dosega efekte, so na razpolago lift in vrstava lestev. Predmeti, ki ne spadajo neposredno k igri, ki pa so vendar potrebni k tekstu, so v prostoru gledalcev in se nahajajo potemtakem izven scenske konstrukcije. Tragedijo igrajo nad akustičnim podstavkom; v ta namen je predvidevan «ropotajoči orkester» najrazličnejšega tipičnega šuma in hrupa, ki je nastanjen pred odrom kot preje simfonični orkester. Prostor dirigenta zavzema režiser, ki vodi celo igro, dele ropota simfonični dirigira in istočasno pošilja s signalnim aparatom delavcem na liftih in tehnikom pri lučih mašinskegolegrafična povelja. Luči se ne nahajajo samo na oderu, ampak tudi pri gledalcih.

Ruska teaterska revolucija se pa celo s tem razdiralnim delom odra ni zadovoljila. Nasilna razkrojitev starega odra se nadaljuje in celo Forregerjeve delavnice in oder «Proletkult», ki so dospeli že do Musikhalla, cirkuske ekscentrike in klovnerije, ne pomenjajo še zadnje stopnje. Forreger, ki se čuti ravnotako kot instrument revolucionarne agitacije, je razkrojil novo gledališče v elemente Musikhalla in kabaretno parodije. Po njegovem mnenju potrebuje Rusija danes še bojni oder. Dežela je še v periodi boja in še nima kulturno tako stabiliziranih razmer, da bi moglo obstojati moderno gledališče, ki bi bilo popolnoma ločeno od starega. Zato strastno uporablja persiflažo, parodijo in ironijo, kar je bilo v Rusiji že preje zelo popularno. Če je Mayerhold ustvaril novo gledališče, je razkrojil Forreger gledališče popolnoma v kabaret, delal je torej manj propagandistično kakor mnogo bolj agitatorično. Mayerhold je zidal, Forreger je prišel zavestno z razdejantjem. Forregerjeve delavnice so vrh tega sestavnih del državljanskih tehniških podjetij, ki jih vodi Mayerhold. Forregerjeve najpriljubnejše stvari so razen političnih parodij in persiflaž tudi ropotajoči orkester, mašinski ples in mnogi triki zposoje. ni iz kina; ekscentrika torej nad vse! Toda celo ultraradikalnega Forregerja je v revolucionarnem uličevanju starega odra še prekosil Eisenstein, ustvaritelj odra «Proletkult», ki primša v teatru cirkuske elemente in trike. Na oder «Proletkult» je torej že izrazita skrobata roba, lestve, vrvi, trapezi, stegovalni drogovi, pomožna sredstva žonglerске umetnosti in višje ekvilibristike. Del njegovih igralcev je zaposlen pri najnevarnejših akrobatskih umetnostih, kakor saltomortale, napvična proizvajanja, tehnika, valvolikan, žongliranje na napeti vrvi v višini 20 in dolžini 50 metrov. Drugi del umetnikov, ki ostane v parterju, obstoja iz najraznovrstnejših klovnov in iz cele vojske rusko-prikrjojenih trapezisth Avgustov. Na zadnji steni vidimo med predstavo kinoprojektaje. Teater je tu razkrojen že docela v akrobatio in klovništvo. — Moramo se pripraviti na to, da nas čakaajo od strani ruskih revolucionarnih odrov nadaljnja in še čudovitejša presenečenja.

(R. F. Miller: Russland von heute.)

Platneni
čevlji
dinarjev
95.-

Samo pri „VOJKA“ Ljubljana

Jugoslovenci v Zedinjenih državah

Koliko je njih število

I.

Težko je ugotoviti točno število Jugoslovenov v Združenih državah Amerike. Federalne statistike vlade v Washingtonu, ki so izdelane na podlagi ljudskega štetja v letu 1920, izkazuje, da je vseh Jugoslovenov v Ameriki 408.973. Druga poluradna štetja pa pravijo, da je naših priselencev veliko več. Tako trde nekatere organizacije za statistiko, da nas je okoli milijona, dočim ravno statistika zveze vlade ostaja pri svojih uradnih podatkih. Nekatera poročila, ki so pa bržkone pretirana, celo navajajo, da je vseh Jugoslovenov, to je: Slovencev, Hrvatov in Srbov v Združenih državah do poldruhi milijon duš. Vsekakor se pa na to ne moremo opirati, kajti merodajno je končno še uradno število, dognano po ljudskem štetju.

Kakor pa naglašajo uradi, da so točne le tiste številke, katere dobe iz popisov, je vendar nedvomno, da so baš za Jugoslovence te številke zelo krivične. Odgovarjajo na seveda podatkom prebivalstvu samega. Krivi smo torej jugoslovenski priselenci sami, če je za beleženo število v primeru z resničnim stanjem priselencev iz Jugoslavije premajhno. Skoro sigurno lahko pričakujemo, da bo izšlo prihodnje ljudsko štetje z veliko večjim številom Jugoslovenov v Ameriki, kajti zadnja leta je opažati splošen prepored med Slovenci, Hrvatini in Srbi. Nič več ni tiste absurde zagrizenosti, kakor je bila, ko so se naši ljudje vpisovali za Kranjce, Dalmatince, Slavonce, Stajerce in tako dalje in so bili vsi Avstrijci, temveč prišla je tudi v Ameriko nekaka zavest, da se Slovenci izdajajo za Slovence, Hrvate, Dalmatince, Bošnjake in Slavonce pa za Hrvate. V veliki meri pa tudi te meje ne delajo več, temveč se enostavno izdajajo za Jugoslovence. Tako je na pr. po okrajnih uradih, kjer so vpisani priselenci, ki prosijo za ameriško državljanstvo, običajno vpisano toliko in toliko število priselencev jugoslovanske narodnosti.

Ljudske štetje Združenih držav je bilo v letu 1920 zelo nepopolno tudi za druge narodnosti. To je zapisano tudi v predgovoru uradnega bulletina po štetju, ki navaja, da je bilo radi velikih sprememb evropskega zemljevida nemogoče točno klasificirati razne narodnosti. Iz tega je torej jasno, da so te pomanjkljivosti tudi nam v prid.

Pri popisu prebivalstva Združenih držav vidimo, da je bilo leta 1920 v Združenih državah v Sloveniji rojenih 102.744, Hrvatov 83.063, Srbov 36.471, Dalmatincev 2.112, Črnogorcev pa 4.198. To so naselenci, ki so navedli kot svoj materinski jezik dialekt te ali one jugoslovanske pokrajine. Po takem računu bi torej bilo Slovencev 102.744, Hrvatov 85.175 in Srbov 40.669, namreč tistih, ki so bili rojeni izven Združenih držav.

Vsekakor nam te številke, kakor so uradne, ne morejo služiti. Že naslednjega leta izišli almanah, ki ga je izdal »Chicago Daily News«, prikazuje večje število Slovencev in Hrvatov, namreč Slovencev, ki so bili rojeni izven Združenih držav, 183 tisoč in Hrvatov nad 93 tiso. V splošnem pa prevladuje mnenje, da je v Zedinjenih državah Hrvatov več kakor Slovencev. Torej bodo navedene številke nepravilne tudi radi Hrvatov. Če sodimo, da so te številke premajhne, je torej treba ugotoviti, kakše bi morale biti po našem mišljenju ter po drugih štetjih.

V prvi vrsti moramo upoštevati, da šteje ameriška vladna statistika Jugoslovence na zelo čuden način. Ima namreč celo vrsto rubrik in v te rubrike vpisuje vsako znano ime posebej, namreč Bulgare, Srbe, Črnogorce, Hrvate in Slovence, potem pa ponekod tudi Dalmatince, Bosance in Hercegovce in celo Kranjce in Stajerce. Čuden je ta način klasificiranja, a ker nimamo drugih virov, na katere bi se lahko nanašali, se moramo zadovoljiti s takimi.

Druga težava in pomanjkljivosti v štetju naših ljudi je krivo dejstvo, da je ameriška vlada uvedla prvo ljudsko štetje po plemenskih skupinah šele leta 1898. Doslej še ni bil, vira, ki bi nas

seznanjal z dejstvom, koliko naših ljudi je prišlo v Ameriko prej. Znano je pa, da so se Slovenci že pred tem časom selili v precejšnji številu v Ameriko. Še večje pa je bilo število emigrantov med Dalmatinci in Istrijani. Druga težava je ta, da šele od leta 1908 štejejo v Ameriki priselence točno po plemenih. Edina pot za doznanje točnega števila priselencev bi torej mogoče bila, da vzamemo za podlago ljudsko štetje iz leta 1910 in na podlagi tega štetja s številom priselencev ter vrnivših se rojakov v domovino izračunamo, povprečno število. Toda niti ta baza ni bila prava, kajti znana reč je, da je bilo že leta 1910 vpisano veliko večje število slovenskih priselencev v primeru s hrvaškimi (namreč 123.000 Slovencev in 74.000 Hrvatov).

Če gledamo ljudsko štetje iz l. 1900, naletimo na težkoče, ker je tedanje ljudsko štetje vpisovalo imenoma po državah. Na podlagi tedanje statistike je vlada Združenih držav sama že poskušala računati, koliko število priselencev iz Jugoslavije je bilo tedaj v Ameriki. Za nameravane priselenceške zakone je namreč rabila 2% priselencev iz Jugoslavije v letu 1900. Če vzamemo ta dva procenta (1576) za bazo, torej pomnožimo s 50, najdemo, da se je po vladnih ugotovitvah nahajalo takrat v Ameriki 78.750 Jugoslovenov. Ako pa vzamemo za podlago računania statistiko iz l. 1900, naletimo tudi na to težkočo, da do l. 1907 nimamo nikake statistike o priseljenih rojakih, ker niso bili vpisani po plemenih, temveč še vedno po državah. V vojnem času je bilo seljenje prav neznatno, obratno pa vidimo, da je znašalo priseljenje Jugoslovenov prva leta po vojni samo 39,5 proti 60,5. Med leti 1908 in 1914 beleži priseljenje 68,5 (iz Jugoslavije), domov pa jih je odšlo 31,7. Do l. 1908 je prišlo 75 priselencev na vsakih 25 povrnivših se, torej je bilo število priselencev od l. 1900 do l. 1907 večje kot v kateremkoli drugem razdobju. Ta leta so bila začetek večjega vala naseljevanja Jugoslovenov v Združene države.

Ustavimo se torej pri letu 1900, ki naj nam služi kot podlaga za štetje. Ko izračunamo procent dospelih in odšlih rojakov iz Združenih držav in vzamemo v ozir še odstotek umrlih, imamo približno število naših prebivalcev v vsakem letu. Na tej podlagi je izdelana pred kratkim izdana statistika, ki jo je napravil vodja Jugoslovanskega oddelka Tujejezičnega informacijskega biroja v New Yorku, Ivan Mladinec.

Na podlagi te statistike je bilo konec l. 1900 v Ameriki 78.750 Jugoslovenov. Dve leti je število raslo za približno 20.000, leta 1902 pa je doseglo 117.000. Od tedaj se je skozi štiri leta število povečalo vsako leto za 20.000, od leta 1905 do 1906 je poskočilo za 40.000, l. 1907 na še bolj. Leta 1910 že na podlagi takega štetja najdemo 341 tisoč in leta 1914 422.597. V vojni dobi je število priselencev padalo razen leta 1921 vsako leto za nekaj tisoč tako, da naštejemo l. 1925, v Ameriki le še 357.940 priselencev.

Umrljivost

V prejšnjem odstavku je bilo omenjeno, da znaša umrljivost na 10 na 1000. Tako izračunane nikakor ni znanstveno, zato morda marsikdo sumi v točnost števk. Najbolje pa je vzeti za podlago tabele, ki jih imajo ameriške zavarovalne družbe o umrljivosti zlasti o umrljivosti na industrijah. Na prvi tabeli o umrljivosti so pri zavarovalnih družbah navedene osebe, ki opravljajo najlažje in najmanj opasno delo. Ta tabela nikakor ni merodajna za našo ljud, ki v veliki meri delajo na industrijah s težimi in posanejšimi opravili.

Vladna statistika iz l. 1900 pravi, da je umrlo v Ameriki od vsakih 1000 prebivalcev 17,6 in da je od tega leta dalje umrljivost stalno padala tako, da je znašala leta 1921 le še 11,6 na tisoč. V tem številu pa so računani tudi otroci in stari ljudje katerih umrljivost je veliko večja kakor ljudi srednje starosti.

Naši priselenci so bil večinoma moški in zreli ljudje v starosti od 20 do 40 let. Otrok in žensk je bilo veliko manj, a znano je, da je pri teh umrljivosti dosti večja v srednjih letih. Znamenito je

vzeti v poštev tudi umrljivost po naših podpornih organizacijah, ki so nam najbližje. Normalna umrljivost med člani vseh podpornih organizacij v Združenih državah znaša osem na tisoč članov. »Hrvatska narodna zajednica« (največja hrvaška podporna organizacija) je imela umrljivosti 8 od 1000, dočim je Hrvatska zajednica Illinois imela 9 od 1000. V Slovenski narodni podporni jednoti je umrljivost med leti 1921 do 1925 bila nekoliko manjša, namreč samo 7 od 1000 članov. Pri tem moramo upoštevati, da je v naših organizacijah prilično malo število žensk in tudi da podporna društva ne sprejemajo oseb, ki niso zdrave. Zanesljivo merilo o umrljivosti med neorganiziranim našim svetom pa je težko ugotoviti. Na podlagi ročil se da je ugotoviti, da naše organizacije odbijejo po 40 do 50 prosilcev od 1000. Po vseh teh ugotovitvah, zlasti pa pri upoštevanju, da so naši priselenci bili večinoma mladi in zdravi (saj bolnih in slabotnih v Združene države sploh ne puste) lahko trdimo, da je umrljivost vsaj do sedaj znašala povprečno 10 od 1000. Poleg tega moramo tudi upoštevati, da je veliko naših starih in bolehnih ljudi odšlo nazaj v domovino. To nam utruja mnenje, da je vso dobo do zaprtega priseljevanja ostala povprečna starost naših priselencev še vedno okoli 30 let.

Ker med vojni naši ljudje niso prihajali na novo, ali v manjši meri pa so odhajali, je razumljivo, zakaj je skupno število priselencev padalo. Od začetka vojne naprej je tudi vračunana umrljivost po 12 od 1000, kakor je bila tedaj umrljivost pri zavarovalnih družbah. Tako je izračunano, da je od leta 1900 do 1925 med priselenci umrlo 103 tisoč 421 naših ljudi.

Jugoslovenci brez Bolgarov

K jugoslovenskim priselencem dostikrat računajo tudi Bolgare. Da doznamo število Srbov, Hrvatov in Slovencev, moramo odbiti še Bolgare od skupnega števila. Federalno štetje leta 1920 navaja, da je v Združenih državah 12 tisoč 800 Bolgarov, rojenih v tujini. Rečimo, da 20% Bolgarov ni bilo v tej statistiki, dobimo 15.000, kar najbrže precej odgovarja dejstvu.

Po tem računanju je torej bilo v Združenih državah Srbov, Hrvatov in Slovencev l. 1925 320.000. Ti so bili zakonito pripuščeni v Ameriko in so se rodili v današnji Jugoslaviji. Pri tem je treba upoštevati, da Združene države štejejo kakih milijon ljudi, ki niso bili zakonito pripuščeni in se tudi niso vsteli pri statistiki o priseljenih. Precej konservativno je domnevanje, da je v Združenih državah najmanj 20.000 Jugoslovenov, ki so prišli brez pravih potnih listov. Če prštejemo še te, dobimo število 340.000, kar nam da z vsemi mogočimi popustki število v domovini rojenih Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Jugoslovenci sami, namreč Slovenci, Hrvati in Srbi pa stoje v sorazmerju približno tako: en Srb pride na dva in pol Slovence in tri in pol Hrvate. Tako se splošno smatra, a baš ta oznaka postavlja na glavo vse vladne cenzuse, ki vedno kažejo večje število Slovencev kakor Srbov in Hrvatov skupaj.

Gotova reč pa je, da celo Slovencev ni vključenih toliko, kot jih živi resnično v Ameriki. (Pravilno bi mogle te številke ugotoviti samo oblast z ljudskim štetjem v domovini.) Če je zadnje smatranje o večjem številu Hrvatov resnično, namreč da jih je več kot Slovencev, je na število od njih še toliko pomanjkljivejše.

Druga generacija ameriških Jugoslovanov

II.

Pri ljudskem štetju imajo Združene države značko »Foreign White Stock«, v katerem so vključeni vsi priselenci in njih tu rojeni otroci. Tu je torej vključen jugoslovenski naraščaj v Združenih državah.

Znana reč je da veliko tu rojenih Jugoslovenov ni veliko, ki bi govorili slovenščino ali srbohrvaščino. Večinoma sicer še sliši materin jezik doma, toda njih šola je angleška in nikjer drugje ne slišijo materinščine kot do-

ma. To je vzrok, da se sami, ko odrasčajo, najraje ne izdajajo za Jugoslovence. Najnovejše gibanje sicer pridobiva več mladih Jugoslovenov na stran naše grupe v Ameriki, da se tudi izdajajo za to, kar so dejansko. Iz številke, ki prikazuje vse tujezem-

ske prebivalstvo je umljivo, da je vladno štetje našelo 56.743 vseh Srbov v Združenih državah, vseh Slovencev nad 208.000 in vseh Hrvatov nad 143 tisoč. Tabela, ki prikazuje, koliko je vseh Jugoslovenov v Združenih državah, bo taka:

Skupina	Tujezemsko prebvalstvo	Odstotek	Rojeni v tujini	Odstotek	Rojeni v Ameriki	Odstotek
Jugoslovenci	615.039	100%	347.857	100%	267.182	100%
Slovenci	252.202	41	124.235	36	127.967	48
Hrvati	293.500	47,73	173.928	50	119.572	44,75
Srbi	69.337	11,27	49.694	14	19.643	7,35

Pomniti pa je treba, da je ta statistika napravljena na podlagi vladnega ljudskega štetja. To štetje pa je po splošnem mnenju vsaj za našo narod-

nost zelo pomanjkljivo. Opis o naseljenosti Jugoslovenov v raznih ameriških državah sledi o priliki.

Aleksander Toman:

O početku ameriških slovenskih organizacij

V »Jutru« z dne 3. aprila (velikonočna številka je izšel članek, ki obravnava stanje slovenskih organizacij v ameriških Združenih državah. Čutim se primorane napisati k temu članku nekoliko pojasnil.

Takoj v začetku članka se bere sledeče: »V primeru s številom prebivalstva niso priselenci nobenega drugega naroda v Ameriki tako močno organizirani, kakor baš Slovenci. Naprednejše slovenske podporne organizacije v resnici služijo drugim narodnostim za vzgled pri organiziranju; mnogi se čudijo, kako se je mogla baš slovenska narodna podporna enota po kratkem času svojega obstanka tako močno razrastiti in razširiti svoje delo... To je vsekakor čuden pojav, če upoštevamo, da so slovenski priselenci po večini kmetijskega rodu ter imajo le pičlo šolsko vzgojo. Vendar je pojav umljiv. Slovenski delavec in kmet, ki sta se priselila v Ameriko, sta našla tu priliko svobodnega mišljenja... Med priselenci je bilo tu in tam najti tudi delomrznike, ki jim je smrdelo težko delo po industrijah. Do začetnega organiziranja so baš ti najbolj pripomogli in agitirali. Pozneje pa so organizacijski ideji mnogo škodovali, ker so pogosto nevedne rojake vleki za nos in jim odnesli blaginje podpornih društev. Nekaka mržnja se je porajala med rojaki in dolgo niso bili dovzetni za nobeno organizacijo več. Le »Kranjsko slovensko katoliško jednoto«, ki jo ima sedaj izključno duhovščina pod kontrolo, so mogli obdržati...»

Tako uvaja članek iz Amerike svoj spis v velikonocnem »Jutru«.

Res, bil bi velikanski čudež, edini od začetka sveta, če bi »slovenski priselenci, po večini kmetijskega rodu, s pičlo šolsko vzgojo« ustvarili sploh kako organizacijo slovenskega značaja v Ameriki, kaj šele napredno, brez kontrole duhovščine!

Da se je to moglo zgoditi, so se morali med slovenskimi priselenci najti delomrzniki, ki jim je smrdelo težko delo po industrijah. S ponosom tu ugotavljam, da sem bil jaz prvi, najbolj vztrajen in najbolj agilen med temi delomrzniki.

To je bilo pred več kot 40. leti, ko članek omenjenega spisa najbrže še ni bil na svetu. Črpal je svoje znanje o zadevi, ki o nji piše, iz ustnih poročil in ta so vedno nezanesljiva ter pomanjkljiva. Amerikanci imajo prepovor: »Little learning is danzerous« — »skromno znanje je nevarno« — posebno, če se to znanje po časnih razširja, kar bi moglo osebam in dejanjem, o katerih se piše, škodovati ter jim jemati ime in ugled. Poleg tega bi to bilo v tem slučaju tudi potvarjanje zgodovine naših rojakov v tujini.

Vse to me je navedlo, da reagiram na omenjeni članek, da dobi resnica ono mesto, ki odgovarja faktičnim razmeram.

Da se ognjem daljnim neprimlikam, ki so mi pretile v Avstriji vsled moje udeležbe v bosanskem ustanku pod vodvod Petrom Mrkonjičem, sem šel v Ameriko.

Vedel sem pač, da mi bo tam šlo trdo, ker brez znanja angleškega jezika mi moje višje šolanje in znanje ne bo nič pomagalo. Od rane mladosti sem

gojil risanje in amatersko slikanje ter sem dosegel v teh strokah nekako spretnost. In res se mi je v prvih časih mojega bivanja v Ameriki posrečilo sementertji dobiti kako delo pri obrtno-dekoracijskih delih. Vsak človek lahko slutiti, da je moj zaslužek pri tem delu mogel biti le malenkosten in odvisen le od slučajev. Da, tudi trdo, težko delo sem poskušal, da si izboljšam položaj. Pa ni šlo. Moje neutrujeno telo je omagalo pod pezo fizičnega napora in kdor ni izkusil tega sam, si ne more predstavljati telesne in duševne agonije inteligenta, ki mu je nemila usoda prisodila to preizkušnjo...

To kaže, da je v naši vzgoji nekaj pomanjklivega, ker bi noben človek ne smel trditi, da mu je težko telesno delo duševna in fizična muka. Kako bi se mogla sposobnost opravljanja težkega telesnega dela združiti z višjim razvojem duševnih človeških sil, to vprašanje bo pa morala rešiti vzgoja bodočih generacij. Šele potem bo socialno vprašanje korenito odpravljeno.

Svetopisemsko božjo (?) kletev: »V potu obraza boš jedel svoj kruh«, ki nikoli ni prišla za vse v veljavo, bo napreden razvoj človeštva izpremenil v pravilo: »Blagoslov dela naj v pravični meri uživa vsak zemljan«.

V teku čas sem izvedel, da izhaja v Toweru, Minnesota, slovenski list »Amerikanski Slovenec«. Tako sem začel pisati zanj, kar zame ni bilo nič novega, ker sem pisal že v domovini večkrat za »Novice« in za »Slovenski Narod«. Malo pozneje sem izvedel, da izhaja v Ameriki še drug slovenski list »Glas naroda«. Iz teh dveh listov sem povzel, kako se godi našim rojakom v Združenih državah, kako so pri tiskarjih in brezposelnosti stradali, kako so pri poudnih slučajih boleznih ali smrti morali rojaki za trpeče med seboj nabirati denar, da se jih reši pogina ali pozabljenega groba.

Kaj je torej bilo bolj naravno kakor to, da se začne gibanje za osnovevanje slovenskih organizacij z namenom medsebojne pomoči? In začel sem v tem smislu pisati v slovenske liste. Spominjam sem rojake, da se naj zavedajo svoje slovenske krvi, ker je le v slogi in v skupnem udejstvovanju ona moč in sila, ki jim more olajšati položaj v tujini. Kdor pregleduje slovenske ameriške liste iz teh let (1885, do 1905, in dalje), bo našel skoro v vsaki številki moje tozadevne članke. Takrat se je naše »malo šolano, kmečko ljudstvo« smatralo za Avstrijca in za nič drugega. Duh narodne zavednosti se mu je moral šele vcepjati. Pri ljudskem štetju so se zglaševali kot »Austrians« in še danes, po sedemletnem našem narodnem ujedinenju se v Ameriki tisoč naših rojakov Jugoslovenov deklarira za Avstrijce.

Tako je prišlo, da se je ustanovila »Kranjska slovenska katoliška jednota«. To udruženje je bilo osnovano na strogo katoliški podlagi. Ko se je naše ljudstvo v Ameriki uživilo v ondodne svobodne razmere ter je postajalo bolj in bolj duševno samostojno, se je pa začela pojavljati želja po udruženju, ki bi naglašalo v prvi vrsti slovensko narodno zavest ter duh naprednega kulturnega razvoja.

In reči moram, da sem tudi v tem

Slepa deklica

Varnostne svetilke na cestnem križišču so zagorele rdeče. Ustavljeni avtomobili in tramvaj so zadržali na južni in severni cesti in se pognali, avti namenjeni na jug in vzhod pa so se ustavljali ob križišču, da puste promet s severa na jug in obratno, dokler se ne spremeni barva v lampijonu. Celo minuto so drdrala vozila v severni in južni smeri, dokler ni na lampijonu zasvetila bela luč.

Od zapadne in vzhodne strani so se s trotoarjev vsule čez cesto množice domov hitečih delavcev in delavk, ki so takorekó bežali preko ceste. Dasi je luč lampijona naznanjala odprt promet samo za pešce, so se ozirali na vse strani, če odkod ne pridrvi vrtoglavi šofer. Morda je njih opreznost povečala tudi plava tablica z višinskim napisom na svetilskem stebri, ki v nesmiselnih črkah pove, da je bil nekdo ubit na tem vogalu. »One was killed here« je najboljše svarilo pešcem, da so oprezni pri prekoračenju ceste.

Svetilke so se zasvetile zeleno. Odprli se je promet v vzhodni in zapadni smeri. Kot bi trenil, je bila tam cesta prazna, zadnji pešci so kar odskočili s ceste. Vozila so zopet pognala, s sever-

ne in južne strani pa so se ustavljala. Bila je ura največjega prometa. S tramvaja so se na vogalu vspiral delavci in hiteli domov, nekateri tudi v trgovine, da si nakupijo potrebščine za dom, v trafike po tobak in redki tudi v še preostali salon na vogalu, da si utešijo žejo s skvarjenim pivom, kakoršno je še dovoljeno v prohibiciji.

Na vogalu sem čakal prijatelja. Stopiti je bilo treba čisto k steni in narediti prosor hitečim meščanom, resnim, neprijaznim in zaposlenim. Odurna okolica je nekoliko izgubljala mrko lice, ko so številni svetlopsi na trgovski cesti pregnali mrak in so zakajena poslopja z natlačeni izložbenimi okni dobila čuden blesk.

Po šesti uri je ulica postala praznejša in ropot milejši. S prvega nadstropja hiše na vogalu, kjer so v oknih lončki s pelargonijami, kakotom in nagelji, so se na cesto ukradli akordi pianina. Sprva jih je še oglušilo avtomobilsko brnenje in utihnilo so ob ropotu tramvaja, toda jačali so se čedalje bolj in pridružil se je še mehki in visoki ženski spev Gounodove »Ave Marije«.

Hiteči meščan se je ustavil, prisluhnil in postal. Z nasladi je sledil znanemu glasu nepoznane pevke, najbrž deklice, ki se niti na oknih s cvetjem ni

koli ne pokaže, temveč vedno samo milo in otožno poje. Nien tresočji glas zveni kakor božanec, kakor instinktiven glas slavčka, zaprtega v večno temo. Pevka konča svojo pesem, prsti ji še skačejo po tipkah, neumorno zapoje drugo in tretjo pesem, kot bi iskala utehe v nji. Loteva se težkih skladb in jih zmaguje, saj so lahke za grlo, ki je rojeno za pesem.

Ljudje postajajo ob vogalu, se ustavljajo in slušajo. Prežene jih od tam šele ropot tramvaja, ki popolnoma oglušiti mili glas.

S prijateljem sva stopila v trgovino Janeza Kranjca. Že ime pove, da je trgovec Slovenec. Poleg tega je treba še naprej povedati, da je Janez Kranjec predvsem trgovec, potem praktičen katoličan, ki podpira slovensko faro materialno in gmotno, nazadnje pa še Slovenec. To se namreč razume tako, da je Janezu Kranjcu najbolj ljubo tisti, ki prinese v njegovo trgovino dolar, potem tisti, ki hodi v cerkev, nazadnje pa Slovenec. Vse to je pa vsekakor v zelo tesni zvezi. Janez Kranjec je kot trgovec dober katoličan, ker vsi katoličani slovenske fare hodijo k njemu v trgovino in deloma tudi drugi Slovenci. Kot take ima Janez Kranjec

vse rad in zato tudi vsakega dobrodušno in z veseljem smehljajem sprejme, ki pride v njegovo trgovino.

Pozdravil je tudi naju. Poznal naju ni, pa ko sva vprašala po ajdovi moki, katero kupujejo samo Slovenci, je vedel, da sva Slovenca. Veselo je pozdravil:

»Halo, rojaka! Seveda ajdove, ravno svežo sem dobil!« Hitel nama je postreči in vlnudno naju je spomnil na vse, kar bi še rada, pri čemer naju je zagotovil, da vedno gleda, če le more rojakom najboljše postreči.

»Naj kupiva tu ali tam, povsod bova enako plačala,« sva mislila s prijateljem pa sva res nakupila cel zaboj potrebščin, Janezu Kranjcu pa sva dala s čekom naslov, kam naj blago dostavi. Janez Kranjec je bil izredno vesel, da ima čast seznaniti se z nama. Tako, nama je dejal in nama še pomignil, naj stopiva iz trgovine v sobo. Svoji ženi Katarini je v kuhinji naročil, naj prinese četrta kalifornijana, sinu pa ukazal, naj stopi v trgovino.

Vljudno naju je povabil, naj sedeva. Natočil je prirejenega vina in kramljal kar naprej. Najbolj ga je zanimalo, da mu poveva, odkod sva in odkaj sva v mestu, ker naju ni nikoli med Slovence, ki imajo v tej okolici svojo fa-

ro. Govoril je o slovenski cerkvi, o župniku in faranih, o tem, kako dobri katoličani so in kako veliko trošijo za cerkev. Nekako s ponosom se je pohvalil, da je tudi sam veren človek in pokazal nama je spravljeno glasilo slovenske fare, v katerem je bilo debelo tiskano njegovo ime z napisom: »Največji dobrotnik našega farnega »patrona«. Tam so res stala priznanja o velikih vsotah, ki jih je trgovec Janez Kranjec dal za faro, ter podrobnejši opis darovanih predmetov, zlasti pa par debelih sveč, ki gorita vsak mesec enkrat pri glavnem oltarju slovenske farne cerkve.

Veseli je sijalo z obraza Janeza Kranjca. »Pa res veliko žrtvujete za svojo cerkev, mr. Kranjec!«

»Oh, to ni še nič. Rad bom dal veliko več, če bo le pomagalo, kakor mi pravi častiti gospod.«

Z gornjega nadstropja se je začela ista mila pesem, radi katere so se ustavljali meščani na hodniku. Obmolnil je trgovec Janez Kranjec in s prijateljem sama sva molčala ter poslušala ljubko pesem.

»Kdo ima tako mil glas?« je vprašal prijatelj.

»Moja hči. Cerkevna pevka je. Vidi-te, radi nje toliko žrtvujem v dober na-

oziru jaz tekorekoč začel orati ledino v Ameriki. Kdor pregleda »Glas naroda« tedanjih časov, bo našel dolgo serijo podlistkov, naslovljenih »Razmotrivanja pod črto«, spisal Free Lance. Ti so sli iz mojega peresa. Predstavil sem tudi »Ustavo Združenih držav«, ki je bila dotiskana v Toweru.

Tako je nastala »Slovenska narodna jednota«, k šteje danes okoli 57.000 članov. V vseh slovenskih jednotah v Ameriki pa je združenih okoli 90.000 članov.

Članek iz Amerike piše, da so ravno ti delomržezi največ (jaz pa pravim: vse) pripomogli k tako sijajnemu razvoju slovenskih organizacij v Ameriki, da so pa kasneje odnesli podporne blagajne ter rojake za nos vlekli, to je treba popraviti. Noben inteligent ni zakrivil česa takega! To sramoto so prizadejale osebe, ki so bile po poklicu in vzgoji fizični delavci! Le-ti so s sleparjenjem, s triki, s pomočjo advokata zpraznili blagajno podporne jednote in to v znesku okoli 70.000 dolarjev.

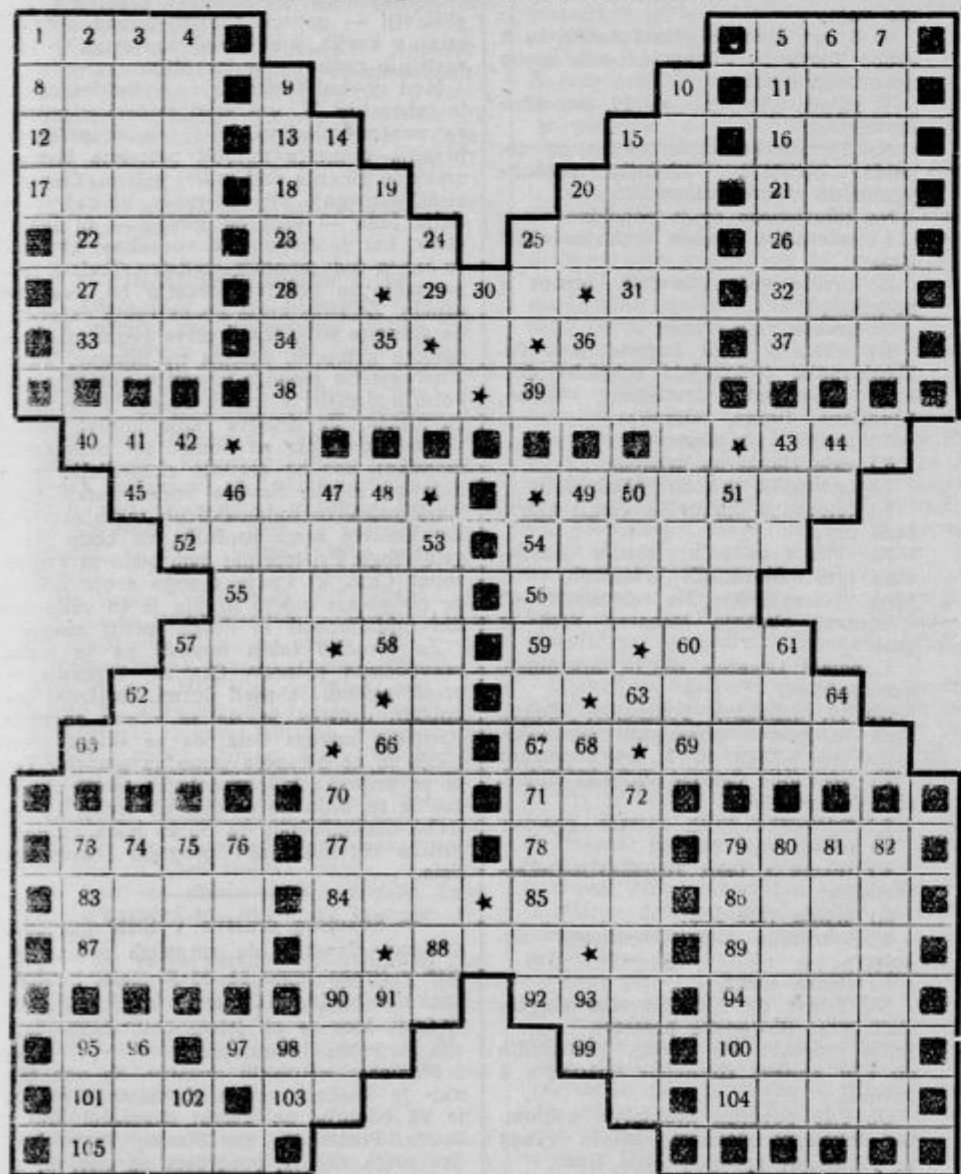
Ako je bil pri upravi te jednote kak inteligent, je upravljal službo urednika

društvenega organa, v denarnico pa so imele pravico segati le žuljave roke...

Da pa odvrnem vsako sumničje, naj spomnim, da jaz nisem bil niti član kake slovs. jednote v Ameriki. V prvo, ki se je ustanovila, nisem hotel stopiti zato, da mi ni bilo treba igrati vloge hinavca, ko je pa druga nastala, sem prekoračil že starost, ki mi je dovoljevala vstop vanjo.

S temi vrstami hočem pripomoči k jasnosti članka v velikonočnem »Jutru«, ki govori o početku in o razvoju slovenskih ameriških organizacij. Res je, intelekt vodi svet, daje mu smer, ter ga vodi višje in višje, in čim bolj ta intelekt prodira v dušo naroda, tembolj se bo dvignil njegov duševni in gnetni položaj. V zgodovini Slovencev smo imeli veliko število rodoljubnih, požrtvovalnih, nesebičnih značajev, in smelo trdim, da se imamo samo tem zahvaliti, da zavzemamo med narodi tako visoko stopnjo kulture, kakor jo imajo veliki zapadni narodi. Ako bi bilo tiho, rodoljubno delo teh mož odvisno od plače, bi bil naš narod danes na stopnji Zulu-kafrov ali Hotentotov.

Križanka

Prinašamo danes zopet izvirno križanko, ki jo radi pestre sestave priporočamo v domačo zabavo starim in mladim. Pripominjamo, da to pot imen rešilcev ne bomo objavljali, pač pa povdarjamo, da bomo podrobno reševanje začeli priobčevati v nekaj dneh.

Besede pomenijo:

1. Riba.
2. Filmski igralec iz »Desetih zapovedi«.
3. Del sveta.
4. Svetopisemski modrijan.
5. Trgovčev zaslužek.
6. so gorski čevlji.
7. Kraj nesrečnega imena za laško ar-mado.
8. Evropski vladar.
9. Dinastični priimek.
10. Agenorjeva hči ali del sveta.
11. Igralna karta.
12. Izraz iz bontona.
13. Veznik.
14. Kazalni zaimek.
15. Oblika osebnega zaimka.
16. Pomožni glagol.
17. Osebnostni zaimek.
18. Vprašalnica.
19. Ako (po Prešernu).

20. Matematični izraz.
21. Krajevni adverb.
22. Duševno delo.
23. Mesto v Rusiji.
24. Tuj izraz za »nov«.
25. Teža.
26. Del žitnega klasa.
27. Mesto v Nemčiji.
28. Navada.
29. Zabavna politična osebnost.
30. Jugoslovanski ministrski pridevek iz zadnje krize.
31. Strast.
32. Sportni izraz.
33. Črka.
34. Oblika osebnega zaimka.
35. Moško krstno ime.
36. Rimski pesnik.
37. Drugi jugoslovanski ministrski pridevek iz zadnje krize.
38. Simbol zmage.
39. Naselbina.
40. Narodna drama.
41. Število.
42. Krajevni prislov.
43. Moderno reklamno in posredovalno sredstvo.
44. Nepošten človek.
45. V svetovni vojni osvobodjena dežela.
46. Mesto na Hrvaškem.
47. Zivalski glas.

men pri cerkvi in gospod župnik mi pravi, da bo gotovo ozdravila, če je taka božja volja.

»Kaj je hči bolna?«
»Ne hujše je! Slep je! Počakajta, da jo prineli dol, gotovo bo vesela, če se malo porazgovorita z njo. Ostanita torej še nekaj časa. Jaz grem po njo.«
Pripeljal jo je res po stopnicah in jo vodil knama v sprejemno sobo. Povedal ji je, da jo pota najini imeni, njo pa je predstavil za Jerico.

Visokozrastlo, dvajsetletno vitko dekle, belih, toda zdravih lic in zametastih plavih las je saalo pred nama. Njene trepalnice niso ganile, zenic v očeh pa sploh ni bilo. Samo topa, grozna belina je zrla naravnost proti nama. Lahen nasmešek je zaigral dekletu na licu. »Kaj je oče končal s predstavljanim? Dekle se je poklonilo in nalahko in nežno sprevzgovorila: »Veseli me, da sem vas spoznala!«

Oče je ostal le še kratek čas, poklonil se je za trgovino. Sedla sva z dekletom in se mučno ozirala drug na drugega, skoro bi se ne upala pogledati dekleta samega. Mesta, da bi hitro poiskala besede, sva gluno molčala. Bilo nama je tako tesno, da bi najraje pobegnili, vendar pa, če mogoče, prav od daleč opazovala lepo sleno dekle. Sprgovorila je sama; vpraševala naju je

po domu, po opravilih in po vsem, kar ji je pač moglo priti na misel. Midva sva bila jedva možna odgovorov. Ko je zmanjkalo vprašanih tudi niti, sva se ozirala po vratih iz trgovine, pričakujoč njenega očeta. Da olajšava čakanje, sva tuhtam znašla kako formalno opombo in v njej hvalno njenega petja.

Tu je nesrečno dekle zopet našlo veliko besed. Pripovedovala je o pesmih in pevcih, o gospodu župniku in o očetovi dobrohotnosti, da bi z molitvijo in milodari ter mašami izprošili od Boga, da zopet podeli vid njenim očem.

»Kaj pa k zdravnikom, ali v kak sanatorij ne greste nič? Mogoče bi se posrečilo vas ozdraviti v bolnici ali v kakem zavodu za oči.« Tako jo je prekinil prijatelj.

»Saj so me že imeli pri zdravnikih, ko sem bila mala, kmalu ko sem oslepela, na ni nič pomagalo. Hoteli so me tudi spraviti v sanatorij, ali to bi bilo preveč stalo. Oče tudi ne veruje, da bi mogli pomagati. Bo že Bog dal kako drugače!«

»Da, ali pomislite, toliko izda oče za cerkev! Kaj, če bi imel rajši tisočak za zdravljenje v sanatoriju, morda bi na el pomagalo!«

»Morda toda jaz mislim, če je tako božja volja, bom ozdravila tudi brez zdravnikov.« je reklo slepo dekle.

Pri odhodu sva obljubila, da prideva

93. Osebnostni zaimek.
94. Način potovanja.
95. Kranjski močnik.
96. Predlog.
97. Pomožni glagol.
98. Vodoravno:
1. Izraz lepote.
2. Pristanjska naprava.
3. Starorimsko mesto.
4. Del obraza.
5. Svetopisemski oseb, filmski igralec ali jezuitski pridigar.
6. Samó.
7. Veznik.
8. Redilna kranjska špiža.
9. Pisalna potrebnost.
10. Svetopisemski oseb.
11. Ozični zaimek.
12. Zensko krstno ime.
13. Mesto v Italiji.
14. Krščanski obred.
15. Kmečka bolezen.
16. Magijski učinek.
17. Znaní hrvatski vprašalni zaimek.
18. Pomožni glagol.
19. Del voza.
20. Delniška družba.
21. Nedoločni zaimek.
22. Reka na Poljskem.
23. Grški predlog.
24. Goveja maščoba.
25. Vloga Jackieja Coogana.
26. Zolajev roman.
27. »Jutrova« rubrika.
28. Rdeči kras žitnih polj.
29. Tok za puščice.
30. Slovenski patron veselja.
31. Kraj pri Ljubljani.
32. Sin boginje Eos.

54. Magnat domačega kova.
55. »Jutrova« rubrika.
56. Nasmešek.
57. Znaša okrajšava.
58. Dvoglasičnik.
59. Nota.
60. Oblika osebnega zaimka.
61. Cirkusni umetnik.
62. Mesto v Benečiji.
63. Alžirsko plemo.
64. Romanski spolnik.
65. Pomožni glagol.
66. Toplice na Dolenjskem.
67. Zabavišče.
68. Nogometni strokovni izraz.
69. Jadranska luka.
70. Zensko krstno ime.
71. Del železnice.
72. Evropsko glavno mesto.
73. Del ženskega oblačila.
74. Krajevni prislov.
75. Neuspeli mednarodni jezik.
76. Grm.
77. Meteorološki pojav.
78. Reka v Avstriji.
79. »Jutrova« čitateljem znani francoski pisatelj (napisan, kakor se izgovori).
80. Nekaj za oči.
81. Rimski pozdrav.
82. Starogrški silkar.
83. Pisemski dostavek.
84. Sad.
85. Medmet.
86. Vozilo.
87. Gorska boginja, mati Boreasa.
88. Predlog.
89. Visoka planota v Aziji.
90. Najvestnejši čitatelj »Jutra« in »Domačine«.

Kino

Film v sovjetski Rusiji

Ruski film je stopil po ukinitvi blokade pred težko nalogo, da nadoknadi fazo tehničnega razvoja, ki jo je ostali svet med tem že preživel. Vrednost filmskega dela je namreč, v nasprotju z drugimi vrstami umetnin, časovno relativna. Film, ki je bil še pred petimi leti izvrsten, je lahko po preteku tega časa slab iz enostavnega razloga, ker je gledalčevu oko doživljalo tehnični razvoj, ki ga je film zaznamoval v tem razdobju. Kar smo gledali l. 1918, kot čeri ali mesta, se nam dozdeva danes kot les in karton. Obrazi, katerim smo se divili, so danes odvrtni. Skratka, pet let star film jedva še učinkuje na človeka, ki brezmejno občuduje 500 let staro sliko. To velja tem bolj o zadnjih letih vojne in o prvih povojnih letih, tekom katerih se je film bistveno spremenil. Duševna »at« filma je tesno spojena s tehniko. Gotovo je, da poljubna vrsta tehničnega primitivizma, prostovoljnega odklona tehnici, zaradi vsebine, kar ožžamo v nekaterih epohah slikarstva, pesništva in glasbe, ne odgovarja notranjemu bistvu filma.

Rusi pa so stali pred dejstvom, da je tehnika še zelo zaostala, ko so hoteli film spraviti v sklad z realnim in duševnim življenjem. Priznati se mora, da se je v tem oziru storilo obilo napak. Poizkušalo se je tuptam, da se realizira nova vsebina z zaostalno tehniko. Ruska publika teh filmov ni odklonila, ker pač ni bila vajena boljših. Oko publike, ki je gledalo te filme srednje kakovosti, je bilo še šolano v stari tehniki. Dalje je v Rusiji že od nekdaj domači film mnogo bolj priljubljen, kot kak inozemski, tako da se tu nedostatki lažje spregledajo. Slednjič so bila filmska dela politične vsebine in tendence, ki se od običajne limonadne sentimentalnosti ostro ločijo. Tehnična zaostalost pa je seveda obstajala ne samo v fotografiji in režiji, ampak tudi v tehniki manuskripta.

Veliko pozornost je vzbujal svoj čas propagandni film »Rdeči vrage«, ki se je predvajal mesece dolgo po celi Rusiji. Poleg tega filma je bil pred kakim pol letom izdelan še drug film, ki ga moramo posebej omeniti, film »Trdnjava in grade«. Prikaže nam prejšnje epoke, predhodnike velike revolucije na Litorijskih tleh. Car Aleksander II. in druge znamenite osebnosti nastopajo pred nami v pravih historičnih kostumih. Ta film je obenem prvi, ki je bil prodan v inozemstvo.

Pri tej priliki moram omeniti še neko drugo činjenico, ki je morala učinkovati na razvoj rus'ega filma: trgovinski ozir. Film je lahko umetniško delo, v prvi vrsti pa je blago, to je trgovinski objekt. Internacionalni filmski trg kaj rad sega po ruskih filmih, zlasti ako prinesejo kaj novega. Vsled tendencioznosti pa v inozemstvu ne bodo propagandni filmi našli mnogo povpraševanja. Zato bomo iz Rusije dobivali v bodoče v prvi vrsti umetniške filme, v katerih se bo seveda odražal duh, ki danes preveva sovjetsko Rusijo.

Rusi imajo izvrstne igralce in režiserje, slikarje in arhitekte. Imajo najlepše pokrajstvo in tu tudi v ostalem največ pogojev, ki upravičujejo do kolosalnega napredka. V prvi vrsti so nedosegljivi v naravni umetniški igri. Gledališča, baleti celega sveta stoj

pod ruskim vplivom. In to umetniško svojstvo bo moralo najti izraza tudi v filmu. Ruski filmski stil pa ne more zrasti iz tal, ampak mora temeljiti na tradicijah mračne ruske literature in nestrobojne narodne umetnosti.

Če ima igralec smolo

Toliko smole, kolikor jo je imel Johnny Hines pri snimanju filma »Rainbow Riley«, je pač težko imel kdaj še kak drug filmski igralec. Že takoj spočetka ni manjkalo dosti, da bi prišel ob življenje. Sforal je staro avtomobilsko kaskadjo iz leta 1901 po strm mem pobočju navzdol. Vzlic uporabljaju zavore je prehistorično vozilo drvelo z vedno večjo bržino po strmini in Johnny je začutil, da se utedne stvar slabo končati. Zato je v najhujšem diru skočil z voza ter se k sreči le malo potokel. Dve sekundi pozneje je sta počila oba obroča na zadnjih kolesih in s strašnim hrúščem je zletel avtomobil v zrak. Ostal je od njega le kup razbitega in zarjavelega železa.

Nekaj dni pozneje je imel Johnny preskočiti s palico »okaj širok in prilično globok jarek«. Pa se je premalo zagnal in je padel onstran jarka na tla. Kostni si sicer ni polomil, vendar se je potokel do dobrega.

Ob neki drugi priliki — pri snimanju iste ga filma — ga je pomotoma zadela krogla iz revolverja v lice, dasi je bil dan ukaz, da morajo biti v orožju slepi naboji. K sreči rana ni bila težka. Še isti dan ga je vrgel s sedla konj, baš ko se je Hines pripravljal, da vtakne noge v stremena. Vzlic vsem tem nesrečam pa je Hines le srečno dvignil svoj film do konca — v zadovoljstvo smeha željenega občinstva.

Pes v filmu

Že v prvih dnevih filma so nastopale v njem živali. Se v onem času, ko so današnje filmske zvezde starejše generacije, kakor Asta Nielsen in Henny Porten, nastopale kot statistinje v malih vlogah. Da pa nastopajo živali v glavnih vlogah kot silajno plačani igralci, katerih imena se bleste v velikih črkah nad vhodih volemestnih kinopalač, je pa prišlo šele tekom zadnjih let v modo. Konkurenca je skušala na razne načine osmešiti to vrsto filmov, kar pa ni niti lepo, niti dostojno. Kajti baš živalski filmi, v katerih nastopa žival kot človekov tovariš in prijatelj, so nam nudili mnogo zabavnih ur in so pridobili filmu več novih prijateljev kot marsikatera dama.

V ospredju filmske slave stoje danes trije psi: Levosrčni. Rim - Tin - Tin in Peter Veliki. Postali so ljubljenci mladih in starih kinoobiskovalcev. Zato pa naj bo dovoljeno, da podamo natančnejši opis naših znancev.

Levosrčni je bil prvi, ki je vzbudil pozornost sveta. Njegov sedanjí gospodar ga je kupil pred petimi leti v Berlinu in ga je neopaženo izsolal za film. Tako nekako, kakor naobrazí filmska družba nagrajeno krasotico za poznejše delo pri filmu. Prva dva filma, v katerih je nastopal Levosrčni, sta prinesla 200.000 dolarjev. Posestniki raznih psov so kar vrel skupaj in ponujali svoje pse filmskim podjetjem. Pa le malo jih je našlo milost pred kritičnimi očmi filmskih mogotcev. Eden izmed njih je bil Rin-Tin-Tin. Njegov sedanjí gospodar, bivši ameriški častnik na francoski fronti, ga je našel nekje na fronti, v strelskem larku nekega nemškega gardnega polka. Usmilil se je napol zasute, izstradane živali in se tega dobrega dela ni kesa. Rin - Tin - Tin je odgovarjal vsem zahtevam filmskega psa. Bil je neustrašen in poslušen na naimaniši migljaj. Že prvi film z Rin - Tin - Tinom je imel uspeh. Prinesel je četrto milijona dolarjev.

Podjetja, ki se do takrat še niso bavila s produkcijo živalskih filmov, so se pričela zanimati za to vrsto filmov. Povpraševanje po četveronožnih igralcih je postajalo večje kot po najlepših divah in junakih. Paramount Film Co. je imel ovčarskega psa, ki je že parkrat nastopil v manjših vlogah. Mahoma je doživel čast, da je stopil v isto vrsto s slavnimi igralci. Njegov film je bil največji uspeh sezije Peter Veliki je danes najbolje plačani »pasji zvezdnik«, potule s slugo in živnozdravnikom. Na zemljišču Paramount - Film Co. ima prvostno uto, zastraženo od detektivov, ker se ne vozi rad z avtomobilom. Njegovi mesečni dohodki znašajo 4500 dolarjev, ki so zaslužani z dolgotrajno pogodbo.

Rintintin daleko ne zasluži toliko, samo 500 dolarjev tedensko, pa radi tega ne živi prav nič slabše in njegov gospodar mu je pred kratkim zvišal zavarovalnino na 100.000 dolarjev.

Levosrčni nima pogodbe, ravnotako tudi doga Brownie ne. Oba sta takorekoč sodastnika podjetja svojih gospodarjev in udeležena na lastni filmski produkciji.

Ostalih 20 psov - kinoigralcev, ki so tudi dobri, pa nimajo take pasje sreče, kot njihovi

Moja mamica

pere moje obleke samo z

mlilom »GAZELA«.

Poglejte me, kako je sveže

in bleščeče belo moje krilce.

Razen tega pa pri pranju

pasice na to, da ne presreže

zlatnik, ki se nahaja v njem,

moja mamica ga je namreč že našla!

MILO GAZELA

vi slavnejši tovariši, imajo tedenske dohodke od 250 do 350 dolarjev.

Živali pokažejo v filmu večkrat nepričakovane uspehe. Marsikdo bo sumil za kulisami, oziroma za žarometi filmskih atelijev, strašne muke za živali. To naziranje pa je popolnoma napačno.

Tako kaže film prizor, ko zaspi Levosrčni, da mu je nekdo ugrabil tovarišico in mladiče. Posnetek se je vršil takole. Levosrčni in neki drugi pes v ateliju sta bila zagrizena nasprotnika. Spopadla sta se ob vsaki priliki. Odejo tega nasprotnika so položili torej v uto Levosrčnega, ki je to zavohal in mislil, da je osvojen nasprotnik v njegovi uti. Ker pa ga ni našel, je vohal sled ob tleh in končno našel sovražnika v naročju režiserja. Besno je zarenčal, toda gospodar ga je pomiril. Osramočen je legel na tla, ali kdo popiše njegovo žalost, ko vidi, da gospodar boža njegovega sovražnika. Na ta način je bil dosežen efekt neskončne žalosti, ki je ganil gledalce celega sveta do solz.

Od časa do časa se dogodi, da se najdeta dva zaljubljenca človeka po zaslugi psa. Parček se polubi, pes pa sedi zraven in se smeje od sreče. Zakaj? Ker mu je gospodar pokazal lep kos mesa! In da se znajo ovčarski psi smejati, bo potrdil vsakdo, ki jih pozna.

Kaj igrajo drugod?

ZAGREB predvaja Belo Golgota produkcije Metro-Goldwyn, Doktorja Šetana z Lonon Chancyem, nemški film Frizijska kri z Greto Reinwald in Zločinčev ženo z Bebe Daniels in Antonom Morenom. — Tu di v Beogradu prevladuje še vedno ameriški film; sedaj dajejo Preveč poljubov (Richard Dix in Frances Howard), Prazne šake (Paramount) z Normo Shearer in Jackom Holitom in Prevarano ženo z Ireno Rich in Huntleyem Gordonom. — Na Dunaju polni dvorane Poraka podgana (Mac Marsh) in Ljubavna poskušnja z Ronaldom Colmanom; med ostalimi filmi velja omeniti Gospoda generalnega ravnatelja z Basermannom, ameriško družabno dramo Tako je življenje (Mary Brian) in ufilmljeno Léharjevo opereto Luksemburški grof. V predmestjih pa triumfira slejkoprej Chaplinov Lov za zlatom. — Tudi GRADEC ima zanimive programe, ki pa smo jih deloma v Ljubljani že videli: Meti in dete s Henny Porten in Fantom Rdečega ulma z nedavno umrlim Georgesom Vautierom. Ostali filmi so po večini ameriški (Intrige dvorne dame z Alice Terry in Lewisom Stonom, Toreadorjevo srce z Ricardom Cortezom in Smrtini žarki z Richardom Talmadgem) izveniški Flandrijskega tirana z Raquel Meller (francoski film). — PARIZ prinaša prizor Zorzo z Douglasom Fairbanksom, dalje Poljub v noči (Adolphe Menjou), Janice Meredith (Marion Davies), Crni del sveta (kulturnoznanstveni film), Črnooko voluhko (francoski film v več epohah) in nešteto drugih, več ali manj starejših filmov, ki smo jih povečini v Ljubljani že davno videli.

Paberkí

— Ronald Colmana je angažirala new-yorska trdnja Paramount v filmu »Lepa gest«, kjer bo igral glavno vlogo. Še pred dvema letoma je bil mladi angleški igralec domala nepoznan. Njegovo slavo so ustvarili filmi »Bela sestra« (The White Sister), »Romola« in »Crni angel« (The black Angel), ki smo jih že vse videli v Ljubljani.

— Možuhin pojde v Ameriko. Slavni rusko-francoski igralec Ivan Možuhin, ki smo ga že večkrat videli v Ljubljani, je sklenil kontrakt s firmo »Universal«. List za listom...

— Constance Talmadge opusti film? Pri nas malo poznani. Constance Talmadge, sestra Norme in Natalije, se je kakor poročila pariski »Cinéma«-magazine, poročila z nekim angleškim kapetanom in ne bo več nastopala v filmu.

— Nekaj številk o Ben Hur. Pred dvema, tremi meseci je bil dovršen grandiozni film »Ben Hur«, ki ga je za Metro-Goldwyn izvršil Fred Niblo. Ben-Hur je menda najdražji film, kar jih je bilo doslej izdelanih. Produkcija sama stane firmo (tako vsaj zagotavljajo ameriški listi) 3 in pol milijona dolarjev (to je 200 milijonov dinarjev), okoli poldrug milijon dolarjev pa bodo stali reklama in drugi stroški, ki so z njo v zvezi. Ti ogromni izdatki nam bodo razumljivi, če upoštevamo, da je n. pr. samo inscenacija morske bitke pogotnila 400 tisoč dolarjev (20 milijonov Din)! Še dražja pa je bila scena v cirkusu Maximu: 500.000 dolarjev! V filmu nastopa 30.000 statstov samo pri konjskih dirkah.

— Pola Negri je izjavila proročevalcu nekega velikega ameriškega lista, da bo napisala roman svojega življenja. Dadi bo roman adaptiran tudi za film, in povedala, ideja bi bila vsekakor originalna!

— Moja krava in jaz je doslovni prevod naslova najnovejšega filma Bustera Keatona.

— Georgia Hale, Chaplinova partnerica v »Lovu za zlatom« je sprejela angažman pri Paramountu.

— Raymond Griffith, Helena Costello in Bryant Washburn igrajo glavne vloge v filmu »Wet Paint« (Sveže pleskanol!), ki ga pripravlja Paramount za bodočo sezono.

— Klovn je naslov novega Chaplinovega filma. Za svojo partnerico si je velik umetnik izbral Merno Kennedy, ki še ni nikdar igrala v filmu. Doslej je nastopala kot plesalka v nekem kalifornijskem zabavišču.

Abd el Krimova „država“

Abd el Krim

Po zadnjih poročilih iz Pariza o pogajanjih v Udždi se more sklepati, da bo končno vendarle prišlo vsaj do zasilnega sporazuma med Abd el Krimom ter Francijo in Španijo. Kakor znano, so Francozi in Španci prvotno zahtevali brezpogojno odstranitev Abd el Krima iz Rifa ter so celo naznanili, da se nečje pogajati z njim, temveč le z zastopniki posameznih plemen. To svojo zahtevo so morali spremeniti, ker so se reprimili, da ima Abd el Krim kljub vsemu dovolj avtoritete za izvedbo mirovne pogodbe.

Abd el Krim je naletel kot spreten politik izkoristiti angleško in ameriško znatljivost, ki jo je nasitil s propagando o potrebi ustanovitve lastne in samostojne rifovske države. Po zaslugi enostranske informiranja ameriških in angleških novinarjev so v Ameriki in Angliji prepričani, da so Kabili mirno ljudstvo, ki se bori zoper tuje nasilje. Kabili so apelirali celo na Zvezo narodov, da jim prizna pravico do samodločbe, ki so jim jo vzeli Francozi in Španci.

V resnici pa so razmere v Rifu precej drugačne. O kakšni državni organizaciji sploh ne more biti govora. Med posameznimi plemeni vladajo nepremostljivi spori in celo krvno maščevanje. Abd el Krimu se je posrečilo, da je s svojo politično pretnostjo pred nekakimi petimi ali šestimi leti obvladal svojo okolico. Počasi si je znal pridobiti vsa bližnja slabejša plemena, ki so morala priznati njegovo nadoblast. Običajno se mu je s podpiranjem slabejših posrečilo pridobiti jim oblast, obenem pa si jih tudi podrediti. Voditelji premaganec so navadno pobegnili k Špancem in Francozom. V Fezu, Tetuanu in Melili je mnogo takih odstavljenih poglavarjev ki samo čakajo, da bi se po padcu kabilskega Napoleona vrnili na čelo sovražnih čet v svojo domovino in k svoji prejšnji moči.

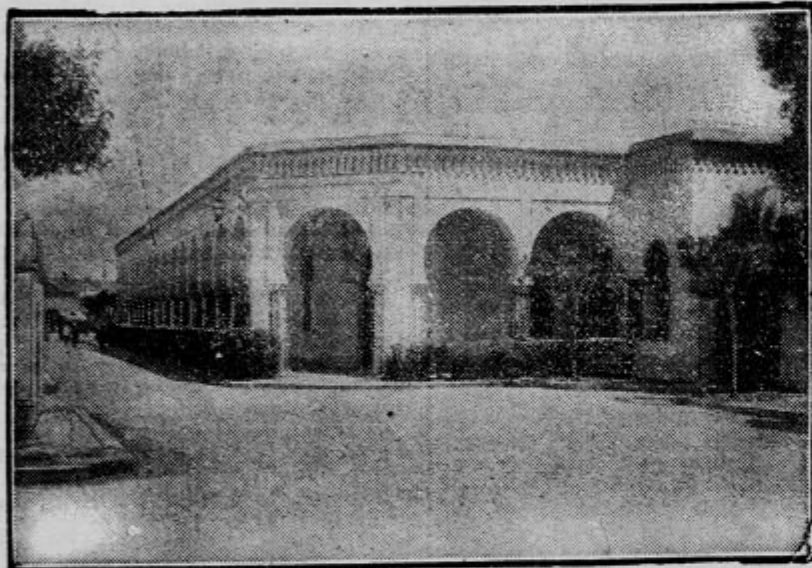
Se jeseni 1924 se je raztegala oblast Abd el Krima na plemena v Rifu preko španskega pasu od Melile do črte, ki poteka približno od Sešua na preko Tetuana do obale. Zahodno na ozemlju Djebale je vladal še Rajsuli. Za Abd el Krima je bilo pač težavno razširiti svojo oblast tudi na to ozemlje, ker živi na njem povsem drug prebivalstvo in se govori tudi drug jezik. Medtem ko govore v Rifu berberščino, govore v Djebali pokvarjeno arabščino. Plemena v Djebali so tudi bili mi-

Del trga v Udždi, kjer prodajajo kruh in oglje

Rifovska delegacija v razgovoru z nekaterimi franc. delegati: (od leve na desno) Mohamed ben Chedi, civilni nadzornik M. Gabrielli, M. Duchon in Hadu.

Državno poslopje v Udždi, kjer se vrše pogajanja

«Predmestje» Udžde

rožubna in so večinoma bolj dostopna sultanovi oblasti kakor pa Rifovcem. Kljub temu se je posrečilo pozimi leta 1925-26 Abd el Krimu odpreti bolnega Rajsulija ujetega v svojo gorsko trdnjavo. Tazarou ter se polastiti tudi njegove oblasti. Kljub temu pa obstoji tamkaj gotov odpor proti novemu gospodarju in je mnogo pristašev pokojnega vladarja, ki so pripravljeni ob priliki upreti se Abd el Krimu. Zato gre samo za formalno vprašanje, ali se hočejo Francozi in Španci pogajati s plemen ali pa z njihovim sedanjim gospodarjem. Že pri jesenskem prodiranju

Francozov, ko so se podvrgla mnoga plemena, je došlo do izprememb njihovih poglavarjev. Namesto pristašev Abd el Krima so prevzeli oblast prijatelji Francozov. To se bo gotovo ponovilo, ako bodo Francozi in Španci prodirali dalje v Rifsko pogorje. Iz tega je razvidno, da rifska država ne temelji toliko na svobodni volji njenih prebivalcev kolikor na na terorju in moči Abd el Krima. Abd el Krim ni samo ustvaritelj rifske države, temveč je tudi njena edina opora, vsled česar bi brez njega prav tako hitro izginila, kakor je nastala.

Sokolstvo

Pojdimo v naravo!

Sokolska društva so prirejala od nekdaj lepo uspele pešizlete članstva, pa tudi naraščaja in dece. Osobito v mesecih maj in junij je ni bilo nedelje, da ne bi vabilo kakšno sokolsko društvo svojih pripadnikov na pešizlet. Pa v krogih so šli Sokoli ven iz mest in trgov. Trobentaški zbori so svirali, lepa pesem je donela in odmevala ob bližnjih bregov; vežbale so se redovne vaje med pohodom, na odmoršču pa smo odtelevadili predpisane proste vaje za isto leto. In veseli smo bili mi; pa veseli in ponosen je bil narod na nas. Naši tedajni pešizletci nam niso bili samo zabava, niso nam bili samo sprehod po lepi naravi — bili so tudi živa propaganda za sokolsko misel. Pohodi Sokolstva so imeli relativno vedno dobre uspehe — marsikje se je ustanovilo kot posledica novo sokolsko društvo ali oddesk.

Pojdimo in storite tudi tako. Ali današnja doba, današnja generacija ne čuti te potrebe? Sicer čitamo tudi dimes razna vabila na pešizlete, toda kar se stori v tem pogledu, je premalo. Vsaka župa imej v svojem programu pohode v naravo meseca maja in junija. Organizirati je treba župne in okrožne pešizlete, da o potrebi posameznih društev niti ne govorimo. In pojdemo na pešizlet v krogih, strunskih korakov. Ustanovimo po večjih društvih fanfare, po manjših pa vsaj majhne trobentaške zборе, da se vadi pravi pohodovi korak. Načelniki društev pa naj smatrajo kot svojo dolžnost, da ponove med pohodom razne redovne vaje. Da ne bo ponovitev prešli vaj v letošnjem letu prav nič škodila, ko se pripravljamo na zlet v Prago, je umevno samo ob sebi. Med odmorom dalje tudi ko ne vežbamo, pa prepevajte, bratje in sestre. Priške je dovolj, pa tudi pesmarica sokolskih in narodnih pesmi je pravkar izšla. Utisk pravega sokolskega pohoda na ljudstvo je silen, osvežujoč, navdušujoč.

Pojdimo tedaj čim več v naravo! Pro-pagirajmo našo misel vsepovsod, vežbajmo, prepevajmo — pa tudi malo zabave ne bo škodilo.

VIII. vsesokolski zlet v Pragi

Naraščajski dnevi.

26. junija (sobota): V reprezentančnem domu pri Praški brani ob 8. uri zvečer: umetniški večer za sokolski naraščaj: nagovor, godba in petje). V gledališčih slavnostna predstava za naraščaj.
27. junija (nedelja): na zletišču: ob 8. uri zjutraj skušnja naraščajnic za proste vaje; ob 9. uri skušnja naraščajnic za proste vaje; ob 10. uri dopoldne skušnja naraščajnic za poseben nastop žup; tekma naraščaja v igrah. V Pragi VII Beške Trida otvoritev zletnega velesejma; ob 3. popoldne: javna telovadba naraščaja ČOS in JSS: 1.) proste vaje naraščajnic; 2.) nastop jugoslovenskega naraščaja; 3.) proste vaje moškega naraščaja; 4.) nastop naraščajnic po župah, oddelki I. 5.) tekma moškega naraščaja, oddelki I.; 6.) zletna scena. Na Slovanskem otoku ob 8. uri zvečer koncert. V reprezentančnem domu naraščaj-ska akademija.
28. junija (ponedeljek): na telovadšču ob 8. uri zjutraj: (dopoldne in popoldne) tekma naraščaja ČOS; tekma naraščaja na orodju in v igrah; tekma naraščajnic v teku in v igrah. Na Vitavi: tekma v plavanju moškega in ženskega naraščaja; za netekmovalce ogled mesta Prage; v telovadnicah in na letnih telovadščih praških sokolskih društev ob 8. uri zvečer: naraščajske akademije; v gledališčih slavnostne predstave za naraščaj.
29. junija (torek): Na Kraljevih Vinohradih ob 8. uri zjutraj: zbiranje naraščaja k povorki; ob 9. uri povorka sokolskega naraščaja. Na telovadšču ob 3. uri popoldne: javna telovadba naraščaja ČOS in JSS: 1.) proste vaje naraščaja (moškega); 2.) proste vaje ženskega naraščaja; 3.) telovadba naraščaja JSS; 4.) telovadba ženskega naraščaja po župah II. del; 5.) tekma moškega naraščaja II. del; 6.) zletna scena.

II.

30. junija (sreda): Na telovadšču ob 7. uri zjutraj: tekma članov ČOS; Na Vitavi: tekma članov ČOS v plavanju.
1. julija (četrtrek): Na telovadšču ob 7. uri zjutraj tekma članov za slovansko prvenstvo.
2. julija (petek): Na telovadšču ob 6. uri zjutraj tekma članov, in sicer tekma vret v nižjem oddelku; v reprezentančnem domu ob 8. uri zvečer: koncert Pevske Zveze praških učiteljev.
3. julija (sobota): Na telovadšču ob 6. uri zjutraj tekma članov, in sicer tekma vret v višjem oddelku. Tekma članic v igrah in v teku; Na Vitavi tekma članic v plavanju. Ob 4. uri popoldne javna telovadba

drtakov in naraščaja sokolskih žup v Pragi.

V Narodnem gledališču ob 7. uri zvečer slavnostna predstava: «Prodana nevesta».

Slavnostne predstave se vršijo tudi v drugih gledališčih.

V reprezentančnem domu ob 9. uri zvečer: pozdravni večer gostom.

Na Vitavi ob 9. uri zvečer slavnostna igra: Slovansko bratstvo.

Glavni zletni dnevi:

4. julij (nedelja): Na telovadšču ob 6. uri zjutraj: skušnje članstva za proste vaje; ob 8. uri zjutraj: pohod Sokolstva h grobu Tyrša in Fignerja ter h grobu neznanega junaka. V palači Lucerna: ob 10. dopoldne koncert. Na Slovanskem otoku ob 10. uri dopoldne proslava praznika svobode ameriških Čehoslovakov. Na telovadšču ob 2. popoldne: 1.) telovadba članov vzhodnočeskkih žup; 2.) proste vaje starejših bratov s palicami; 3.) proste vaje članic; 4.) tekma v teku Jugoslavija - Čehoslovaška (tekmujejo sokolska društva: Beograd, Bratislava, Vrbno, Ljubljana, Praga, Zagreb); 5.) proste vaje članov; 6.) vaje članic na gredeh; 7.) telovadba zahodnočeskkih žup; 8.) telovadba članov in članic slovanskih žup. Na Vitavi ob 9. uri zvečer slavnostna igra: Slovansko bratstvo.
5. julija (ponedeljek): Na telovadšču ob 6. zjutraj skušnje članstva ČOS in gostov. V palači Lucerna ob 10. uri dopoldne koncert. Ob 10. dopoldne poklonitev Sokolstva in gostov prezidentu republike. Na telovadšču ob 2. uri popoldne: 1.) telovadbe čehoslovaškega Sokolstva iz Amerike; 2.) telovadba tujih zletnih gostov; 3.) proste vaje članov; 4.) tekma v teku Jugoslavija-Čehoslovaška; 5.) proste vaje žen; 6.) telovadba jugoslovenskega Sokolstva; 7.) zletna scena. Na Vitavi ob 9. uri zvečer slavnostna igra: Slovansko bratstvo.
6. julija (torek): Na Kralj. Vinohradih ob 7.30 zjutraj zbirališče Sokolstva k povorki. Ob 8.30 povorka Sokolstva, poklonitev Sokolstva glavnemu mestu Praga in počastitev spomina Jana Husa. Na telovadšču ob 3. uri popoldne: 1.) proste vaje članov; 2.) tekma v teku Jugoslavija-Čehoslovaška; 3.) proste vaje članic; 4.) telovadba članov žup iz vzhodne Moravske; 5.) telovadba članic po župah; 6.) telovadba sokolskih jezdnih oddelkov; 7.) telovadba vojaštva. Na Slovanskem otoku ob 9. uri zvečer pozdravni večer. Na Vitavi ob 9. uri zvečer slavnostna igra: Združitev Slovanstva.

Oni bratje in sestre, ki si hočejo naročiti vstopnice za sedišča, naj naroče najkasneje do 15. maja na naslov: Vincenc Stepanek, Praga, Tyršov dom. Istočasno z naročitvijo morajo poslati denar. Na naročila brez denarja se ne bo oziralo. Cene posameznim vstopnicam so sledeče: (navedene cene veljajo za Narodni Divadlo, v ostalih gledališčih so nekoliko cenejše): Loža v parterju 150 Kč, loža v I. nadstropju 100 Kč, sedišča na balkonu 23 do 25 Kč, sedišča na galeriji 7 do 18 Kč, stojlišča v parterju 10 Kč, na galeriji 5 Kč. Oni bratje in sestre, ki ne naroče vstopnic do 15. maja, bodo le težko dobili v poznejšem času zaželjene vstopnice, ker je povpraševanje po njih zelo veliko.

Nove smeri v Sokolstvu

Poleg že objavljenega sklepa, ki ga je sprejela glavna skupščina JSS v Djakovem o protialkoholnem gibanju v Sokolstvu, je posebne važnosti tudi drugi sklep, ki je bil sprejet obenem s prvim, in sicer isto-tako na predlog saveznega zdravniškega oddeska in tehničnega odbora. Glasi se: Sokolskim društvom se nalaga, da morajo uvesti za deco in naraščaj nastopne panoge: pešizlete, potovanja, lahkoatletične vaje, plavanje, letovanje, taborene, planinarstvo, drsanje, smučanje, sankanje in sploh vežbanje pod milim nebom.

Kdor pazno zasleduje gibanje našega Sokolstva v poslednjem času, bo opazil, da se še vedno pogostje pojavlja klic, da se sokolsko delovanje čim bolj prenese iz telovadnic v prosto prirodo. Do nedavnega časa smo bili vajeni izvrševati sokolsko vzgojo le v telovadnicah, in redkokdaj se je opogumilo sokolsko društvo, da je presnelo svoje vežbanje pod milo nebo. Po večini društva tudi niso imela primernih prostorov, kjer bi mogla telovaditi, saj so bila sokolska letna telovadšča silno redka. Danes je v tem pogledu že precej dru-

gače. Vse sili v prirodo in mnoga društva v poletnem času ne uporabljajo svojih telovadnic, izvezni v času slabega vremena.

Na sokolskih tekмах se pojavljajo poleg orodne telovadbe tekme v lahkoatletičnih panogah, sicer se fakultativno, vendar je tudi to znak nove smeri. V zimskem času smo slišali o smučarskem pokretu v Sokolstvu. Četudi se ni ta panoga prodrla v vsako društvo, smemo pričakovati, da se bo smučarstvo polagoma udomačilo med Sokolstvom. In v programu letošnjega leta je med drugim posebna tekma v lahkoatletičnih panogah, torej nič več fakultativno, temveč obvezno so predpisane vaje v panogah, ki so izvedljive samo pod milim nebom. Tako bo skrbela sokolska vzgoja res za harmonični razvoj članstva in upoštevala tudi vztrajnostne hitrostne vaje, ki imajo največji vpliv na razvoj pljuč in srca.

Istočasno se predpisuje torej tudi za sokolsko mladino vse one vaje, ki jih zahteva moderna telesna vzgoja. Mnogo izmed teh vaj je bilo itak že v navadi. Koliko pešizletov so že priredila sokolska društva z deco in naraščajem. Ti di plavanje so gojili in zimске panoge. Vse to pa je bilo tudi pri dci in naraščaju le kot nekaka posranksa stvar, od sedaj pa velja kot predpis.

Jasno je, da mnogo izmed teh panog ne bo izvedljivih povsod. So kraji, kjer je izključeno gojiti z mladino pravilno plavanje, drugod je nemogoče izvesti planinarstvo ali zimské panoge. Zato pravi predpis — veljaven za vsa sokolska društva v Jugoslaviji — gojitev gotovih panog odpade samo v krajih, kjer zaradi krajevnih in klimatičnih razmer niso izvedljive.

Med novimi točkami sta važni letovanje in taborene. V prvi vrsti prideta v poštev za mestno mladino, ki je zaradi stalnega bivanja v mestu najbolj potrebna čistega zraka in gibanja pod milim nebom. Organizirati letovanje ali taborene, ki naj traja dalje časa — vsaj en mesec — ni lahka stvar, ker je treba zato vodnikov, ki imajo čas in tudi gnotnih sredstev. Toda z resno voljo in poštvalnostjo bo tudi to uspelo. Za naše kraje bo največje važnosti, da spravijo sokolska društva svojo mladino deloma k morju, deloma na planine. Tako letovanje bo mogoče izvesti s pomočjo sokolskih društev v krajih našega Jadranskega morja. Ta društva bodo gotovo zadovoljno priskočila na pomoč ter preskrbela marsikaj, kar bo olajšalo ekspedicijo mladosti na morje. Seveda bodo morali tudi starši nekoliko sodelovati pri takih akcijah, ker društva sama splošne ne bodo zmogla vsega. Pri tem naj nam bodo za vzgled zopet Čehi, ki imajo mnogo svoje mladine ob našem morju in jim je to vzlic veliki oddaljenosti in dragi vožnji mogoče.

Za izvedbo takih novosti pa je treba pravočasnih priprav. Čas za vežbanje v prosti prirodi je pred duri. Dolžnost sokolskih društev je, da se z vso energijo oprimejo novega dela, da se sklepi uresničijo in ne ostanejo samo na papirju. Tu di za priprave k letovanju in taborenju je čas že tu. Kdo bo odlašal do tedaj, ko bo treba nastopiti pot, ta bo za letos zamudil priliko uresničiti nov program sokolskega dela.

— Sokolsko društvo v Šiški naznanja svojemu članstvu, da sprejema prijave za zlet v Prago samo še do 9. maja, in sicer vsak dan od 18. do 20. ure v društveni telovadnici, kjer se ob istem času dajejo tudi vse potrebne informacije.

Članicam sokolskih društev. Za vse članice je vpeljan enoten slavnostni krog, ki je bil odobren na glavni skupščini JSS v Brodu. Pozivljamo vse članice, da si krog čim prej naroče, predvsem pa one, ki se udeležijo VIII. vsesokolskega zleta v Pragi. Opozorjamo, da je od tedaj naprej vsem članicam najstrožje prepovedano nositi telovadno obleko izven telovadnih prostorov. Proti vsaki članici, ki bi nastopila na ulici v telovadni obleki, predvsem pa v Pragi, se bo takoj uvedlo disciplinarno postopanje. Pri VIII. vsesokolskem zletu smejo nastopiti v povorki samo one članice, ki bodo imele predpisani krog. Vseled tega je v interesu vseh članic, da si čim prej nabavijo nov slavnostni krog. Vsem društvom je poslana pisarna JSS slike novih krojev.

Sokolske razglednice. JSS ima v zalogi veliko število sokolskih razglednic, katere prodaja društvom po 30 para za komad. Pozivljamo vsa društva in župe, da ob priliki javnih nastopov in drugih prireditvah prodajajo edine sokolske razglednice.

Vsem sokolskim društvom. Prijave za VIII. vsesokolski zlet morajo biti brezpogojno končane do 15. maja. Vsa društva morajo do tega termina vrniti JSS prijave ne liste. Ona društva, katera ne prijavijo pravočasno svojega članstva, bodo sama odgovarjajo za vse posledice. Društva naj upoštevajo, da mora starišinstvo JSS na podlagi teh prijav izvršiti vse potrebne priprave, zlasti glede vožnje in glede prenočišč.

Vsem naročnikom Sokolskega Glasnika. Pozivljamo ponovno vse naročnike Sokolskega Glasnika, da poravnajo vso zaostalo naročnino najkasneje do 1. julija t. l. Vsem, ki naročnine do tega termina ne plačajo, se pošiljanje Glasnika brezpogojno ustavi.

Sokolsko društvo Nevesinje je založilo razglednice s sliko nagrobne spomenika brata Svetislava Bunoca. Društvom priporočamo, da naroče te razglednice direktno pri imenovanem društvu. Vsem sokolskim društvom. Po državni potuje neki Peter Trkulja, rojen 1. 1889. v Reblju v Liki. Imenovan je invalid brez noge ter se izdaja za rezervnega poročnika in prostovoljca iz balkanske in svetovne vojne. Na zvit način si je pridobil razna priporočila od uglednih osebnosti in od mnogih sokolskih društev, oziroma žup. S temi priporočili potuje okoli bratov in društev ter izvajlja razne podpore. Opozorjamo društva, da mu ne dajo nobene podpore ter da opozorijo policijsko oblast na njega, da naredi konec temu nepravilnemu postopanju.

Sokolsko društvo v Skopju dovršuje svoj krasni sokolski dom, zgrajen v slogu starogrških gimnasijonov. Važnost društve nega doma v južni Srbiji, kjer je Sokolstvo pričelo komaj delovati je zelo velika. Tega se zavedajo tamošnji sokolski voditelji, zato so napeli vse sile, da dovršijo stavbo in s tem preskrbe i društvu i župi Kraljevića Marka potrebne prostore. Tudi so dobili mnogo podpor, med drugimi se jih je z izj datnim darom spomnil tudi Nj. Vel. kralj Aleksander. Ameriški dobrotnik in poznan prijatelj našega naroda je društvu naklonil veliki dar 110.000 Din.

Sport

Prizor iz tekme Francija-Svica

Vratar francoske reprezentance, Cottenet, ubrani nevarno žogo — in pade v blato. Tekma, ki se je vršila prošlo nedeljo in končala, kakor smo že poročali, z zmago 1:0 za Francijo, je bila odigrana v najhujšem dežju.

Amateure (Dunaj) : Ilirija

Naš prvak Ilirija stoji danes pred zelo težko nalogo. Nastopila bo proti enemu najmočnejših evropskih moštvo, proti dunajskim Amateurem, ki so že tokrat pokazali, da je njihov nogomet na taki višini, da smemo upati, da se bodo naši aktivni nogometaši mnogo naučili od današnje tekme. Našem sportnemu občinstvu, pa bo nudila tekma toliko užitka, da bo brezdvomno zadovoljila tudi najbolj razvijenega kibica.

Postavi moštvo sta sledeči: **Amateure:** Lohman (Saft)-Tandler. Blizenc-Schneider. Reltzer, Geyer-Mylarik, Nausch, Sindelar, Wieser, Vanicek. — **Ilirija:** Miklavčič-Pogačar, Beltram-Tavcar, Zankl, Lado-Herman (Pis), Oman, Verovšek, Dobret, Kreč.

Tekma se vrši ob 17. uri na igrišču Ilirije pri državnem kolodvoru.

Službene objave LNP.

(Seja u. o. z dne 28. aprila 1926.)

Z ozirom na mednarodno tekmo Ljubljana : Celovec, ki se vrši dne 9. maja t. l. v Celovcu, se potrdi po pods. kapetanu predlagana postava moštva: Miklavčič, Jančič, Beltram-Zemljak, dr. Tavcar, Lado, Zupančič-Camernek, Erman A., Buljevič, Oman, Kreč. Rezerva: Erman J. V slučaju event. sprememb, se bodo igralci, ki bi prišli po teh spremembah v poštev, pravočasno obvestili. Vselej tega se pozivljajo imenovani, da takoj javijo LNP-u event. za držke.

Na dopis JNS-a št. 1276-25-26 z dne 1926 in na dopis štev. 16 od 14. IV. 1926 se bo odgovorilo pisnim putem.

Vzame se na znanje prepis zapisnika 1., 2. in 3. seje MO Maribor. Glede nekaterih zadev bo ustno poročal delegat MO Maribor g. Bedjanek na prih. seji MO. Vzame se na znanje zapisnik občnega zbora MO Maribor z dne 23. III. 1926 kakor tudi nov odbor (preds. g. ravn. Toman, tajnik g. Pehelk).

Na dopis SZNS Ljubljana z dne 30. III. 1926 se bo odgovorilo pisnim putem. Sporoca se vsem klubom LNP-a, da je od slej službeno glasilo JNS zagrebški dnevnik *Jutarnji List* in ne več dnevnik *»No. vosti«*.

Vzame se na znanje dopis SK Red Star Celje z dne 16. IV. 1926, v katerem sporoča svoj nov odbor (predsednik g. Taček, tajnik g. Voglič).

Na dopis ZSK Hermes št. 71-III in 94 z dne 10. IV. 1926 se bo odgovorilo pisnim putem.

Dovoljuje se na prošnjo z dne 10. IV. 1926 nastopanje v prih. in mednarodnih tekmah v zmislu § 10 sp. prav JNS-a igr. Francu Koren (ISSK Maribor).

Na dopis JNS-a št. 1276-25-26 z dne 15. IV. 1926 se bo odgovorilo pisnim putem.

Kaznujeta se moštvi Atletik SK Celje in SD Rapid, Maribor, z ukorom, ker se nista ne pred in ne po tekmah dne 4. in 5. IV. t. l. pozdravili s predpisanim *»Zdravo«*.

Ponovno in v zadnje se opozarjajo vsi klubi, da se morajo moštva pozdraviti, odnosno odzdraviti in to pred, kakor tudi po tekmi. Po tekmi ima kapetan zbrati svoje moštvo ter nato zbrano pozdraviti.

Pozivljajo se vsi ljubljanski klubi, da dne 4. in 5. VI. 1926 ne prirejejo nikakih tekem z ozirom na to, da bo na ta dneva priredil tekme ZSK Hermes v znak proslave kongresa železničarjev. Tajnik I.

Ker je igrišče SK Ilirije v soboto in nedeljo zasedeno, se določa odigranje tekem sledeče: V soboto dne 1. maja ob 15. prv. tekma ZSK Hermes : ASK Primorje, v nedeljo dne 2. maja ob 9.45 pakalna tekma ASK Primorje : ZSK Hermes, ob 11. prv. tekma SK Svoboda : SK Slavija in popol. dne ob 14. prv. tekma ZSK Hermes : ASK Primorje (rezerve). Vse tekme se odigrajo na igrišču ASK Primorje, Dunajska cesta.

Za sredo dne 5. maja se določa odigranje trening-tekme med reprezentanco Ljubljane katere nastopi dne 9. maja v Celovcu in med B teamom. Postavi sta sledeči: Reprez.: Miklavčič-Jančič, Beltram-Zemljak, dr. Tavcar, Lado Z., Camernik, Erman A., Buljevič, Oman, Kreč.

B team: Erman-Slamič, Pečnik-Herman, Kern, Pisec-Zupančič J., Dobret, Glavič, Uršič, Čebolin, Rezerve: Marchiotti, Pleš J., Jamnik, Klančnik. Tekma se vrši na igrišču SK Ilirije ob 18. ur se igra 2krat 30 min. Vsi navedeni morajo biti v garderobi SK Ilirije najdalje ob 17.45 ur pri- nesti seboj hlačke, dokolenice in čevlje. SK Ilirija in ASK Primorje se naprošata, da stavita na razpolago po eno garnituro dresov. LNP.

Po občnem zboru TKD Atena

Nedavno se je vršil ob lepi udeležbi obni zbor agitnega društva Atena. Predsednica Franja Tavčarjeva je orisala na kratko zaslužno 25letno delovanje društva. Atena deluje na telesno-vzgojnem torišču slovenske žene, nje namen ni gojiti zgolj telovadbo, marveč estetsko telesa, vzgajati telo s primernim sportom, duševno pogl. bitvijo, upoštevajoč socialne momente.

Telemčijete tajništva poročila ge. Kroflove posnemamo kot važno, da poudarja ob rekapitulaciji dela zlasti znova orientacijo v društvenem delu. Atena deluje v socialno-zdravstveni, telesno-vzgojni, sportni in prosvetni panogi. Do danes je bila njena skrb, graditi igrišča in vežbališča, danes ima pa že svoj sport in svoje sportnice. Kako pojmi Atena svoj sport? Ali pozna definicijo svojemu sportu? V kakšnem razmerju sta narodnostno vprašanje in njena sportna ideja? Koliko spremila etični moment njenega sportnika? V

kakšnem razmerju sta ženska svojevrsnost in sport, sport in zakon, dosega sportnih rezultatov in telesna energija, v kakšnem razmerju trening, individualnost konstitucije in rekord? Edina samostojna ženska sportna organizacija naj stoji na straži in naj dela smoteno. Društvo deluje v 9 odeskih, ima 683 članov, med temi 605 izvršujočih. Splošni pregled stanja odsekov kaže napredujočo in naraščajočo črto. Atena je priredila nad 50 uspešnih javnih prireditvev in se udeležila raznih občevrskih nabirnih akcij.

Točno blaginjsko poročilo je podala ga. Bogadyjeva. Premožensko stanje izkazuje je ravnotežje. Gospodarica g. Mlejnikova je poročala o društvenem inventarnem stanju in upravi igrišč. Nato so sledila podrobna poročila sekcij. Izrekla se je zahvala in absolutni agilnemu odboru ter javni zahvala vsem poštovnim delavcem, ki so izven delokroga odbora podpirali društvo, tako aranžerjem in predavateljem pravilnih večerov, plesnih točk, nadvse marljivemu malemu Marijonetskemu orkestru, našim slikarjem, zahvala vsem in vsakemu posebej, ki je mogel podpri društvo.

Pri volitvah je bil enoglasno izvoljen nov odbor: Predsednica: Franja Tavčarjeva, podpredsednica: Marija Wessnerjeva, I. tajnica Minka Kroflove, II. tajnica Mira Zirovnikova, I. blaginjska I. Bogadyjeva, II. blaginjska Mimica Sušteršičeva, gospodarica Mara Mlejnikova, zapisničarka Ksenija Prunkova, odbornice: Bahovčeva, Ferlinčeva, Gašperlinova, Hudovernikova, Majaronova, Novakovičeva, Štebjičeva, Škofova, Dinca Tavčarjeva, Vrančičeva, preglednici računov: Jelčičeva in Milčičeva.

Načelstva odsekov so se konstituirala sledeče: 1. Otroške igrišče: Ravniharjeva, Potokarjeva. 2. Ortopedični zavod: Wessnerjeva, I. Turkova, vodja dr. Minaž. 3. Telovadni odsek: Vrančičeva, Švigeljeva. 4. Plesni odsek: Novakovičeva, Šapljiva, L. Turkova. 5. Lahka atletika: Polakova. 6. Hazena: Pajničeva. 7. Tenis: Jančičeva. 8. Marijonetno gledališče: Ferlinčeva, Bahovčeva, Nebenfurherjeva, umetniški vodja Miran Jarc, tehnični vodja Savo Klemenčič. 9. Prosvetni odsek: Vanda in Marija Gorčeva, Svetličeva.

Atena proslavi letos 25letnico obstoja s sledečim programom. Prosvetni odsek: Pravilice za deco v živih slikah, pantomimno izvedeno z režijo prof. Šesta v dramskem gledališču. Telovadni odsek: Švedska telovadna ura, združena s promenadnim koncertom na vežbališču Atene. Ortopedični odsek: Ortopedska razstava na sejmšču v Higijenskem paviljonu. Marijonetno gledališče: Brezplačna predstava za revno šolsko deco. Otroško igrišče: Cvetlični korzo z otroškimi vozčki pod geslom: *»Zdrav otrok«*. Lahkostiletska hazena: In tenis sekcija prireda skupno s proslavo 15letnice S. K. Ilirije sportni teden. Plesni odsek: Skupno s Splošnim ženskim društvom, ki praznuje tudi 25letnico, slavnostno čajanko v Zvezdi kot zaključno prireditev.

Iz Sekcije ZNS (Službono). Delegirajo se: 1. maja na igrišču Primorja ob 15. uri Hermes : Primorje g. Deržaj; na igrišču Ilirije ob 17. uri Ilirija : Amateure g. Vodišek; 2. maja na igrišču Primorja ob 9.45 Primorje : Hermes g. Fink, ob 11.30 Svoboda : Slavija g. Beneč, ob 14. uri Hermes rez. : Primorje rez. g. Ahčan, na igrišču Ilirije ob 16.30 Ilirija : Amateure g. Vodišek, v Mariboru Rapid : Maribor g. Planinšek.

Sobotni in nedeljski nogomet. ASK Primorje : ZSK Hermes. Danes v soboto dne 1. maja odigrata navedena kluba zaostalo prv. tekmo, in sicer ob 15. uri. Jutri, v nedeljo pa nastopita v pokalni tekmi ob 9.45 uri. Popoldne ob 14. v nedeljo odigrata rezervi prv. tekmo. SK Svoboda : SK Slavija. Boj za predzadnje mesto v prv. tabeli se bo bil med navedenima kluboma v nedeljo ob 11. popoldne. Vse navedene tekme se vrše na igrišču ASK Primorje, Dunajska cesta. ASK Primorje jun. : SK Krakovo. V nedeljo dne 2. maja odigrata prijateljsko tekmo juniorski moštvi na igrišču ASK Primorje s pričetkom ob 8.30.

Propagandna stafeta za Schwabov pokal. Vse nepriznanih tehničnih ovir se propagandna stafeta za Schwabov pokal, ki bi se imela vršiti v nedeljo 2. maja preloži na nedeljo 30. maja.

ASK Primorje (kolesarska sekcija) vabi vse svoje člane na važen sestanek, ki se vrši v nedeljo ob 11. uri popoldne na vrtu restavracije Zvezda. Ker se bo na tem sestanku razpravljalo o udeležbi na medklubski dirki in se bodo ob enem razdelile kolajne zadnjih tekem, se prosi za obilno udeležbo.

V spomin pokojnim članom S. K. Ilirije. Ob svoji 15letnici je S. K. Ilirija postavila poseben odsek za trajno ohranjanje grobov svojih umrlih članov. Med temi se spominjamo jurista Josipa Turka, ki se je ponesečil leta 1922, na Grintavcu, bančnega uradnika in knjigovodjo Blumauer Valterja, ki je umrl v istem letu na posledični vojni naporov, in nogometaša I. moštva Učak Franceta, ki nas je 7. I. 1926. za vedno ostavil. Grobova prvih dveh ohranjujejo njihovi svojci, grob poslednjega pa S. K. Ilirija, ki si je nadel nalogo, da odkrije nagrobni spomenik Učak Francetu v mesecu juniju t. l. Odkritje se bo vršilo radi zaposlenosti odbora in igralcev šele junija, za kar hoče S. K. Ilirija vsled številne udeležbe sportnikov, turistov in prijateljev sporta, preskrbeti polovično vožnjo po po-

trebi tudi poseben vlak preko Kranja, do postajališča Krize pod Storžičem, kjer spava naš nepozabni Franc. — Sekcija.

Borba za Davisov pokal. Včeraj v soboto so italijanski teniš igralci v borbi za Davisov pokal porazili Rumune.

Slovensko planinsko društvo v Ljubljani naznanja, da se vrši redni letni občni zbor v torek dne 11. maja 1926., v restavraciji *»Pri Levu«* na Gosposvetski cesti. Dnevni red: 1. Pozdrav in poročilo predsednika. 2. Poročilo tajništva. 3. Poročilo knjigovodje. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Samostojni predlogi. 6. Slučajnosti. Začetek točno ob 20. uri. Na mnogobrojno udeležbo vabi odbor.

Cestna dirka pri Samoboru dne 16. maja 1926. Opozarjamo na cestno dirko v krogu Samobor : Plešivica : Jasna : Sv. Nedelja : Samobor, katero priredi Avtomobilski klub kraljevine SHS, sekcija Zagreb dne 16. maja t. l. Dirkalna proga je dolga

50 km in jo mora prevoziti voz dirkalne kategorije štirikrat (200 km), sportne kategorije trikrat (150 km) in turistične kategorije dvakrat (100 km). Razpisi itd. se dobe v tajništvu Avtomobilskega kluba kraljevine SHS, sekcija Maribor.

Madžarska Tourist Trophy 1926. Za tretjo kr. madžarsko Tourist Trophy (mednarodno dirko motornih koles), ki jo priredi Kr. Madžarski Avtomobilski klub dne 16. maja t. l. je dospel razpis, ki si ga zainteresirani lahko ogledajo v tajništvu Avtomobilskega kluba kraljevine SHS, sekcija Maribor.

Internacionalna alpska vožnja 1926. Za internacionalno alpsko vožnjo, ki jo priredi Avtomobilski klub alpevine SHS skupno z avstrijskim avtomobilskim klubom od 20. junija do 3. julija t. l., so že dospel razpisi in prijavi listi, kateri se lahko naročijo v tajništvu Avtomobilskega kluba kraljevine SHS, sekcija Maribor.

Radio

Uspeh Slovencev v radio-tehniki

(Poroča J. Koc, abs. konzul. akademije.) Dunajskemu strokovnjaku v radio - tehniki je že dalj časa znano, da ima g. Anton Prelog gotovo rekord v sprejemanju oddajnih radio - oddajnih postaj, ne samo v Avstriji, ampak skoro gotovo na celim svetu. Že prejšnje leto je neki strokovni list o tem poročal vključno protivljenju g. Preloga, ki mu uspehi še niso zadoščali. V zadnjem času so dunajski listi o tej stvari zopet poročali in pred kratkim (ko sem obiskal g. Preloga) se je dunajski strokovni list *»Radio Welt«* obrnil na g. Preloga s prošnjo, naj o svojem delovanju poroča in pošlje slike svojih aparatov.

Da je mogoče z modernimi aparati, z elektronskimi, posebno pomoči prejemati do 2000 km in še bolj oddaljene postaje, ni nič izrednega. Kar pa povzdiguje uspehe g. Preloga, je dejstvo, da se on peča le s kristalnim detektorjem in da je z istim prejel že čez 60 postal, katere je mogel neoporečno ugotoviti. To je dosegal rekord, ki ga je celo z najkompliciranejšimi aparati težko doseči. Posebno dobro prejema g. Prelog postaje Brno, Budapest, Rim, Berlin, Hamburg, Toulouse, San Sebastian, Barcelona, Madrid, Abdeen, Darenty, Dublin, Nürnberg, Moskva in nordijske oddajne postaje (Oslo), torej do 2000 km oddaljenosti. Najbolj interesantno pa je dejstvo, da je dosegel tudi Ameriko z navadnim dodatnim aparatom (nizkofrekvenčnim ojačevalcem). Dunajski družba za radio - promet *»Ravag«*, ki ima edina koncesijo za oddajanje, se je začela za to zanimati in je že ponovno dala po strokovnjakih preizkusiti aparate g. Preloga. Ista družba resno misli uvesti re - broadcasting inozemskih postaj potom dunajske postaje s pomočjo aparata g. Preloga.

Dnevno prihajajo k g. Prelogu ljudje z Dunaja in še bolj od daleč, da smejo par momentov slušati na njegov aparat ter se o *»neverjetni«* resnici prepričati. Tudi dobiva g. Prelog nebroj pisem, v katerih ga amaterji prošijo za nasvete v sestavljanju svojih prejemnih postaj. O tem ljudskem romanju in o pismih, ki jih je toliko, da je g. Prelogu fizično nemogoče na vse odgovoriti, sem se prepričal, ko sem ga obiskal v Ernstbrunn, majhnem mestecu severno od Dunaja. Idilična lega kraja se da primerjati z našim Novim mestom. V lepo urejeni vili g. Preloga sem z navadnim detektor - aparatom poslušal brnsko postajo, isti večer sem poslušal tudi Barcelono — bil je ravno pouk v retoriki —; tako živo in naravno ti prihaja glas na ušesa, da misliš, da sedi v dvorani, kjer razlaga barcelonski profesor umetnost retorike.

Glavna prednost Prelogovega detektorskega prejemnega aparata je cenovitost in izredno čista reprodukcija glasov, ki je s cennimi aparati ni mogoče doseči.

Radio v Studencih

Te dni so ustanovili v Studencih pri Mariboru podružnico mariborskega radiokluba. Za predsednika je bil izvoljen gosp. Lindner. Klub zaznamuje razveseljevalo veliko število članov; mnogi posedujejo sami radio aparate. Najbrže se bo sploh ves mariborski radio klub preselil v Studence, ker je že dalj časa brez potrebnega lokala.

Zagrebska radiofonska oddajna postaja.

Dela pri novi zagrebški oddajni postaji so že zelo napredovala. Postavljena sta že drogova, ki nosita anteno. Visoka sta po 40 m. Prvi je postavljen na dvorišču hrišič št. 9. na Markovem trgu, drugi pa na dvorišču konvikta. Skoro opremljen je že tudi studio, prostor za akumulatorske baterije in strojnica, kjer so postavljeni motorji in generatorji za dobavo potrebnega toka. Iz Berlina so prispeli že oddajni aparati. Oddajno postajo gradi nemška družba *»Telefunken«* in vodijo vsa dela

Valovanje delavske mezde v Jugoslaviji

Kakor smo že sivočasno poročali, je na svojem predavanju »Položaj jugoslovenskega delavstva« v društvu *»Soča«* g. univ. profesor Bilinovič razpravljal na podlagi nazornih diagramov tudi o valovanju delavske mezde v Jugoslaviji od leta 1921 do 1. 1925., kakor tudi o razmerju v posameznih državah med predvojno in sedanjo delavsko mezdo. Danes te za naše in svetovne mezdne razmere zelo poučne diagrame objavljamo v poenostavljeni obliki in upamo, da bodo, posebno prvi, pripomogli k umirjenju strasne demagogije, ki jo nekateri uganjajo s praznimi frazami med našim delavstvom, ne da bi sami proučili vprašanje in oprli svoja izvajanja na točne številke.

Prvi diagram nam v črkanj valovnici a) kaže valovanje nominalne mezde nekvalificiranega delavca pri srednjetežkem delu. Nominala je izražena v diagramih. Vidimo da je nominalna mezda, ki je znašala v prvem četrtletju l. 1921. Din 403, naglo naraščala ter dosegla čez leto dni že Din 750 v drugem četrtletju l. 1923. pa presešla že Din 1000. Od te dobe naprej je mezdno valovanje mirnejše in mezda je znašala koncem leta 1924. povprečno v Jugoslaviji Din 1043., kar približno odgovarja še današnjemu stanju.

Prava vrednost mezde pa je odvisna vedno od njene kupne sile, torej od njenega razmerja k cenam živil. Puntirana valov-

njeni inženjerji.

Oficijska otvoritev postaje je določena na 15. maja, s poskusnim oddajanjem pa bodo pričeli že prej. Poskusno oddajanje bo naše amaterje gotovo zanimalo, zato bomo začetek pravočasno naznanili.

Programi oddajne postaje splošnega seveda ne bodo tako pestri in bogati, da bi se mogli kosati z onimi drugih evropskih oddajnih postaj. Oddajali bodo dvakrat dnevno, in sicer dopolne borsna in druga važna poročila, zvečer pa koncerte. Pozneje, ko bo število abonentov naraslo in bo prišla s tem oddajna postaja v ugodnejši finančni položaj, bodo začeli s celodnevni oddajanjem. Uprava postaje že sestavlja programe za prve dni.

V Zagrebu vlada za oddajno postajo jako veliko zanimanje. Tvrdke, ki prodajajo radio-materijal, si oskrbujejo cele zaloge detektorskih prejemnih aparatov.

Poseben teater za radiofonijo v Berlinu.

Radio-abonentni radi poslušajo prenose iz gledališ, posebno prenose celih oper. Zal pa je v vseh državah prenos iz oper zelo omejen, kvečjemu enkrat na mesec ali na teden je dovoljeno prenašati tako opero ali vsaj posamezna dejanja. Vzrok je pač ta, ker so gledališča potem slabo zasedena, če je mogoče poslušati opero kar doma.

Berlinska radiofonska družba se že dalje časa peča z ustvaritvijo svojega lastnega gledališča, ki bi bilo trajno na razpolago radiofoniji. Gledališče bi bilo dostopno publiki kakor vsako drugo, le radio-abonentni bi imeli znižano vstopnino. Vsaka drama, opera ali opereta bi se izvajala večkrat in bi se večkrat tudi radiofonsko oddajala. Radio-abonentni bi si najprej ogledali opero v gledališču, kar bi imelo pri poznejšem poslušanju na prejemnem aparatu gotovo mnogo večji efekt.

Dunajski programi za Zagreb in Budimpešto.

Madžarska radiofonska družba v Budimpešti in družba, ki je dobila koncesijo za postavitve radiofonske oddajne postaje v Zagrebu, se baje pogajata z avstrijsko radiofonsko družbo, da bi se dunajski radiofonski programi oddajali tudi s postaje v Budimpešti in iz zagrebške radiofonske oddajne postaje, ki bo kmalu dograjena. Za prenos programov do Zagreba in Budimpešte bi prišla v poštev le visokofrekvenčna telefonija, ki se že z uspehom uporablja za prenos programov z Dunaja na oddajno postajo v Gradcu.

Novo oddajne postaje v Rusiji

Ruska vlada je dovolila raznim privatnim družbam graditev več novih radiofonskih oddajni postaj s skupno oddajno energijo 43 KW.

Schenectady

Poskusna radiofonska oddajna postaja družbe General Electric Company v Schenectadyju je začel oddajati z doslej največjo energijo 100 kW.

Radiofonija in esperanto

Kako velikega pomena je postala radiofonija za razširjanje mednarodnega jezika Esperanto, je razvidno iz števila oddajnih postaj, ki imajo stalno na programu tečaj tega mednarodnega jezika.

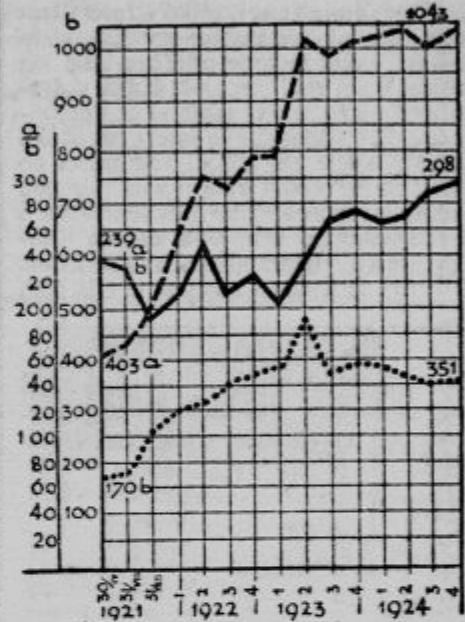
Esperanto se poučuje potom radiofonije v 22 državah z 82 oddajnimi postajami. Na prvem mestu je Angleska s 16 oddajnimi postajami, nato Združene države 13, Nemčija 11, Francija 5, Rusija in Kanada po 4, Danska, Nizozemska, Švica in Avstralija po 3, Avstrija, Mehika po 1 oddajno postajo, ki poučujejo Esperanto, pa imajo: Finska, Italija, Norveška, Rumunija, Švedska, Českoslovaška, Madžarska, Brazilija in Urugvaj.

Dejansvena vrednost prejetega zaslužka pa se kaže v takozvani realni mezdi. Tudi cene živil so spočetkom naglo naraščale, v drugem polletju l. 1923. pa pričele padati in padajo polagoma še vedno Pričetkom l. 1921. je moral delavec izdati za najnujnejša živila Din 170, pričetkom drugega polletja l. 1923. okoli Din 475, koncem l. 1924. pa Din 351. Ker so cene v letu 1925. še nadalje padle, znaša ta izdelek sedaj še nekoliko manj.

Dejansvena vrednost prejetega zaslužka pa se kaže v takozvani realni mezdi. Tudi cene živil so spočetkom naglo naraščale, v drugem polletju l. 1923. pa pričele padati in padajo polagoma še vedno Pričetkom l. 1921. je moral delavec izdati za najnujnejša živila Din 170, pričetkom drugega polletja l. 1923. okoli Din 475, koncem l. 1924. pa Din 351. Ker so cene v letu 1925. še nadalje padle, znaša ta izdelek sedaj še nekoliko manj.

Gmotno stanje delavstva se je torej nedvomno znajmo, čeprav se ne v dovoljni meri izboljšalo, ker še ni doseglo realne mezde v drugih državah.

Drugi diagram nam predločuje razmerje v raznih državah med predvojno in sedanjo mezdo. Ameriški delavec zasluži 153 odstotkov svoje predvojne mezde, torej več kot za polovico več. Avstrijski delavec za-

Staroslav:

Gostilne v stari Ljubljani (Dalje)

Na nasprotni strani poleg imenovanega kopališča je stala nekdanja krčma Pavla Lukanca (1800), kateremu je sledil Luka Novak (1805), potem krog leta 1850 Martin Orehek.

Sloveca je bila gostilna »pri Bitencu« ali »Zur Vereinigung«, sedaj »Hotel Struckelj«. Na pločevinastem izvesku, visčem na voglu tedanje pritlične hiše, sta bili naslikani roki, segajoči druga v drugo; pod njima je stal napis »Zur Vereinigung«. Pri »Bitencu« je imela pekovska zadruga svoje zbirališče. Nač mizo, ob kateri so se vršila zborovanja, je pod steklenim prizmatičnim zabojem visel s stropa pekovski grb: leva, držeča v šapah presto (Harambaša v »Slov.« 1916, 61). Bitenčeva gostilna je bila jako

marju. Njegov nasvet je uvaževal mestni zastop čez 17 let, ko se je leta 1874 pogajati z Urbasom zaradi odkupa hiše. A stvar je dozorela šele leta 1882. Naslednjega leta je zgradila Kranjska stavbna družba preko odkupljene in porušene Urbasove hiše sedanjo Resljevo cesto.

Zidan na Poljanski cesti.

»Pri Kapčarju« — tako so zvali stari Šentpeterčani gostilno leta 1924 umrlega narodnjaka Antona Bončarja — je bilo združeno s krčmarstvom-pekarsko. Pred svetovno vojno je bil tu ob sobotah zvečer jour fixe »Dolga vas« narodnega razumnštva. »Bončarjev vino-toč« (št. 41) še deluje.

Jako lepe gostilniške prostore z vrtom je nudila Ljubljancem pivarna »Schreibers Bierhalle« — sedaj »T. Mencinger Vinska klet in zajutrkovalnica« št. 43. Namesto prejšnje neznatne hiše je se-

»Oksenbirt« na Sv. Petra cesti, podrt.

priljubljena pesniku Prešernu. V njenih prostorih so se shajali okoli leta 1890 ob čločenih večerih krog urednika slovenko-nemškega slovarja profesorja Makta Pletersnika njegovi sodelavci: profesorji Bartel, Pavlin, Petelin, Rutar, Tavčar ter Anton Koblar, Anton Mikuš, dr. Josip Stare in Fran Uršič ter restatrali besede za slovar. Stara Bitenčeva hiša so porušili v jeseni leta 1899.

Izza otvoritve južne železnice je oživel Kolodvorska ulica, prejšnja Blatna vas, in se opremila s pivnicami. Druga pa drugo so se odvijale: restavracija na žužnem kolodvoru, gostilna »pri Starem tišlarju«, »Gasthaus zum Mohren« (pozneje »Zum Südbahnhof«, sedaj »Hotel Južni kolodvor Miklič« — to gostilno je ustanovil Fran Perles, gostilna »pri Rikaufu« (v na samem stoječi hiši blizu južnega kolodvora), hotel in kavarna »Leone«, ki se je preselila s Starega trga in druge.

Prečna ulica. — Ob stiku Prečne ulice in Sv. Petra ceste so čakali kupcev ob zidu sedanje Kregarjeve hiše št. 23 prislomljeni mlinski kamni, ki so dali odnotni gostilni ime »pri Mlinskem kamnu«; zvala se je tudi »pri Juriju«. Mlinski kamni so sloneli tudi ob sosednji Peterkovi hiši.

V sedanji Rohrmannovi hiši št. 26 je gnezdil »Golobček«, dijakom jako priljubljena gostilna. V prednici sedanje hiše je krčmaril leta 1787 moker Ivan Abzec. Konec leta 1865 je kupil staro hišo od Svelčevih dedičev Fran Golob, jo podrl in si leta 1866 sezidal novo, pri kateri je prvo kelo v roke vzel sedanji stavbenik Filip Šupančič kot vajenec svojega očeta pok. Jakoba Šupančiča po domače Gradiška iz Kravje doline. Konec leta 1866 je bila otvorena gostilna »pri Golobčiku« — prva s slovenskim napisom v Ljubljani, na kar je bil jako ponosen Golob, ki se je leta 1879 preselil v Banjaluko v Bosno. Hišo z gostilno je prodal Josipu Štelbi, čigar oče je bil Čeh rodom iz Prage. Njegov zet Viktor Rohrmann je nadaljeval gostilno do leta 1915, ko se je moral zaradi pomanjkanja pive o svetovni vojni opustiti. Sedaj se nahajata v njenih prostorih dve trgovini (g. Viktor Rohrmann).

Gostilna pri Jozelu na Sv. Petra cesti — podrt.

Ob Zmajevem mostu tam, kjer je sedaj Medica in Zanka prodajalna barv, je mnogo let bivala kavarna »Austria«.

Nji nasproti je na sedaj porušeni hiši oznanjal izvesek, da je tam gostilna »pri Jelenu«, ki se je ponašala tudi s častnim naslovom: »pri Starem Slovincu«. Tu je bila že leta 1787 gostilna, ki jo je vodil Josip Savnišek. Konec 18. stoletja je prišla v last solarju Mihi Zalokarju, od katerega jo je prevzel pred letom 1815 Miha Jalen, »stari Slovinc«, rodom iz Lesca. V dijaškem listu »Torbič« je bila njegova krčma leta 1863 jako pohvaljena: »Stari gospodar in čvrsta gospodarica sta zelo vneto za našo pravično stvar. Vrle »Novice« so jima že več let ravnilo pri gospodarstvu in sploh pri življenju, zato se na tudi pozna v vsakem obziru v tej hiši znaten napredek« (»Torbič« III. 104). Jalenova († 21. febr. 1884) je bila zlasti dijaštvu velika dobrotnica. Leta 1887 je kupilo mesto Jelenovo hišo in jo radi olepšave Resljeve ceste dalo podrti.

Poleg »Jelena« je stala Urbasova gostilna z domačim imenom »pri Irgelcu«. Odpravo te enonadstropne hiše in zvezo Zmajevca (tedaj Mesarskega) mosta s kolodvorom je sprožil že leta 1857 Jernej Lenček v koledarju »Slov. Ro-

Tudi dolnji šentpeterski konec je bil dovolj oskrbljen s krčmami. Pred nekaterimi desetletji je slula gostilna »pri Mihlu« (ljudstvu je rabila daljša oblika »pri Mihatu«) št. 83. Gostilničar Miha Dimnik je bil hkrati mesar. Zaradi obilnih porcij je bila njegova krčma na dobrem glasu.

Se deluje njena sosedna — gostilna »pri Jerneju« št. 85, kjer toči sedaj že tretji Črnetov rod, prišedši iz Šiške. Tudi tu je bilo s krčmarstvom združeno mesarstvo. Ta gostilna je bila pred polstoletjem in pozneje priljubljeno zbirališče narodnjakov. Dalje časa je hodil sem večerjat Levstik, ki je pel v »Zvonu« (1870):

Na vrtu pri Jerneji
sinoči sem sedel,
pijačo, jed pred sabo
na mizi sem imel.

Kakor Mihova je preminila tudi Novakova gostilna (na voglu Sv. Petra ceste in Škofje ulice tam, kjer je sedaj Ustareva lekarna št. 78). Pred 60 leti je stala ondi nizka, pritlična hiša, ki jo je dvignil potem v enonadstropno gostilničar in mizarški mojster Ivan Novak, izvrsten narodnjak (umrl 6. jun. 1889). Njegova hči Marija omožena Trčkova je mnogo let načelovala šentpeterski ženski CM podružnici.

Nekdaj je bila tudi »pri Bolču«, (po starem »Pri Boltiču«) v rojstni hiši mestnega gerenta Josipa Turka, gostilna. Stari zapiski pravijo, da je krčmaril tam krog leta 1800 Jakob Bolta, ki je bil hkrati zidar. Pred dobrimi 50 leti se je za malo časa obnovila.

Omeniti treba še gostilne pri Šentpeterskem mostu v Žerovčevi hiši, se-

Marija Černe, gospodinja »pri Bitencu« v Kolodvorski ulici, kjer sedaj stoji hotel Struckelj. Po fotografiji okrog leta 1860.

zidal sedanje poslopje krog leta 1860 Peter Lilsdorf, poslovođa v nekdanji cukrarni. Na zadaj dvigajočem se nasipu je nastopil paviljon, pod katerim sta bili dve kleti. Ob dvorišču je delovala pivovarna. Kot pivovarnarja je nastopil Peter Lilsdorf, ki je bil rodom iz Kölna ob Reni, svojega sina Josipa. O njegovi radodarnosti priča dejstvo, da je nekdo pogostil domači pešpolk št. 17, ko se je bil vrnil v Ljubljano. Peter Lilsdorf je umrl leta 1864 na llovici, kjer je imel posestvo. On je krog leta 1845 prvi vpljal v Ljubljani božično drevesce (pov. njegov vnuk g. Fran Trost). V »Bierhalle« je bil dne 28. nov. 1880 ljudski shod, na katerem so privrati javno nastopili socijalni demokrati z železnikarjem in Šturmom na čelu in zahtevali splošno volilno pravico (N. 1880, 389).

Znamenje, ki je stalo do leta 1890 ob ustju Vidovdanske v Sv. Petra cesti, so oblegale nekdanje gostilne: V sedanji Simončičevi (nekdanji Kozjekovi) hiši št. 44 krčma Mihaela Detele (1787); v sosednji Pukelsteinovi hiši št. 46, kjer je v Paurovi hiši št. 48 pivnica Franceta Kotnika (1800); na oni strani v po potresu vmaknjeni Lebnovini št. 51 krčma Jakoba Udovca (1787); poleg slavne Jakčeve hiše, ki jo je opisal dr. Val. Zarnik v »Slov. Nikodemu« N 1867, v nekdanji Malahovske hiši št. 53 gostilna Nikolaja Cankarja (1787); na voglu Vidovdanske in Hv. Petra ceste, kjer je sedaj kavarna, krčma Franceta Wurzbacha (1800), pozneje gostilna »pri Strajbelju« (po posestniku Matiji Strajbelju 1805-1833), naposled »pri Znamenju«; krčma »pri Pacu«, tako zvana po gostilničarju Antonu Pacu, ki je točil tu sredi minulega stoletja (Pacovo gostilno je otel pozabe Juš Kozak v »Šentpetru«, na njenem štčitu so bile naslikane tri zastavice z napisom »Zu den drei Fahnen«. Po potresu je bila Pacova pritlična hiša porušena.

Vidovdanska cesta (stara Kravja dolina). — Prva hiša na desni je bila nekdanja gostilna, in leta 1787 last Luke Umeta.

Krog leta 1773 je krčmaril v Kravji dolini Andrej Gradišek, čigar ime se je do danes ohranilo na hišni št. 7 (Šupančičeva hiša).

Kjer daje sedanje hiralnica zavetje siromakom, je točil krog leta 1800, krčmar Jakob Jama; njegova gostilna se omenja še leta 1830.

V isti dobi je bila »pri Anžku« pivnica Ivana Lavriča.

V drugi polovici minulega stoletja je zaslovela gostilna »pri Malinu« ali »pri Franci« (po krčmarju Lovrencu Malinu in njegovi ženi Franciški), sedaj »pri Možini«. Pred Malinom je krčmaril tu krog leta 1830 Anton Petrovič.

zidani leta 1845. V nji se je istega leta otvorila krčma »Zum Goldenen Anker« — sedaj »Gostilna Šentpeter«.

3. Poljane.

Kopitarjeva ulica. — Razen že omenjenega »Bahabirta« so bile tu še tri gostilne: »Pri Skrijancu«, ki je gnezdil še pred sto leti na voglu proti Zmajevemu mostu na stavbišču sedanje Jugoslov. tiskarne (gospodar in gostilničar Ivan Skrijanec je umrl dne 20. dec. 1904); »pri Gašperju«, imenovana po krčmarju Gašperju Jemcu, ki je točil tam, kjer se nahaja sedaj Ničmanova prodajalna, in »pri Cinkoletu«, ki je še v obratu. Stari Cinkole je krčmaril »pri Meksikancu« v Kirbischevi hiši, odkoder se je preselil v Kopitarjevo ulico št. 4.

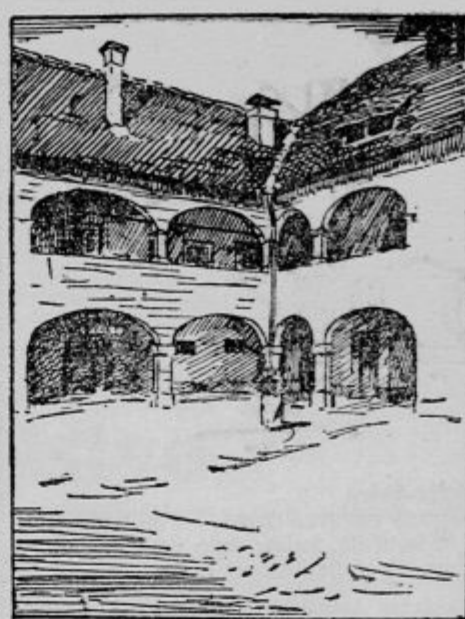
Zeleni hrib na Dolnjijski cesti.

Poljanska cesta. — V tisti po potresu podrti hiši ob vhodu na Zgornje Poljane, ki so ji zdeli priimek »Peglezen«, je bila leta 1802 gostilna Andreja Gorjupa.

Zdavnja je nehala gostilna »pri Spickramarju« št. 3, ki ji je bil voditelj leta 1780 Josip Lukman, pozneje Valentin Dragar.

V bližini na št. 9 se je ohranila gostilna »pri Janezu«, kakor stoji zapisano pod prenovljeno sliko sv. Ivana Nepomučana na izvesku. Hiša je stara. Na nadzratnem sklepniku sta vklesani črki LN z letnico 1796. »Pri Johanesbirtu« so krčmarili Lovrenc Novak (1789), Ivan Taboure (1815), Temo Omejec (1853), njegova vdova Terezija.

Ko je bil poznejšemu Del Cottovemu posestvu, razkosanemu izza leta 1903

Zolarjevo dvorišče v Gradišču — podrt

— sedaj stoji tam poleg drugih hiš realna gimnazija — lastnik pivovarnar Ivan Feichter med leti 1833 do 1846, je bilo tu veliko gostilniško podjetje. Na prostnem vrtu so se prireale poleti mnoge veselice. Feichter je varil pivo na nekdanji Kleblatovini v Florijanski ulici št. 24 in je prenesel ime »pri Kleblatu« tudi na poljansko gostilno. Izza leta 1846 hter. Gostilna je nehala, ko je imenovt do 1886 je bila tu posestnica Marija Feichter. Gostilna je nehala, ko je imenovana leta prešlo posestvo v roke dr. Eislja soproge, kateri je leta 1892 sledila njena hči Hermina Del Cottova (LZg 1912).

(Dalje prihodnjič)

Kolesa!

samo pri Gorcu!

Palača Ljublj. Kreditne banke

Vreme

V večini Evrope je bilo vreme v preteklem tednu še vedno zelo spremenljivo. Zračni tlak se je dvignil nad severno polovico kontinenta ter povzročil tamkaj stabilnejše vremenske razmere, toda južna polovica Evrope je ostala še vedno pod nizkim zračnim pritiskom ter je imela radi tega obilo dežja ter oblačnih ponekod celo nevihtnih dni. Središče najnižjega tlaka se je nahajalo v naši neposredni bližini, nekaj časa južno, nekaj časa severno od Alp. Okrog tega središča se je gibal zrak v velikanskem vrtincu, zapadno od Alp je prevladovala severna zračna struja ter dovajala hlad od Skandinavije preko Anglije in Francije, daleč tja do Španije, vzhodno od Alp je gospodoval jug, ki je s toplim zrakom z Male Azije in z drugih vročih predelov preplaval Balkan, zapadno Rusijo in Poljsko. V prvih dneh tedna je bila radi tega toplota tako nenormalno razporejena, da je kazal v onih dneh ob 7. uri zjutraj termometer n. pr. v Krakovu, Varšavi ali Berlinu 17 do 19 stopinj Celzija, dočim je bilo istočasno od Londona in Pariza tja do Madrida samo okrog 7 stopinj Celzija. V predelu Baltičkega morja sta se topla in hladna zračna struja mešali in nastali so tamkaj silni viharji, ponekod z nevihtami in obilico dežja.

Sredi tedna se je ta depresija napolnila s težjim zrakom, tako da je bil zračni tlak daleč naokrog izredno enak. Tak položaj je osnova za male nevihte; tudi pri nas se je v torek in v sredo zelo kazalo nevihtno razpoloženje in čez dan se je vselej pooblašilo in kazalo je na dež.

Koncem tedna je prevladal zopet jugozapad, znak da smo zopet pod območjem depresije z Atlantskega oceana, ali vendar še dovolj daleč od njenega središča. Temperatura se je pod južnim vplivom zopet zvišala ali šele v petek smo imeli zopet tako tople dan kot je bil že 7. april; ves čas vmes je bilo izdatno hladneje.

Dunajska vremenska napoved za Soboto: V južnih Alpah počasi bolj oblačno; sicer topla.

Prodaja hiše v Gradcu

v najprometnejši ulici (tramvaj), 5 minut od glavnega kolodvora, s nadstropja visoka, 2 poslovna lokala, stanovanje z 3 sobami prosto, stanje stavbe dobro, velika, vojni vhod, klois ti, električna luč, 9 oken v fronti, veliko poslopje na dvorišču, vioko poldrugo nadstropje, za obrt in stanovanja, velik vrt in dvorišče. Zapuščina,

cenó naprodaj.

Vprašaj. F. NIEPEL, Graz, Leitner-gasse 25. III. 3511 a

Aleksandrovo otok Krk

Letoviščarjem se priporoča restavracija Orlić. — Cena celodnevni prehrani Din 40.—, stanovanja s postrežbo 12 — 15 Din. — Istotam se išče za sezonsko dobo

dobra kuharica iz Slovenije.

Za birmo

ure, zlatnino in srebrnino

priporoča

Ivan Pakiž, Ljubljana,

3526-a Stari trg št. 20

Tvrška

Josip Pogačnik

v Radovljici

izdeluje obleke po angleški in francoski modi, ima jedno v zalogi češko in aneško blago. 1908

Išče se

POSOLILO

Din 400 — 500.000 na prvo mesto za trgovsko podjetje. Ponudbe na upravo »Jutra« Maribor, pod »Sigurno 1000«.

Na vagonu in na drobno bukova in hrastova drva ter bukovo ogelje lastne produkcije, vsakovrsten okrogli les, dalje trboveljski premog, mavec po konkurenčnih cenah pri tvrdki

D. Marušič,

Ljubljana — Sv. Petra cesta št. 40.

Najceneje in najbolje

si za pomlad in poletje oskrbite

raznovrstno usnje

kakor n. pr. boks od 14 Din naprej pri tvrdki

Fran Erjavec

Ljubljana, Stari trg št. 11 a.

Prepričajte se o tem!

Dve pletilji

večji v izdelavi vseh pletenin dobila stalno nameščenje.

Osebné ponudbe in dogovor pri Josip Sterše, Zagreb, Maksimirska 94.

Ženitev.

Kemik z akademsko izobrazbo in lastnim laboratorijem v Zagrebu, 39 let star, visok prijetne zunanjosti, z lepimi letnimi dohodki, ki je živel mnogo let v inozemstvu in tam tudi razstavil, želi se spoznati z damo primerne starosti in s primerno dobo v svrhu ženitve. D. skrepcija častno zajamčena. — Ponudbe poslati na Zagreb, glavna pošta, pretinac br. 287. 3563 a

Čreslo

zdobljeno, zdravo, suho, ali smrekovo skorjo staro ali novo kupim.

Ponudbe pod »Čreslo« na upravnishvo »Jutra« franko vagon. Plačljivo takoj.

Preselitev!

»OLEUM«

Ljubljana

industrijska trgovska družba

se je preselila

v nove razširjene pisarniške prostore

na Gosposvetsko cesto št. 8.

Telefon Interurb. 910.

Avstro Fiat, Typa 31 g

40 PS, 4000 kg tovrne teže, skoraj nove polne gume ter

Ital. Fiat, Typa 15-ter

34 24/100 HP, 1500 kg tovrne teže,

ceno prodaja

Konzervna tovarna »Globus« d. d.

na Vrhniki. 3537-a

Ne zamudite

prostovoljne javne dražbe

v četrtek 6. in petek 7. maja vsakokrat ob 9. dopoldne, CESTA V MESTNI LGO št. 15. (Popovičovo posestvo)

Naprodaj bodo konji (2 težka, 1 lahke), konjske opreme, razni vozovi, kočije, kosilni stroj, več oken, vrt in betonskih stopnic, prazni sodi, razno pohištvo, pisalne mize, kopirna preša, preproge, zrcala, svetilke, obleke, čevlji itd. — Interesentje si lahko stvari ogledajo od ponedeljka do srede, vsak dan od desne do ene. 3 16

Zahvala.

Globoko ginjeni nad iskrenim sočutjem, ki se nam je izkazalo ob priliki bridke izgube, se vsem iz srca zahvalujemo. Prisrčna hvala tudi vsem, ki so spremljali blagega pokojnika na njegovih zadnji poti. 3560

Ljubljana, 20. aprila 1926.

Ema Dorčič in otroka.

Gospodarstvo

Tedenski borzni pregled

Začetne vrednote brez večjih sprememb. — Vojna škoda čvrsta. — Majhen promet v devizah. — Dinar na nespremenjenem nivoju.

Zagreb, 30. aprila. Bančne in industrijske vrednote so pokazovale ta teden isto sliko kakor že celotno prejšnjih tednov. Do večjega prometa ne pride in le kakšen dan za beleži malo nadpovprečen promet. Zaključuje se običajno vedno eni in isti papirji ter vedno v omejenem obsegu. V izvenkreditnih industrijskih papirjih je bilo ta teden za malenkost živahnije.

Državni papirji so se začeli ta teden trgovati ob čvrsti tendenci. Vojna škoda je pričela s tečajem 320, v sredi tedna se je gibala na višini 318—319, dočim se je za maj zaoklepala po 322—323. Blaga ni bilo preveč. Močnejši kupci niso nastopali v preveč meri iz razloga, da ne naženejo tečaj preveliko. Inocentstvo, predvsem Dunaj in Nemčija, je dalje nakupovalo Vojno škodo. Tendence za Vojo škodo je bila neprestano čvrsta. Investicijsko se je zaključevalo večinoma po 77,5 asarame pa po okrog 46, z manjšim prometom, ker je nedostajalo blaga.

Devizno tržišče je bilo ves teden mirno. V začetku tedna je znašal dnevni promet okrog 3 milijonov Din, a proti koncu okrog 5 do 6 milijonov Din. Spritno vedneje primanjlovanja blaga je Narodna banka morala skozni ves teden intervenirati z znatnimi količinami.

Dinarjev tečaj se je gibal v Curihu na nivoju 9,1125 do 9,12 švicarskega franka za 100 Din. Francoski frank je bil dalje mednarodno slab. Kakor se glasilo, se pripravljajo ukrepi za stabilizacijo francoske valute na bazi funtovega tečaja 150. V Franciji se pripravljajo tudi omejitve uvoza. Obeta se, da bo na francoski frank v naslednjih dneh ugodno vplivalo dejstvo, da se je sklenil sporazum glede konsolidiranja francoskega dolga Zedinjenim državam. Lira je ta teden malo oslabela.

Postaja Zidani most

Že tedaj, ko je bila otvorjena odcepna proga južne železnice od Zidanega mosta do Zagreba, je postala postaja Zidani most važna železniška križišča. Ustrezalo je direktnemu prometu Dunaja s Trstom in Zagrebom; tovor je lahko nemoteno nadaljeval svojo pot tako k morju kakor po Savi navzdol proti Sisku in še dalje. Edina večja ovira za tedanje čase je bila, da je osebito v zadnjih letih pred vojno pričelo primanjlovanje prostora za dovoljno množino tirov, potrebnih zaradi naraslega prometa. V splošnem pa postaja Zidani most ni predstavljala resnih ovir gospodarskemu toku stare monarhije.

Izpremena po prevratu, ko Dunaj za razvoj našega gospodarskega življenja tako rekoč sploh ne prihaja več v poštev, postavlja postajo Zidani most glede važnosti med najvažnejša zelo prometna železniška križišča Jugoslavije. Pot, ki gre ob Savi od Beograda do Ljubljane, nas vodi preko Zidanega mosta, prejšnja zveza Dunaj—Zagreb je stopila popolnoma v ozadje. V Trstu, v Švico in še dalje vozijo naši izvozni vlaki, ki morajo vsi vzeti pot preko Zidanega mosta. Simplon-Orient-Express, Direkt-Orient, Nemčija—Beograd so mednarodni vlaki, ki vozijo zopet skozni to važno postajo.

Izredno je narasel promet po prevratu in vsak mesec narašča kar sproti. Ali pa odgovarja predvojnemu postaja Zidani most potrebam prometa? Ali se je glede na sedanje jugoslovensko lego te postaje kaj storilo v olajšanje, v skrajšanje prometnih manipulacij na Zidanem mostu? Dvakratno moramo odgovoriti negativno. Postaja niti ne odgovarja zahtevam prometa, niti se ni od 1. 1. 1918. kaj izpopolnila, niti razširila, temveč je ostala taka, kakor je že služila Avstriji pred vojno in v njej. Še danes odgovarja postaja samo za promet Dunaj—Trst; povsem nezadostna pa je glede najvažnejše zveze za našo državo in prav nič ne ustreza potrebam našega gospodarstva po direktni progi Beograd—Ljubljana—Trst—Pariz.

Čas je denar! To velja tudi v prometnih vprašanjih. Ni vse eno, koliko časa potrebuje tovar od kraja v kraj. Naše železnice moramo urediti po vzgledih onih državnih ali privatnih prometnih ustanov, ki so najboljše in v najkrajšem času največ prevozijo. Nestvor postaje, kakršna je Zidani most, mora izginiti, saj nima niti direktnega spoja proti Beogradu. Prekladanje vlakov najprej v smeri proti Dunaju, obračanje lokomotive, prepeljavanje iz enega kolodvora (dunajskega) na tovarni (hrvatski) kolodvor povzročajo na Zidanem mostu za smer Ljubljana—Beograd ogromne zakasnitve brzih, potniških in tovarnih vlakov, zahtevajo vzdrževanje popolne kurilnice z vsemi napravami in pomenja v stvari sami ogromno prometno oviro, vplivajo zelo odločilno na točnost prometa ne glede na velike stroške, ki jih povzročajo kurilniške in druge naprave.

Zakaj se še ni zgradil nov most, spajajoč sedanji osebni kolodvor direktno s tovarnim kolodvorom na levem bregu Save. Samo tak most sam na sebi nam prihrani pri sedanjem prometu pri posameznem brzovlaku do 20 minut, pri tovarnem vlaku pa do 1 ure časa, ne glede na vse druge, s sedanjim načinom zvezane in potrebne manipulacije s preostavljenjem celih vlakov. Toda tudi kurilnica bi potem popolnoma odpadla in vsi vzdrževanje teh naprav združeni stroški. Prištevanja na premožnosti, časa in osebju bi šla v milijone. Most bi stal po izdelanem proračunu z vsemi preizkušnjam in preuredbam tirov le do 20 mil-

ijonov dinarjev. Ali se ne bi izplačal v par letih? In v primeru voje? Kakšne ovire bi nastale na Zidanem mostu! Skoro da nepremagljive!

Poklicani faktorji so, kolikor izvem, že napravili potrebne korake glede izpopolnitve postaje Zidani most. Dolžnost naših gospodarskih korporacij je, da to prizadevanje podpro s primernimi ukrepi. Mi moremo dobiti pravo direktno zvezo z Beogradom preko Zidanega mosta le, ako se zgradi spojni most, kjer bi vlaki brez vseh zamud in drugih težav vozili nemoteno iz Ljubljane v Zagreb in Beograd. —US.

Ljubljanski trg

Na trgu je kakor običajno vedno dovolj blaga. Cene se v Ljubljani v splošnem drže prilično nespremenjene. Le zelenjava in sočvrje sta pokazovali v tem tednu nagibanje k oslavljenju cen. Majhen padec cen beležijo berivka, radič, zgodnje tržaško zelje, šparglji, grah v stročju. Pocačila sta se tudi kozličje meso in mestoma fina moka.

V tem tednu so bile v Ljubljani naslednje povprečne cene: Meso in maast: goveje meso 15—19, teletje 17—20, svinjsko 20 do 25, trebušna slanina 20, salo 22, mast 21, prekajeno meso 23—32, kostrunje meso 14 do 15, kozličje 20, konjsko 6—8, hrenovke 35, kranjske klobase, sveže 30—40, polprekajene 32—35, suhe 67, prekajena slanina 28—30 Din kg. Perotina: piščanec majhni 12,50, koščki in petlinji 30—40, nepitane gosi 75 Din za komad. Ribe: karpji in ščuki 30, klini 13,50—15, mreže 17,50—20, pečenke 8—12,50 Din kg. Raki: 8,50—14 Din komad. Mlečni proizvodi: mleko 2,50—3 Din liter, maslo, sirovo 50, čajno 60, kuhano 50, böhnijski sir 36 Din kg. Jajca: 1 Din komad. Sadje: jabolka 5—12, dateljni 24, orehi 12, luščice 30—32, suhe češnje 10—12 Din kg. Specerijsko in kolonijalno blago: kava 40—76, pražena 52—100, sladkor, kristalni 13,50, v kockah 15,50, riž 9 do 12, čaj 75—100 Din kg. Mleviski proizvodi: moka 5,50, 5,25, kaša 6—7, jošprenj 6—8, ješprenček 10—13, turščina moka 3,50—4, turščeni zdrob 4—5, pšenični zdrob 6,50, ajdova moka 8—9, ržena moka 5 Din kg. Zito: pšenica 355—360, rž 250—280, ječmen 230—260, oves 220—240, proso 275 do 300, nova sušena turščica 185—200, ajda 280—300, fižol 350, grah 400—500, leča 600 Din za 100 kg. Zelenjava in sočvrje: glavna solata 12—14, ajserica tržaška 15—16, berivka 15, radič 12—13, zgodnje zelje tržaško 11, kisto zelje 2,50—3, karfiola 10, šparglji 20—25, špinata 7—8, grah v stročju 9—10, čebula 3—4, česen 15, kisel repa 2 do 2,50 Din kg. Krompir: stari 1,50, novi 9—10 Din kg. Kurjava: premož 44 Din za 100 kg, drva, trda 160, mehka 75 Din ku. bični meter. Cene krmi: seno, sladko 75—80, polslad. ko 60, kisel 50, slama 50 Din za 100 kg.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (30. t. m.) zaradi pričetka pravoslavskih velikonočnih praznikov ni poslovala.

Svinjski sejem v Mariboru (30. aprila). Na svinjski trg je bilo pripeljanih 324 svinj, 4 ovce in ena koza. Kupčija je bila zelo živahna in zadovoljiva. Prodanih je bilo 193 svinj in ena koza. Cene so bile naslednje: 5—6 tednov stari prasci 100—125, 7—9 tednov 150—200, 3—4 mesece stare 350—360, 5—7 mesecev 400—425, 8—10 mesecev 550—600, eno leto stare svinje 1500 do 1600 Din komad, 1 kg žive teže 10,50 do 12,50, 1 kg mrtve teže 15—17 Din. Koze 150 Din za komad.

Dunajski živilski sejem (29. t. m.). Goveda: Dogon 316 komadov; od tega 14 Jugoslavije 11. Ob precej mrtvem prometu so se komaj moglo obdržati cene pondeljke. Vsega glavnega sejma. Za kg žive teže so notirali: voli 1—1,55, bikli 1—1,30, krave 0,90 do 1,30 in slaba živina 0,55—0,90 šilinga po kakovosti. — Svinje: Dogon 1837 komadov. Pri mlačnem razpoloženju za nakupovanje so se lahko obdržale cene torkovega glavnega sejma. Za kg žive teže so notirali: debele svinje 1,80—2,20 in mesne 1,60 do 1,95 šilinga po kakovosti.

Dunajska borza za kmetijske proizvode (29. t. m.). Promet zelo miren. Razpoloženje za nakupovanje je bilo prav majhno. Cene so ostale prilično nespremenjene, vendar so pokazovale tendenco nazadovanja. Uradno notirajo vključno blagovnoprometni davek brez carine za 100 kg v šilingih: pšenica: domača (Wiener Boden) 42,50 do 43,8, marehfeldska 41,25—41,75, madžarska potiska 46,25—48; rž: marehfeldska 27,75 do 28,25, ostala 25,75—26,25; turščica: 21,75—22,75; oves: domači 29,25—30.

Skilcanje izvršilne sekcije tarifnega odbora. Po vesti iz Beograda se bo izvršila sekcija tarifnega odbora sestala dne 10. maja t. l. v Beogradu. Izvršilna sekcija bo, kakor smo že poročali, pregledala celotno kupno delo posameznih sekcij, ki so zadnje dni delale. Na podlagi dela in sklepov teh sekcij bo izvršilna sekcija pripravila predloge za prometnega ministra. Na omenjenem sestanku se bo izvršila tudi razdelitev materiala za nadaljevalno delo v sekcijah.

Priprave za jugoslovensko—čehoslov. vaško trgovinsko pogodbo. Po časopisnih vesteh se bosta v kratkem sestala zastopnik jugoslovenskega ministrstva za trgovino in industrijo ter delegat čehoslovanskega ministrstva za zunanje posle. Na tem sestanku se bodo izmenjala splošna mišljenja o pogajanjih za trgovinsko pogodbo, ki naj se sklene med Jugoslavijo in Čehoslovakijo.

Glavna skupščina beogradske borze se bo vršila 16. maja t. l. Med drugim bodo na dnevnem redu volitve 5 članov v upravni odbor in 60 članov razsodišča.

Uredba o organizaciji prometne službe. Iz Beograda poročajo: V finančni zakon za 1926/27. je vnesena odredba, na podlagi katere se pooblašča prometni minister, da v sporazumu z ministrstvom svet. tom tuda uredbo o organizaciji prometne službe v naši državi. Povodom tega se bodo v prometnem ministrstvu v najkrajšem času začele pripraviti za izdajanje te uredbe. Sodelovali bodo pri sestavljanju te uredbe razni strokovnjaki.

Čehoslovanska kupila večje količine našega tobaka. Iz Beograda poročajo, da se je upravnik naše monopolne uprave vrnil iz Praga, kjer je vodil z upravo čehoslov. vaške tobačne režije pogajanja glede prodaje preostanka našega tobaka Čehoslovani.

ški. Pogajanja so se zaključila s povojnim rezultatom.

Določitev narka za prisilno poravn. navo. V zadevi prozadobitca Franca Majzla, trgovca v Ljubljani, je določeno na dan 8. maja ob 10. pri deželnem sodišču v Ljubljani nark za razpravljanje in sklepanje o prisilni poravnavi.

Nazadovanje svetovnih cen v marcu in aprilu t. l. V mesecu marcu kakor decembra v aprilu t. l. se je opazalo na svetovnih tržiščih slabljenje cen. Zlasti se je pomenilo tekalno blago. Indeks cen na debelo pokazujejo padec v Ameriki, Angliji, Nemčiji, Italiji, Franciji in Švici. Zlasti nizek je zlati indeks cen v Franciji; to pa zaradi tega, ker se cene še niso prilagodile padcu franka.

Sporazum glede francoskega dolga. Zd. dinljenim državam. Reuterjev biro poroča iz Washingtona, da je glede konsolidiranja francoskega dolga Zedinjenim državam prišlo do sporazuma. Verjetno je, da bo to ugodno vplivalo na mednarodno vrednost francoskega franka.

Položaj na svetovnem sladkornem trgu. Najvažnejši dogodek zadnjih dni je bil sprejem zakonskega predloga o 100stotnem zmanjšanju sladkorne produkcije na Kubi s strani kubanskih zakonodajnih korporacij. Ta predlog bo v kratkem postal zakon. Ta vest je spodbudila povzročila na sladkornih borzah majhen dvig tečajev, vendar so se začeli porajati dvomi v izvršljivost kornega zakona. Na drugi strani so pa izgledi za novo kampanjo povod zopet ugodni. Ker so poleg tega stare zaloge še zelo obilne, ni misliti na kakšno znatnejšo zboljšanje cen.

Anglija ne zniža diskonta. Iz Londona poročajo, da se pričakovano znižanje diskonta Angleške banke ni izvršilo, in to baje zaradi še nepojasnjenega položaja v rudarskem konfliktu.

Avstrijska narodna banka ne zniža obrestne mere. Generalni svet Avstrijske narodne banke je na svoji predvčerajšnji seji z vsemi glasovi proti glasu predlagatelja odklonil predlog za znižanje bančne rate za pol odstotka na 7 odstotkov. — Obtok novčanice v Avstriji je padel od 15 do 23 t. m. za 19,42 milijona na 730,03 milijona šilingov. Podloga se je kljub padcu obtoke bankovcev povečala za malenkost na 500,78 milijona šilingov. Kritveno razmerje se je zboljšalo od 60,7 odstotka na 61,3 odstotka.

Pred obnovitvijo devizne terminske trgovine v Berlinu. Iz Berlina poročajo: Odradbo o odpravi zabrane devizne terminske trgovine bo državni kabinet objavil v početku naslednjega tedna, tako da se bo mogoče že v sredo zopet vpostavlila devizna terminska trgovina.

Težka gospodarska kriza v Madžarski. Iz Budimpešte poročajo: Gospodarska kriza v Madžarski je vedno občutnejša. Za vzgled navajamo, da je madžarski uradni list objavil te dni za en sam dan uvedbo 6 konkurznih in dveh poravnalnih postopanj ter 100 dražb.

Povišanje glavnice Italijanske narod. ne banke. Italijanska vlada je sklenila, da se v najkrajšem času povliha glavnica Italijanske narodne banke na 4 milijarde lir. In sicer z udeležbo zavodov Banco di Sicilia ter Banco di Napoli kakor tudi z udeležbo samih delničarjev. Dosedanja osnovna glavnica banke znaša 240 milijonov lir, od katerih je vplačanih 180 milijonov lir. Kakor se poroča, se namerava v zvezi s tem rešiti tudi vprašanje emisije pravice, ki naj bo odvzeta zavodom Banco di Sicilia in Banco di Napoli. Ta dva zavoda sta si to pravico z gotovimi omejitvami obdržala izza dobe ujedinjenja.

Borze

30. aprila.

LJUBLJANA. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčijski zaključki). Vrednote: Investicijsko 76—78, Vojna škoda 318—325, zastavni in komunalne kramlske 20—22, Celjska posojilnica 192—195, Ljubljanska kreditna 175—180, Merkantila 100—104, Prašedion 866—872,50, Slavenska 50—50, Kreditni 165 do 175, Strojne 0—92, Trbovlje 352—360, Vevče 100—100, Stavbna 50—60, Šešir 110 do 110 (110). — Blago: Zaključek samo eden: drva, poluha, foo Ljubljana, 2 vagona po 20. Drugeče same ponudbe v lesu, v premožu in poljskih pridelkih. Povpraševalo se je le po fižolu, prepelčanju in poljskem semu.

ZAGREB. Bančni in industrijski papirji običajno. Enako je nespremenjena Vojna škoda. — Dinar brez spremembe. Na deviznem tržišču je bila tendenca dalje slabosti in so vsi tečaji oslabili razen Dunaja in Švice. Skupni promet v devizah je znašal 4,5 milijona Din. Notirale so devize: Amsterdam (zaključek 2286), Dunaj 800 in pet osmink — 804 in pet osmink, Berlin 1352—1356, Bruselj 198—200, Italija izplačilo 227,35—228,35, London izplačilo 275,536 do 277,126, New York ček 56,598—56,898, Pariz 185—187, Praga 168,04—169,04, Stockholm 1514,5—1518,5, Švica 1095,5—1099,5, ček 1095,548—1099,548; valute: franco.ški frank 191—193; efekti: bančni: Eskomptna 104—105, Kreditna Zagreb 108 do 110, Hipo 60—61, Jugo 97,5—98,5, Ljubljanska kreditna 175—180, Obrtna 67—68, Prašedion 867,5—872,5, Slavenska 0—50, Narodna 4000—0; državni: Investicijsko 77,5 do 78, agrarne 46,75—47, Vojna škoda, promptna 318—319, za maj 321—322, za junij 325—326.

BEograd. Zaradi pričetka pravoslavskih velikonočnih praznikov borza ni poslovala. CURIH. Beograd 9,11, Berlin 123,20, New York 517,375, London 25,17, Pariz 17,05, Milan 20,795, Praga 15,325, Budimpešta 0,007245, Bukarešta 1,95, Sofija 3,75, Dunaj 73,05.

TRST. Devize: Beograd 43,80—44, Dunaj 350—353, Praga 73,60—73,80, Pariz 81,75—82,25, London 121—121,10, New York 24,82—24,89, Curih 480—482, Bukarešta 9,50 do 10, Budimpešta 0,0347—0,0350, Valute: dinarji 43,50—44, dolarji 24,75—24,85, 20 zlatih frankov 94—97, zlati kura 479,97.

DUNAJ. Devize: Beograd 12,44—12,48, Berlin 163,25—168,75, Budimpešta 96,90 do 99,20, Bukarešta 2,63—2,65, London 34,38 do 34,48, Milan 28,3750—28,4750, New York 706,50—709,50, Pariz 23,23—23,43, Praga 20,91—21,01, Sofija 5,11—5,15, Vašava 69,75 do 70,25, Curih 136,50—137, Valute: dinarji 12,42—12,48, dolarji 705,90—709,90.

Deviza Beograd na ostalih borzah: v Pragi 59,36 v Berlinu 7,395, v Londonu (popoldne) 276.

Šifon in platno za živотно in posteljno perilo v najboljši kvaleteti po najnižji ceni priporoča trgovina perila 148 z

Hed. Šarc
Selenburgova ulica 5.

Prima češki šifon Din 17— m.

Restavracija Alla Venezia Giulia

v Trstu, ulica C. Ghenga št. 7, v neposredni bližini glavnega kolodvora

LASTNIK: **Vaclav Stengel**

se priporoča potujočemu občinstvu. Izborna kuhinja, prvovrstna domača vina, kraški teran, vedno sveže pivo, točna postrežba, govori se slovenski.

3016 a

Patentirano ieseno vozno kolo za otrok

Cena Din 280—

M. Oswatitsch, Celje (Slovenija)

Za jugosl. patent šte. 1399 od 1. februarja 1923 na:

Rotor za velike obsežne brzine

(Rotor für grosse Umfangsgeschwindigkeiten)

se iščejo kupci ali od'emalci licenc.

Cenj ponudbe na ing. Milan Suklje, Ljubljana, Selenburgova ul. 7 3567 a

Izredna novost!

Patentna preproga-postelja

ki ne potrebuje modroca in jo vsaka osoba lahko nosi na rokah in ki je potrebna v vsaki hiši in hotelu, kopališču in ladji stane samo Din 390—

po poštne povzetju. Nadalje imam veliko skladišče perja: za zglavnike in blazine kg Din 60—, pol-belo kg 152—

Josip Brozović

kemička čistilna perja

Zagreb, Božovićeva ulica šte. 18.

3016 a

To morate čitati!

Vsa damska in moška garderoba bo zopet kot nova, ako jo date kemično čistiti in likati samo pri trdki 150—

JOS. REICH,

Ljubljana, Poljanski nasip 4-6

Poskusite in presenečeni boste nad uspehom!

3016 a

V Sremski Mitrovici

proda se ali zamenja

Iesna trgovina s hišo

s stanovanjem, velikimi šupami in skladiščem za shranjenje blaga. Leži na obali Save, prikladno za vsako trgovino. Kupčija je dobro uvedena, veliko število stalnih odjemalcev, opusti se zaradi bolezn.

Vprašati: „Drvara“, V. Maisatz, Sremska Mitrovica. 3434a

3016 a

Manufakturna trgovina

Marija Rogelj

Ljubljana, Sv. Petra c. 26

priporoča svojo krasno blago: šot, caj, klot, kamrik, delen, etamin, šifon, belo, plavo in rjavo kotenino. Strojene obleke domačega izdelka, perilo za dame in gospode, potrebščine za krojače in šivilje. Blago dobro, cene nizke.

3016 a

Manufakturna trgovina

Marija Rogelj

Ljubljana, Sv. Petra c. 26

priporoča svojo krasno blago: šot, caj, klot, kamrik, delen, etamin, šifon, belo, plavo in rjavo kotenino. Strojene obleke domačega izdelka, perilo za dame in gospode, potrebščine za krojače in šivilje. Blago dobro, cene nizke.

3016 a

Manufakturna trgovina

Marija Rogelj

Ljubljana, Sv. Petra c. 26

priporoča svojo krasno blago: šot, caj, klot, kamrik, delen, etamin, šifon, belo, plavo in rjavo kotenino. Strojene obleke domačega izdelka, perilo za dame in gospode, potrebščine za krojače in šivilje. Blago dobro, cene nizke.

3016 a

Manufakturna trgovina

Marija Rogelj

Ljubljana, Sv. Petra c. 26

Mineralno i blatno kupalište

Daruvar

Radioaktivni topli vrelci 38-50 °C

Najuspešnejše zdravljenje: ženskih bolezni, revmatizma, podagre, išiasa, slabokrvnosti in oblihi slabosti. 3342 a

Vse leto odprto!

Ugodno letovišče!

Ugodne železniške zveze!

Zelo umerjene cene!

Izven glavne sezone znaten popust!

Zahtevajte prospekt od ravnateljstva kopališča.

3016 a

„Spectrum“ d. d.

Inž. Kopista, Dubsky in Krstić

tvornica ogledal in brušenega stekla

Gaston Leroux:

Príkazen v Operi

Zvečer ni pela. Ni prejel od nje običajnega pisma, čeprav sta si obljubila, da si pišeta sleherni dan tega meseca. Drugo jutro je stekel k mami Valerius, ki mu je sporočila, da je Kristina odsotna za dva dni. Odšla je prejšnje popoldne ob petih, rekoč, da je dva dni ne bo domov. Raoul je bil ves iz sebe. Začrtil je mamo Valerius, ker mu je povedala tako novico z neverjetno mirnostjo. Skušal je, »kaj spraviti iz nje«, toda očividno ni dobrodušna gospa ničesar vedela. Na mladeničevo razburjeno spraševanje je odgovarjala samo:

»To je Kristina skrivnost!«

Pri teh besedah je dvignila prst z gniljivo gorečnostjo. Pripočela mu je molčečnost in je mislila, da je Raoul zdaj pomirjen.

»Pri mami Valerius so dekleta res v imenitnem varstvu!« je zlobno vzdihnil vikont, ko je kot blazen dirjal po stopnicah.

Kje je vendar Kristina?... Dva dni... dva dni manj tako kratke sreče! In to je sam zakrivil!... Ali se nista dogovorila, da odpotuje? Zakaj je govoril tako zgodaj, če je trdno sklenil, da ne odide? Grenko si je očital svojo nerodnost in celih osem in štirideset ur je bil najnesrečnejši človek na svetu, dokler se ni Kristina zopet pojavila.

Pojavila se je v novem zmagoslavju. Še enkrat je doživela nečuten uspeh slavnostnega večera. Po zgodbi s »kraslačo« se Carlotta ni več upala pokazati na odru. V srce se ji je naselil strah pred novim »kvakom« in jo spravil ob ves pogum. Zagabil se ji je celo kraj, ki je bil priča njenega nepojmljivega poraza. Zato je odpovedala pogodbo. Tedaj so v zadregi naprosili Daaéjevo, da začasno prevzame izpraznjeno mesto. Njen nastop v »Židovki« je bil sprejet z nepopisnim navdušenjem.

Vikont je seveda tudi prišel k predstavi. Med vsemi poslušalci je bil edini, ki je trpel ob tisočermu jeku tega novega zmagoslavja; zakaj videl je, da Kristina še vedno nosi zlati prstan. Neki daljni glas je šepetal mladeniču na uho: »Tudi nocoj ima zlati prstan. Ti ji ga nisi dal. Svojo dušo je dala nocoj, pa ne tebi.«

In glas je nadaljeval: »Zakaj ti ne mara povedati, kaj je počela zadnja dva dni? Kje se je skrivala? Vprašuj Erika! Ta ve!«

Raoul je zdiral za kulise in prestregel Kristini pot, ko se je vračala z odra. Tudi ta ga je takoj opazila, saj so ga iskale njene oči. Rekla mu je: »Brž! Brž! Pojdite z menoj!« In potegnila ga je v svojo ložo, ne meneč se za vse častilce svoje nove slave, ki so

31

sikali pred zaprtimi vrati: »Škandal!«

Raoul je takoj padel na kolena. Prisegal ji je, da odpotuje in jo je rotil, naj mu odslej niti ure več ne odtrguje od kratke sreče, ki mu jo je obetala. Poljubljala sta se kakor obupana sestra in brat, ki ju je zadel skupna tuga in ta se znašla, da objokujeta mrtveca.

Nenadoma se je iztrgala iz sladkega in plahega mladeničevega objema. Zazdelo se je, da posluša kdo ve kaj... Z naglo kretnjo je pokazala Raoulu vrata. Ko je ta že stal na pragu, ga je ustavila tako tiho, da je vikont bolj uganil nego slišal:

»Na svidenje jutri, ljubi zaročenec! Bodite srečni, Raoul... Nocoj sem pela za vas!...«

Vrnil se je v ložo.

Toda ta dva dneva odsotnosti sta žal porušila čar sladke laži. Brez besed sta se gledala z žalostnimi očmi. Raoul se je jedva zdrževal, da ne zakriči: »Ljubosumen sem! Ljubosumen sem! Ljubosumen sem!« Kristina ga je razumela.

Zato mu je dejala: »Pojdiva se šetat, prijatelj! Zrak nama bo dobro del.«

Raoul je mislil, da mu bo predlagala izlet na deželo, daleč proč od tega orjaškega poslopja, ki ga je sovražil kot ječo in ki je v divjem srdu čutil, kako se izprehaja med njegovim zidovjem... Ječar Erik... Kristina ga je povedla na pozornico in ga posadila na leseno ograjo vodnjaka v tišino in dvomljivi hlad dekoracij, postavljenih za prihodnjo predstavo. Drugič je blodila ž njim, držeč ga za roko, po samotnih alejah vrta, na katerem so večje dekoraterjeve roke obrezale plazeče se rastline, kakor da ji je pravo nebo, prave cvetlice in prava zemlja za vedno zabranjena in da sme dihati samo gledališki zrak! Mladenič se je ni upal izpraševati, zakaj uvidel je takoj, da mu ne bo odgovarjala, in bal se je, da bi jo po nepotrebnem mučil. Zdal pa zdaj je prihajal mimo gasilec, ki je od daleč bedel nad njuno melanholično idilo. Včasih je skušala pogumno varati sebe in njega z lažnivo lepoto tega okvira, izumljenega za slepilo ljudi. Njena vedno bujna domišljija ga je kitila z bleščečimi bojami, kakršnih narava sama ne more dati. Navduševala se je, Raoul pa ji je rahlo stiskal vročo roko. Dejala je: »Glejte, Raoul, to zidovje, te gozdove, te lope, te slike! Videle so najvzvišenejšo ljubezen, izum pesnikov, ki za sto vatlov presegajo navadne ljudi. Tak kraj prilja tudi najini ljubezni, Raoul. Tudi najina ljubezen je izmišljena, tudi ta je le iluzija!«

Raoul je obupno molčal. Kristina pa je nadaljevala:

»Najina ljubezen je prežalostna za zemljo, šetajva se z njo po nebu!... Vidite, da tukaj ni težko!«

In popeljala ga je med oblake, v veličastno zmešnjavo rešetke.

Veselila se je kot razposajen otrok, ko je tekala pred njim po šibkem mostičju obloka, med tisočermi vrvmi in pravcatim zračnim gozdom jamborov in prečnic. Če se ga je polasčala omotica in je omahoval, ga je z dražestno sobo priganjala: »Vi, pa mornar!«

Tako ga je vodila po vsem svojem umetnem, ogromnem kraljestvu, ki se je razprostiralo čez sedemnajst nadstropij od pritličja do slemena, naseljenem s celo vojsko podložnikov. Kretala se je med njimi kakor ljudska kraljica, spodbujala je k delu, posedala po delavnicah, dajala modre nasvete šiviljam, kako naj vrežejo razkošno obleko bodočih junakov. Prebivalci te dežele so se pečali z vsemi mogočimi obrti. Poleg krpača si našel zlatarja. Vsem se je Kristina priljubila, ker se je zanimala za njihov trud in težave, za vse njihove manije. Vedela je za nepoznane koticke, kjer so na skrivaj stanovale družine starčkov.

Trkala je na njihova vrata in jim predstavljala Raoula kot ljubeznivega kraljica, ki jo je zaprosil za roko. Sedeč na kakem od črvo razjednem sedežu sta poslušala pravljice iz Opere, kakor sta nekoč v otroških letih poslušala stare bretonske bajke. Ti starčki niso poznali razen Opere ničesar drugega. V njej so prebivali že takorekoč nešteta leta. Uprava za upravo jih je pozabila; hišni prevratni so šli mimo njih. Francija je preživljala svojo zgodovino nepazeno. Nihče se jih ni spominjal.

Tako so tekli dragoceni dnevi in Raoul in Kristina sta si s pretiranim zanimanjem za zunanje stvari nespretno skušala skrivati drug drugemu svoje srčne misli. Kristina, ki se je dotlej izkazala močnejšo, se je nenadno začela vznemirjati čez vsako mero. Na izprehodih je jela tekat brez povoda ali pa se je nalo ustavljala in z ledeno mrzlo kretnjo zadrževala mladeniča. Včasih se je zdelo, da z očmi zasleduje nevidne sence. Vodila ga je vsakokrat drugod, zapoveduje zdaj: »tod!«, zdaj »ondod!« Pri tem se je zasopljeno smejala in pogosto se je ta smeh končal s solzami. Tedaj je hotel Raoul govoriti z njo in jo izpraševati navzlic obljubam, navzlic zavezam. Še preden pa je izgovoril vprašanje, mu je mrzlično odgovarjala: »Nič ni!... prisegam vam, da ni nič.«

Ko sta šla nekoč po pozornici mimo priprtega propala, se je Raoul sklonil nad mračno brezno in dejal: »Posetila sva dozdaj vrhnil del našega kraljestva, Kristina... toda o podzemlju pripovedujejo čudne pripovedke... Pojdiva doli!« Ko je to čula, ga je stisnila z rokami, kakor bi se bala, da se pogrezne v črno jamo, in zašepetala mu je s trepetajočim glasom: »Nikdar! Prepovedujem vam, iti doli!... Tam nimava kaj opraviti! Vse, kar je pod zemljo, pripada niemu!« Raoul je pogreznil svoje oči v njene in je dejal s trdim glasom:

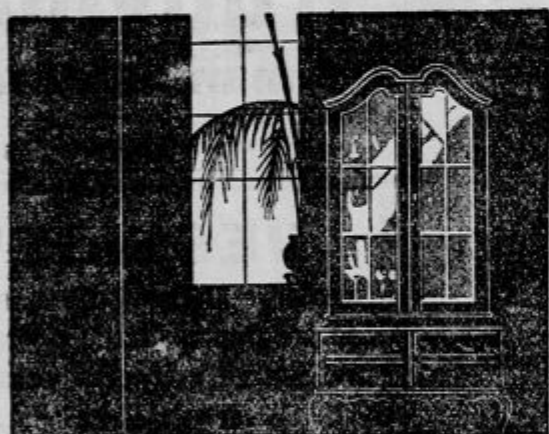
Najboljša so še vedno

PUCH-kolesa!

z MICHELIN pnevmatikom.
Solidne cene!
Plačljivo na obroke!

Ign. Vok

Ljubljana
Podružnica Novo mesto.

A. AMANN TRŽIČ
SPALNICE, JEDILNICE, OPREMA STANOVANJ
PRVOVRSTNA IZDELAVA — CENE ZMERNE!
TOVARNA POHISTVA

Underwood

Telefon 980

pisalni stroj je dosegel svetovni sloves nad 2.000.000 strojev v prometu in rabi

Zastopstvo:

LUDVIG BARAGA, LJUBLJANA

Šelenburgova ul. 6

ili 27 a

Telefon 980

Vodne TURBINE

avtomatične regulatorje, zatvornice itd.

izdeluje in dobavlja

ING. F. SCHNEITER, ŠKOFJA LOKA.

Konkurenčne cene. Prvovrstne reference.

Zahtevajte ponudbe.

68

TUDI STARA MATI

si ogleduje zlato milo, katerega priznano nedosegljivo kakovost in štedljivost pri uporabi se splošno hvali. To je pristno

Zlatorog terpentinsovo milo,

ki napravi tako lepo, belo, bleščečo in duhtečo perilo. Vrh tega vsebuje pa vsak tisoči komad

pristni zlatnik po 10 frankov.

ALUMINIJ

kompletna garnitura 12 kom kakor na sliki franko dom

Proti predplačilu ali povzetju. Cerkveni zvonovi, armature in surovi odlitki.

Stanovanje

2 sobi, kuhinja, soba za sluškinjo in pritlikine v sredi mesta se zamenja za večje v bližini Kongresnega trga proti nagradi. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „S A 3“.

Prodajo se mlinski stroji:

1 ventilator štev. 3, 3 trierji štev. 3 na jermenski pogon, 3 trierji štev. 5 na pogon z zobčastimi kolesi, 1 cedilnik (Druckschlauchfilter) štev. 11 s cevmi, fabrika tvornice Seck, 1 Ben-spojka kompletna, z jermenom, 1380 mm premera, 360 mm široka, prenaša 200 HP z 180 obrati. — Stroje je možno ogledati v pogonu.

3477 o

Cakovečki paromlin i munjara d. d., Čakovec (Medjimurje).

Peronospora - brizgalnice

orig. „Nonplusultra“ in „Vermorel“ ter

„Merkur“ kose

dobavlja promptno veletrgovina z železnino

3473 a „MERKUR“, P. Majdič, Celje.

NE POZABITE,

da je tiskar B. VESELOVČIČ dr. v Mariboru za praznike znižala cene za 20 % in uvedla novost, da vrne denar za vsakomaj nase blago, ki se je kupilo pri nas meseca aprila t. l. Kateri dnevi so določeni v to, se je to strankam že sporočilo, zato shranite kopije blokov naše blagajne, da jih pozneje vpošlete. Pogledajte si našo zalogo, niste obvezani, da kupite.

OTVORITEV 1. MAJA

Brezkonkurenčne cene!

PARIŠKI
„CHIC“

Marijin trg 2 (v hiši Seunig)

Nainovejši damski klobuki!

Stanje vložnega denarja nad 180 milijonov dinarjev ali 720 milijonov kron.

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju.

Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

Telefon št. 18

Ustanovljena 1. 1889

Poštni ček 10.533

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

LJUBLJANA, Prešernova ulica.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi, cerkveni in občinski denar.

39

Hranilnica daje posojila po nizki obrestni meri na posestva in menice.

Edino največje in
najmodernejšo pod-
jetje te vrste v
Sloveniji.

Veleprazžarna kave

MEZNARIČ RADO, Maribor, Glavni trg šte. 21.

tel. maribor 476
Brezov. meznarič
maribor.

trgovci, zahtevajte
ponudbe

Naznanilo.

Svojim cenjenim odjemalcem in slavnemu občinstvu vljudno sporočam, da sem z današnjim dnevom vsled bolezni opustil svojo pekarno na Dunajski cesti šte. 5 ter isto oddal g. Ivanu Piskár.

Za izkazano mi zaupanje se cenjem odjemalcem tem potom zahvaljujem ter najtopleje priporočam svojega naslednika.

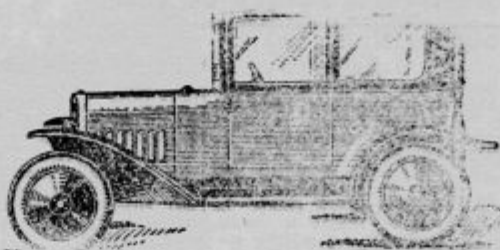
Z odličnim spoštovanjem **Anton Preskar.**

Glasom gornjega naznanila sem z današnjim dnevom prevzel pekarno g. Antona Preskar ter prosim cenj. občinstvo, da tudi meni izkazuje isto zaupanje, katero je dosedaj mojemu predniku izkazovalo.

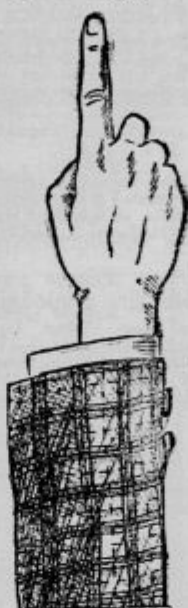
Potrudi se bodem, da slav. občinstvo s prvovrstnim pecivom postrežem, ter se priporočam

z odličnim spoštovanjem
Ivan Piskár.

3522a

Porabi 6 lit. benzina
na 100 km.

Preje nego **AUTOMOBIL**
kupite, zahtevajte naš prospekt, ki vam nič ne stane
Precizna in moderna zgradba. — Prvovrstno znanje.
Generalno zastopstvo
“OPEL” - avtomobilov
23 Slovenija, Hrvatske in Dalmacije ZAGREB, ulica 73.

PODRUZNICE:

Maribor, Kamnik,
Novo mesto, Ptuj,
Rakek, Slovenske
Konjice, Slovenj-
gradec, Prevalje

TRGOVSKA BANKA, D. D., LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVE preko Din 19,500.000

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavke: TRGOVSKA

Telefoni: 139, 146, 458

21-a

Sebe in vse svoje stvari umivate ž njim —
svileno perilo, čipke in fine tkanine vseh vrst.

Najpopolnejši Stoeber šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter
za vsak dom. Preden si nabavite
stroj, oglejte si to izredno pri-
trodki

Lud. Baraga, Ljubljana.
Šelenburgova ulica 6 I.
Izredno pouk 15-letna garancija.
Telefon št. 980

Morsko kopališče Baška na otoku Krku

Divno ležeči hotel „Velebit“ z novo depandanso
na najlepšem obrežju Kvarnera — Prvovrstno slov.
kuhinja — Električna razsvetljava — zdravnik v hiši.
Komoditeta v vsakem oziru. Cene od 50 do 60 Din
— za hrano. Pijače ohlajene na ledu. —
Priporoča se Slovincem ter daje brezplačna pojasnila

lastnik hotela **Ante Tudor.**

Radi opustitve čevljev
svetovnoznanih znamk
prodaja iste tvrdka

Ant. Krisper

3535

Mestni trg 26.

Mestni trg 26.

od 1. maja dalje

po lastni ceni.

Najcenejši vir za nakup moških, lantovskih in otroških oblik, površnikov,
dežnih plaščev in drugih oblačil je in ostane detaljna trgovina

konfekcijske tovarne **FRAN DERENDA & CIE** v Ljubljani
Erjavčeva cesta šte. 2 in Gradišče šte. 4.

Predno kupite, prepričajte se o nizkih cenah naše trgovine

Velika češka tvornica prekajenega blaga, vsokovrstnih
konzerv ter eksport praških gnjati odda

3571 a

Gener. zastopstvo za Jugoslavijo

Javijo naj se v delikatesnih trgovinah sploh in osobito
v primorskih kopališčih dobro upeljani strokovnjaki s prvo-
vrstnimi referencami na upravo Jutra, Maribor pod „B. P. P.“

Nagrada novo dvokoles ali sporin otroški voziček

Kdor kupi ali posreduje, da proda
podpisano tvrdo 10 novih dvokoles
ali otroških vozičkov v letošnjem letu,
dobi za nagrado novo dvokoles, kom-
pletno z angleško pnevmatiko ali
otroški sportni voziček. Zahtevajte cenik. — Prodaja na
obroke. Največje skladišče dvokoles, otroških vozičkov in
pneumatike — „TRIBUNA“, tovarna dvokoles, otroških vozičkov
in delov, Ljubljana, Karlovska cesta šte. 4.

151

Naznanilo preselitve!

Modna trgovina

F. & M. ROZMAN

preje **ZIDOVSKA ULICA** šte. 4,

se nahaja od sedaj

v **ZIDOVSKI ULICI** šte. 7

in priporoča okusno zalogo bluz (zgotovljenih
in po meri), perilo, šale kravate i. dr.
po izredno ugodnih cenah.

Nogavice vse barve in cene!

Hotel Jugoslavija Krk (otok Krk)

Vsa oskrba s posteljo in postrežbo Din 50.— dnevno
za osebo. Prvovrstna dunajska kuhinja, 4 obilne
porcije dnevno. Sobe z razgledom na morje. Krasno
peščeno kopališče. Podrobnejše informacije daje, ter
se priporoča za čim številnejši poset **Vid Festini.**

REVMATIZEM

ZAHVALA.

Cenjeni gospod dr. I. Rahlejev

Beograd.

Najsrčneje se zahvaljujem na odličnem sredstvu „Radio
Balsamika“, katerega ste mi poslali tri flašice. Deluje vrlo-
dobro. Jaz sem dolgo let trpel od težkega revmatizma v
sklepih tako, da nisem mogla niti hoditi. Po kratkem ma-
zanju z Vašim lekom se mirom zopet pregibati in hoditi.
Za to se vam še enkrat najtopleje zahvaljujem in vas bom
vsakemu bolniku priporočala.

Razvanje br. 120, pri Mariboru 10. avgusta 1925.

Z odličnim spoštovanjem

Marija Thauo.

Lek „**RADIO BALSAMIKA**“ izdeluje, prodaja in pošilja
LABORATORIJ RADIO BALSAMIKA, Beograd,
Kosovska 45.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA
DUNAJSKA C. 46
MESTNI TESARSKI MOJSTER
Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe,
ostrežja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in
zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, pavil-
joni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, Jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Možne kamgarne in šenijote
v veliki izbiri po ugodni ceni

* **dobite** *

v obče znani, nad 50 let obstoječi manuf. trgovini

R. Miklanc „In Skofu“ Ljubljana
Zunanjim naročnikom se pošilja tudi po pošti.

127-a

Opremljena soba
velika, solnčna, čedna, s posebnim vzhodom iz predelov, elektriko, balkon, tuš, toaletno, parketno in posrebo, se s 1. majem ugovorno odda 3 boljšima ostanom. Naslov pove upr. „Jutra“.
10916

Prazno sobo
s posebnim vzhodom iz predelov, elektriko, balkon, tuš, toaletno, parketno in posrebo, se s 1. junijem ugovorno odda 3 boljšima ostanom. Naslov pove upr. „Jutra“.
11158

Kot sestanovanka
se sprejme gospodinja, Turjakova ulica št. 4/III, vrata št. 4.
11159

Prazna soba
s posebnim vzhodom, elektriko, posrebo, se s 1. majem ugovorno odda 3 boljšima ostanom. Naslov pove upr. „Jutra“.
11106

Opremljeno stanovanje
se s 1. majem odda v najem, do 3. meseca. Pojavila v upr. „Jutra“.
11159

Solnčna soba
opremljena, se s 1. majem odda v najem, do 3. meseca. Pojavila v upr. „Jutra“.
11170

Prazno sobo
ižem v Ljubljani ali predmestju. — Plačam 200—300 mesečno. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Soba 11142“.
11142

Majhno sobico
(kabineta) s separatnim vzhodom v centru mesta. Iže samostojni uradnik s 15. majem. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Majhno 149“.
11149

Soba
v središčnem mestu, se odda gospodini ali gospodini, ki je ves dan odsotna. Naslov pove upr. „Jutra“.
11145

Mlad zakonski par
iže stanovanje v mestu, obdobje iz 2—3 sob. — Plačam 1200 Din. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Mlad 11148“.
11148

Dva gospoda
iže skupno sobo s 1. junijem. Čenjenje ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Dva 11152“.
11152

Sobica
iže opremljena, na Resljevi cesti, se s 1. majem odda v najem. Naslov pove upr. „Jutra“.
11158

Sostanovalec
se sprejme na Tržaški cesti št. 24, prilije, dno.
11159

1—2 sobi
iže v solnčni (event. tudi neopremljeni), če mogoče s uporabo kopalnice in vso oprejo iže. Lina gospa s triletnim otrokom pri bolni si obitelji v Ljubljani. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „1—2 sobi 11156“.
11156

Opremljeno stanovanje
v Ljubljani, najraje v Gradski ulici ali Bledovski cesti, se iže brez poletja s kuhinjo, vodo, do 2 mesecev. Plačam se dobro. Moralo bi biti najpogostejše do 15. junija prosto. — Naslov pove upr. „Jutra“.
11107

Soba iže
mlad gospod pri kakih mladih dami, v doli ali ločenki. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Takoj 14“.
11111

Gospod
se sprejme na stanovanje s kuhinjo. Naslov v upr. „Jutra“.
11086

Kapital
Družabnica
s kapitalom do 20.000 Din se sprejme k dobro iže, do 3. meseca. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kapital 161“.
11161

25.000 Din posojila
se iže za dobo 1 leta proti garanciji in popolni sigurnosti. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „25.000 Din 11173“.
11173

Družabnik
s najmanj 30.000 Din se sprejme k dobro iže, do 3. meseca. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Družabnik 11194“.
11194

Industrija
ki je z naročili presopelna, iže 50—100.000 Din v svrhu povečanja obrata. — Vmest mogoča po zahtevi vsak čas. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Industrija 11225“.
11225

S kapitalom
od 150.000 Din pristopim k dobro uspešnemu podjetju, najraje k denarnemu zavodu v Mariboru, kjer bi imel stalno mesto. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „S kapitalom 11076“.
11076

Kateri kavalirski, velkopotezni zasebni finančnik
bi posredoval pri zmernej obsesti podjetni dami 200 do 300.000 Din za razširjenje in moderniziranje stalno aktualnega, krasno vpejnega podjetja. Absolutna varnost brez vsakega tveganja. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kateri 9217“.
9217

2500 Din posojila
iže za dobo po dogovoru proti soto visokim obrestim in najmanj vreden. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „2500 Din 11109“.
11109

Družabnika
iže valed starosti za svojo staro, lepo in izberno oprejo trgovino v večjem kraju na Slovenskem. Potreben kapital najmanj Din 100.000 v gotovini. Reflektiram le na starejše, zanesljive in prvotne moči. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Družabnika 10901“.
10901

Olga K.
Naj se zopet povrne Tvoje srce k meni nazaj. Uvijek Tvoj Robert.
10.000

Jakše
bivši šofer pri Pečurju, Poljane, naj se s 1. junijem odda v najem. Pojavila v upr. „Jutra“.
11152

Kosa!
Na obisku Ti izročim kar rabiš. Bodi pripravljen. — Posravljal Soča.
11106

Dopisovati
želita 2 mladenci z dvema gospodinjama v starosti od 17—20 let pod šifro „Janko in Josko“ na upr. „Jutra“.
11099

4 devojke
iže 4 gospode v svrhu posejanja kamniških planin. — Dopise na upr. „Jutra“ pod „Dijana, Vasilja, Vanda in Marinka“.
10861

Državni uradnik
srednjega leta, na vodilnem mestu, iže simpatično družico z večjim kapitalom. Čenjenje dopise pod „Državni 11196“.
11196

Železniški uradnik
„Jutra“.
11220

Kateri
starejši železniški uradnik bi poročil osamljeno gospodino, dobro gospodino. — Vdovci niso izključeni. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kateri 11128“.
11128

Vdova
stara 33 let, s 1 otrokom, izobražena in premožna, iže poznanja v svrhu močnejše z dobro situiranim višjim uradnikom v ugledni poziciji. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Vdova 11125“.
11125

Klavir
dobro ohranjen, se radi pomanjkanja prostora takoj proda. Naslov pove upr. „Jutra“.
11061

Kratek klavir
„Erbara“, prvotnega (Stutz) se proda ali zamenja za dobro ohranjen pišnik, event. klavir, proti mali diferenci v ceni. — Dopise na upr. „Jutra“ pod šifro „Kratek 6488“.
11063

Volčulja
krasna, čiste pasme, 2 leti stara, se proda. Naslov pove upr. „Jutra“.
11146

Izgubljeno
Otroška galoša izgubljena. Oddati proti nagradi v upr. „Jutra“.
11129

Birmskega botra
iže sin revnih staršev. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod šifro „Birmskega 11112“.
11112

Gumijevе nogavice
in gumijevе pasovi pravkar došli pri trgovci G. Besednik in drug. — Ljubljana, Prelova 5.
11176

Hrana
Na dobro in poceni domačo hrano se sprejmeta še dva gospoda v Gosposki ulici št. 3/II — Nežb.
11178

Vagoneti
20 komadov, 600 mm, rabljeni, zamenjani uporabljivi se poceni oddajo. Pojavila daje Oglašni zavod Kovar, Maribor, Slomškova trg št. 16.
11198

Slike za legitimacije
izdeluje najhitreje fotograf Hagon Ribier, Ljubljana, Valvasorjev trg.
168

Porodnica
iže mesta na delu pri kakih boljših gospodih, v svrhu oskrbe. Čenjenje dopise na upr. „Jutra“ pod „Porodnica“.
10915

Kopalnice Gradež
(Grado) pri Trstu Hotel-Pension „Villa Fiora“ v najlepši legi, nasproti obali. Ljubljana, dnevna kuhinja, meseca maja, majlne cene. Na željo prospekt. — Vera Vidmar.
10077

Trgovci, stavbeniki
iže za dobo po dogovoru proti soto visokim obrestim in najmanj vreden. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Trgovci 11107“.
11107

Silajna eksistenca
in velik zaslužek se nudi vsakomur. — Ponudbe s znamko Din 1— na naslov M. Pirči 65, Ljubljana 1, poštno ležalo.
11087

POZOR
ženini in neveste!

Žimnice
matrace, posteljne mreže, železne postelje izločljive, otomane, divane in tapetniške izdelke nudi najceneje

Rudolf Radovan
tapetnik
Krekov trg št. 7
poleg Mestnega doma

Najnovejša značba
Brez kvarjenja blaga kemično snajenje in vsakovrstno barvanje oblek

Anton Boc
Ljubljana
Selenburgova ulica 6/1
Glince — Vič 46.
120-a

EM. FISCHER, Zagreb
Jurisiceva 6. Sudniška ul. 3. dobavlja privatnikom dvokolesa (bicikle) in dele za iste, šivalne stroje, nogometne žoge, tehnične potrebščine po najnižjih c. nah. Sportna društva, mehaniki in obrtniki dobe popust. 79
Zahtevajte brezplačni ilustrirani cenik.

J. Stjepušin
111
Sisak

Kateri
starejši železniški uradnik bi poročil osamljeno gospodino, dobro gospodino. — Vdovci niso izključeni. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kateri 11128“.
11128

Vdova
stara 33 let, s 1 otrokom, izobražena in premožna, iže poznanja v svrhu močnejše z dobro situiranim višjim uradnikom v ugledni poziciji. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Vdova 11125“.
11125

Klavir
dobro ohranjen, se radi pomanjkanja prostora takoj proda. Naslov pove upr. „Jutra“.
11061

Kratek klavir
„Erbara“, prvotnega (Stutz) se proda ali zamenja za dobro ohranjen pišnik, event. klavir, proti mali diferenci v ceni. — Dopise na upr. „Jutra“ pod šifro „Kratek 6488“.
11063

Volčulja
krasna, čiste pasme, 2 leti stara, se proda. Naslov pove upr. „Jutra“.
11146

Izgubljeno
Otroška galoša izgubljena. Oddati proti nagradi v upr. „Jutra“.
11129

Birmskega botra
iže sin revnih staršev. — Ponudbe na upr. „Jutra“ pod šifro „Birmskega 11112“.
11112

Gumijevе nogavice
in gumijevе pasovi pravkar došli pri trgovci G. Besednik in drug. — Ljubljana, Prelova 5.
11176

Hrana
Na dobro in poceni domačo hrano se sprejmeta še dva gospoda v Gosposki ulici št. 3/II — Nežb.
11178

Vagoneti
20 komadov, 600 mm, rabljeni, zamenjani uporabljivi se poceni oddajo. Pojavila daje Oglašni zavod Kovar, Maribor, Slomškova trg št. 16.
11198

Slike za legitimacije
izdeluje najhitreje fotograf Hagon Ribier, Ljubljana, Valvasorjev trg.
168

Porodnica
iže mesta na delu pri kakih boljših gospodih, v svrhu oskrbe. Čenjenje dopise na upr. „Jutra“ pod „Porodnica“.
10915

Kopalnice Gradež
(Grado) pri Trstu Hotel-Pension „Villa Fiora“ v najlepši legi, nasproti obali. Ljubljana, dnevna kuhinja, meseca maja, majlne cene. Na željo prospekt. — Vera Vidmar.
10077

Kateri kavalirski, velkopotezni zasebni finančnik
bi posredoval pri zmernej obsesti podjetni dami 200 do 300.000 Din za razširjenje in moderniziranje stalno aktualnega, krasno vpejnega podjetja. Absolutna varnost brez vsakega tveganja. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kateri 9217“.
9217

Kateri kavalirski, velkopotezni zasebni finančnik
bi posredoval pri zmernej obsesti podjetni dami 200 do 300.000 Din za razširjenje in moderniziranje stalno aktualnega, krasno vpejnega podjetja. Absolutna varnost brez vsakega tveganja. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kateri 9217“.
9217

Kateri kavalirski, velkopotezni zasebni finančnik
bi posredoval pri zmernej obsesti podjetni dami 200 do 300.000 Din za razširjenje in moderniziranje stalno aktualnega, krasno vpejnega podjetja. Absolutna varnost brez vsakega tveganja. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Kateri 9217“.
9217

Bugatti
zmaga letos kakor lansko leto ter vpostavi nov rekord v najtežji svetovni dirki 540 km
Targa in Coppa Florio
1. (Bugatti), 2. (Bugatti), 3. (Bugatti), 5. (Bugatti)
Glavno zastopstvo:
O. Žužek, 3573 a
Ljubljana, Tavčarjeva ul. 11.
Moderna auto garaža, bencin, — olje etc. V centru mesta. —

HOTEL SLAVIJA (Malinska - Otok Krk)
Penzija 55-60 Din. Milo podnebje, izleti v okolico, kopanje, solnčenje itd. Priporoča se 173
Dinko Radić, vlasnik.

Varčujte z denarjem
posebno pri nakupu blaga za moške in ženske obleke, pri različnih šifonih in celirjih, plavini in hlačevini!
Vse to dobite po izredno nizki ceni!
Oglejte si blago in cene pri
Ivan Kos
Sliška, Celovška cesta št. 63.
Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta 43
Podružnica: Gorenjsko, Srednja vas št. 2.

Oglas.
Morsko kopališče na Krku. Eno najlepših naravnih peščenih kopališč na našem Jadranu — 3247-a
„Hotel Krk“ u Krku (ostrvo Krk).
Priznana solidna kuhinja. Pension z stanovanjem 50— Din na dan za osebo, kabina v kopališču 2— dinarja, brez vsakih drugih taks. Do 30. maja 10% popusta.
Lastnik **Rafael Malinarić**.

Družabnika se iše
za dobrodošlo konfekcijsko in manufakturno trgovino z primernim kapitalom in kreditom.
Le resni reflektanti naj se javijo pod „Sigurnost 11“

Nagrada novo dvokolo ali otroški športni voziček
Kdor kupi ali posreduje, da proda podpisana trdka deset novih dvokoles ali otroških vozičkov v letošnjem letu, dobi za nagrado novo dvokolo, kompletno z angloško pnevmatiko ali otroški športni voziček. Zahtevajte cenik. Prodaja na obroke. Največje skladišče dvokoles, otroških vozičkov in pnevmatik. „TRIBUNA“ F. B. L. tovarna dvokoles, otroških vozičkov in delov. Ljubljana, Karlovska 4.

Na prodaj je veliko, suho in zelo pripravno
skladišče
z lastno dovlačilnico tik kolodvora v večjem mestu v Sloveniji z vsem skladiškim in pi-sarniškim inventarjem.
Ponudbe pod „Skladišče 250“ na upravo „Jutra“.
3428 a

Zahvala
Vsi, kateri ste nas ob bridki izgubi našega nadvse ljubljene sina
MAKSA PERKO
toložili v neizmerni boleti, prejmite najudanejšo zahvalo! Najlepše pa se zahvaljujemo preč. duhovščini, dobrim pokojnikom, prijateljem, nadvse požrtvovalnemu domačemu gasilnemu društvu, katero je nosilo takorekoč vso skrb za čim lepše pokojnikovo slovo in prevoz trupla izpolnivši mu s tem zadnjo vročo željo počivati pod rodno grudo.
Hvala Vam, tovariškim gas. društvom iz Tržiča, Kovorja in Dupljan kakor tudi G. Bocaku, župnemu odborniku za prekrasen nagrobni govor, nadalje tovariškemu pevskemu zboru za genljive žalostinke ter vsem domačim tovarišem in tovarišicam pokojnikom, ki so posuli prerano gomilo s cvetjem pomladi, ter vsem, ki so sredi prednega v tako častnem številu od blizu in daleč spremlili k večnemu spanju
Zalujoča rodbina.

Kdor oglašuje, ta napreduje.

Bugatti
zmaga letos kakor lansko leto ter vpostavi nov rekord v najtežji svetovni dirki 540 km
Targa in Coppa Florio
1. (Bugatti), 2. (Bugatti), 3. (Bugatti), 5. (Bugatti)
Glavno zastopstvo:
O. Žužek, 3573 a
Ljubljana, Tavčarjeva ul. 11.
Moderna auto garaža, bencin, — olje etc. V centru mesta. —

Zavese Madras
3 delne pro okno
Din 115
Din 170
in
Din 300
Pošiljajte po povzetju!
Blago, katero ne konvenira, se v 14 dneh izmenja ali denar vrne.
„WEKA“ eksportna hiša za praktične stanovanjske potrebe.
Maribor J. 3180 a
Cankarjeva ulica št. 2.

Gričar & Mejač
samo:
Selenburgova ulica št. 3.
Najsolidnejša ter znano najcenejša moška in damska konfekcija.

Mestni stavbenik Pavel Bren
Novo mesto
se priporoča za vsa nadtalna in k temu sorodna dela. Cene zmerne.
Pisarna Gradac! 4010

HARLEY-DAVIDSON
motocikl. svetovno znani champion 3 1/2, 7/9 in 10/12 HP. — Radi jake konstrukcije sposoben za najslabše poti. — Izdelek v kvaliteti in izvedbi neprekosljiv. — V uporabi najekonomičnejši a poleg tega v ceni danes brez vsake konkurence. — Oglejte si najnovejše modele 1926.
Generalno zastopstvo za Jugoslavijo: 3572 a
O. ZUZEK, Ljubljana, Tavčarjeva ulica št. 11.
Zastopstvo za Celje Drago Gams, Gaberje.

M. Teršan v Ljubljani naznanja —
preselitev na KONGRESNI TRG ŠTEV. 14
od Nunske cerkve despo navzdol
ter se priporoča za nadalje cenjenim odjemalcem

Upravnega trgovskega ravnatelja
iše takoj
kožna in čevljarska veleindustrija v Jugoslaviji.
Pismene ponudbe s curr. vitae pod „Ravnatelj“ na Aloma Company, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 1.

Otvoritev mehanične delavnice
za popravila vseh pisalnih ter računskih strojev in kontrolnih blagaj. — Pisarniške potrebščine, kakor barvni trakovi, ogljeni papir itd. Priporočam se cenj. občinstvu za zagotovilo točne in solidne postrežbe ter z najnižjimi cenami. Z velespoštovanjem
LUDVIK ŽITNIK
LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 26 (dvorišče)

Hotel I. reda
v nekem pokrajinskem mestu Jugoslavije
potrebuje strokovnjaka za
ravnatelja.
Tak strokovnjak bi se sprejel kot družabnik
ako razpolaga s kapitalom. Mesto je dobro in rentabilno.
Naslov v upr. „Jutra“ pod „Hotelski stručnjak“.

„Kmečki punt“
Pravkar je izšla ta krasna povest hrvatskega romanopisca A. Senoa v lepem slovenskem prevodu dr. Joža Glonarja. — Cena broš. Din 25—; vezane Din 30— brez poštnine.
V naši založbi so izšle doslej še sledeče zabavne in poučne knjige:
Regina, povest. Nemško spisal G. Keller, poslovenil dr. Joža Glonar. — Cena Din 5—.
Občinsko dete, Roman dojenčka. Srbsko spisal Branslav Nušić. Poslovenil Cv. Golar. — Cena Din 15—.
Zeleni kader, Povest iz viharnih dni našega narodnega osvobojenja. Spisal Ivan Zorec. Cena Din 14—.
Povest o Robinsonu, z risbami v barvah. Za mladino, v angleščini spisal K. Fitzgerald. V slovenščino preložil Bog. v. d. v. — Cena Din 15—; vezani izvod Din 20—.
Politika in zgodovina, Nekoli-ko odgovorov na dnevna vprašanja. Spisal dr. Dragotin Lončar. Cena Din 15—.
Vse tu navedene knjige se dobe po vseh slov. knjigarnah. Naročajo se lahko tudi pri podpisnem založniku.
Tiskarna in litografija 3264 a
J. BLASNIKA nasl. d. d.
LJUBLJANA, Breg št. 12.

NAJBOLJI LEK ZA KURJE OČI
„SMRT ŽULJEVIMA“
Zahtevajte samo originalni „Smrt žuljevima“! U apotekama in drogerijama 1 zavoj 10 Dinara. **LABORATORIJ LAMICO**, Beograd, Kondina 11, 159.

= 8. maja =

otvori tovarna čevljev

Bata

prodajalno moških, damskih in otroških čevljev

Prešernova ul. 7

Prodaja po tvorniških cenah.

Podružnice v Jugoslaviji:

**Beograd
Subotica
Novi Sad
Dubrovnik**

**Zagreb
Osijek
Skoplje
Brod n/S.**

**Sarajevo
Vel. Bečkerek
Sombor
Zemun**

Maribor

Split